Økonomiske analyser

Nr. 6-1993

Konjunkturtendensene for Norge og utlandet

Statistisk sentralbyrå
Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo
Tlf. 22 86 45 00. Telefax: 22 86 49 73

Økonomiske analyser

utgis av Forskningsavdelingen i Statistisk sentralbyrå og utkommer med 9 nummer i året. Innholdet omfatter nye nasjonalregnskapstall, oversikter over konjunkturutviklingen i Norge og i utlandet og artikkelstoff med samfunnsøkonomisk innhold. Første nummer hvert år inneholder Økonomisk utsyn over året som gikk.

Economic Survey

Utvalgte deler av Økonomiske analyser utgis også på engelsk. Economic Survey utkommer fire ganger i året. Innholdet omfatter Økonomisk utsyn over året som gikk, kvartalsvise konjunkturoversikter og utvalgte artikler. Economic Survey nr. 1 inneholder en oversettelse av utvalgte deler av Økonomisk utsyn.

Redaksjon: Olav Bjerkholt (ansv.),Torstein Bye, Ådne Cappelen, Olav Ljones, Øystein Olsen, Tor Skoglund.

Redaksjonssekretærer: Wenche Drzwi (artikkelstoff), Lisbeth Lerskau (konjunkturoversikter m.v.).

Redaksjonen kan kontaktes på

Adresse: Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo
Tlf.: 22 86 45 00
Telefax: 22 11 12 38

Økonomiske analyser (ØA) og Economic Survey (ES) kan bestilles i abonnement fra SSB, Salg- og abonnementservice.

Pris for årsabonnement	(ØA) kr. 310,–
» » »	(ES) kr. 120,–

Publikasjonene kan også kjøpes i løssalg fra SSB og alle bokhandlere i Norge.

Pris for ØA 1/92	kr. 60,–
– for øvrige nummer	kr. 50,–
Pris for ES er	kr. 40,–

Akademika – Avdeling for offentlige publikasjoner
Møllergt. 17
Postboks 8134 Dep.
0033 Oslo

Tel.: 22 11 67 70
Telefax: 22 42 05 51

Økonomiske analyser

Nr. 6-1993

INNHOLD

Konjunkturtendensene for Norge og utlandet

	Side
HOVEDTREKK I DEN ØKONOMISKE UTVIKLINGEN	3
KONJUNKTURUTVIKLINGEN I UTLANDET	14
INTERNASJONALE MARKEDSFORHOLD	
Internasjonale varemarkeder	29
Utviklingen i verdenshandelen	31
KONJUNKTURUTVIKLINGEN I NORGE	
Den finansielle utviklingen	33
Bedriftene	36
Olje- og gassutvinning	36
Industri og bergverk	39
Bygge- og anleggsvirksomhet	43
Elektrisitetsforsyning	45
Privat tjenesteyting	46
Offentlig forvaltning	48
Arbeidsmarkedet	50
Lønns- og prisutviklingen	53
Husholdningene	55
Utenriksøkonomi og disponibel inntekt for Norge	59
UTSIKTENE FOR 1993 OG 1994	61
ØKONOMISK-POLITISK KALENDER	65
TABELL- OG DIAGRAMVEDLEGG	67

Statistisk sentralbyrå
Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo
Tlf. 22 86 45 00. Telefax: 22 86 49 73

Konjunkturtendensene

Datagrunnlaget for denne konjunkturoversikten er først og fremst det kvartalsvise nasjonalregnskapet. Kvartalsberegningene foretas på et mindre detaljert nivå enn de årlige nasjonalregnskapsberegningene og etter et mer summarisk opplegg.

Arbeidet med Konjunkturtendensene blir utført ved Økonomisk analysegruppe i Forskningsavdelingen i Statistisk sentralbyrå. Innholdet kan fritt gjengis dersom SSB oppgis som kilde. Spørsmål om konjunkturutviklingen i Norge og utlandet kan rettes til Knut Moum eller Øystein Olsen.

Arbeidet med denne rapporten ble avsluttet 7. september 1993.

Publiseringsplan for Økonomiske analyser 1993

Publiseringsmåned	Innhold	Nasjonalregnskap
februar	Økonomisk utsyn	4.kv. 1992 (anslag)
mars	Artikler, konjunkturbildet	årene 1990 og 1991
mai	Artikler, konjunkturbildet	4. kv. 1992 og året 1992
juni	Konjunkturtendensene	1. kv. 1993
september	Konjunkturtendensene	2. kv. 1993
oktober	Artikler, konjunkturbildet	-
november	Artikler, konjunkturbildet	-
desember	Konjunkturtendensene	3.kv. 1993

Hovedtrekk i den økonomiske utviklingen

* *Ny valutauro, men norske kroner lite påvirket*
* *Svakt første halvår, men nedgangen i sysselsettingen har stoppet opp*
* *Rentenedgang vil stimulere etterspørselen fra fastlands-Norge*

Utviklingen gjennom det siste året har på nytt understreket norsk økonomis sterke internasjonale avhengighet. En rekke av våre viktigste handelspartnere befinner seg inne i det kraftigste økonomiske tilbakeslaget siden 2. verdenskrig. Dette har i vesentlig grad begrenset vekstpotensialet for tradisjonell norsk eksport. Økt markedsadgang fra tidligere sentralstyrte land i Øst-Europa har i tillegg ført til lave priser for flere viktige norske eksportprodukter. De foreløpige nasjonalregnskapstallene for de to første kvartalene i 1993, som viser svak underliggende utvikling i den tradisjonelle norske vareeksporten, må vurderes i lys av disse forholdene.

Den økonomiske situasjonen for Norge er imidlertid samlet sett klart bedre enn for de fleste andre landene i OECD-området. Arbeidsledighen er fortsatt lav i et europeisk perspektiv, og mens ledigheten i Europa i det siste har vist klare tegn til økning, synes den her i landet å ha stabilisert seg på rundt 6 prosent. En vesentlig grunn til at Norge skiller seg positivt ut, er de store inntektene fra petroleumsvirksomheten, som de siste årene har gitt myndighetene handlefrihet til å føre en ekspansiv finanspolitikk. I 1992 var veksten i antall sysselsatte i offentlig forvaltning om lag like sterk som nedgangen i privat sektor. Denne utviklingen ser ut til å fortsette i 1993.

De store og økende inntektene fra eksporten av råolje og naturgass er også en hovedforklaring til at Norge i 1993 for tredje året på rad vil oppleve et betydelig overskudd på driftsregnskapet overfor utlandet. Sammen med lav pris- og lønnsvekt gjennom flere år, som har bedret konkurranseevnen for industrien og andre fastlands-næringer, gir dette et bilde av en relativt sett sterk økonomi.

En bekreftelse på at dette er en oppfatning som også gjør seg gjeldende blant private markedsaktører, har vi nylig fått i forbindelse med de siste urolighetene i det europeiske valutamarkedet. Sterkt press mot blant annet danske kroner og franske franc førte til at EF-landene i begynnelsen av august besluttet å la sine valutaer flyte fritt innenfor nye, utvidete svingemarginer. Norske kroner ble i denne perioden bare i begrenset grad utsatt for salgspress, og kronekursen har siden endret seg lite i forhold til ECU.

De siste endringene i ERM-systemet vil trolig på kort sikt være fordelaktige for den økonomiske

KONJUNKTURTENDENSENE I HOVEDTREKK
Vekst fra forrige periode. Prosent.

		Sesongjustert[1]		
	1992	92.4	93.1	93.2
Realøkonomiske volumindikatorer				
Privat konsum	1,8	1,1	-1,2	0,9
Offentlig konsum	4,6	0,2	1,2	-2,7
Bruttoinv. i fast kapital, fastlands-Norge	0,8	9,5	-14,3	7,5
Innenlandsk anvendelse	1,5	-0,1	-0,0	-2,4
Etterspørsel fra fastlands-Norge	2,3	2,1	-2,7	0,8
Eksport	6,1	2,5	-4,2	4,3
- tradisjonelle varer	4,1	-0,7	-2,4	4,8
Import	2,2	-1,2	-1,4	-0,5
- tradisjonelle varer	4,2	-4,6	-3,2	0,8
Bruttonasjonalprodukt	3,3	1,5	-1,4	-0,1
- fastlands-Norge	2,0	2,6	-1,0	-0,6
Arbeidsmarkedet				
Utførte timeverk	-0,4	-1,0	1,4	1,3
Sysselsatte personer	-0,3	-0,4	-0,1	0,1
Arbeidsledighetsrate, nivå[2]	5,9	6,0	5,9	6,1
Priser				
Konsumprisindeksen[3]	2,3	2,2	2,6	2,5
Eksportpriser trad. varer	-6,7	-0,8	1,7	0,0
Importpriser trad. varer	-1,9	0,5	1,5	-0,8
Utenriksregnskap				
Driftsbalansen, milliarder kroner[4]	17,8	4,8	5,1	9,5

1) Se teknisk merknad om kvartalsregnskapet.
2) Arbeidsledighetstallene er gitt som sesongjusterte nivåtall i prosent.
3) Prosentvis vekst fra samme periode året før.
4) Tallene for driftsbalansen er gitt som ujusterte nivåtall i mrd. kroner.

utviklingen i Europa, ved at rentenedgangen i mindre grad enn tidligere vil bli begrenset av pengepolitikken i Tyskland. Med den tillit som er opparbeidet, vil rentenivået i Norge trolig fortsette å holde seg i underkant av det europeiske. Det ligger derfor an til et markert fall i både markedsrenter og lånerenter i norske finansinstitusjoner i 1993 og 1994. I lys av den finansielle konsolideringen som har funnet sted blant husholdninger og bedrifter, vil dette gi vekstimpulser til innenlandsk etterspørsel. Enkelte tegn til omslag i etterspørselen fra fastlands-Norge kan allerede observeres, blant annet i boligmarkedet, hvor det er registrert økt omsetning og tegn til prisoppgang. Vår prognose om sterkere vekst i privat forbruk neste år er basert på at reaksjonene på rentenedgangen festner seg og forsterkes i tiden fremover.

Internasjonal økonomi: Fortsatt valutauro i Europa

Urolighetene i det *europeiske valutamarkedet* blusset opp igjen i sommermånedene i år. Lavkonjunktur og tiltakende arbeidsledighet hadde økt behovet for en rask og markert rentenedgang i Europa. For de gjenværende landene i ERM-samarbeidet ble imidlertid renteutviklingen bremset av Bundesbanks strategi med gradvis nedsettelse av tyske renter. Da den tyske sentralbanken unnlot å senke diskontoen på sitt møte i slutten av juli, utløste dette spekulasjoner mot utsatte valutaer, i første rekke franske og belgiske franc og danske kroner. På et møte den 2. august besluttet EF's valutakomite å utvide svingemarginene i ERM-systemet, fra 2,25 til 15 prosent, med unntak for tyske mark og nederlandske gylden, hvor de gamle grensene fortsatt skal gjelde. I praksis betyr dette en suspensjon av ERM-systemet, siden kursene kan flyte fritt innenfor de nye vide svingemarginene.

Oppløsningen av EF's fastkurssamarbeid gjør det mulig for europeiske land å føre en mer selvstendig pengepolitikk. Dette vil i den nåværende situasjonen virke til å fremskynde rentenedgangen i Europa, og dermed stimulere produksjon og etterspørsel. Styrken i bidraget fra lavere renter er det imidlertid vanskelig å si noe om; trolig vil en ikke se noen klare effekter før mot slutten av inneværende år. En usikkerhetsfaktor er hvordan fluktuerende kurser, som en vil måtte vente i sterkere eller svakere grad i tiden fremover, vil virke inn på investeringsbeslutningene. Økte importpriser som følge av depresierende valutaer vil også kunne vekke bekymring i en del land.

I *Storbritannia* synes imidlertid frikoplingen fra ECU og det etterfølgende rentefallet så langt utelukkende å ha hatt positive virkninger. Eksportindustrien har blitt vesentlig styrket av depresieringen av pundet mot andre europeiske valutaer siden i fjor høst. Det tilhørende rentefallet har trolig stimulert innenlandsk etterspørsel; nybilsalget har skutt fart, og det er tegn til at det har funnet sted et omslag i boligmarkedet. Nasjonalregnskapstall for første halvår i år understøtter bildet av oppgang i produksjon og etterspørsel, og det ligger nå an til en BNP-vekst på rundt 2 prosent fra 1992 til 1993.

I *Tyskland* har nedgangskonjunkturen forsterket seg de siste månedene. Det er særlig eksportindustrien som har møtt problemer, blant annet på grunn av appresieringen av tyske mark. På hjemmemarkedet har det derimot lenge vært presstendenser, som følge av en ekspansiv økonomisk politikk og gjenforeningen av de to tidligere tyske statene. Resultatet har blant annet vært en etter tyske for-

BNP-VEKST FOR UTVALGTE LAND
Prosent

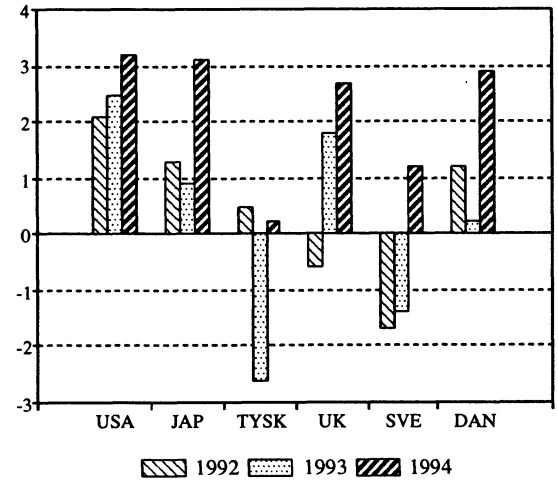

Kilde: DRI og nasjonale kilder.

VEKST I KONSUMPRISENE
Prosent

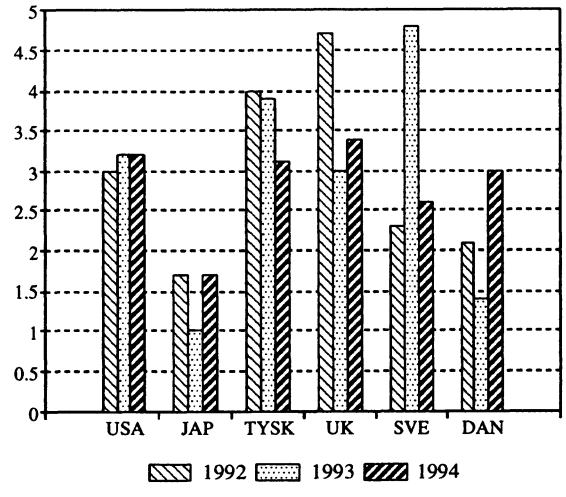

Kilde: DRI og nasjonale kilder.

hold høy prisstigningstakt, som er en hovedforklaring på Bundesbanks stramme pengepolitikk. I løpet av de siste månedene har det imidlertid vært klare tegn til svikt også i innenlandsk etterspørsel, og selv i bygge- og anleggssektoren er det nå tegn til redusert aktivitet. Arbeidsledigheten viste ny sterk økning i sommermånedene i år, og regnet som andel av arbeidsstyrken ventes ledigheten å øke fra i underkant av 6 prosent i 1992 til rundt 8 prosent i 1993. Rentenivået ventes å gå videre ned også i Tyskland i løpet av 1993, men vil neppe hindre fortsatt svak produksjonsutvikling og en ytterligere økning i ledigheten i 1994.

Sverige er inne i en dyp økonomisk krise. En opphetet økonomi, med høy prisstigningstakt gjennom flere år har svekket konkurranseevnen, og sterk ekspansjon i offentlige utgifter har ført til en kraftig økning i budsjettunderskuddet. Da det internasjonale konjunkturtilbakeslaget satte inn, økte arbeidsledigheten svært raskt. Akselererende utbetalinger til ledighetstrygd har ytterligere svekket offentlige budsjetter, og gjort behovet for tilstramming akutt. Vedtak om betydelige innstramminger kunne ikke hindre at Sverige (etter Finland) var et "førstevalg" for spekulasjoner i valutamarkedet i fjor høst. Den kraftige depresieringen som fulgte, har gjenopprettet konkurranseevnen til svensk industri, og eksporten viste tegn til å ta seg opp igjen gjennom første halvår i år. Dette har imidlertid ikke kunnet forhindre en vedvarende oppgang i arbeidsledigheten, og i juli kom den registrerte ledigheten opp i 435 000 personer. Ledighetsraten vil trolig øke fra 5,3 prosent i 1992 til nærmere 8 prosent i gjennomsnitt i 1993. I løpet av de siste ukene har svenske kroner svekket seg ytterligere i forhold til andre lands valutaer. Mot norske kroner har svenske kroner svekket seg med nær 20 prosent siden svenske kroner ble gjort flytende i november 1992.

I *Danmark* har den økonomiske utviklingen blitt forverret hittil i 1993. Det har lenge vært en vanlig oppfatning at dansk økonomi sto godt rustet til å møte et internasjonalt konjunkturoppsving, etter flere år med lav inflasjonstakt. Oppgangen har imidlertid latt vente på seg. I stedet er dansk næringsliv blitt hardt rammet av økonomisk tilbakegang hos viktige handelspartnere som Sverige og Tyskland. En fra før høy arbeidsledighet har dermed gått ytterligere opp. På toppen av dette kom valutauroen i fjor høst, som førte til at danske kroner appresierte i forhold til valutaene til flere viktige samhandelsland. Dette er trolig de viktigste årsakene til at aktører i valutamarkedet i 1993 vendte oppmerksomheten mot danske kroner. Etter at de utvidete svingemarginene i ERM ble introdusert i begynnelsen av august, har danske kroner svekket seg med rundt 6 prosent. Samtidig har de kortsiktige rentene sunket fra nær 14 prosent i månedsskiftet juli/august til vel 10 prosent en måned senere. Danske myndigheter har uttalt at de fortsatt ser stabile valutakurser overfor andre europeiske land som en hovedmålsetting. Hvis denne strategien blir fulgt, vil trolig rentenivået i Danmark følge tyske renter nedover. Etter nær nullvekst i inneværende år, peker prognosene mot en BNP-vekst på 2-3 prosent neste år.

I *USA* er BNP-vekstanslagene for 1993 nedjustert til 2,5 prosent, etter at utviklingen ble svakere enn ventet i første halvår i år. Nedjusteringen skyldes i første rekke redusert offentlig etterspørsel. I tillegg bidro det kraftige uværet i mars til et fall i boliginvesteringene. Privat forbruk økte derimot markert i 2. kvartal i år. Dette kan i noen grad ha sammenheng med en del positive nyheter vedrørende utviklingen på arbeidsmarkedet. I løpet av de siste månedene har sysselsettingen økt både i flere tjenesteytende næringer og i bygge- og anleggsektoren, og arbeidsledigheten ble redusert både i juli og i august regnet fra måneden før. Etter hard tautrekking med Kongressen, fikk president Clinton gjennom innstrammingsdelen av sin økonomiske tiltakspakke. Tiltakene sikter mot å redusere underskuddet på det føderale budsjettet med nær 500 milliarder dollar i løpet av en femårsperiode og inneholder både økt skattlegging av næringslivet, høyere økte personskatter på årsinntekter over 200 000 dollar samt en liten økning i bensinavgiften. På utgiftssiden legges det opp til kutt i bevilgningene til forsvaret og til helseprogrammet Medicare. Innstrammingspakken er innrettet slik at den ikke skal svekke det økonomiske oppsvinget som nå er igang. For 1994 peker prognosene fortsatt mot en BNP-vekst på rundt 3 prosent.

I *Japan* utvikler innenlandsk etterspørsel seg fortsatt meget svakt, til tross for de omfattende stimuleringspakkene som har vært lagt frem. Ifølge prognosene vil BNP-veksten i år bli så lav som 1 prosent. Veksten ventes å øke til over 3 prosent i 1994, blant annet som følge av et omslag oppover i både private og offentlige investeringer. Som følge av den lave aktiviteten innenlands, er importveksten også lav, og det kan derfor gå mot et nytt rekordstort handelsoverskudd overfor utlandet i 1993. Yen har derfor styrket seg markert så langt i inneværende år, også i forhold til dollar. Dette har bidratt til å svekke industriens konkurransekraft på tradisjonelle eksportmarkeder. Den totale eksporten fra Japan har likevel holdt seg brukbart oppe på grunn av sterk vekst i leveransene til nye markeder i Sør-øst Asia.

Norge: Moderat vekst i fastlandsøkonomien i 1993.

Til tross for en viss vekst i 2. kvartal i år, gikk etterspørselen fra fastlands-Norge ifølge foreløpige tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR) ned med 1 prosent (sesongjustert) fra andre halvår i fjor til første halvår i år. Samlet konsum var om lag uendret, mens bruttoinvesteringene i fastlands-Norge falt med 7 prosent. Den underliggende veksten i etterspørselen fra fastlands-Norge har vært meget svak siden bunnpunktet i 1989. Betydelige fluktuasjoner innebærer at de kvartalsvise vekstratene må tolkes med stor varsomhet.

Realinvesteringene i fast kapital utenom oljevirksomhet og utenriks sjøfart har svingt unormalt sterkt de siste tre kvartalene. Industriinvesteringene økte med nærmere 13 prosent sesongjustert i 2. kvartal i år, etter et like stort fall i foregående periode. Uendret sesongjustert nivå ut året vil gi en vekst i disse investeringene på noe under 5 prosent fra 1992 til 1993, mens SSBs investeringstelling for 2. kvartal i år indikerer en nedgang på rundt 10 prosent i år. Investeringene i privat tjenesteyting, som utgjør om lag 30 prosent av investeringene i fast kapital i fastlands-Norge, har vært enda mer ustabile enn industriinvesteringene de siste kvartalene. Dette kan et stykke på vei føres tilbake til problemer med å skille helt klart mellom påløpte og bokførte størrelser i det regnskapsmaterialet som er en av kildene til denne posten i det kvartalsvise nasjonalregnskapet.

Til tross for de store fluktuasjonene gjennom de tre siste kvartalene, ser det fortsatt ut som om den klare nedadgående trenden i investeringene i næringsvirksomhet i fastlands-Norge gjennom perioden 1988 - 1991 har flatet ut. Det fallende rentenivået vil bidra til en nedgang i de reelle lånekostnadene på om lag 1,5 prosentpoeng fra 1992 til 1993, og til bedret inntjening i foretakssektoren, som er i nettogjeldsposisjon. Fortsatt moderat vekst gjennom året vil gi en svak oppgang i disse investeringene fra 1992 til 1993.

UNDERLIGGENDE TENDENS
(Prosentvis volumvekst fra foregående kvartal i glattet, sesongjustert serie, omregnet til årlig rate.)

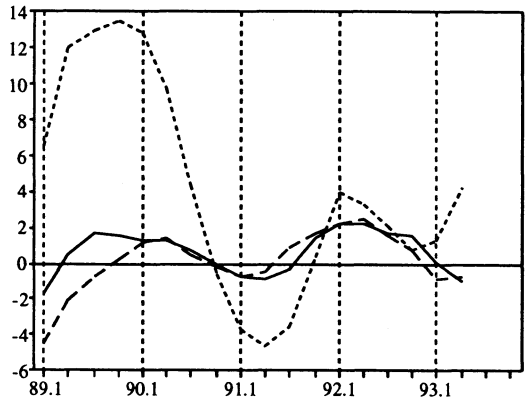

—— BNP u. olje og sjøfart ----- Tradisjonell vareeksport - - - Ettersp. fra fastl.-Norge

Kilde: SSB.

Boliginvesteringene gikk ned med 3 prosent sesongjustert fra 1. til 2. kvartal i år, om lag som gjennomsnittet gjennom de siste 6 kvartalene.

Etter en kraftig nedgang gjennom flere år ligger prisene i markedet for brukte boliger nå klart lavere enn kostnadene ved å bygge nytt. Opplysninger fra OBOS og Norges Byggforskningsinstitutt tyder imidlertid på at prisene nå er på vei oppover i annenhåndsmarkedet i Oslo. Fortsatt nedgang i utlånsrentene gjennom det neste året trekker i retning av at denne utviklingen vil vedvare og etterhvert slå igjennom i resten av landet. Dette vil stimulere igangsettingen av nye boliger, som i volum nå ser ut til å flate ut etter nedgang gjennom mer enn 5 år. Fallet i boliginvesteringene kan i så fall stoppe opp rundt årsskiftet 1993/94, men det vil likevel bli en nedgang fra 1992 til 1993 på rundt 10 prosent.

Ifølge Revidert nasjonalbudsjett for 1993 ligger det an til en reduksjon i bruttoinvesteringene i offentlig forvaltning på 4,9 prosent på årsbasis. Den anslåtte nedgangen kan langt på vei føres tilbake til omgjøringen av Statsbygg (Statens bygge- og eiendomsdirektorat) fra forvaltningsbedrift til statsforetak. Statsbyggs investeringer vil heretter tas med i investeringene til sektoren annen privat tjenesteyting. Samlet sett anslås nå investeringene i fastlands-Norge til å bli liggende tilnærmet konstant fra 1992 til 1993.

Regjeringen la i Revidert nasjonalbudsjett for 1993 opp til en vekst i offentlig konsum på 2,3 prosent for inneværende år. Dersom denne målsettingen skal bli realisert, må en få vekst i de sesongjusterte tallene for offentlig konsum gjennom resten av året.

Privat konsum holdt seg om lag uendret fra andre halvår i fjor til første halvår i år, justert for normale sesongvariasjoner. Den kvartalsvise utviklingen gjennom denne perioden var imidlertid sterkt påvirket av husholdningenes tilpasning til forventet prisoppgang fra 1. januar i år, blant annet som følge av momsøkningen fra samme tidspunkt. Det er ingen klare tegn til at nedgangen i rentenivået ga noe utslag i kjøpene av varige forbruksgoder i 2. kvartal i år. Tall for juli og august viser imidlertid en klar vekst i salget av nye personbiler, og kan være en indikasjon på at bedrifter og husholdninger også på dette området er i ferd med å ta det nye nivået på lånekostnadene inn over seg.

Privat konsum økte klart svakere enn husholdningenes disponible realinntekter i 1992, og spareraten økte med nærmere 2,5 prosentpoeng til 5 prosent. Med en viss nedgang i husholdningenes

netto realinvesteringer fra 1991 til 1992, ga dette en netto fordringsøkning på over 20 milliarder kroner. Basert på oppgaver fra Norges Bank kan husholdningenes nettofordringer ved utgangen av 1. kvartal i år anslås til noe under 31 prosent av disponibel inntekt (sesongjustert), en økning på 3 prosentpoeng fra utgangen av 4. kvartal i fjor. Vel en fjerdedel av endringen kan føres tilbake til omvurderinger. Selv om nettofordringsraten har økt markert fra bunnivået i 1988 på om lag 12 prosent, ligger den fortsatt under nivået fra tidlig på 1980-tallet på 35 - 40 prosent.

Den sterke veksten i husholdningenes inntekter i fjor kan i hovedsak føres tilbake til skattelettelse og en markert oppgang i stønadene. Offentlig sektors bidrag til husholdningenes inntektsvekst vil imidlertid bli klart mindre i inneværende år. Med fortsatt moderat realvekst i lønnsinntektene ligger det nå an til en oppgang i husholdningenes disponible realinntekter på vel 2 prosent fra 1992 til 1993. Som en følge av nettofordringsoppbyggingen gjennom de siste årene og nedgangen i rentenivået, forventer vi en viss vekst i konsumet gjennom resten av året. Med den relativt svake konsumveksten i første halvår vil konsumet på årsbasis likevel ikke øke med mer enn i overkant av 1 prosent. Spareraten vil derved komme opp i nærmere 6 prosent.

Fortsatt sterk vekst i oljeinvesteringene

Påløpte investeringskostnader i oljevirksomheten inklusive rørtransport økte ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall med nærmere 9 prosent i volum i 1992, etter en vekst på over 30 prosent året før. Denne veksten har brakt de påløpte oljeinvesteringene opp på et nivå tilsvarende halvparten av investeringene i fastlands-Norge, og 6,3 prosent av samlet BNP. Ifølge SSBs investeringstelling for 2. kvartal i år vil påløpte investeringer i oljevirksomheten øke ytterligere i 1993, til et nivå på om lag 7,5 prosent av BNP. For 1994 ligger det ifølge tellingen an til en nedgang i disse investeringene tilsvarende vel en halv prosent av BNP.

Svak markedsutvikling bremser tradisjonell eksport

Eksporten av tradisjonelle varer falt med 0,4 prosent sesongjustert i første halvår i år, etter en vekst i samme størrelsesorden i andre halvår i fjor. Eksportutviklingen fra kvartal til kvartal har i de siste tre til fire årene vært sterkt påvirket av svingninger i leveransene av raffinerte oljeprodukter fra Mongstadanlegget og i salget av tilfeldig kraft til utlandet. Det er imidlertid ingen klar trendmessig vekst eller nedgang å spore i den tradisjonelle vareeksporten gjennom denne perioden. Dette henger

ETTERSPØRSEL FRA FASTLANDS-NORGE OG OFFENTLIG KONSUM
1989=100. Sesongjusterte volumindekser (KNR)
Sesongjusterte og glattede volumindekser (KVARTS)

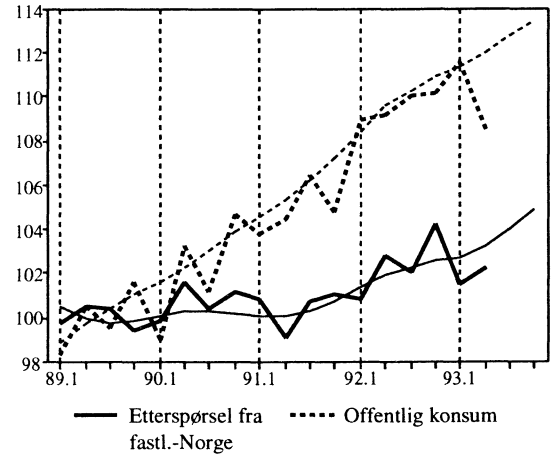

KONSUM OG INVESTERINGER
1989=100. Sesongjusterte volumindekser (KNR)
Sesongjusterte og glattede volumindekser (KVARTS)

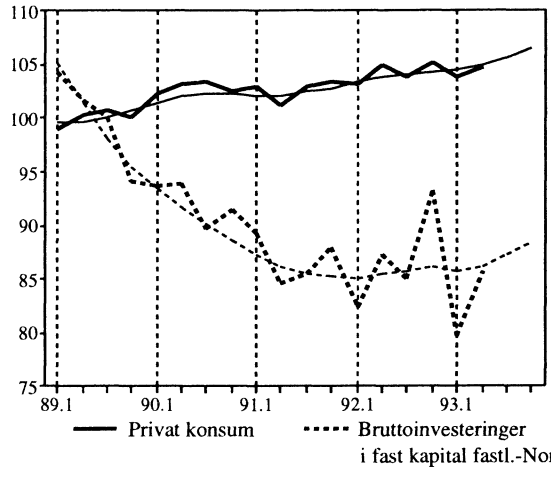

NETTOFORDRINGSRATE, SPARERATE OG REALRENTE ETTER SKATT 1976 - 1994

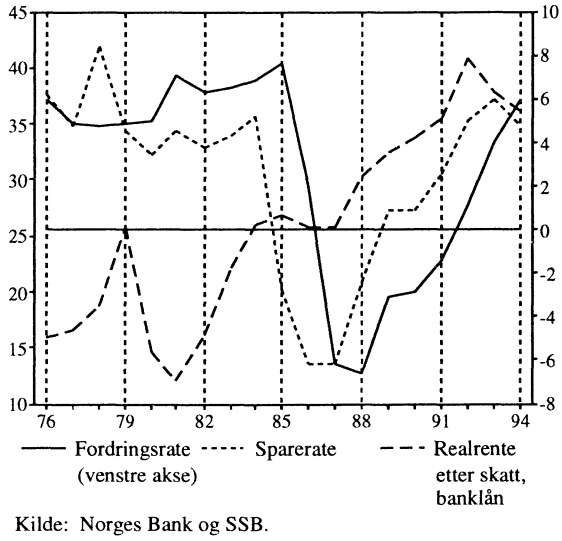

Kilde: Norges Bank og SSB.

EKSPORT
1989=100. Sesongjusterte volumindekser (KNR)
Sesongjusterte og glattede volumindekser (KVARTS)

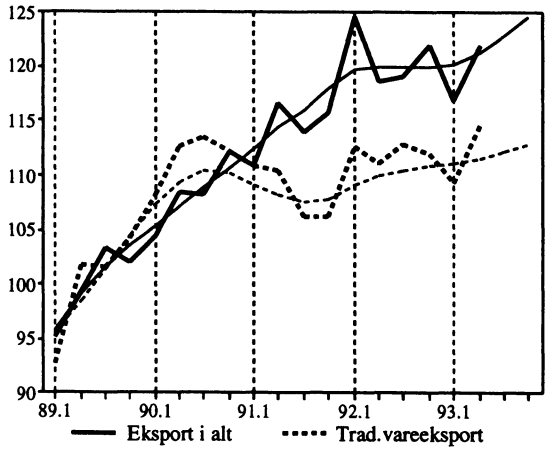

IMPORT
1989=100. Sesongjusterte volumindekser (KNR)
Sesongjusterte og glattede volumindekser (KVARTS)

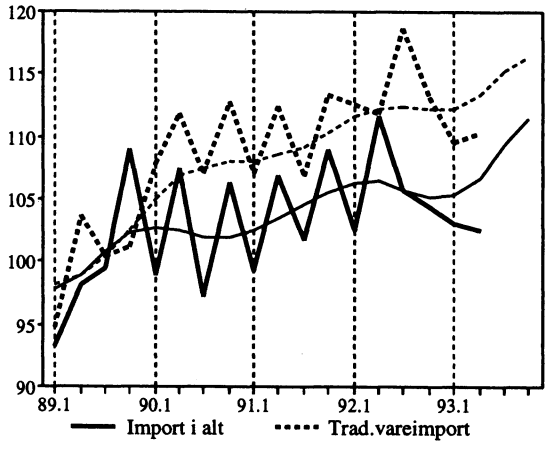

BRUTTONASJONALPRODUKT
1989=100. Sesongjusterte volumindekser (KNR)
Sesongjusterte og glattede volumindekser (KVARTS)

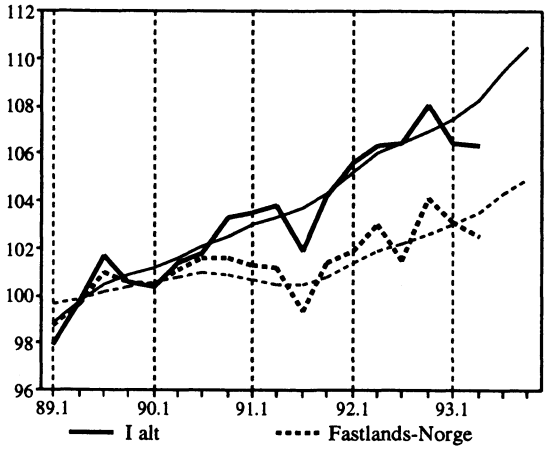

nær sammen med den økonomiske utviklingen hos våre viktigste handelspartnere.

Foreløpige anslag tyder på at markedsveksten for norsk eksport var rundt 2 prosent i 1992, om lag 0,5 prosentpoeng mer enn i 1991, men klart svakere enn i 1990. Mens den tyske samlingen bidro til å holde veksten oppe i 1990, er den svake utviklingen i Sverige en viktig del av forklaringen på at markedsveksten ble særlig lav i 1991. For 1993 ser det ut til at veksten i de norske eksportmarkedene kan falle ned mot nivået fra i forfjor. Med fortsatt lave priser på metaller og enkelte andre råvarer ligger det dermed an til en svak utvikling i eksporten av tradisjonelle varer i 1993. Neste år forventes veksten hos Norges viktigste handelspartnere å ta seg noe opp, og eksporten av tradisjonelle varer kan øke med rundt 2 prosent.

Eksporten av råolje og gass økte med vel 1,5 prosent sesongjustert i første halvår i år, om lag som i andre halvår i fjor, men markert svakere enn gjennom 1991 og 1992. Den moderate veksten i første halvår i år kan i hovedsak føres tilbake til vanskelige værforhold i januar/februar, og stans i bøyelastningen av olje på Statfjord- og Gullfaksfeltet. Med ytterligere opptrapping på Snorrefeltet gjennom inneværende år, og oppstarting av blant annet Brage og Draugen, vil produksjon og eksport av petroleum vokse med rundt 6 - 7 prosent både inneværende og neste år.

Tjenesteeksporten gikk ned med nærmere 4 prosent regnet i faste priser i første halvår i år, etter stillstand fra første til andre halvår i fjor. Halvparten av svikten kan føres tilbake til en nedgang i eksporten av skipsfartstjenester, som blir bremset av den svake konjunkturutviklingen internasjonalt.

Svak underliggende importvekst

Som følge av periodiske leveranser av ubåter og kjøp av nye sivile fly, har importen av tradisjonelle varer svingt markert opp og ned de siste årene. Holder vi disse lite konjunkturfølsomme varene utenom, har den underliggende veksten i tradisjonell import gjennom de siste 13 kvartalene ikke vært synlig sterkere enn den underliggende veksten i etterspørselen fra fastlands-Norge, til tross for den kraftige oppgangen i investeringsaktiviteten i Nordsjøen. Etter nedgangen på 3 prosent fra andre halvår i fjor til første halvår i år, ligger det an til at importen av tradisjonelle varer vil vokse litt svakere enn etterspørselen fra fastlands-Norge i 1993.

Svak produksjonsutvikling

De foreløpige KNR-tallene antyder et uendret sesongjustert nivå på BNP for fastlands-Norge fra andre halvår i fjor til første halvår i år, til tross for en viss nedgang gjennom de to siste kvartalene.

Denne nedgangen kan dels føres tilbake til privat tjenesteyting, dels til utviklingen innenfor vareproduserende næringer utenom industri og bergverk. Også BNP-tallene kan være påvirket av usikker periodisering av opplysningene i grunnlagsmaterialet for KNR. BNP ialt gikk svakt ned fra andre halvår i fjor til første halvår i år.

En viss oppgang i etterspørselen fra fastlands-Norge gjennom resten av året og et fortsatt høyt nivå på påløpte oljeinvesteringer vil bidra til vekst i BNP for fastlands-Norge for året under ett. Det ligger imidlertid nå an til at denne veksten vil bli noe svakere enn produksjonsveksten i fjor, som var om lag 2 prosent. Neste år vil nedgangen i oljeinvesteringene gi et negativt vekstbidrag til BNP for fastlands-Norge.

BRUTTOPRODUKT OG SYSSELSETTING
1989=100. Sesongjusterte volumindekser (KNR)
Sesongjusterte og glattede volumindekser (KVARTS)

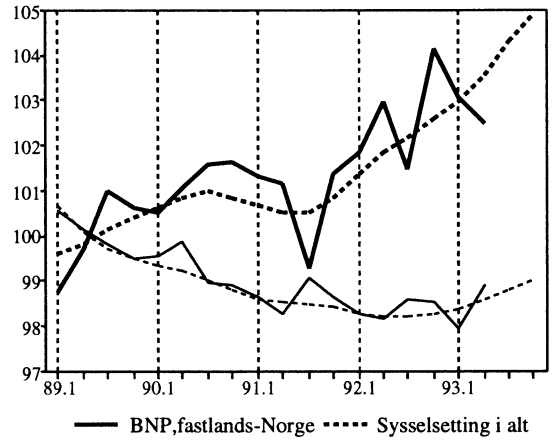

Nedgangen i sysselsettingen stopper opp

Ifølge Statistisk sentralbyrås arbeidskraftsundersøkelse (AKU) lå både arbeidsstyrken og antallet sysselsatte personer i første halvår i år på tilnærmet samme nivå som ett år tidligere. Tallet på utførte timeverk viste en svak oppgang, men disse tallene er beheftet med noe større usikkerhet enn sysselsettingstallene. Utviklingen gjennom det siste året tyder uansett på at nedgangen i sysselsettingen har stoppet opp. Sesongjustert har arbeidsledighetsraten holdt seg rundt 6 prosent gjennom de siste 5 - 6 kvartalene. Tendensen til utflating i arbeidsledigheten etter den markerte veksten fra 1991 til 1992 kan imidlertid til en viss grad skyldes opptrapping av arbeidsmarkedstiltakene.

Utviklingen i befolkningen i yrkesaktiv alder peker i retning av oppgang i arbeidsstyrken fremover. Med normal produktivitetsvekst i fastlandsøkonomien i inneværende år, vil veksten i sysselsettingen bli svært moderat, og den gjennomsnittlige ledigheten kan øke svakt fra 1992 til 1993.

3 MÅNEDERS EURORENTER OG BANKENES GJENNOMSNITTLIGE UTLÅNSRENTE

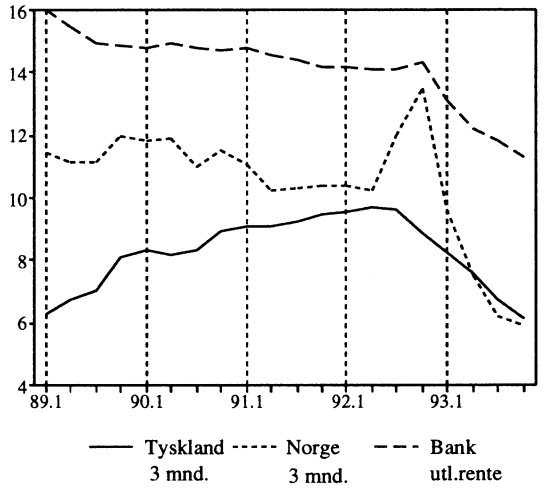

Kilde: Norges Bank og egne anslag.

Prisveksten ned mot nivået i 1992

Lønnsoverhenget inn i 1993 er av Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene anslått til 1 prosent. Vårens lønnsoppgjør for privat og offentlig sektor resulterte i moderate sentrale tillegg, og det samme ser gjennomgående ut til å være tilfelle for de lokale forhandlingene. For økonomien som helhet ligger det etter dette an til en gjennomsnittlig timelønnsvekst på knappe 3 prosent inneværende år, som er om lag samme veksttakt som i fjor. Reduksjonen i arbeidsgiveravgiften på 2,4 prosentpoeng fra 1. januar, bidrar til at lønnskostnadene pr. timeverk vil øke klart mindre enn dette.

Konsumprisindeksen lå gjennom årets syv første måneder 2,5 prosent høyere enn i samme periode i 1992. Utenom matvarer var imidlertid prisstignin-

DRIFTSBALANSE OG UTENLANDSGJELD
I prosent av BNP

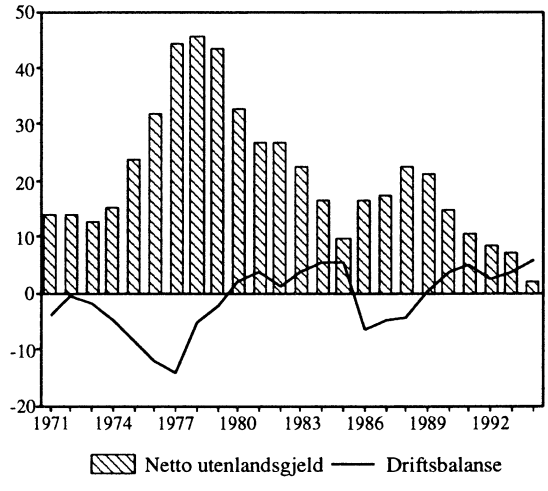

Kilde: SSB.

gen i denne perioden 3,2 prosent, etter en vekst på 2,5 prosent i gjennomsnitt for 1992. Denne oppgangen i prisstigningstakten kan trolig føres tilbake til momsøkningen og økt importprisvekst som følge av depresieringen av kronen. Nedgangen i rentenivået har imidlertid bidratt til at husleiene nå vokser langsommere enn konsumprisindeksen utenom matvarer.

På bakgrunn av en forventet vekst i lønnskostnadene på rundt 1 prosent i 1993 og ytterligere nedgang i rentene, er det ikke grunn til å vente noen tendens i retning av økt prisvekst gjennom resten av året. Det kan dermed se ut til at den gjennomsnittlige veksten i konsumprisindeksen i 1993 kan komme ned mot nivået i 1992 på 2,3 prosent.

Stabil valuta og markert rentenedgang

Frikoplingen av den norske kronen fra ECU resulterte i en umiddelbar depresiering av vår valuta på 6 prosent. Frem til utgangen av januar styrket imidlertid kronen seg igjen med nærmere 2,5 prosentpoeng, og kursen lå deretter relativt stabilt på et nivå tilsvarende i underkant av 8,25 kroner pr. ECU frem til månedskiftet juli/august. I etterkant av den siste krisen for det europeiske valutasamarbeidet svekket kronen seg med om lag 0,5 prosent mot ECU.

Som følge av svingninger i bytteforholdet mellom andre valutaer, først og fremst dollar og mark, var det en effektiv appresiering av norske kroner i 1992 på 1,3 prosent. Med uendret kurs mot ECU og dollar gjennom resten av året, ligger det an til en effektiv depresieringen av kronen på om lag 3 prosent fra 1992 til 1993.

Gjennom perioden januar - august i år kjøpte Norges Bank valuta i markedet tilsvarende vel 51 milliarder kroner. Likevel har pengemarkedsrentene blitt satt raskere ned enn rentene i ECU-området, og ligger nå på nivå med de tyske. Tre måneders interbankrente (NIDR) har falt med nærmere 5 prosentpoeng siden nyttår, til et nivå på 6,6 prosent i begynnelsen av september. Den effektive renten på statsobligasjoner med 5 års gjenstående løpetid var på samme tidspunkt kommet ned i 5,8 prosent, bare 0,1 prosentpoeng over den tilsvarende tyske renten. Bankenes innskudds- og utlånsrenter gikk ned med 1 prosentpoeng fra utgangen av 4. kvartal i fjor til utgangen av 1. kvartal i år, og nedgangen holdt frem i 2. kvartal. Fortsatt nedgang i rentenivået i Europa kan bringe den norske interbankrenten ned under 6 prosent mot slutten av 1993. Dette vil bidra til en videre reduksjon i rentene i private finansinstitusjoner, og den gjennomsnittlige utlånsrenten kan gå ned med rundt 1 1/2 prosentpoeng fra 1992 til 1993.

Stort overskudd på driftsbalansen også i 1993

Foreløpige beregninger viser et overskudd på driftsregnskapet med utlandet på vel 14,7 milliarder kroner i første halvår i år, en oppgang på 10,5 milliarder fra samme periode i fjor. Overskuddet på vare- og tjenestebalansen økte med 7 milliarder kroner i dette tidsrommet, til et nivå på 32,5 milliarder kroner.

Underskuddet på rente- og stønadsbalansen er foreløpig anslått til 17,8 milliarder kroner i første halvår i år. Bedringen på noe over 3,5 milliarder fra samme periode i fjor skyldes i hovedsak en nedgang i utbetalt aksjeutbytte fra oljevirksomheten til utlandet, men reduserte netto renteutbetalinger bidro også.

Svak importutvikling, fortsatt klar vekst i verdien av oljeeksporten og ytterligere bedring av rente- og stønadsbalansen vil bidra til at overskuddet på dirftsbalansen kan havne rundt 27 milliarder kroner i år, en oppgang på 9 milliarder kroner fra 1992.

UTVIKLINGEN I NOEN MAKROØKONOMISKE HOVEDSTØRRELSER

Prosentvis volumendring i 1991-priser[1)]

	Mrd. 1991 kr	Vekst fra samme periode året før					Vekst fra foregående kvartal, sesongjustert			
	1992	1992	92.3	92.4	93.1	93.2	92.3	92.4	93.1	93.2
Privat konsum	355,9	1,8	0,9	1,9	0,5	-0,3	-1,0	1,1	-1,2	0,9
Varer	218,8	1,4	0,1	2,4	-0,3	-0,8	-0,7	1,8	-2,5	0,9
Tjenester	125,7	1,6	2,0	1,0	1,3	0,8	0,6	-1,2	0,4	1,0
Nordmenns konsum i utlandet	23,9	9,2	9,0	0,8	3,1	2,0	0,3	-0,4	2,6	-0,3
- Utlendingers konsum i Norge	12,5	6,9	13,7	-0,2	-3,2	7,9	23,8	-13,4	-0,5	0,8
Offentlig konsum	154,2	4,6	3,1	5,3	2,6	-0,8	0,7	0,2	1,2	-2,7
Statlig konsum	61,5	5,3	3,5	8,0	3,1	-5,5	1,9	-1,8	1,5	-6,8
Sivilt konsum	38,9	7,6	1,5	9,7	5,5	0,6	-2,6	0,1	7,8	-4,2
Militært konsum	22,6	1,6	7,4	6,1	-2,9	-16,8	10,1	-4,8	-9,1	-12,0
Kommunalt konsum	92,7	4,1	2,8	3,2	2,3	2,4	-0,0	1,5	1,1	-0,1
Bruttoinvestering i fast kapital	131,5	3,5	-6,0	-3,2	8,0	-11,2	-20,3	0,4	27,2	-7,0
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	41,1	10,1	-19,8	-31,7	80,2	-18,8	-45,6	-22,8	176,7	-23,1
Fastlands-Norge	90,4	0,8	-0,8	7,0	-3,4	-2,3	-2,4	9,5	-14,3	7,5
Industri og bergverksdrift	13,5	-0,4	5,3	16,6	-1,7	13,5	10,2	7,8	-13,4	12,8
Annen vareproduksjon	12,0	0,9	5,6	-6,4	-8,2	-5,7	7,2	-10,3	-4,9	3,1
Annen tjenesteyting	64,9	1,0	-3,4	7,6	-2,9	-4,6	-6,6	14,0	-16,1	7,2
Lagerendring (BNP-vekstbidrag)[4)]	-6,3	-1,2	2,5	-1,1	1,8	-1,0	2,7	-0,8	-4,4	-0,4
Skip og plattf. under arb.(BNP-vbd.)[4)]	3,2	-1,0	2,0	0,0	1,7	1,2	3,0	-0,5	0,5	-3,3
Varelager (BNP-vekstbidrag)[3)4)]	-9,4	-0,2	0,5	-1,1	0,1	-2,2	-0,5	-0,9	2,1	-3,0
Innenlandsk anvendelse	635,4	1,5	2,8	0,5	4,1	-4,7	-2,2	-0,1	-0,0	-2,4
- påløpte inv. oljevirks. og u.sjøfart[2)]	44,3	-6,4	19,2	-21,4	83,9	-15,8	-12,8	-21,5	122,1	-43,2
- etterspørsel fra fastlands-Norge	600,5	2,3	1,2	3,6	0,5	-0,7	-0,7	2,1	-2,7	0,8
Eksport	326,4	6,1	4,5	5,5	-6,5	2,8	0,3	2,5	-4,2	4,3
Tradisjonelle varer	117,1	4,1	6,4	5,9	-3,8	3,1	1,7	-0,7	-2,4	4,8
Råolje og naturgass	107,2	10,8	15,9	7,6	-1,0	7,6	0,5	1,8	-3,4	8,6
Skip og oljeplattformer	14,9	4,8	-50,8	0,4	-52,1	-0,0	-25,6	78,4	-29,6	7,0
Tjenester	87,3	3,8	1,7	3,3	-5,1	-3,4	1,7	0,1	-2,9	-2,1
Samlet anvendelse	961,8	3,0	3,4	2,1	0,3	-2,2	-1,4	0,8	-1,4	-0,2
Import	252,5	2,2	3,8	-3,4	-0,2	-8,3	-5,2	-1,2	-1,4	-0,5
Tradisjonelle varer	156,9	4,2	11,0	0,6	-3,4	-1,4	6,2	-4,6	-3,2	0,8
Råolje	1,0	-32,7	71,3	-47,3	64,7	-44,3	-18,2	-32,1	54,7	-35,1
Skip og oljeplattformer	10,8	-40,6	-45,9	-52,2	72,6	-57,0	-59,8	38,0	3,5	-25,2
Tjenester	83,7	9,0	-0,1	3,0	-0,4	-9,4	-13,0	2,5	0,9	1,0
Bruttonasjonalprodukt (BNP)	709,3	3,3	3,2	4,1	0,5	0,1	0,1	1,5	-1,4	-0,1
- Fastlands-Norge	574,8	2,0	0,9	3,2	1,0	-0,4	-1,5	2,6	-1,0	-0,6
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	134,5	9,4	14,5	8,0	-1,2	2,2	6,9	-3,3	-3,3	2,1
Fastlands-næringer	531,0	1,7	0,7	3,0	0,8	-0,4	-1,7	2,6	-0,4	-0,7
Industri og bergverksdrift	96,0	1,8	2,6	1,2	0,1	0,6	-0,3	-0,9	1,6	0,4
Annen vareproduksjon	72,1	1,4	-4,0	10,1	0,6	-3,6	-3,0	6,8	-6,1	-0,2
Annen tjenesteyting	362,8	1,7	1,4	2,0	1,0	-0,1	-1,9	2,7	0,2	-1,1
Korr.poster (BNP-vekstbidrag)[4)5)]	43,9	0,3	0,2	0,4	0,2	-0,0	0,1	0,2	-0,5	0,1

[1)] Fotnoter, se "Teknisk merknad"

PRISINDEKSER FOR MAKROØKONOMISKE HOVEDSTØRRELSER

	Prosentvis endring fra samme periode året før					Prosentvekst fra foregående kvartal. Sesongjustert			
	1992	92.3	92.4	93.1	93.2	92.3	92.4	93.1	93.2
Privat konsum	2,6	2,6	2,4	2,6	2,4	0,7	0,6	0,6	0,5
Offentlig konsum	2,0	1,8	1,3	0,3	1,2	0,1	0,2	-0,1	1,0
Bruttoinvesteringer i fast kapital	2,1	1,1	2,5	1,9	1,3	-0,5	1,8	-0,1	0,2
- fastlands-Norge	0,6	0,2	0,5	-0,9	0,9	-0,2	0,5	-1,2	1,9
Innenlandsk bruk av varer og tjenester	2,4	2,0	2,2	1,8	2,0	-0,8	-0,2	2,5	0,6
-etterspørsel fra fastlands-Norge	2,1	2,1	1,8	1,5	1,9	0,4	0,5	0,2	0,8
Eksport	-7,2	-8,8	-4,1	5,1	3,4	-1,5	2,8	2,7	-0,7
- tradisjonell vareeksport	-6,7	-7,2	-4,2	0,8	0,3	-0,6	-0,8	1,7	0,0
Samlet anvendelse	-0,9	-1,6	0,1	3,1	2,3	-1,0	0,7	2,6	0,0
Import	-0,3	-2,3	-0,7	2,0	1,2	-1,3	1,4	2,2	-1,2
- tradisjonell vareimport	-1,9	-4,6	-3,0	-1,1	-0,8	-2,2	0,5	1,5	-0,8
Bruttonasjonalprodukt (BNP)	-1,1	-1,4	0,4	3,5	2,7	-0,9	0,4	2,8	0,4
- fastlands-Norge	1,6	2,3	2,1	1,7	2,2	0,7	-0,1	0,7	0,9

TEKNISK MERKNAD OM KVARTALSTALLENE OG FOTNOTER TIL TABELLENE

Fotnoter: 2) Inkludert skip, oljeplattformer og plattform-moduler under arbeid. 3) Utenom skip, oljeplattformer under arbeid og plattform-moduler under arbeid. 4) BNP-vekstbidragene er beregnet som differansen mellom respektive kvartalstall, regnet i prosent av BNP. 5) Korreksjon for frie banktjenester og visse avgiftsberegninger.

Kvartalsberegningene: Beregningene foretas på et mindre detaljert nivå enn de årlige nasjonalregnskapsberegningene og etter et mer summarisk opplegg. De kvartalsvise nasjonalregnskapstallene for årene til og med 1991 er avstemt mot de siste publiserte årlige regnskapstallene.

Basisår og kjeding: I det kvartalsvise nasjonalregnskapet beregnes alle størrelser i faste priser med basis i prisene to år tidligere. Volumtall for 1992 og 1993 er beregnet i 1991-priser, og det er brukt vekter fra dette året. Valg av basisår påvirker fastpristallene og dermed de årlige volumendringsratene (vekstratene). For sammenligningens skyld er det i alle tabeller gitt vekstrater med 1991 som basisår (felles omregningsår). Dette er gjort ved å prisomregne fastpristallene for årene før 1991 til 1991-priser. Prisomregningen er foretatt på kvartalsregnskapets sektornivå.

Bruttoinvesteringer: Bruttoinvesteringer i fast kapital i alt er sterkt påvirket av de store svingningene i investeringer i oljevirksomhet. Disse svingningene skyldes blant annet at plattformer som har vært under arbeid i flere år, regnes som investert i det kvartal og med den kapitalverdi de har ved uttauing til feltet.

Sesongjusterte tall: Det kvartalsvise nasjonalregnskapet utarbeides som et ikke-sesongkorrigert regnskap, der en søker å registrere de faktiske transaksjoner i hvert kvartal. De fleste tallseriene på detaljert regnskapsnivå viser derfor klare sesongsvingninger. Disse seriene er sesongjustert og deretter summert sammen med de øvrige tallseriene til de totalstørrelsene som er presentert i teksttabellene og diagrammene. For offentlig sektors innkjøp av varer og tjenester, hvor en foreløpig ikke har tilstrekkelig informasjon til å fastlegge sesongmønsteret, er sesongjusteringen basert på skjønn.

Underliggende tendens: Norsk økonomi er så liten at tilfeldige eller enkeltstående, store hendelser kan gi store utslag i tallene. De sesongkorrigerte tallene glattes derfor, slik at en kan finne fram til den underliggende tendensen for hver av seriene. Ved glattingen forsøker en å skille mellom tilfeldige og systematiske variasjoner i serien.

REVISJONER AV BEREGNET UNDERLIGGENDE TENDENS

(Vekst fra foregående kvartal i glattet, sesongjustert serie, omregnet til årlig rate)

Publ.	89.3	89.4	90.1	90.2	90.3	90.4	91.1	91.2	91.3	91.4	92.1	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2
							BNP fastlands-Norge									
Jun. -90	1	0	-2													
Sep. -90	1	1	1	3												
Des. -90	1	1	2	3	3											
Feb. -91	2	1	1	2	2	2										
Jun. -91	1	1	1	1	1	0	-1									
Sep. -91	1	1	1	1	1	0	0	-1								
Des. -91	1	1	1	1	1	0	0	-1	-1							
Feb. -92	1	1	1	1	1	0	0	0	0	1						
Jun. -92	2	2	2	2	1	1	0	-1	-1	0	1					
Sep. -92	2	2	2	2	1	0	0	-1	-1	0	2	3				
Des. -92	2	2	2	2	1	0	0	-1	0	0	1	1	0			
Feb. -93	2	2	2	2	1	0	0	-1	0	1	2	2	1	-1		
Jun.. -93	2	2	2	1	1	0	-1	-1	-1	1	2	2	2	2	0	
Sep. -93	2	2	2	1	1	0	-1	-1	-1	1	2	2	2	2	0	-1
							Etterspørsel fra fastlands-Norge									
Jun. -90	-1	-1	-1													
Sep. -90	0	1	2	3												
Des. -90	-1	0	1	2	2											
Feb. -91	0	1	1	2	2	2										
Jun. -91	-1	0	1	1	0	0	-2									
Sep. -91	-1	0	1	1	0	-1	-2	-3								
Des. -91	-1	0	1	1	0	-1	-2	-2	0							
Feb. -92	-1	0	1	1	0	-1	-1	0	3	4						
Jun. -92	-1	0	1	1	1	0	0	0	2	2	2					
Sep. -92	-1	0	1	1	1	0	0	0	1	2	2	3				
Des. -92	-1	0	1	1	1	0	0	0	1	2	2	2	1			
Feb. -93	-1	0	1	1	1	0	0	0	1	2	2	2	1	0		
Jun. -93	-1	0	1	1	1	0	-1	-1	1	2	2	3	2	1	-1	
Sep. -93	-1	0	1	1	1	0	-1	-1	1	2	2	2	2	1	-1	-1

MERKNADER TIL REVISJONENE

Revisjoner kan enten skyldes nye/reviderte kvartalstall for inneværende år, nye/reviderte årlige nasjonalregnskap for tidligere år eller overgang til nytt prisbasis-år. Fordi vekstratene etter omregning til årlig rate er avrundet til nærmeste hele prosent, kan 1 prosentenhets endring i vekstraten først og fremst skyldes ulik avrunding.

Publisert:	Prisbasis:	Nytt årlig regnskap:	Andre merknader:
Des. -89	1987	Revidert sesongjusteringsprogram.	
Feb. -90	"		
Jun. -90	1988	1987-88	
Sep. -90	"		
Des. -90	"		
Feb. -91	"		
Jun. -91	1989	1988-89	
Sep. -91	"		
Des. -91	"		
Feb. -92	"		
Jun. -92	1990	1989-90	
Sep. -92	"		
Des. -92	"		
Feb. -93	"		
Jun. -93	1991	1990-91	
Sep. -93	"		

Konjunkturutviklingen i utlandet

Det internasjonale penge- og valutamarkedet

Sammenbrudd i ERM

Uroen i det europeiske valutamarkedet som i varierende grad har vedvart siden i fjor høst, toppet seg igjen ved utgangen av juli. Den utløsende faktoren var markedets reaksjon på uteblivelsen av en forventet tysk rentenedsettelse, men bak ligger ubalanser innenfor og mellom ulike EF-land som har fått bygge seg opp over flere år. Utover sommeren i år var det særlig franske og belgiske franc og danske kroner som ble utsatt for sterke spekulasjoner. Den 2. august var sammenbruddet i det gamle kurssamarbeidet et faktum, og det ble innført nye svingemarginer i ERM-systemet (se boks). Dette førte til en umiddelbar depresiering av franske franc og danske kroner på henholdsvis 5,8 og 8,8 prosent.

Det gradvise sammenbruddet av ERM er et resultat av flere forhold. Av ulike årsaker var de fleste EF-valutaene overvurdert i forhold til tyske mark. Spesielt er det en oppfatning at britiske pund ble knyttet til ERM-samarbeidet på en for høy kurs. Høy inflasjonstakt i de sør-europeiske landene hadde ført til at deres valutaer også ble oppfattet som overvurdert. Videre førte gjenforeningen av de to tidligere tyske statene til et behov for reell appresiering av tyske mark, for å gi rom for veksten i innenlandsk etterspørsel.

En rask løsning av ubalansene innenfor ERM kunne bare finne sted gjennom en endring av sentralkursene (realignment). En slik løsning ble av ulike grunner ikke valgt, og de fleste EMS-deltakerne måtte for å forsvare valutakursen, holde et rentenivå som var like høyt som eller høyere enn det tyske. Mens Bundesbank ønsket å holde de korte tyske rentene høye for å dempe inflasjonspresset, innebar raskt økende arbeidsledighet i Europa at høyrentepolitikken i de andre landene fremsto som mindre og mindre attraktiv. Danskenes første nei til Maastricht bidro til tvil om at planen for en europeisk pengeunion ville bli fulgt, og svekket dermed ytterligere motivene for å holde fast ved de gamle sentralkursene innenfor ERM. Aktørene i valutamarkedet så at disse spenningene innenfor systemet ga muligheter for spekulasjonsgevinster, og en rekke EF-valuater kom under press. Til slutt resulterte dette i august i år i overgang til et system der valutakursene praktisk talt kan flyte fritt.

Endringene innenfor ERM har gjort det enda vanskeligere å gjennomføre planen om en økonomisk og monetær union (EMU) i Europa. I Maastricht-avtalen ble EF-landene enige om at denne skulle tre i kraft tidligst i 1997 og senest i 1999. Mye tyder på at denne tidsrammen ikke kan holdes. Krisen i EF's valutasystem har også illustrert problemene som oppstår når én institusjon skal ivareta både nasjonale og internasjonale interesser, slik tilfellet var for Bundesbank. Flere analytikere hevder at fremtidige valutasamarbeidsregimer bare vil fungere hvis et uavhengig organ, som for eksempel en europeisk sentralbank, etableres før samarbeidet innledes.

Som nevnt, var *Danmark* spesielt utsatt i forbindelse med den siste valutauroen. Tre måneders eurorente på danske kroner gikk opp til 13,9 prosent i begynnelsen av august, men har i løpet av den siste måneden falt til 10,5 prosent. Det er ventet at utviklingen i korte danske renter vil følge de tyske rentene i en gradvis nedtrapping. De lange rentene i Danmark har kun i mindre grad vært påvirket av uroen i valutamarkedet og har siden høsten 1992 falt med nær 3 prosentpoeng. Det er ventet at den nedadgående trenden vil fortsette, og at den gjennomsnittlige obligasjonsrenten vil ligge rundt 7,5 prosent i 1994. Siden begynnelsen av august har danske kroner depresiert med rundt 6 prosent i forhold til sentralverdien, men kursen har fluktuert mye.

Endringene i EF's valutasamarbeid:

Svingemarginene er utvidet til 15 prosent for franske franc, belgiske/luxembourgske franc, danske kroner, irske punt, spanske pesetas og portugisiske escudos. Det betyr at kursen på disse valutaene kan svinge med 15 prosent til begge sider av den vedtatte sentralverdien mot andre valutaer.

Tyske mark og nederlandske gylden vil fortsatt bli holdt innen de gamle svingemarginene på 2,25 prosent.

Alle sentralverdier beholdes uendret.

De nye reglene er midlertidige og vil bli gjennomgått på nytt før 1. januar 1994.

Medlemslandene gjentar sin støtte til Maastricht-avtalen om en europeisk union, spesielt til målet om å bringe de nasjonale økonomiene mer på linje med hverandre.

KORTSIKTIGE EURORENTER
Prosent

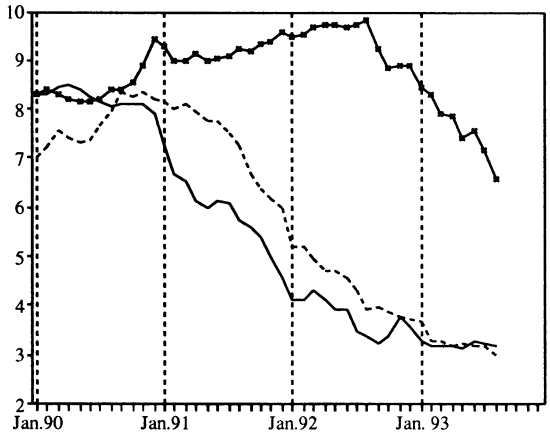

—— Amerikanske dollar ----- Japanske yen —•— Tyske mark

Kilde: Norges Bank.

VALUTAKURSER

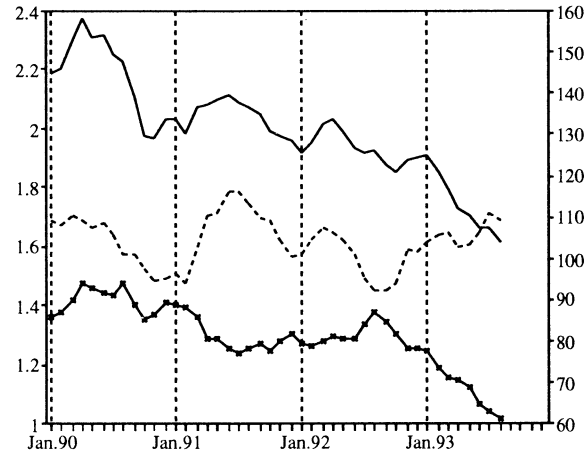

—— Yen pr. dollar (høyre akse) ----- Mark pr. dollar (venstre akse) —•— Yen pr. mark (høyre akse)

Kilde: Norges Bank.

I *Frankrike* har sentralbankrentene blitt redusert flere ganger siden sammenbruddet i ERM. Dagslånsrenten er senket fra rundt 12 prosent til 7,75 prosent. Dette regnes likevel som høyt tatt i betraktning den lavkonjunkturen landet er inne i. Sentralbanken antas å ha brukt omkring 300 milliarder franc på sitt forsøk på å demme opp for spekulantene under valutakrisen. Ønsket om å bygge opp igjen reservene er trolig et av motivene bak den gradvise rentenedsettelsen som har funnet sted. De fleste analytikere peker mot en fortsettelse av rentenedgangen i inneværende år, og det ventes en tre måneders eurorente på 5 1/2 prosent ved utgangen av 1993, mens det for neste år er ventet en reduksjon ned til om lag 4 1/2 prosent. De lange rentene har de siste ukene falt under det tyske nivået og ligger rundt 6,5 prosent, en utvikling som indikerer at markedsaktørene oppfatter fransk økonomi som fundamentalt sund. Etter å ha depresiert i tiden umiddelbart etter de siste endringene i ERM, har de siste rentenedsettelsene ført til at francen har styrket seg noe igjen. DRI venter at valutaen vil stabilisere seg nær sentralverdien på litt sikt, da fransk økonomi kan skilte med lavere inflasjon og budsjettunderskudd enn *Tyskland.*

Etter at Bundesbank den 1. juli fulgte opp sin strategi med gradvis rentesenking og satte ned Lombardrenten og diskontoen med henholdsvis 0,25 og 0,5 prosentpoeng til 8,25 og 6,75 prosent, trodde de fleste aktørene at en ytterligere reduksjon lå i kortene. På Bundesbanks siste rådsmøte før ferien, den 29. juli, ble imidlertid kun Lombardrenten satt ned til 7,75 prosent. Lombardrenten bestemmer "taket" i det tyske pengemarkedet, mens diskontoen utgjør "gulvet". I den nåværende situasjonen med press nedover på markedsrentene, utgjør sistnevnte en effektiv skranke på videre rentenedgang. Selv om Bundesbank valgte å ikke sette ned diskontoen ved utgangen av juli, er det likevel antatt at det vil komme rentenedsettelser i løpet av høsten - enkelte venter dette allerede i september. Her spiller imidlertid inflasjonen en viktig rolle. En 12-månedersvekst i konsumprisene på 4,2 prosent (august 1993) er høyere enn hos de viktigste handelspartnerne. Dessuten er veksten i pengemengden - sentralbankens andre viktige indikator - høyere enn det Bundesbank har satt som mål. Prognosene peker likevel mot en nedgang i de korte rentene til rundt 5 prosent neste år, mens de lange rentene er ventet å bli om lag 6,4 prosent. Marken har så langt beholdt sin stilling som den sterke europeiske valuta etter urolighetene i ERM, men den har svekket seg overfor yen og dollar, en utvikling som ventes å fortsette en tid fremover.

I *Japan* har rentenivået fortsatt å holde seg lavt. Som følge av den svake utviklingen i innenlandsk økonomi, venter mange at sentralbanken senker diskontoen ytterligere fra sitt rekordlave nivå på 2,5 prosent. Dette blir imidlertid tilbakevist fra offisielt hold. DRIs prognoser tilsier rentenedgang til rundt 2,3 prosent for korte renter og 4,7 prosent for lange renter neste år. Også appresieringen av japanske yen tilsier at det er muligheter for rentenedsettelser. Yen/dollar-kursen nådde i midten av august et historisk bunn-nivå på 100,4 yen per dollar og var nær ved å bryte den psykologiske grensen på 100. Denne styrkingen av valutaen hadde sin bakgrunn i at Japan trolig vil få et rekordstort overskudd på driftsbalansen i inneværende år. Dessuten kom det signaler fra amerikanske myndigheter om at de anså en sterk yen som fordelaktig. En ytterligere medvirkende faktor er at yen ble brukt som fluktvaluta under uroen i det europeiske markedet. I den siste tiden har imidlertid valutaen svekket seg noe mot

Sentrale rente- og valutabegreper

ECU (European Currency Unit): En konstruert valutaenhet sammensatt av valutaene i EF, med vekter som gjenspeiler de ulike landenes økonomiske betydning.
Teoretisk ecurente: Gjennomsnittlig rente i EF-landene, med samme vektgrunnlag som valutaenheten.
ERM (Exchange Rate Mechanism): EFs valutasamarbeid med fastsatte kurser og svingemarginer for de enkelte valutaene.
Eurorente: Rentesats på det europeiske interbankmarked.
Sentralbankrenter:
Diskonto: Retningsgivende rentesats for bankenes innløsning av kortsiktige statspapirer i sentralbanken.
Lombard-rente: Den rentesatsen bankene betaler for kortsiktige lån i sentralbanken
Føderal fondsrente: Amerikansk interbankrente.

dollar og synes å ha stabilisert seg rundt 104,5, blant annet som følge av massive støttekjøp av dollar mot yen fra Federal Reserve. Det er ventet at kursen vil holde seg rundt dette nivået en stund fremover, i hvert fall inntil situasjonen i Europa blir mer avklart.

I *USA* var det på forsommeren forventninger om at den føderale fondsrenten ville bli satt opp fra sitt nåværende nivå på 3 prosent som følge av høyere inflasjon. Men utover sommeren viste det seg at prispresset var under kontroll, og det antas nå at renten vil holdes lav til konjunkturoppgangen har skutt fart.

Prognosene tilsier i tråd med dette at den korte renten vil holde seg rundt 3 prosent i inneværende år, men stige med rundt 1/2 prosentpoeng neste år. De lange rentene antas å falle til om lag 6 prosent i inneværende år og muligens gå svakt ned neste år. Det er ventet at dollar vil fortsette å styrke seg både mot yen og europeiske valutaer i tiden fremover, blant annet som følge av nedgang i de tyske rentene.

Også britiske pund styrket seg noe overfor tyske mark da uroen i valutamarkedet blusset opp igjen i sommermånedene. Det er ventet at denne utviklingen vil fortsette etterhvert som de tyske rentene settes ned. Markedet regner imidlertid med en viss svekkelse i forhold til dollar. Etter at pundet ble trukket ut av ERM i september i fjor, har sentralbankrentene blitt satt kraftig ned, og markedsrentene har siden januar i år ligget rundt 6 prosent. Myndighetene har signalisert at det ikke er aktuelt

TRE MÅNEDERS EURORENTER

	1991	1992	1993	1994
USA	6,0	3,8	3,3	3,8
Japan	7,3	4,4	3,4	4,1
Tyskland	9,2	9,4	7,2	5,1
Storbritannia	11,5	9,6	5,8	5,7
Frankrike	9,5	10,2	8,2	4,6

Kilde: DRI (Data Resources Inc.) August 1993

med noen ytterligere nedgang i rentenivået. Hvis de øvrige europeiske landene senker sine renter og pundet fortsetter å styrke seg mot ERM-valutaene, kan en rentenedsettelse imidlertid ikke utelukkes. Også de lange rentene har falt betydelig, en utvikling som trolig indikerer forventninger om moderat inflasjonstakt. Det er ventet at de lange rentene vil endre seg lite fra i år til neste år.

USA: Noe svakere vekst enn ventet

Bruttonasjonalproduktet (BNP) i USA økte med 1,8 prosent fra 1.kvartal til 2.kvartal i år (sesongjustert årlig rate). Dette var noe svakere enn ventet og skyldes først og fremst nedgang i offentlig etterspørsel på føderalt nivå. Spesielt var nedgangen i offentlige innkjøp som ikke går til forsvarssektoren, overraskende stor. I tillegg ble vekstraten for 1.kvartal i inneværende år nedjustert fra 0,9 til 0,8 prosent. Den svakere utviklingen har ført til at DRI har nedjustert prognosene for BNP-veksten i 1993 fra 3,0 til 2,5 prosent, mens det for 1994 fortsatt råder en viss optimisme med vekstanslag rundt 3 prosent.

President Clinton har etter fem måneders forhandlinger endelig fått innstrammingsdelen av sin økonomiske pakke gjennom i Kongressen. Etter at regjeringen måtte trekke stimuleringsdelen tilbake, var det lenge usikkert om hele pakken ville bli forkastet. Men i juli ble innstrammingsplanen vedtatt med hårfine marginer i nasjonalforsamlingens to kamre. Det endelige vedtaket sikter mot å redusere det offentlige akkumulerte underskuddet med 496 milliarder dollar over en femårsperiode i forhold til en utvikling uten disse tiltakene. Underskuddet var i 1992 i underkant av 300 milliarder dollar. Økte skatter, som i særlig grad vil ramme næringslivet og personer med inntekter over 200 000 dollar årlig, er anslått til å gi økte inntekter på 241 milliarder dollar de neste fem årene. Innbefattet her er en liten økning i bensinavgiften. I det opprinnelige forslaget forelå planer om en generell energiavgift, men dette måtte endres under tautrekkingen med Senatet. Det resterende beløpet på 255

milliarder dollar kommer fra nedskjæringer i offentlige utgifter, først og fremst til forsvaret og Medicare (helseprogrammet for eldre).

Tilgjengelig statistikk for juni og juli gir et blandet inntrykk av den økonomiske aktiviteten. Indeksen over ledende indikatorer (bygget opp av 11 delindikatorer) varsler relativt svak vekst også i 3.kvartal. Industriproduksjonen økte med 0,1 prosent i juli regnet fra måneden før, men nedgang i sysselsettingen innen sektoren tyder likevel på at optimismen ved årsskiftet var overdreven. Ordretilgangen økte i juni for første gang på tre måneder, men den sank igjen med 3,8 prosent i juli regnet fra måneden før. Salget av nye biler viste nedgang i juli etter to sterke måneder, men foreløpige tall for august tyder på at trenden igjen går oppover.

Igangsettingstallene for boliger er svake, spesielt sett i lys av den lave boligrenten og utsettelsen av byggeaktivitet som følge av uværet som rammet USAs østkyst tidligere i år. Detaljhandelen økte med 0,2 prosent i juni regnet fra måneden før, og julitallene viser en enda svakere utvikling med en vekst på bare 0,1 prosent.

Foreløpige nasjonalregnskapstall viser likevel forholdsvis sterk vekst i privat konsum i 2.kvartal i år; 3,8 prosent (sesongjustert årlig rate) mot 1,2 prosent i 1.kvartal. Dette var noe høyere enn ventet siden spareraten er på et historisk lavmål og det er nullvekst i husholdningenes disponible realinntekt. Kreditt-statistikken gir imidlertid indikasjoner på at forbrukerne nå i sterkere grad enn tidligere finansierer sine innkjøp ved hjelp av kredittkort. Prognosene antyder en årlig vekst i privat konsum på rundt 2 3/4 prosent både i 1993 og 1994 betinget av den antatte bedringen i arbeidsmarkedet.

Private investeringer (utenom bolig) økte med 6,8 prosent i 2.kvartal (årlig rate) ifølge de siste anslagene. Investeringene i maskiner og utstyr viste fortsatt solid vekst. Også private investeringer i bygninger og anlegg gikk svakt opp, noe som kan tyde på at nedgangsperioden etter overinvesteringene på 1980-tallet er over. Prognosene for volumveksten i private investeringer (utenom bolig) i 1993 ligger mellom 8 1/4 og 10 1/2 prosent. For 1994 venter prognoseinstituttene i overkant av 10 prosent vekst.

Boliginvesteringene falt med 9,5 prosent (årlig rate) i 2.kvartal, etter en svak økning på bare 0,2 prosent kvartalet før. Det kraftige uværet i mars antas å ha bidratt betydelig til den svake utviklingen i første halvår i år, men usikkerhet omkring den videre utviklingen på arbeidsmarkedet trekkes også frem som en mulig forklaring. Blant annet med utgangspunkt i de laveste boligrentene på 20 år, antyder prognosene likevel en vekst i boliginvesteringene på rundt 5 1/2 - 7 prosent i år, og 9 1/4 - 11 3/4 prosent neste år.

Konsumprisene og produsentprisene økte med henholdsvis 0,1 og 0,2 prosent fra juni til juli. Den lave veksten i konsumprisene tilsvarer en sesongjustert årlig vekst på 2,8 prosent. Etter tegn til tiltakende stigning i konsumprisindeksen i vår synes prispresset nå å ha avtatt. Dette er i samsvar med at veksten i amerikansk økonomi ser ut til å bli litt svakere enn det som tidligere var ventet. Det er antatt at konsumprisveksten vil holde seg lav i tiden

USA: MAKROØKONOMISKE HOVEDTALL
Volumendring i prosent fra året før der ikke annet fremgår

	1992	1993		1994	
	Regn-skap	OECD juni	DRI aug	OECD juni	DRI aug
Privat konsum	1,8	2,7	2,7	2,5	2,4
Offentlig konsum	2,4	-1,5	-1,5	0,2	0,5
Boliginvesteringer	-4,1	6,7	5,6	9,3	11,7
Andre private investeringer	-3,8	8,2	10,6	10,0	10,7
Eksport	2,4	3,8	3,6	6,5	4,7
Import	-2,7	7,0	8,8	6,7	8,1
Bruttonasjonalprodukt	1,6	2,6	2,5	3,1	3,2
Driftsbalanse (nivå,% av BNP)	3,1	-1,3	-1,4	-1,4	-1,8
Konsumprisvekst[1)]	1,7	2,9	3,2	2,8	3,2
Arbeidsledighetsrate (nivå)	2,2	7,0	7,0	6,5	6,6
Kortsiktig rente (prosent)	3,7	3,0	3,0	3,8	3,5
Langsiktig rente (prosent)	5,0	6,0	6,0	5,6	6,3

1) Prognosene fra OECD gjelder konsumprisdeflatoren, mens DRI bruker konsumprisindeksen
Kilder: OECD og Data Resources Inc. (DRI)

USA: BRUTTONASJONALPRODUKT OG INDUSTRIPRODUKSJON. 1987=100. Sesongjusterte volumindekser

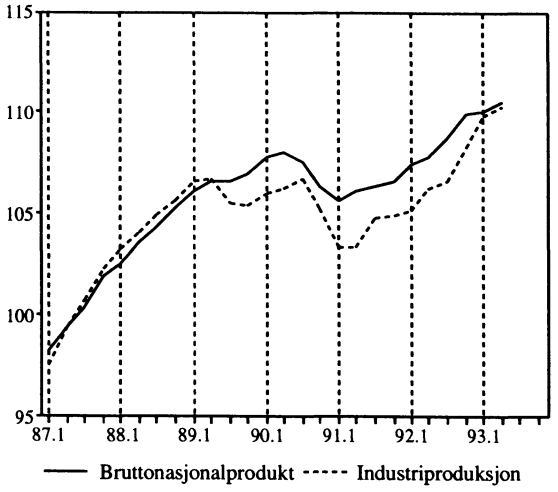

Kilde: OECD.

USA: KONSUMPRISVEKST I PROSENT FRA SAMME MÅNED ÅRET FØR OG KORTSIKTIG RENTE

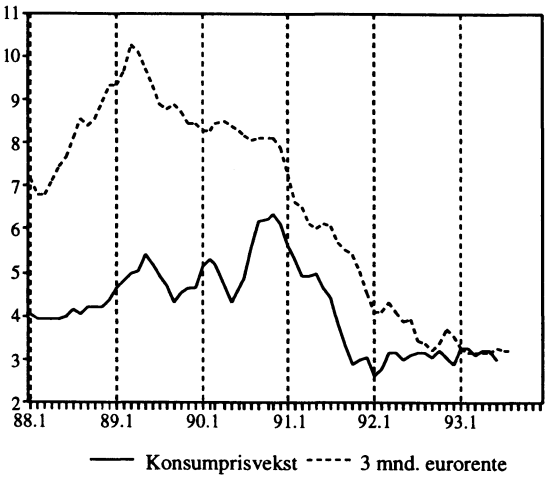

Kilde: OECD og Norges Bank.

som kommer, slik at prisveksten blir på rundt 3 prosent både i år og neste år. I så fall vil sentralbanken trolig holde fondsrenten på sitt nåværende nivå (3 prosent) til den økonomiske veksten blir sterkere.

Utviklingen på arbeidsmarkedet anses nå som svært viktig for konjunkturutsiktene. Et svakt arbeidsmarked og usikkerhet om fremtidig inntekt vil bremse oppsvinget. Arbeidsledigheten var i juli 6,8 prosent, og den sank ytterligere til 6,7 prosent i august. Den positive tendensen skyldes først og fremst flere ansatte i tjenesteytende næringer, men også i bygg og anlegg økte sysselsettingen. Korttidsstatistikken viser at industriprodusentene så langt har klart å møte økt ordretilgang uten å øke arbeidsstokken. Det ventes derfor ingen økning i industrisysselsettingen i den nære fremtid. Utviklingen i arbeidsmarkedet er for øyeblikket påvirket av usikkerhet om hvor mye arbeidskraftkostnadene vil øke som følge av president Clintons bebudete helseplan. For 1993 peker prognosene mot en ledighet på 7 prosent, mens det for 1994 er ventet nedgang i arbeidsledigheten til rundt 6 1/2 prosent.

Eksporten økte med 6,7 prosent (årlig rate) i 2.kvartal etter å ha falt i 1.kvartal. Prognosene peker mot en vekst i overkant av 3 1/2 prosent i år. Svak økonomisk utvikling hos viktige handelspartnere som Tyskland, Frankrike og Mexico samt en fortsatt sterk dollar vil bidra til den relativt lave veksten. I 1994 spriker prognosene noe, men det er ventet høyere eksportvekst som følge av større aktivitet i verdensøkonomien.

Det ble i august oppnådd enighet om sideavtalen til NAFTA (Den nord-amerikanske frihandelsavtalen mellom USA, Canada og Mexico) angående retningslinjer for arbeidsliv og miljø, etter lange forhandlinger mellom de tre deltakerlandenes regjeringer. Men det er ventet hard politisk og juridisk kamp med både Kongressen og miljøvernorganisasjoner før den endelige ratifisering av avtalen finner sted.

Foreløpige nasjonalregnskapstall viser at importen økte med 5,7 prosent (årlig rate) i 2.kvartal etter å ha falt i 1.kvartal. Dette er i tråd med handelsmønsteret de siste par årene. Det er anslått at importen vil vokse med mellom 7 og 9 prosent i inneværende år, mens veksten neste år trolig blir noe lavere. Utviklingen vil føre til forverring av handelsbalansen i inneværende år. Etter at tallene for mai viste et lavere underskudd enn antatt (8,4 milliarder dollar), ble junitallene en skuffelse sett fra amerikansk side. Underskuddet på handelsbalansen økte til hele 12,1 milliarder dollar. Utviklingen skyldes dels at importen gikk opp med over 5 prosent, dels at eksporten falt med 3,3 prosent, begge regnet fra måneden før. For første halvår i 1993 er handelsunderskuddet nær 20 milliarder dollar høyere enn i samme periode i fjor og prognosene peker mot et samlet underskudd i utenrikshandelen på 109 milliarder dollar i inneværende år mot 84,5 milliarder i 1992. Driftsbalansen er ventet å vise et underskudd på rundt 86 milliarder dollar i 1993.

Japan: Fortsatt svak innenlandsk etterspørsel

Foreløpige nasjonalregnskapstall viser at bruttonasjonalproduktet (BNP) i Japan økte med 2,3 prosent (sesongjustert årlig rate) fra 4.kvartal i fjor til 1.kvartal i år. Det var først og fremst vekst i offentlige investeringer som bidro positivt, men også privat konsum økte mer enn antatt på forhånd. Imidlertid har uavhengige analytikere stilt seg skeptiske til de offisielle tallene. DRI har foretatt egne sesongjusteringer av de fremlagte nasjonalregnskapstallene, og har beregnet BNP-veksten til

1,2 prosent (sesongjustert årlig rate). Mye tyder derfor på at lavkonjunkturen i japansk økonomi ennå ikke er over. Prognosene for veksten i BNP er rundt 1 prosent i 1993, mens det ventes et oppsving i 1994 med en vekst på 3 1/4 prosent. NRI er noe mer pessimistiske.

Tilgjengelig korttidsstatistikk for juni og juli indikerer at innenlandsk etterspørsel fortsatt utvikler seg meget svakt. De japanske varehusene melder om svikt i salget på 9,5 prosent i juli, regnet i forhold til samme måned året før, den syttende måneden på rad med nedgang. Bilsalget falt med hele 10,8 prosent i samme tidsrom. Den lave kjøpelysten skyldes i stor grad svak inntektsutvikling og økt usikkerhet om fremtiden. Den gjennomsnittlige sommerbonusen falt med 1,1 prosent fra i fjor, den første nedgangen som er registrert siden en begynte å føre statistikk for bonusordningen i 1975. Bruk av overtid synker også, og medvirker til nedgang i privat disponibel inntekt.

Det japanske næringslivet sliter tungt, og antall konkurser er økende. Industriproduksjonen falt med 1,5 prosent i 2.kvartal regnet fra kvartalet før, og korttidsstatistikken viser at den lå 4,5 prosent lavere i juni enn i samme måned året før. Nedgangen skyldes først og fremst svikt i produksjonen av varige konsumgoder. Indeksen for ledende økonomiske indikatorer, som antas å si noe om utviklingen i økonomien et halvt år fremover, lå langt under "oppgangsgrensen" i juni, og bærer derfor bud om at lavkonjunkturen fortsetter. Sensommerens styrking av yen har bidratt til å svekke næringslivets optimisme ytterligere, spesielt gjelder dette for bedrifter innenfor eksportsektoren.

Pengepolitikken har siden sommeren 1991 gradvis blitt oppmyket; diskontoen er nå på rekordlave 2,5 prosent. Som følge av den svake utviklingen i innenlandsk økonomi og en svært sterk valuta, har det vært antydet fra flere hold at sentralbanken vurderer ytterligere rentenedsettelser, men dette avvises fra offisielle kilder.

For å styrke innenlandsk etterspørsel og stimulere aktiviteten, la den forrige regjeringen i sitt siste regjeringsår frem to stimuleringspakker på tilsammen 24 000 milliarder yen (om lag 202 milliarder dollar). Den siste pakken ble fremlagt i april i år (se ØA nr 5 for en nærmere beskrivelse av de to tiltakspakkene) og ble vedtatt i Diet (parlamentet) like før regjeringen ble felt ved et mistillitsvotum og det ble skrevet ut nyvalg i juli. Enkelte analytikere hevder at tiltakene til tross for sin størrelse, ikke er omfattende nok til å få fart på økonomien, slik at en ytterligere offentlig stimulering er påkrevet. Det er likevel ventet at den nye regjeringen vil se an den videre utviklingen før den fremmer forslag om nye finanspolitiske tiltak.

Valget på ny nasjonalforsamling førte til at Det liberaldemokratiske partiet mistet sitt flertall og derved regjeringsmakten for første gang på 38 år. Opposisjonen har dannet en koalisjonsregjering basert på syv svært ulike partier. Siden flere av regjeringsmedlemmene er utbrytere fra Det liberaldemokratiske partiet, er det likevel ikke ventet radikale endringer i den økonomiske politikken. Prog-

JAPAN: MAKROØKONOMISKE HOVEDTALL
Volumendring fra året før i prosent der ikke annet fremgår

	1992	1993			1994		
	Regn-skap	OECD juni	DRI aug	NRI aug	OECD juni	DRI aug	NRI aug
Privat konsum	1,8	1,0	0,8	1,8	3,4	3,0	3,3
Offentlig konsum	2,4	2,2	2,5	5,8	2,3	3,3	5,1
Boliginvesteringer[1)]	-4,1	2,8	-6,6	0,4	7,6	0,7	4,0
Andre private investeringer[1)]	-3,8	-4,2	-4,2	-6,7	2,6	2,5	0,6
Eksport	2,4	2,5	3,4	-2,2	3,1	2,9	-1,5
Import	-2,7	2,2	0,3	-7,1	4,1	2,1	1,8
Bruttonasjonalprodukt	1,6	1,0	0,9	1,1	3,3	3,1	2,0
Driftsbalanse (nivå, prosent av BNP)	3,1	3,3	3,4	..	3,3	3,2	..
Konsumprisvekst[2)]	1,7	1,4	1,0	1,0	1,3	1,7	1,1
Arbeidsledighetsrate (nivå)	2,2	2,5	2,5	2,7	2,3	2,6	2,8
Kortsiktig rente(prosent)	3,7	3,3	2,4	..	3,5	2,3	..
Langsiktig rente(prosent)	5,0	4,9	4,2	..	5,4	4,7	..

1) Prognosene fra DRI er fra juli
2) Prognosene fra OECD gjelder konsumprisdeflatoren, mens DRI og NRI bruker konsumprisindeksen
Kilder: OECD, Nomura Research Institute (NRI) og Data Resources Inc. (DRI)

JAPAN: BRUTTONASJONALPRODUKT OG INDUSTRIPRODUKSJON. 1987=100. Sesongjusterte volumindekser

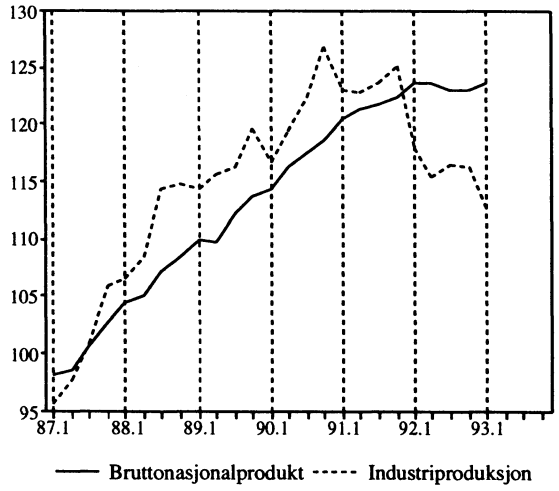

Kilde: OECD.

JAPAN: KONSUMPRISVEKST I PROSENT FRA SAMME MÅNED ÅRET FØR OG KORTSIKTIG RENTE

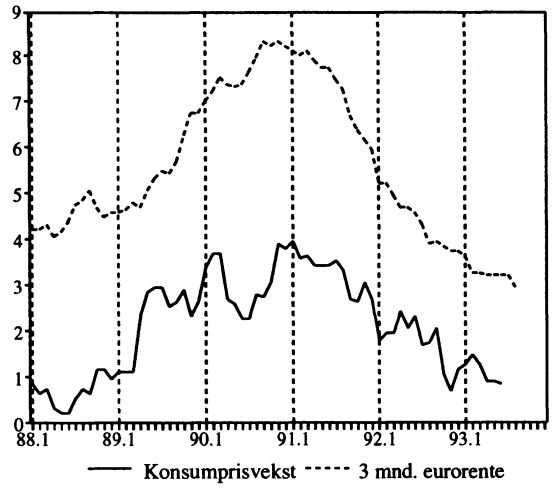

Kilde: OECD og Norges Bank.

nosene peker mot en vekst i offentlig konsum i underkant av 2 1/2 prosent i inneværende år. For neste år spriker prognosene mer; mellom 2 1/4 og 3 1/4 prosent antydes.

Foreløpige nasjonalregnskapstall viser en overraskende sterk vekst i privat konsum i 1.kvartal på 4,7 prosent (sesongjustert årlig rate). DRI har ved sin sesongkorrigering anslått økningen til å ligge rundt ett prosentpoeng lavere, men også dette gir relativt høy vekst. Forklaringen antas å være omfattende prisreduksjoner i mars som følge av at forretningene ville pynte på regnskapene i forbindelse med avslutningen av regnskapsåret 1992. Korttidsstatistikken indikerer svak utvikling i kjøpelysten hos konsumentene i sommer, og det er ventet en vekst i privat konsum i underkant av 1 prosent i 1993. I 1994 antas veksten å bli høyere, mellom 3 og 3 1/2 prosent.

Private investeringer utenom bolig falt med 0,7 prosent (årlig rate) i 1.kvartal. Lav kapasitetsutnyttelse, fallende inntjeningsevne og økende pessimisme i næringslivet ligger bak tallene. En spørreundersøkelse i august over planlagte investeringer viser at nedgangen fortsetter, spesielt er industribedrifter hardt presset. Mens det er ventet nedgang i næringslivets investeringer i år, antas den negative trenden å snu neste år.

Boliginvesteringene viste en meget skuffende utvikling i 1.kvartal, med fall på hele 11,6 prosent (årlig rate). Veksten i igangsettingen av nye boliger var dessuten svak i mai (opp 0,4 prosent regnet fra samme måned året før). Det antas at veksten i igangsettingen av boliger vil øke i år, noe de foreløpige tallene for juli bærer bud om, først og fremst som følge av nye offentlig byggearbeider i stimuleringspakkene. Men prognosene for veksten i boliginvesteringene spriker kraftig.

Sammenliknet med andre OECD-land er arbeidsledigheten i Japan svært lav, men den kan være på vei oppover, en utvikling som virker skremmende på arbeidstakerne. I mai var ledighetsraten 2,5 prosent, en økning på 0,2 prosent fra måneden før. Nedgangsperioden har skapt større usikkerhet i arbeidsmarkedet, ved at det er blitt rokket ved den tradisjonelle personalpolitikken til de store japanske konsernene. Det er blitt stilt spørsmålstegn ved om det er hensiktsmessig å opprettholde systemet med "livslang ansettelse", og enkelte store foretak har gått til det - etter japanske forhold - drastiske skritt å si opp medarbeidere. Forholdet mellom antall ledige stillinger og antall arbeidssøkere falt fra 0,74 i juni til 0,72 i juli; det laveste nivå siden 1987. Prognosene antyder at ledigheten vil bli rundt 2 1/2 prosent som gjennomsnitt for inneværende år.

Som følge av svak innenlandsk etterspørsel og en appresierende valuta, er konsumprisveksten svært lav. Ved utgangen av juni var 12-månedersveksten 1,0 prosent, og prisveksten er ventet å holde seg på dette nivået ut året.

Driftsregnskapet for første halvår i år viser en økning på 11 milliarder dollar regnet fra samme periode i fjor, til 67,5 milliarder dollar. Utviklingen skyldes først og fremst et stort overskudd i handelsbalansen, en tendens som fortsatte også i juli da overskuddet var 11,8 milliarder dollar. Den høye verdien på yen vil isolert sett dempe veksten i eksportvolumet noe. For 1993 spriker prognosene mye. DRI venter en økning i eksporten på 3 1/2 prosent, mens NRI anslår et fall på 2 1/4 prosent - en utvikling instituttet forøvrig venter vil fortsette også neste år. Som følge av den svake innenlandske etterspørselen ventes det svak importvekst. Overfor USA har overskuddet økt i seksten måneder på rad,

en utvikling som bekymrer amerikanske myndigheter. Clinton-administrasjonen har allerede signalisert en større vektlegging av bilaterale balanser i sin handelspolitikk. Det er ventet at USA vil legge press på den nye japanske regjeringen for å få økt markedsadgang for amerikanske produkter.

Tyskland (vest): Fall i BNP og økende arbeidsledighet

Nedgangskonjunkturen i Tyskland, som startet for et år siden, ser ut til å være den dypeste etter 2. verdenskrig. Det er så langt ingen tegn til lysning. BNP sank med hele 3,2 prosent fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, men styrken i nedgangen må ses i lys av at veksten i fjor var spesielt høy. Foreløpige tall viser en vekst på 0,5 prosent (sesongjustert) fra 1. til 2. kvartal i år. Store deler av industrien har merket tilbakegangen, men produksjonen har falt mest i kapitalvaresektoren. Tall for industriproduksjonen viser en nedgang på 1,5 prosent fra mai til juni i år, og nivået lå 8,7 prosent lavere enn i juni i fjor. Bygge- og anleggssektoren, som har dratt fordeler av press i boligmarkedet og oppbyggingen av de østlige delstatene, opplever nå også dempet aktivitet. Prognosene indikerer en nedgang i BNP på i overkant av 2 prosent i år.

Til tross for valutauro og press fra utlandet, har den tyske sentralbanken holdt fast ved strategien med en forsiktig og gradvis nedsettelse av rentene. Dette begrenser mulighetene for et snarlig oppsving i innenlandsk etterspørsel. Lombardrenten ble satt ned fra 8,5 til 8,25 prosent fra 1. juli, mens diskontoen ble senket fra 7,25 til 6,75 prosent på samme tidspunkt. En ytterligere senking av Lombardrenten til 7,75 ble foretatt i slutten av juli. Dette var mindre enn forventet bl.a. ut fra en vedtatt innstramming på 21 mrd. tyske mark i budsjettet for 1994. Pengemengdeveksten ser ikke ut til å avta og ligger fortsatt klart over målsonen på 4,5-6,5 prosent. Økningen i pengemengdeveksten til 7,5 prosent i juli må imidlertid ses i sammenheng med sentralbankens intervensjoner i det europeiske valutamarkedet. Dersom årets moderate lønnsvekst bidrar til å dempe konsumprisveksten, kan det likevel ventes ytterligere rentenedgang i tiden fremover.

Appresieringen av tyske mark mot andre europeiske valutaer har redusert veksten i importprisene. Sammen med nedgang i innenlandsk etterspørsel skulle det lede til redusert konsumprisvekst. Momsøkningen på ett prosentpoeng ved siste årsskifte har imidlertid, sammen med betydelige husleieøkninger og økte priser på offentlige tjenester, bidratt til å holde prisveksten oppe. I mai og juni var 12-månedersveksten i konsumprisene 4,2 prosent. En økning i skattene på forsikringspremier bidro til at veksten i juli økte til 4,3 prosent, men prisveksten falt til 4,2 prosent igjen i august. På denne bakgrunn ser det ut til at prognosene, som antyder en prisvekst på i underkant av 4 prosent i 1993, kan ligge noe for lavt. Det er vedtatt å øke bensinavgiftene fra årsskiftet 1993/94, noe som alene vil trekke konsumprisveksten opp med 0,4 prosentpoeng.

Svak produksjonsutvikling har redusert etterspørselen etter arbeidskraft, og samlet sysselsetting er ifølge Deutsches Institut fur Wirtschaftsforschung (DIW) ventet å avta med om lag 500 000

TYSKLAND(VEST): MAKROØKONOMISKE HOVEDTALL
Volumendring fra året før i prosent der ikke annet framgår

	1992	1993			1994	
	Regn-skap	6TI mai	OECD juni	DRI juli	OECD juni	DRI juli
Privat konsum	0,8	-1,0	-1,1	-2,4	0,1	0,2
Offentlig konsum	2,5	0,0	-0,5	0,6	0,5	0,4
Investeringer i fast realkapital	0,7	-2,5	-4,3	-4,5	2,5	-2.0
Eksport	2,3	-1,5	-1,6	-1,4	2,3	3,3
Import	4,2	-1,0	-0,6	-2,4	2,7	2,7
Bruttonasjonalprodukt	1,1	-2,0	-2,4	-2,1	1,0	0,5
Driftsbalanse (nivå, prosent av BNP) 1)	-1,4	-1,8	-1,5	-1,8	-1,5	-2,1
Konsumprisvekst	4,0	4,0	3,8	3,9	2,8	3,2
Arbeidsledighetsrate (nivå)	5,9	7,6	8,3	7,8	9,9	9,5
Kortsiktig rente (prosent)	9,4	..	7,0	7,5	4,7	4,5
Langsiktig rente (prosent)	7,8	..	6,5	6,7	6,2	6,4

1) Gjelder hele Tyskland. Prognosene fra DRI er fra juni.
Kilder: Data Resources Inc. (DRI), Economic Bulletin fra DIW (6TI) og OECD Economic Outlook.

TYSKLAND: BRUTTONASJONALPRODUKT OG INDUSTRIPRODUKSJON. 1987=100. Sesongjusterte volumindekser

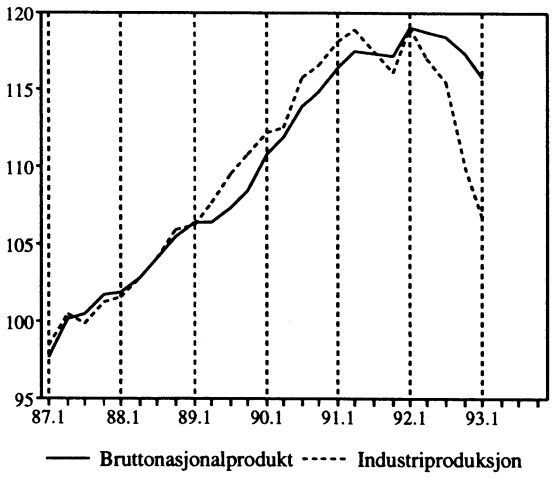

Kilde: OECD.

TYSKLAND: KONSUMPRISVEKST I PROSENT FRA SAMME MÅNED ÅRET FØR OG KORTSIKTIG RENTE

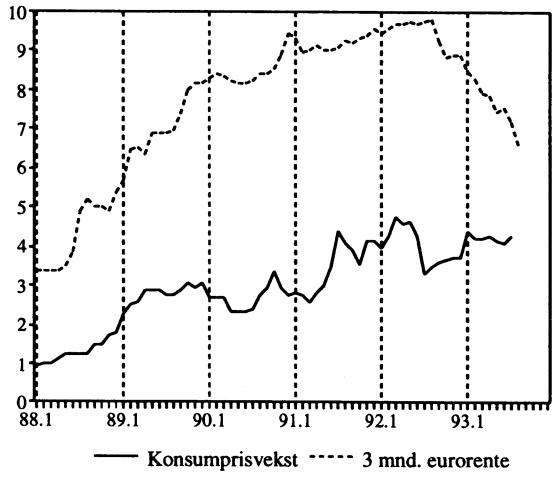

Kilde: OECD og Norges Bank.

personer fra 1992 til 1993. Sammen med fortsatt vekst i arbeidsstyrken førte nedgang i sysselsettingen til at arbeidsledigheten tiltok betydelig i sommermånedene i år. I juli økte ledigheten (sesongjustert) med 159 000 personer til 2,3 millioner, som tilsvarer en rate på 7,5 prosent. Til sammenligning var gjennomsnittlig arbeidsledighet i fjor 5,9 prosent. Oppgangen i ledigheten faller sammen med en betydelig nedgang i antall korttidsansatte (delvis lønnet av staten) og en svak nedgang i personer på arbeidsmarkedstiltak. Prognosene peker i retning av en betydelig vekst i ledigheten fremover og anslagene for 1994 ligger på 9,5-10 prosent.

Resultatene av årets lønnsoppgjør indikerer en lønnsvekst i 1993 på 3-4 prosent i de fleste sektorene. I offentlig sektor ble avtalt lønnsvekst 3 prosent, mens forhandlingsresultatene indikerer en noe større lønnsvekst for de fleste grupper i privat sektor. Den gjennomsnittlige lønnsveksten avtok gjennom 1992 og lå i årets første måneder i overkant av 4 prosent.

Privat konsum falt med 0,3 prosent i 1. kvartal i år, noe som må ses i sammenheng med momsøkningen ved årsskiftet. Tall for detaljomsetningen viser nedgang på 1,8 prosent fra 1. til 2. kvartal i år. Dette indikerer fortsatt svak konsumutvikling, og DRI anslår en nedgang i konsumet på 2,4 prosent fra 1992 til 1993.

Etter en svak vekst i investeringene i fast realkapital i fjor, viser prognosene for inneværende år nedgang på 2,5-4,5 prosent. Ifølge nasjonalregnskapstall for 1. kvartal viste investeringene i maskiner og utstyr sterkest nedgang. Bygg- og anleggsinvesteringene har også begynt å avta etter en positiv utvikling mot slutten av fjoråret. De langsiktige rentene, som er av størst betydning for investeringsutviklingen, ventes ikke å avta noe særlig fra 1993 til 1994. Sammen med redusert produksjonsaktivitet taler det for en svak utvikling i realinvesteringene i tiden fremover.

En betydelig appresiering av tyske mark mot europeiske valutaer, sammen med høy kostnadsvekst i fjor, gjør at eksporten ventes å avta i inneværende år. Prognosene viser en nedgang på om lag 1,5 prosent. Også importen ventes å gå ned på grunn av svak innenlandsk etterspørsel. Underskuddet på driftsbalansen ser ut til å kunne øke noe fra 1992 til 1993.

De østlige delstatene: Betydelig investeringsvekst

Til tross for at BNP økte med nesten 7 prosent i fjor, er de økonomiske problemene i de østlige delstatene fortsatt store. Stimulert av offentlig etterspørsel og inntektsoverføringer har sektorer knyttet til bygge- og anleggsvirksomhet og konsumvareetterspørsel lokalt hatt en positiv utvikling. Deler av industrien, som f.eks. teko og kjemisk, sliter imidlertid fortsatt med produksjonsnedgang.

Problemene henger delvis sammen med at produktivitetsveksten har blitt oppveid av kraftige lønnsøkninger basert på avtaler om utjevning av lønnsnivået mellom øst og vest. En slik avtale ble nylig kansellert i metallvareindustrien i frykt for ytterligere tap av arbeidsplasser. En reforhandlet avtale legger opp til en fullstendig lønnsutjevning innen midten av 1996, mot april 1994 i den gamle avtalen. Den nye avtalen åpner også for en viss lønnsdifferensiering ved at utsatte bedrifter kan avvike fra den avtalte lønnsutviklingen. Lønnsveksten i metallsektoren ventes i år å havne rundt 14 prosent.

Arbeidsledighetsraten kom i juli opp i 15,4 prosent. Antall korttidsarbeidende falt med 22,5 pro-

sent, mens det ble 60 000 færre personer på arbeidsmarkedstiltak. Det er ventet ytterligere nedgang i de to sistnevnte grupper, mens tallet på førtidspensjonerte ser ut til å øke og ligger nå rundt 900 000.

Privat konsum økte med over 5 prosent i fjor, men de seks samarbeidende tyske forskningsinstituttene anslår en nedgang på om lag 1 prosent i år. Årsaken er bl.a. lavere vekst i lønninger og overføringene fra offentlig sektor. Kjøp av vestlige forbruksartikler har økt betydelig de siste årene og utgjør en stadig større andel av husholdningenes forbruk. Eksempelvis har nå over 90 prosent av husholdningene farge-fjernsyn.

Realinvesteringer spiller en viktig rolle i overgangen til markedsøkonomi i de østlige delstatene. I fjor økte investeringene med rundt 30 prosent, i stor grad et resultat av virksomheten til investorer i de vestlige delstatene. Veksten var spesielt sterk innen transport og kommunikasjoner, mens industriinvesteringene økte med 12 prosent. I år ventes en gjennomsnittlig økning i investeringene på rundt 15 prosent, men med enda høyere veksttakt innen energiforsyning og boligbygging. Det antas også at veksten for de noe over 2000 bedriftene som fortsatt er eid av Treuhandanstalt, vil bli ekstra sterk i et forsøk på gjøre dem mer konkurransedyktige.

Storbritannia: Oppgang i den økonomiske aktiviteten

Oppgangen i britisk økonomi ser nå ut til å være befestet. Foreløpige anslag viser en vekst i BNP på 0,9 prosent fra 1. til 2. kvartal i år etter en vekst på 0,4 prosent kvartalet før. Industriproduksjonen viser størst oppgang, men tjenesteproduksjonen har også tiltatt det siste halvåret. Omslaget har sammenheng med en betydelig nedgang i rentenivået og depresiering av pundet etter at Storbritannia trakk seg ut av ERM i fjor høst. Styrkingen av pundet igjen de siste månedene kan likevel svekke utsiktene for britisk eksportindustri noe i tiden fremover. På den annen side vil en nedgang i rentenivået i andre europeiske land kunne gi positive vekstimpulser for Storbritannia. Prognosene peker i retning av en vekst i BNP på nærmere 2 prosent i år og opp mot 3 prosent neste år.

Etter at pundet ble trukket ut av ERM i september i fjor, har de korte rentene blitt justert markert ned og i januar i år var pengemarkedsrenten kommet ned i 6 prosent. Renten har siden ligget på samme nivå, og den nye finansministeren (Clarke) har foreløpig ikke signalisert noen ytterligere nedgang i rentenivået. En videre nedjustering kan imidlertid bli aktuelt i sammenheng med statsbudsjettet for 1994, som legges frem i slutten av november.

En av faktorene bak det økonomiske oppsvinget er veksten i privat konsum som startet i slutten av fjoråret. Fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år økte konsumet med 0,5 prosent, til tross for en nedgang i realdisponibel inntekt i samme periode. Fallet i spareraten må ses i sammenheng med nedgangen i rentenivået og en viss optimisme med hensyn til utviklingen på arbeids- og boligmarkedet. Tall for detaljomsetningen indikerer at konsumveksten vil fortsette. Det ser også ut til å ha vært en betydelig økning i nybilomsetningen i august, en viktig må-

STORBRITANNIA: MAKROØKONOMISKE HOVEDTALL
Volumendring fra året før i prosent der ikke annet framgår

	1992	1993			1994		
	Regn-skap	OECD juni	NIESR aug	DRI juli	OECD juni	NIESR aug	DRI juli
Privat konsum	0,0	2,2	2,5	2,1	2,1	2,4	1,8
Offentlig konsum	0,0	0,2	-1,5	1,3	1,6	1,6	2,1
Investeringer i fast realkapital	-0,5	1,6	2,6	1,8	3,9	4,4	3,6
Eksport	2,7	4,9	6,3	6,1	6,7	5,7	4,7
Import	5,6	4,1	5,0	6,1	5,5	6,1	3,7
Bruttonasjonalprodukt	-0,5	1,8	2,0	1,7	2,9	2,9	2,7
Driftsbalanse (nivå, prosent av BNP)	-2,0	-2,8	-2,8	-2,7	-3,0	-2,6	-3,1
Konsumprisvekst[1)]	4,8	..	3,2	3,2	..	4,4	4,3
Arbeidsledighetsrate (nivå)	10,0	10,1	10,6	10,5	10,7	10,2	10,5
Kortsiktig rente (prosent)	9,6	5,9	6,0	5,9	5,9	6,1	6,3
Langsiktig rente (prosent)	9,1	8,0	8,3	8,0	7,9	8,2	8,2

1) Prisindeksen for detaljomsetningen ekskl. renteutgifter til bolig.
Kilder: Data Resources Inc. (DRI), National Institute of Economic and Social Research (NIESR) og OECD Economic Outlook.

STORBRITANNIA: BRUTTONASJONALPRODUKT OG INDUSTRIPRODUKSJON
1987=100. Sesongjusterte volumindekser

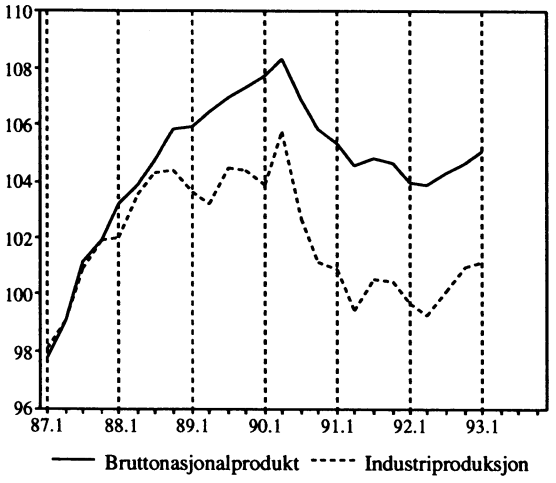

Kilde: OECD.

STORBRITANNIA: KONSUMPRISVEKST I PROSENT FRA SAMME MÅNED ÅRET FØR OG KORTSIKTIG RENTE

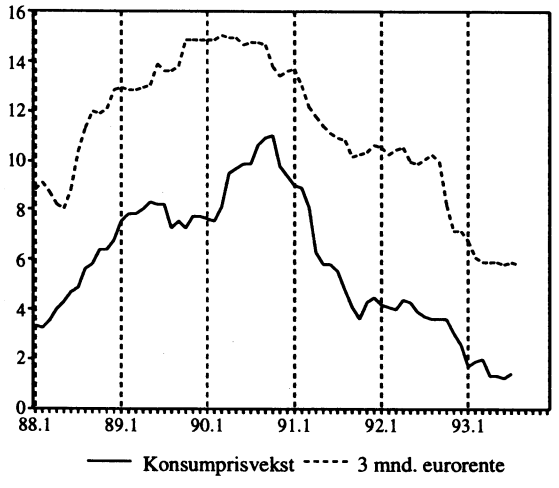

Kilde: OECD og Norges Bank.

ned for bilsalget. Anslagene for veksten i konsumet fra i fjor til i år ligger nå på 2-2,5 prosent.

Investeringene i fast realkapital, som falt svakt i 1992, ser ut til å kunne øke noe i inneværende år. Tall for første kvartal viser oppgang særlig i kjøp av transportmidler. I tillegg økte investeringene i bygninger noe, mens maskininvesteringene falt svakt. Nedgangen i det lange rentenivået på rundt 2,5 prosent siden september i fjor trekker isolert sett i retning av ytterligere vekst i nyinvesteringene. Pressede profittmarginer, som følge av at økte importpriser ikke har blitt tatt ut i økte priser innenlands, og fortsatt lav kapasitetsutnyttelse, kan på den annen side dempe investeringsveksten. Ifølge prognosene vil veksten i investeringene tilta fra 1,5-2,5 prosent i år til 3,5-4,5 prosent neste år.

Arbeidsledigheten nådde en topp på i overkant av 3 millioner ledige i januar i år. Deretter fulgte fem måneder med tildels betydelig nedgang i antallet arbeidsledige. Målt som andel av arbeidsstyrken var ledigheten i juni 10,4 prosent. Fra juni til juli økte antall ledige igjen, men sesongjustert var ledigheten praktisk talt uforandret. Sett på bakgrunn av at arbeidsmarkedet normalt bedrer seg i etterkant av et økonomisk oppsving, har utviklingen det siste halvåret vært positiv. Den gunstige utviklingen i arbeidsledigheten ser imidlertid ut til først og fremst å ha sammenheng med nedgang i arbeidstilbudet. NIESR venter ytterligere nedgang i antall arbeidsledige i tiden fremover, etterhvert som sysselsettingen tar seg opp.

Konsumprisveksten, målt som økning i detaljprisene eksklusive boligutgifter, har de siste månedene ligget i underkant av 3 prosent (regnet fra samme måned året før), mao. godt innenfor Regjeringens målsone på 1-4 prosent. Prisveksten fra juli 1992 til juli 1993 var 2,9 prosent. Det ser foreløpig ikke ut til at depresieringen av pundet har slått ut i økt innenlandsk prisvekst. Ifølge den siste inflasjonsrapporten til Bank of England er det sannsynlig at konsumprisveksten vil holde seg under 4 prosent i de neste to årene. Prognosene fra NIESR og DRI indikerer imidlertid at prisveksten vil overstige 4 prosent neste år.

Til tross for den kraftige nedgangen i britisk økonomi fra 1990 til 1992, økte underskuddet på driftsbalansen i samme periode. Reviderte tall viser at underskuddet i fjor kom opp i 8,6 mrd. pund. Handelstall for 1. kvartal i år viser at eksporten økte med 3,3 prosent fra forrige kvartal, mens importen økte med noe under 2 prosent i samme periode. Det var eksporten av tjenester som i første rekke bidro til eksportoppgangen, mens vareeksporten bare økte med 1,4 prosent.

Underskuddet på statsbudsjettet, som i inneværende år er ventet å komme opp i 50 mrd. pund, danner bakgrunnen for at det er vedtatt finanspolitiske innstramminger. Budsjettet som ble vedtatt i vår, innebærer f.eks. skatteøkninger tilsvarende 6,7 mrd. pund for budsjettåret 1994/95 og 10,3 mrd. pund for 1995/96. Blant annet skal det innføres moms på elektrisitet og brensel. Ifølge NIESR vil disse tiltakene, supplert med en ytterligere skatteøkning på 2,5 mrd. pund neste år, stabilisere statens lånebehov på rundt 2,5 prosent av BNP sent på 1990-tallet. Til sammenligning utgjør lånebehovet for inneværende budsjettår over 7 prosent av BNP.

Sverige: Nedgangsperioden fortsetter, men økt optimisme i eksportsektoren

Den økonomiske krisen i Sverige er av både konjunkturell og strukturell karakter. Svak produktivitetsutvikling og sterk vekst i offentlig sektor har

SVERIGE: MAKROØKONOMISKE HOVEDTALL
Volumendring fra året før der ikke annet framgår

	1992	1993			1994		
	Regn-skap	OECD Jun	HB Jun	DRI Jun	OECD Jun	HB Jun	DRI Jun
Privat konsum	-1,9	-3,9	-3,3	-3,8	-0,3	-0,5	-1,2
Offentlig konsum	0,3	-0,8	-1,1	-0,6	-0,8	-1,5	-1,0
Bruttoinvesteringer i fast kapital	-11,0	-10,7	-10,7	-9,0	-3,8	-6,1	-0,7
Eksport	2,0	5,3	6,4	4,2	8,1	9,3	7,9
Import	1,1	-0,8	-1,4	-2,2	3,2	2,9	2,5
Bruttonasjonalprodukt	-1,7	-2,0	-1,4	-1,7	1,4	1,2	1,3
Driftsbalanse (nivå, prosent av BNP)	-2,0	-0,4	0,0	-1,6	2,0	2,3	-0,5
Konsumprisvekst	2,3	5,7	4,8	5,0	3,6	2,6	3,4
Arbeidsledighetsrate (nivå)	5,3	7,3	7,8	7,9	7,4	8,0	9,0

Kilde: OECD, Handelsbanken (HB) og Data Resource Inc. (DRI)

bidratt til høye kostnader i svensk næringsliv og dermed til svekket konkurranseevne. Nedgangskonjunkturen i Europa har derfor rammet Sveriges eksportindustri hardt og fallet i bruttonasjonalproduktet (BNP) i 1991 og 1992 skyldes hovedsakelig svikt i produksjon og investeringer i denne delen av næringslivet. Blant annet som følge av depresieringen av den svenske kronen er konkurranseevnen nå i ferd med å bedre seg, mens fall i innenlandsk etterspørsel vil gi nedgang i BNP også inneværende år. Det er likevel håp om at videre oppgang i eksporten vil bidra til vekst i svensk økonomi neste år.

Nasjonalregnskapstall fra Statistiska centralbyrån (SCB) viste en nedgang i BNP på 0,6 prosent sesongjustert fra 4. kvartal i 1992 til 1. kvartal i år. Handelsbanken anslo i sin prognose fra juni (se tabell) at BNP vil falle med 1,4 prosent fra 1992 til 1993, for så å stige med 1,2 prosent fra 1993 til 1994. De siste prognosene fra Handelsbanken er imidlertid basert på et noe mer positivt forløp for 1. kvartal i år enn det foreløpige regnskapstall viser. Andre svenske prognosemakere er mer pessimistiske, og DRI og OECD mener at bunnen i svensk økonomi ikke vil bli nådd før inn i 1994.

Ifølge SCB er det privat konsum som har bidratt mest til den negative utviklingen i Sveriges BNP i 1. kvartal i år. Fallende formuesverdier gir husholdningene motiv for å betale ned gjeld, og denne finansielle konsolideringen er en viktig faktor bak nedgangen i forbruket. Fallet i sysselsettingen og nedskjæringer i trygdeytelsene har redusert husholdningenes disponible realinntekt, og dermed virket negativt på privat konsum. Tall fra SCB viser at privat konsum falt med 1,7 prosent sesongjustert fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, til et nivå 5,1 prosent under nivået i 1. kvartal 1992. Nedgangen i salget av personbiler har vært særlig kraftig, og utviklingen til og med juli i år bærer ikke bud om noe snarlig omslag. Omsetningen i detaljhandelen har falt sammenhengende siden 4. kvartal 1991. Foreløpige tall fra Handelns Utredningsinstitut (HUI) indikerer imidlertid en svak økning i detaljhandelen fra juli 1992 til juli 1993. Handelsbanken anslår et fall i privat konsum på 3,3 prosent fra 1992 til 1993 og en videre nedgang på 0,5 prosent fra 1993 til 1994.

Et kraftig fall i bruttoinvesteringene har også bidratt vesentlig til nedgangen i svensk økonomi. Fra 1991 til 1992 falt bruttoinvesteringene med 11 prosent, og nedgangen har fortsatt inn i 1993. Nedgangen i rentenivået og vekst i eksporten kan imidlertid bidra til å stimulere industriinvesteringene. Fortsatt fall i investeringene i tjenesteytende sektorer og i boliger ventes likevel å bidra til at de samlede investeringene vil gå ned med nærmere 11 prosent fra 1992 til 1993 og med ytterligere 6 prosent neste år, ifølge Handelsbanken. Prognosene fra DRI og OECD er noe mer optimistiske.

Etter at den svenske kronen ble frikoblet fra ECU i november i fjor har kronen depresiert overfor handelspartnernes valutaer og bidratt til å styrke Sveriges konkurranseevne. Produktivitetsforbedringer, lav lønnskostnadsvekst og senket arbeidsgiveravgift har trukket i samme retning. Til tross for svak markedsvekst i Europa synes derfor eksportutsiktene forholdsvis lyse. I perioden januar-juli i år økte verdien av den totale eksporten med 12 prosent i forhold til samme periode i fjor. Eksportprisene har imidlertid også økt kraftig i samme periode. Foreløpige anslag fra SCB tyder på at eksportvolumet falt noe i 1. kvartal i år, for så å øke med mellom 4-6 prosent i 2. kvartal, og ytterligere noe i juli, alt sammenlignet med samme periode i

SVERIGE: BRUTTONASJONALPRODUKT OG INDUSTRIPRODUKSJON. 1987=100. Sesongjusterte volumindekser

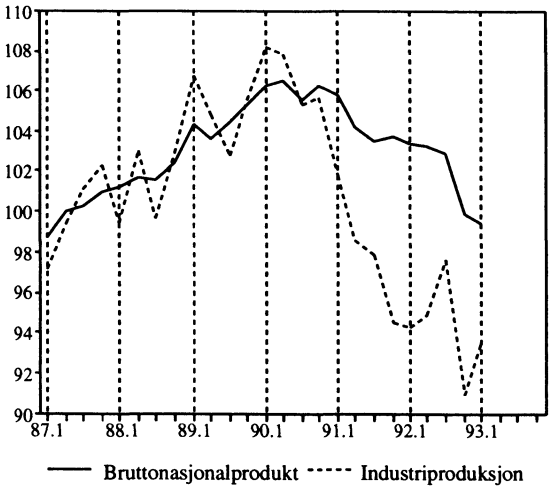

Kilde: OECD.

SVERIGE: KONSUMPRISVEKST I PROSENT FRA SAMME MÅNED ÅRET FØR OG KORTSIKTIG RENTE

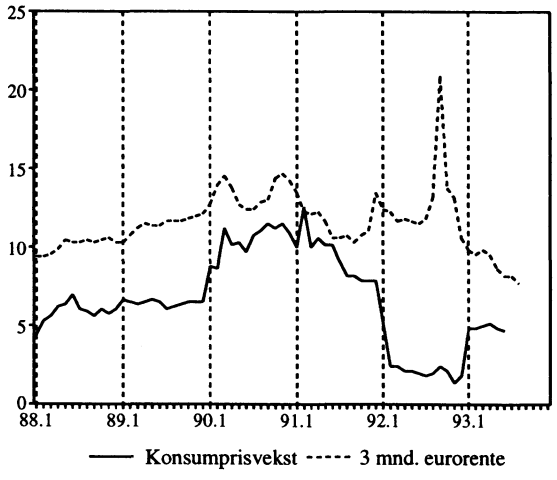

Kilde: OECD og Norges Bank.

fjor. Handelsbanken anslår i sine prognoser at eksportvolumet vil øke med 6,4 prosent i år, og 9,3 prosent til neste år, mens DRI og OECD er noe mer forsiktige i sine prognoser.

Tall fra SCB viser at importverdien økte med 7 prosent for perioden januar-juli i år i forhold til samme periode i fjor. Dette skyldes hovedsakelig en økning i importprisen som følge av kursfallet på svenske kroner. Med nedgang i innenlandsk etterspørsel anslår Handelsbanken importvolumet til å falle med 1,4 prosent fra 1992 til 1993, for så å vokse med nærmere 3 prosent i 1994. Dette anslaget ligger mellom DRI og OECDs prognoser. En svak vekst i importverdien sammen med en markert eksportvekst vil gi Sverige et stort handelsoverskudd. Fra januar til juli i år viser handelsbalansen et overskudd på 38 milliarder kroner. Som følge av et fortsatt betydelig underskudd i rente- og stønadsbalansen, er det for 1993 kun ventet et svakt overskudd på driftsbalansen. I 1994 er imidlertid driftsoverskuddet ventet å øke til mellom 2-2,5 prosent av BNP i følge Handelsbanken og OECD. DRI venter derimot fortsatt et negativt driftsoverskudd for 1994.

Den kraftige lavkonjunkturen har resultert i en markert nedgang i sysselsettingen. Særlig har bygg- og anleggsbransjen blitt hardt rammet av det sterke prisfallet i eiendomsmarkedet. Den siste oversikten fra SCB viser at det i juli var 435000 registrerte arbeidsledige personer. Dette tilsvarer 9,6 prosent av arbeidsstyrken. I juni var arbeidsledigheten på 9 prosent, mot 7,5 prosent i mai. En stor del av veksten i ledigheten mellom mai og juli skyldes at mange av de spesielle statlige sysselsettingstiltakene opphører i sommermånedene. I Handelsbankens prognoser er den gjennomsnittlige arbeidsledigheten ventet å øke fra 5,3 prosent av arbeidsstyrken i 1992 til 7,8 prosent av arbeidsstyrken i 1993, og ytterligere til 8 prosent i 1994.

Til tross for depresieringen av den svenske kronen, har virkningen av den økende arbeidsledigheten dempet lønnspresset, noe som har holdt inflasjonen nede. Konsumprisene sank med 0,2 prosent fra juni til juli, noe som brakte 12-månedersveksten ned i 4,6 prosent. Regjeringen reviderte i juni sine prisprognoser for 1993 og 1994, og regner nå med at konsumprisene vil stige med 4,6 prosent i 1993 og 2,8 prosent i 1994.

Danmark: Fortsatt svak vekst og stigende arbeidsledighet

Dansk økonomi utviklet seg svakt i 1992 og ser ut til å ha svekket seg ytterligere i første halvår i år. Den økonomiske nedgangen i Europa har i betydelig grad svekket etterspørselen etter danske eksportprodukter. I tillegg ble Danmarks konkurranseevne svekket under valutauroen i fjor sommer, da danske kroner appresierte overfor valutaene til flere av Danmarks viktigste handelspartnere. I et forsøk på å beskytte valutakursen mot spekulasjon, har danske myndigheter gjennom det siste året holdt rentenivået høyt, noe som igjen har svekket innenlandsk etterspørsel. Endringene i ERM-samarbeidet i begynnelsen av august kan gi grunnlag for en rentenedgang i Danmark. Sentralbanken i Danmark har imidlertid uttalt at den fortsatt betrakter stabile valutakurser vis-à-vis de andre EF-landene som det viktigste målet i pengepolitikken, og vil dermed opprettholde en høy rente inntil faren for ytterligere spekulasjoner mot den danske kronen er over. Med en vedvarende konjunkturnedgang i Danmark kan tiltroen til Sentralbankens vilje til å opprettholde det

DANMARK: MAKROØKONOMISKE HOVEDTALL
Volumendring fra året før der ikke annet framgår

	1992	1993			1994		
	Regn-skap	OECD Jun	DDB Jun	ØM Aug	OECD Jun	DDB Jun	ØM Aug
Privat konsum	1,4	1,4	0,9	1,0	3,5	3,1	3,9
Offentlig konsum	1,2	2,1	2,3	1,9	1,7	2,0	1,8
Bruttoinvesteringer i fast kapital	-10,3	-1,2	-5,6	0,5	6,6	4,0	6,1
Eksport	4,0	-0,2	-1,7	-2,4	3,4	2,0	2,7
Import	0,3	0,8	-1,1	-1,1	5,6	3,9	5,6
Bruttonasjonalprodukt	1,2	0,7	-0,2	0,2	2,8	2,5	2,9
Driftsbalanse (nivå, prosent av BNP)	3,2	3,0	3,1	3,1	2,5	3,4	2,5
Konsumprisvekst	2,1	0,9	1,0	1,4	1,9	2,0	3,0
Arbeidsledighetsrate (nivå)	11,1	12,4	12,2	12,1	11,7	12,1	11,4

Kilde: OECD, Den Danske Bank (DDB), Økonomiministeriet (ØM)

lave rentenivået svekkes, og banken kan bli tvunget til å slippe valutakursbindingen overfor Tyskland.

Den 31. august la den danske regjeringen frem sitt budsjettforslag for 1994 som viste et underskudd på 55,7 milliarder danske kroner, tilsvarende 6 prosent av BNP. Budsjettunderskuddet for 1993 som av den forrige regjeringen var anslått til 33,9 milliarder kroner, ble samtidig oppjustert til 55,8 milliarder kroner.

Tall fra Danmarks statistik viser at bruttonasjonalproduktet (BNP) i faste priser falt med 1,6 prosent sesongjustert fra 4. kvartal i 1992 til 1. kvartal i 1993. I forhold til 1. kvartal i 1992 var nedgangen i BNP på 1,4 prosent. De positive virkningene av en rentenedgang på dansk økonomi blir imidlertid neppe synlige før i 1994, og det ligger nå an til tilnærmet nullvekst i BNP i år. Med utgangspunkt i det nye budsjettforslaget, anslår Økonomiministeriet (ØM) at BNP vil øke med 0,2 prosent fra 1992 til 1993, mens veksten neste år blir 2,9 prosent. Den Danske Bank (DDB) er noe mer pessimistiske i sine prognoser fra juni, og anslår BNP til å falle med 0,2 prosent fra 1992 til 1993, for så å stige med 2,5 prosent fra 1993 til 1994, (se tabell).

Nedgangen i privat konsum mot slutten av 1992 fortsatte i 1. kvartal i år. Konsumet falt sesongjustert med 1,3 prosent fra 4. kvartal 1992, men lå likevel 0,5 prosent over nivået i 1. kvartal 1992. Foreløpige tall fra Danmarks Statistik viser at detaljhandelen (sesongjustert) lå ett prosentpoeng lavere i perioden mai-juni enn i perioden mars-april i år. Stigende arbeidsledighet har bidratt til usikkerhet omkring den fremtidige inntektsutviklingen og er dermed med på å dempe privat forbruk. Gradvis lavere renter vil gi husholdningene bedre nedbetalingsvilkår mot slutten av 1993. Tiltakspakken presentert av regjeringen 19 mai (se forrige nummer av Konjunkturtendensene) inneholdt en skattereform der reduserte marginalskattesatser og økte trygdeavgifter fra 1994 er ventet å gi en skattelettelse i 1994 på om lag 5 mrd. kroner. I prognosene fra ØM er det ventet at privat konsum vil øke med 1 prosent fra 1992 til 1993, mens veksten er anslått til 3,9 prosent neste år. I prognosene fra DDB er vekstanslagene for privat konsum noe svakere.

Fra 4. kvartal 1992 til 1. kvartal 1993 økte bruttoinvesteringene i fast realkapital med 13,8 prosent sesongjustert. Investeringene lå likevel 4 prosent under nivået i 1. kvartal 1992. Investeringsoppgangen i 1. kvartal skyldes i stor grad de tradisjonelt meget svingende investeringene i skip og fly, mens de øvrige investeringene, spesielt industriinvesteringene, fortsatt ligger på et lavt nivå. Det danske ja ved folkeavstemningen om Maastricht-avtalen den 18. mai og utsikter til lavere renter, kan ha fjernet en del av usikkerheten som har preget bedriftenes investerings- og produksjonsbeslutninger det siste året. En oppgang i investeringene kan imidlertid bremses av stor ledig produksjonskapasitet. På bakgrunn av en kraftig økning i investeringer i skip og fly i år i forhold til et meget lavt investeringsnivå i 1992, anslår ØM at de faste bruttoinvesteringene vil øke med 0,5 prosent fra 1992 til 1993, mens veksten i 1994 er anslått til 6,1 prosent. Prognosene fra DDB fra juni baserer seg på et noe svakere forløp for investeringene for 1. kvartal i år enn det foreløpige regnskapstall viser, og bruttoinvesteringene er anslått til å falle med 5,6 prosent fra 1992 til 1993, for så å stige med 4 prosent mellom 1993 og 1994.

Fra 4. kvartal 1992 til 1. kvartal 1993 falt eksporten (sesongjustert og i faste priser) med 6,9 prosent. I forhold til 1. kvartal 1992 har eksporten gått ned med 6,3 prosent. Fallet i eksporten skyldes hoved-

DANMARK: BRUTTONASJONALPRODUKT
1987=100. Sesongjustert volumindeks

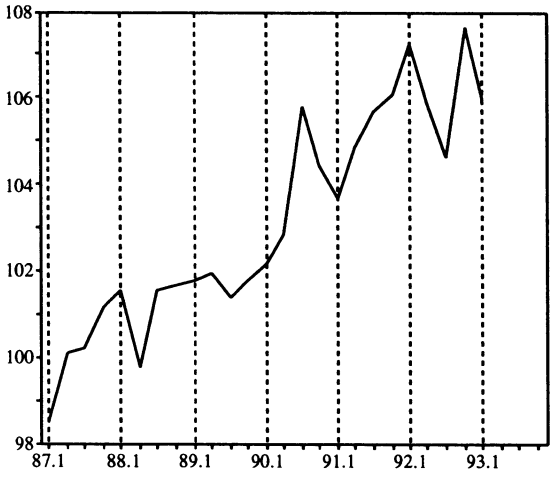

Kilde: OECD.

DANMARK: KONSUMPRISVEKST I PROSENT FRA SAMME MÅNED ÅRET FØR OG KORTSIKTIG RENTE

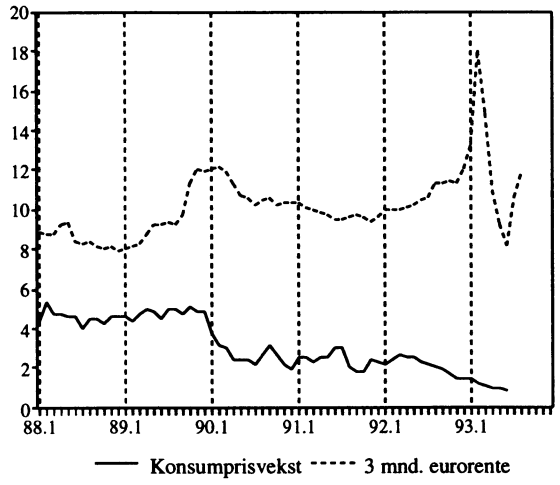

Kilde: OECD og Norges Bank.

sakelig lav internasjonal etterspørsel. Spesielt har konjunkturnedgangen i Sverige og Tyskland, som samlet utgjør over 35 prosent av de danske eksportmarkedene, redusert eksportmulighetene for Danmark. (Det knytter seg imidlertid noe usikkerhet til tallene for utenrikshandelen på grunn av omlegging til ny utenrikshandelsstatistikk for handel av varer i EF). I prognosene fra DDB er det anslått et fall i eksportvolumet på 1,7 prosent fra 1992 til 1993. Med oppgang i de Europeiske markedene i 1994 er det ventet at volumet av dansk eksport vil øke med 2 prosent neste år. ØM anslår fallet i eksporten i 1993 til 2,4 prosent, mens det er ventet en vekst i eksporten i 1994 på 2,7 prosent.

Importen til Danmark falt mot slutten av 1992, og fra 4. kvartal i 1992 til 1. kvartal i 1993 gikk importen ytterligere ned med 1,6 prosent (sesongjustert). Nedgangen i importen skyldes den svake innenlandske etterspørselen. Både ØM og DDB anslår importen til å falle med mer enn 1 prosent i gjennomsnitt for 1993, for så å øke med mellom 4 og 6 prosent fra 1993 til 1994. Tall fra Danmarks Statistik viser at det i den siste 6-måneders perioden fra desember 1992 til mai 1993 har vært et overskudd på driftsbalansen på 13,1 mrd. danske kroner, mot 14,4 mrd. kroner i samme periode for et år siden. DDB og ØM har anslått overskuddet på driftsbalansen til rundt 3 prosent av BNP i 1993 og om lag 2,5-3,5 prosent av BNP i 1994.

Den svake utviklingen i dansk økonomi det siste året har bidratt til at arbeidsledigheten har gått ytterligere opp. Nye tall fra Danmarks Statistik viser at 341000 personer, eller 12,2 prosent av arbeidsstyrken var arbeidsledige i 2. kvartal i år, i forhold til 305300, eller 10,9 prosent, i 2. kvartal i 1992. Etter den siste negative utviklingen i arbeidsmarkedet har regjeringen justert sine prognoser, og arbeidsledigheten er anslått til 12,1 prosent i 1993 og 11,4 prosent i 1994.

Lav innenlandsk aktivitet det siste året har holdt prisveksten nede. Fra 1991 til 1992 steg konsumprisindeksen med 2,1 prosent, og i 12- måneders perioden fra juli 1992 til juli 1993 økte konsumprisindeksen med 1,2 prosent. ØM anslår konsumprisveksten til 1,4 prosent i 1993 stigende til 3 prosent i 1994.

Internasjonale markedsforhold

Internasjonale varemarkeder

Oljemarkedet

Spotprisen på *Brent Blend* fortsatte å falle i sommermånedene i år. Selv om spotmarkedene for råolje er spekulasjonsmarkeder, der svingninger ikke behøver å avspeile realøkonomiske forhold, synes det lave prisnivået å stemme over ens med at det fortsatt er tilbudsoverskudd på verdensmarkedet, drevet av lav økonomisk vekst på etterspørselssiden og økende OPEC-produksjon. Samtidig har det vært en viss nervøsitet for ytterligere tilbudsoverskudd knyttet til utfallet av forhandlinger om irakisk olje. Dette kan forklare at spotprisen på Brent Blend i august falt under 17 dollar per fat. Realprisen på *Arabian Light*-olje tilsvarer om lag 13 1990 dollar per fat og ligger dermed ikke mye over nivået fra før oljeprissjokket i 1973. I perioden fra 1880 til 1973 svingte oljeprisen rundt 10 1990-dollar per fat.

I OECD-området var det en moderat økning i oljeetterspørselen i 2. kvartal, på tilsammen 0,3 millioner fat per døgn sammenlignet med samme kvartal i 1992. Både i Nord-Amerika og Europa økte etterspørselen med 1 prosent, mens etterspørselen i Stillehavsområdet vokste med 0,5 prosent. I Europa skyldes veksten en økning i etterspørselen etter tung fyringsolje og bensin i Italia og midlere destillater i Frankrike. Utenfor OECD var det vekst i Asia, Midt-Østen og Latin-Amerika, men vekst-takten for 2. kvartal var lavere enn tidligere. Dette henger dels sammen med lavere økonomisk vekst, og dels med substitusjon av oljeforbruk i kraft-produksjon med naturgass og kull. Likevel falt den totale etterspørselen utenfor OECD-området med 0,5 millioner fat per døgn på grunn av den fortsatte nedgangen i etterspørselen i det tidligere Sovjetunionen, som var større enn den samlete etterspørselsøkningen i Asia, Latin-Amerika og Midt-Østen.

På tilbudsssiden er det fremdeles usikkerhet knyttet til hvorvidt eksporten fra Irak vil bli gjenopptatt, og fallet i spotprisene i juli hang sammen med en ny spekulasjon om dette. Samtidig økte oljeproduksjonen i OPEC med 0,25 millioner fat per døgn i juli til 24,6 millioner fat per døgn. Produksjonen fra Iran fortsetter å overskride kvoten med stor margin og var i juli på 3,7 millioner fat per døgn. Kuwaits produksjon økte som forventet til

ETTERSPØRSEL ETTER OG TILBUD AV OLJE[1)]
Millioner fat pr. dag

														Prognoser		
	90.2	90.3	90.4	91.1	91.2	91.3	91.4	92.1	92.2	92.4	92.4	93.1	93.2	93.3	93.4	94.1
Etterspørsel	64,6	65,7	65,6	67,5	65,0	65,2	68,3	69,0	65,7	65,7	67,8	68,2	65,5	66,1	68,7	69,4
OECD	36,8	38,1	37,7	38,5	36,9	37,2	39,2	39,6	37,5	38,4	39,8	39,8	37,8	38,6	40,4	40,7
Europa	12,6	13,0	12,9	13,6	13,1	12,8	14,1	14,1	13,1	13,6	13,8	13,7	13,2	13,3	13,8	13,9
Nord Amerika	18,7	19,1	18,6	18,2	18,1	18,8	18,9	18,7	18,6	18,9	19,5	19,2	18,8	19,3	19,9	19,8
Stillehavsområdet	5,5	6,0	6,2	6,7	5,7	5,6	6,3	6,8	5,8	5,9	6,5	6,9	5,8	6,0	6,7	7,1
Resten av verden	27,8	27,6	27,9	29,0	28,1	28,0	29,1	29,4	28,2	27,3	28,0	28,4	27,7	27,5	28,3	28,7
Tilbud	67,5	65,1	67	67,1	65,9	66,6	67,4	67,4	66,2	66,8	67,9	67,7	66,5	..	..	..
OPEC	25,6	23,9	25,1	25,1	24,6	25,6	26,1	25,9	25,5	26,3	27,1	27,3	26,4	..	..	..
OECD	15,8	15,4	16,3	16,5	15,8	16,1	16,7	16,8	16,2	16,3	16,9	16,6	16,4	16,4	17	16,8
Resten av verden	26,1	25,8	25,6	25,5	25,5	24,9	24,6	24,7	24,4	24,2	23,9	23,9	23,7	23,6	23,6	23,5
Lager endring	2,4	-1,1	1,1	-0,3	0,6	0,9	-1,1	-1,6	0,5	1,1	0,1	-0,5	1,0	..	..	..

Kilde: Oil Market Report (IEA) november 1991.
1) Inklusive NGL.
2) Uoverensstemmelser i tabellen skyldes avrunding og statistisk avvik.

SPOTPRISEN PÅ BRENT BLEND
Dollar pr. fat

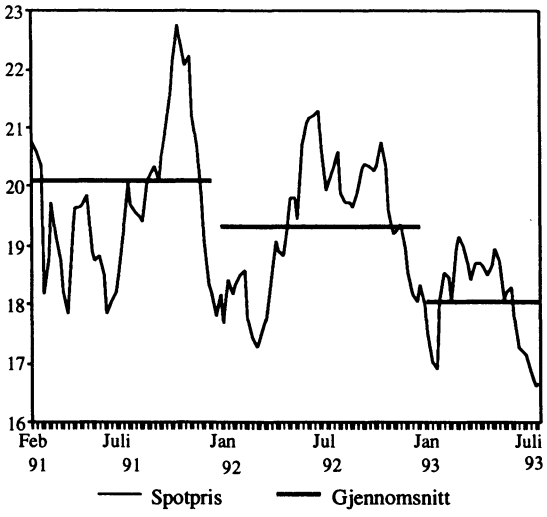

Kilde: Petroleum Intelligence Weekly

OLJEPRODUKSJON I OPEC 1990-1993*
Mill. fat pr. dag

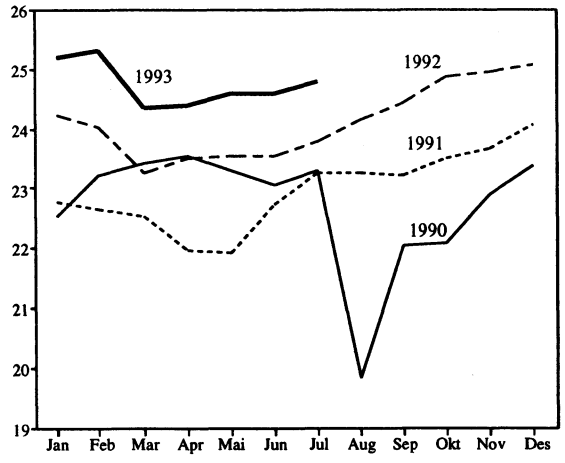

* Utenom Ecuador fra februar i år.

Kilde:: Petroleum Intelligens Weekly

1,7 millioner fat per døgn. Tilbudet av råolje fra OPEC økte med 0,9 millioner fat per døgn i 2. kvartal i år sammenlignet med samme kvartal i fjor.

I det tidligere Sovjetunionen falt produksjonen sterkere i mai og juni enn tidligere i år, slik at 2. kvartalstallet sank til 7,01 millioner fat per døgn, sammenlignet med 7,23 millioner fat per døgn i 1. kvartal. På den annen side ble dette kompensert av tilsvarende fall i innenlands konsum. Således lå eksporten av råolje og raffinerte oljeprodukter i 2. kvartal på 2,3 millioner fat per døgn, sammenlignet med 2,2 millioner fat per døgn i samme kvartal i 1992. Total produksjon i OECD-området var tilnærmet uendret, men den fortsatte å falle i USA og var i 1. halvår på det laveste nivå på 35 år. Det lave tallet på nye borehull antyder at den underliggende trenden med et fall på 3-5 prosent per år kommer til å fortsette. I Nordsjøen førte vedlikeholdsavbrudd til redusert produksjon både fra britisk og norsk sektor i juni. Produksjonen fra britisk sektor er i ferd med å flate ut, mens den norske produksjonen følger en stigende trend.

Det samlete tilbudet av olje i verden gikk opp med 0,3 millioner fat per døgn sammenlignet med 2. kvartal i 1992. Sammenholdt med etterspørselsfallet innebærer dette lageroppbygning. Den akkumulerte lagerøkningen over det siste året var på 155 millioner fat.

Utsiktene for samlet etterspørsel etter råolje peker i retning av en svak vekst i 3. kvartal og en sterkere vekst i 4. kvartal, i tråd med normale sesongvariasjoner. Det er ventet at produksjonen i OECD-området vil holde seg konstant i 3. kvartal og øke med 0,6 millioner fat per døgn i 4. kvartal. Produksjonen i resten av verden er anslått uendret. For 3. kvartal betyr dette at uendret produksjon i OPEC gir et fortsatt tilbudsoverskudd på 0,4 millioner fat per døgn. I 4. kvartal vil det imidlertid bli rom for en økning av produksjonen, da samlet etterspørsel er forventet å overgå 2. kvartal med 3,2 millioner fat per døgn. Om dissse prognosene slår til, kan det være grunn til å se fram til en viss prisøkning utover høsten, med mindre nye rykter om eksport fra Irak eller andre uforutsette begivenheter skulle utløse nye spekulasjonsbølger.

Andre råvaremarkeder

Nedgangen i råvareprisene fortsatte i første halvdel av 1993. I prognosene utarbeidet av AIECE (sammenslutningen av europeiske prognoseinstitutter) i april i år, var det antatt at en oppgang i verdensøkonomien skulle føre med seg økte priser på råvarene mot slutten av 1993. Konjunkturnedgangen i flere industrialiserte land og den kraftige økningen av metalleksporten fra de tidligere COMECON-landene fortsetter imidlertid å holde prisene nede. Den dollarbaserte prisindeksen for *råvarer utenom energivarer* beregnet av HWWA-institut für Wirtschaftsforschung, falt med nærmere 9 prosent fra 1. halvår i fjor til 1. halvår i år, etter en nedgang på 1 prosent fra 1991 til 1992.

Fallet i råvareprisene de siste årene har vært svært stort for *ikke-jernholdige metaller.* For aluminium, Norges viktigste eksportvare innenfor denne gruppen, har den sterke tilgangen av aluminium fra Samveldet av Uavhengige Stater (SUS) bidratt til store svingninger i prisene. Aluminiumsprisen falt kraftig de første månedene i 1993, og nådde i mai et av de laveste reelle prisnivåene målt noensinne. Den økte eksporten av aluminium fra SUS har i liten grad blitt møtt med produksjonskutt i de andre aluminiumsproduserende landene. Prisene økte imidlertid noe i juni, mye takket være spekulasjoner om at Alcoa (Aluminium Company of America), verdens største aluminiumsprodusent,

INDEKSER FOR RÅVAREPRISER PÅ VERDENSMARKEDET. På dollarbasis. 1975 = 100.

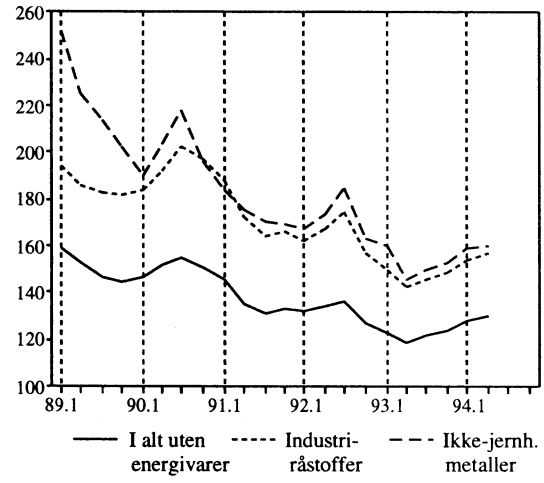

Kilde: HWWA-Institut fur Wirtschaftsforschung (historiske tall) og AIECE (prognoser).

INDEKS FOR ALUMINIUMSPRISER
1979 = 100

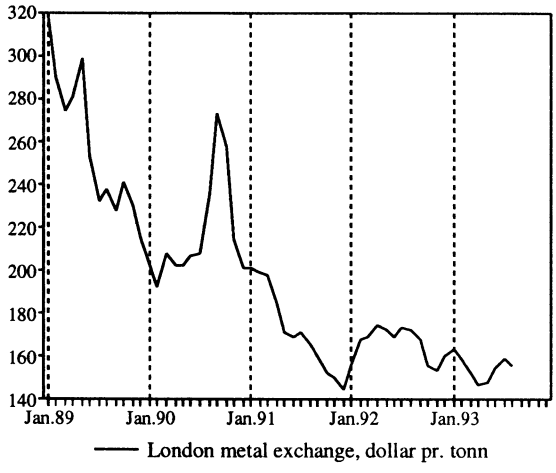

Kilder: World Metal Statistics, t.o.m. juli 1993, august 1993, Financial Times.

ville kutte produksjonen. Beslutningen fra EF-kommisjonen 7. august om å begrense importen av aluminium fra SUS landene til 60 000 tonn inntil slutten av november har ikke gitt noe særlig utslag på prisene. Siden aluminium er en global vare er det hevdet at SUS-eksporten nå i sterkere grad vil strømme til andre markeder som USA og Japan, og dermed fortsette å påvirke verdensmarkedprisene negativt.

Med stigende lagre i juni falt nikkelprisene til det laveste nivået målt på 6 år. Prisnedgangen har funnet sted til tross for store kutt i produksjonen i første halvår i år. Flere analytikere har imidlertid anslått at med den reduserte kapasiteten er det grunnlag for en prisøkning på nikkel mot slutten av 1993.

Innenfor gruppen av *andre metaller* har stål hatt en særlig svak prisutvikling de siste par årene. Prisene har imidlertid steget noe ettersom flere land som befinner seg tidlig i en industrialiseringsprosess nå øker sin etterspørsel etter stål. I USA brakte stålindustrien i juni i år 20 land inn for det amerikanske handelsdepartementet, med anklager om ulovlig dumping og subsidiering av ståleksport. Som et svar på dette besluttet Den Internasjonale Handelskommisjonen (ITC) å innføre en midlertidig toll på stålprodukter fra flere europeiske, asiatiske og amerikanske land. Dette betyr at en del av ståleksporten til USA nå vil falle bort, noe som vil hjelpe produsentene i USA til å bli kvitt overskuddslagre. Anti-dumping tiltakene har av flere internasjonale analyseinstitutter blitt hevdet å ha gitt en liten økning i kontraktprisene for 3. kvartal.

Prisene på *industriråstoffer fra landbruket* har de siste 3 årene falt betydelig. For treforedlingsprodukter, som er den viktigste norske eksportvaren i denne gruppen, har svak etterspørsel sammen med stor produksjon i USA, Canada og Europa gitt rekordlave tremassepriser. Prisene steg noe i 1. kvartal i år, som respons på økte forventninger om en snarlig internasjonal konjunkturoppgang. Store produksjonskutt blant annet i Canada, som står for 25 prosent av verdensproduksjonen, har også hatt en viss positiv effekt på markedet. Etterspørselen har imidlertid fortsatt holdt seg svak, og tall for 2. kvartal i år viste et fall i prisene igjen. På bakgrunn av at en stigende andel av papirindustriens råvarer nå kommer fra resirkulert materiale er det usikkerhet om størrelsen av en eventuell oppgang i etterspørselen. Det legges derfor ikke til grunn noen oppgang i prisene totalt i år. AIECE anslo i sine prognoser fra april i år at tremasseprisene ville falle med 7 prosent fra 1992 til 1993, mens det for 1994 skulle være grunnlag for en prisvekst på oppunder 25 prosent gitt det lave nivået i 1993. Tømmerprisene har også vært meget lave i år. Den vedvarende konjunkturnedgangen i Europa har utsatt oppgangen i byggeindustrien og presset tømmerprisene nedover. AIECE anslår en nedgang i tømmerprisene på om lag 25 prosent i gjennomsnitt for 1993. Først i 1994 vil en lavere rente eventuelt kunne bli reflektert i høyere byggeaktivitet, spesielt i Tyskland og USA, og dermed trekke tømmerprisene opp.

Utviklingen i verdenshandelen

Veksten i verdenshandelen har vært svak i tre år på rad som følge av den lave aktiviteten i OECD-området, og spesielt Europa og USA. Samtidig har aktiviteten utenfor OECD vært med på å holde veksten i verdenshandelen positiv. Nedbygging av handelsbarrierer og utvikling av nye markeder har bidratt til å gi betydelige regionale variasjoner i vekstimpulsene. Spesielt har veksten i Kinas økonomi ført med seg en kraftig importøkning de siste

ANSLAG FOR VEKSTEN I VERDENS-HANDELEN
Volumvekst fra året før, prosent

Institutt	Dato	1992	1993	1994
DRI	jun	6,0	4,4	6,3
IMF	jun	4,2	5,2	5,6
OECD	jun	5,5	4,0	5,8
NIESR	aug	5,0	4,9	6,0
AIECE arb.gruppen	mai	4,5	4,5	6,3
Uveid gj.snitt		5,0	4,6	6,0

par årene, hovedsakelig fra Japan. Med en økonomisk oppgang i USA i år, og Japan og Vest-Europa neste år, ventes tiltakende vekst i verdenshandelen de neste par årene. Foreløpige anslag (se tabell) peker mot en vekst i handelen på rundt 4,5 prosent i 1993 og 6 prosent i 1994. Avvikene mellom de individuelle prognosene skyldes i noen grad at de

ANSLAG FOR MARKEDSVEKST FOR NORSK EKSPORT
Volumvekst fra året før, prosent

Institutt	Dato	1992	1993	1994
DRI	aug	3,4	0,7	4,0
OECD	mai	2,9	1,6	4,2
Uveid gj.snitt		3,2	1,2	4,1

er basert på forskjellige definisjoner av verdenshandelen, (samlet eksport, samlet import etc.).

Veier vi vekstratene i importen hos Norges handelspartnere med vekter som avspeiler landenes andel av norsk eksport, kommer en frem til et mål som sier noe om vekstmulighetene for norsk eksportindustri. For 1993 er det anslått en markedsvekst for norsk eksport definert på denne måten, på 1,2 prosent. For 1994 er veksten ventet å øke til litt over 4 prosent, (se tabell).

Konjunkturutviklingen i Norge

DEN FINANSIELLE UTVIKLINGEN

Frem til 10. desember i fjor dikterte målsettingen om fast valutakurs overfor ECU utformingen av den norske pengepolitikken. Etter at Norges Banks plikt til å holde kronens verdi innenfor de fastsatte svingemarginene overfor ECU ble suspendert, har en ikke i samme grad som tidligere hatt klare føringer på utformingen av virkemiddelbruken på dette området. Myndighetene signaliserte imidlertid tidlig at en ville legge vekt på å få tilbake mesteparten av den valutaen som gikk ut under uroen høsten 1992. Gjentatte uttalelser om at Norge ville vende tilbake til et fastkurssystem så snart det viste seg hensiktsmessig, indikerte at en også etter frikoplingen ville legge vekt på valutakursstabilitet.

For å holde en stabil valutakurs (for eksempel i form av et bestemt vekslingsforhold mot ECU), må rentenivået i Norge tilpasses slik at tilbud og etterspørsel etter kroner er i rimelig balanse. I perioden august - desember i fjor solgte Norges Bank valuta tilsvarende 45 milliarder kroner for å støtte kronen. I løpet av første halvår 1993 kjøpte Norges Bank tilbake valuta tilsvarende 56,8 milliarder kroner, mens banken i juli og august solgte valuta for om lag 5,5 milliarder kroner.

Den store valutainngangen gjennom første halvår fant sted til tross for at rentenivået i det norske pengemarkedet ble kjørt raskere ned enn rentenivået i ECU-området. I løpet av årets fem første uker ble forskjellen mellom 3-måneders interbankrente (NIDR) og 3-måneders eurorenter i ECU-området eliminert, og frem til begynnelsen av september falt NIDR-renten til et nivå i underkant av den tyske tre-måneders eurorenten og 1 prosentpoeng under ECU-renten. Eurokronerenten (NIBOR), som er beregnet på grunnlag av terminkurser i valutamarkedet og rentenivået i utlandet, har hittil i år ligget 0,3 - 0,4 prosentpoeng lavere enn NIDR-renten.

Utviklingen i det norske valutamarkedet under den seneste krisen innenfor det europeiske valutasamarbeidet rundt månedsskiftet juli/august indikerer at markedsaktørene betrakter norsk rentenivå og kursleie som rimelig godt tilpasset økonomien forøvrig. Til tross for et stabilt rentenivå og beskjedne valutasalg fra Norges Banks side, depresierte kronen med mindre enn 0,5 prosentpoeng overfor ECU. Dette innebærer at kronen frem til første uke av september i år har svekket seg med vel 4 prosentpoeng i forhold til den gamle sentralkursen overfor ECU, 2 prosentpoeng mindre enn depresieringen umiddelbart etter 10. desember i fjor.

Vektene i den europeiske pengeenheten ECU gjenspeiler imidlertid ikke konkurranseflaten til norsk næringsliv. For å illustrere valutakursendringenes betydningen for næringslivets kostnadsmessige konkurranseevne, brukes derfor ofte en indikator for industriens effektive kronekurs. Blant annet

KORTSIKTIGE EURORENTER OG NORGES BANKS AKKUMULERTE VALUTAKJØP

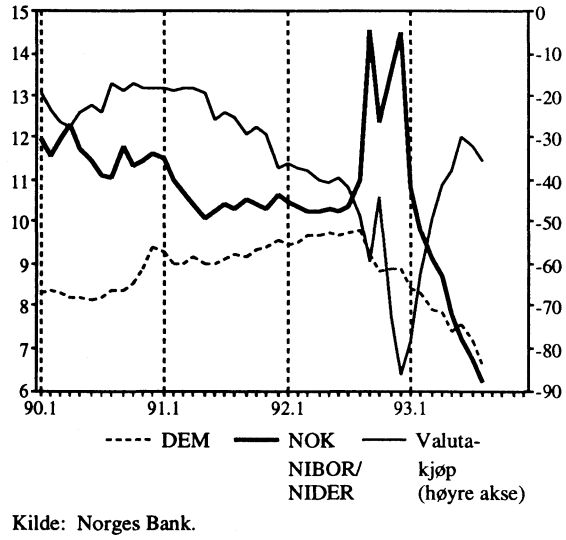

Kilde: Norges Bank.

UTVIKLINGEN I INDUSTRIENS EFFEKTIVE KRONEKURS OG NORGES BANKS ECU-INDEKS
Indekser. Oktober 1990=100

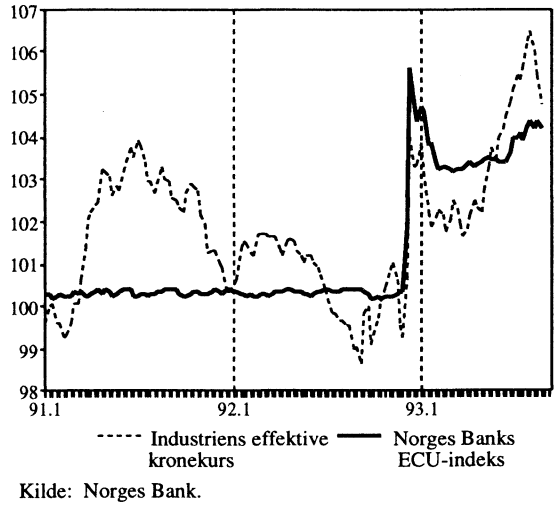

Kilde: Norges Bank.

IMPLISITTE EFFEKTIVE MARKEDSRENTER GJENNOM DE NESTE 5 ÅRENE PR. 6/9-93

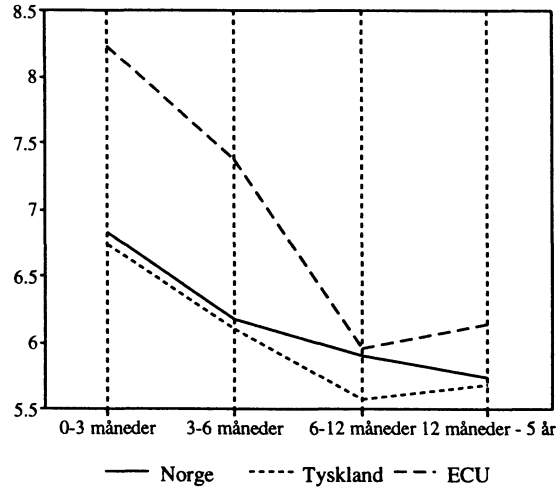

Kilde: Norges Bank og SSB.

RENTER PÅ OBLIGASJONER MED OM LAG 5 ÅRS GJENSTÅENDE LØPETID

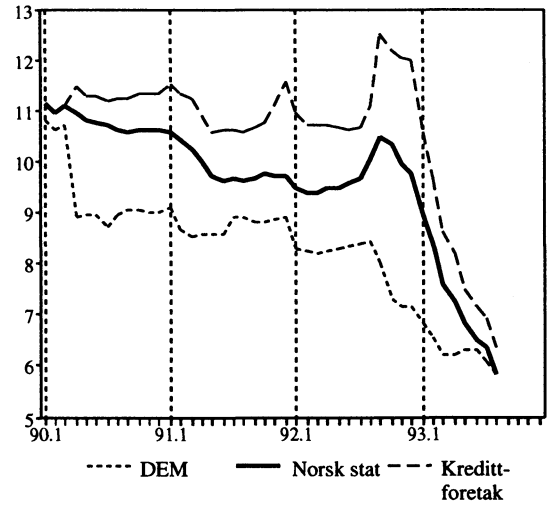

Kilde: Norges Bank.

fordi bytteforholdet mellom tyske mark og amerikanske dollar har svingt markert de siste to årene, har også industriens effektive kronekurs endret seg en del. De markerte endringene i bytteforholdet mellom ECU og henholdsvis britiske pund og svenske kroner har i det siste halve året også bidratt til slike svingninger.

Frem til begynnelsen av september i år hadde industriens effektive kronekurs svekket seg med nærmere 5 prosent i forhold til nivået umiddelbart før frikoplingen fra ECU i fjor. Hvis dette kursnivået holder seg ut året, vil den effektive depresieringen av norske kroner fra 1992 til 1993 bli om lag 3 prosent.

I begynnelsen av september var 3 måneders interbankrente 6,6 prosent, mens 3-måneders eurokronerente lå på 6,2 prosent. Med utgangspunkt i avkastningskurven for plasseringer i pengemarkedet med løpetid opp til 12 måneder, ser det ut til at markedet forventer en nedgang i 3 måneders NIDR-rente til 6 prosent (nominelt) i begynnelsen av desember og rundt 5,8 prosent (nominelt) i første halvår neste år. Dette tilsvarer effektive renter på henholdsvis 6,2 og 5.9 prosent, mot 6,8 prosent den 6. september. Disse beregnede fremtidige rentene impliserer et gjennomsnittlig nivå på NIDR-renten på 7,6 prosent i 1993, litt i overkant av vår prognose.

Samløpet mellom rentene i det norske kapitalmarkedet og tilsvarende europeiske renter gjennom de siste tre årene ble midlertidig brutt under valutauroen i fjor høst. I 4. kvartal i fjor lå renten på norske statsobligasjoner med om lag fem års gjenstående løpetid rundt 1,5 prosentpoeng over renten på tilsvarende ECU-obligasjoner. Renteforskjellen falt til 0,5 prosentpoeng i 1. kvartal i år. I 2. kvartal lå renten på de norske obligasjonene 0,4 prosentpoeng lavere enn renten på tilsvarende ECU-obligasjoner.I begynnelsen av september var renten på norske statsobligasjoner med fem års gjenstående løpetid 5,8 prosent, nærmere 0,6 prosentpoeng under tilsvarende ECU-rente, og kun 0,1 prosentpoeng over renten på tilsvarende tyske statspapirer. Renten på de mest likvide kredittforetaksobligasjoner med 5 års gjennstående løpetid lå 0,5 prosentpoeng høyere enn statsobligasjonsrenten. Denne renteforskjellen var ved inngangen til året 1,8 prosentpoeng. Med små utsikter til ytterligere markert nedgang i de langsiktige tyske rentene, ligger det an til at rentene i det norske kapitalmarkedet vil falle mindre enn rentene i pengemarkedet gjennom resten av året. De lange rentene vil dermed trolig bare ligge moderat under de korte rundt årsskiftet 1993/94.

Den markerte nedgangen i pengemarkedsrentene gjennom 1. kvartal i år slo relativt raskt ut i rentene i private finansinstitusjoner. Ved utgangen av mars lå bankenes utlåns- og innskuddsrenter om lag 1 prosentpoeng lavere enn ved utgangen av 4. kvartal i fjor, og 0,7 til 0,9 prosentpoeng lavere enn nivået ved utgangen av 2. kvartal i fjor, dvs. før uroen i valutamarkedet startet. Nedgangen i utlånsrentene i private kredittforetak og livselskaper fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år var mer moderat, henholdsvis 0,1 og 0,3 prosentpoeng. Til sammenligning gikk rentene i pengemarkedet ned med om lag 1,5 prosentpoeng fra utgangen av 2. kvartal i fjor til utgangen av 1. kvartal i år. Etter dette har pengemarkedsrentene falt med ytterligere 2,4 prosentpoeng. Med utgangspunkt i den markerte nedgangen i penge- og kapitalmarkedsrentene i 2. kvartal meldte mange finansinstitusjoner om nye rentenedsettelser. Innskuddsrenten i de tre største private bankene lå ifølge avisoppslag på 6,5 prosent i august i år, nærmere 1,5 prosent under nivået ved

PENGEMENGDE (M2) OG SAMLET KREDITTILFØRSEL
Sesongjusterte verdiindekser. Januar 1989 = 100

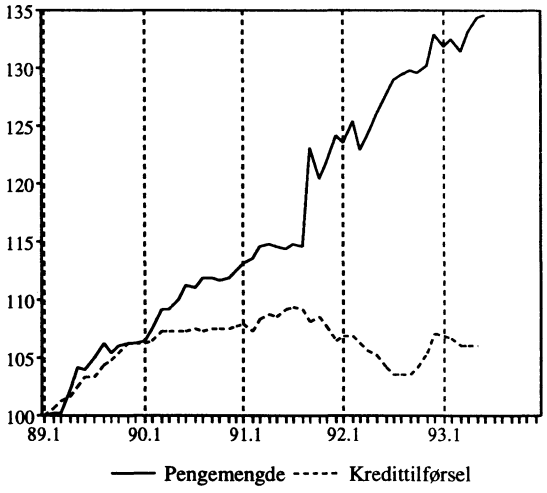

Kilde: Norges Bank.

BØRSKURSINDEKSER. 1992-1993
Januar 1992 = 100

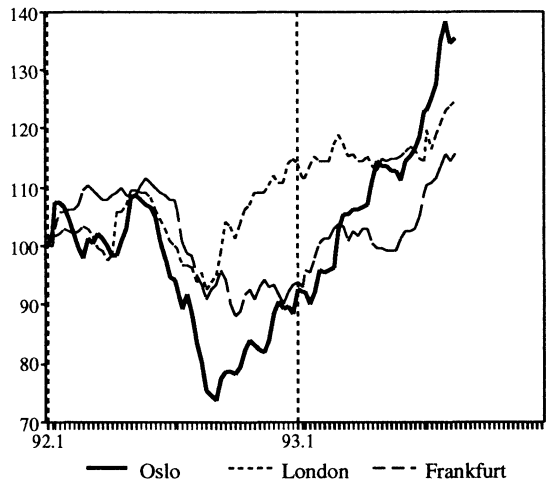

Kilde: Norges Bank.

utgangen av 2. kvartal. Nedgangen i renten på nye lån med maksimal sikkerhet var i perioden om lag i samme størrelsesorden som nedgangen i innskuddsrenten. Det er imidlertid grunn til å tro at den gjennomsnittlige utlånsrenten faller vesentlig langsommere enn renten på nye lån. Med en viss nedgang i pengemarkedsrentene gjennom resten av året, ligger det likevel an til en nedgang i den gjennomsnittlige utlånsrenten i private finansinstitusjoner på rundt 1,5 prosentpoeng fra 1992 til 1993.

I lys av det markerte fallet i markedsrentene i de første fire månedene i år, la Regjeringen i Revidert nasjonalbudsjett for 1993 frem forslag om en reduksjon i Statsbankenes utlånsrenter på 0,5 - 2 prosentpoeng. Endringene ble gjort gjeldende fra 1. juli i år. For Husbank II lån, der renten er knyttet til obligasjonsrentene, ligger det an til en rentenedsettelse på om lag 2 prosentpoeng fra 1. januar neste år. Den gjennomsnittlige renten for lån i statsbankene lå i 1. kvartal i år på 9,1 prosent, om lag som ett år tidligere, men 0,4 prosentpoeng lavere enn i 4. kvartal i fjor. De foreslåtte endringene vil trolig trekke den gjennomsnittlige utlånsrenten ned med 0,5 - 1 prosentpoeng fra 1. juli i år, og ytterligere noe ned fra 1. januar neste år. Med utgangspunkt i den vedvarende nedgangen i det generelle rentenivået, er det kommet signaler om ytterligere nedjusteringer av statsbankrentene i tiden fremover. Hvis disse følges opp, ligger det an til en markert nedgang i gjennomsnittsrenten på lån i statsbankene fra 1993 til 1994.

Utviklingen i Norges Banks kreditt- og pengemengdeindikatorer tyder på at nettofordringene til privat ikke-finansiell sektor fortsatt øker, men at tempoet kan være på vei ned. Publikums samlede bruttogjeld har vist en svakt økende underliggende tendens det siste 3/4 året, etter klar nedgang gjennom 1991 og første halvår 1992. Pengemengden økte med 2 prosent sesongjustert fra andre halvår i fjor til første halvår i år, etter en vekst på 4 prosent forrige halvår.

På Oslo børs har kursene steget jevnt det siste året. Oppgangen startet om lag samtidig med at Storbritannia forlot ERM-samarbeidet, men har vært klart sterkere enn oppgangen på Londonbørsen.

BEDRIFTENE

Olje- og gassutvinning

Produksjon og markedsforhold

Ifølge foreløpige tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet økte bruttoproduksjonen av olje og gass med 3,3 prosent fra 1. til 2. kvartal i år. Produksjonen av olje steg med 3,2 prosent, mens gassproduksjonen viste en oppgang på 3,9 prosent.

Oljeproduksjonen, inklusiv kondensat og NGL, var i første halvår i år 54,2 mtoe, en økning på 3,8 prosent i forhold til samme periode i fjor. Produksjonen av olje i denne perioden var likevel noe lavere enn antatt, som følge av det dårlige været i januar og februar. Ifølge SSBs produksjonsstatistikk var oljeproduksjonen i første halvår i år 2,24 millioner fat pr. dag, og Norge er nå verdens åttende største oljeprodusent. Produksjonen av naturgass var i første halvår i år 13,1 milliarder Sm^3, som er 7 prosent lavere enn i tilsvarende periode i fjor.

Veksten i norsk oljeproduksjon skyldes først og fremst en økning i produksjonen på Gullfaks og Oseberg på henholdsvis 11,2 og 8,5 prosent sammenlignet med de seks første månedene i fjor. I tillegg var det oppgang i produksjonen på Snorrefeltet. I mai var produksjonen på Snorre kommet opp i 120 tusen fat pr. dag, etter at de tekniske problemene som førte til lavere produksjon enn planlagt i januar og februar, var blitt løst. Begrenset behandlingskapasitet på Statfjord A har de siste månedene medført at Snorre har produsert mindre enn kapasiteten tilsier. Etter oppjusteringen av reservene på Snorrefeltet fra 767 millioner fat olje i 1987 til 890 millioner fat i 1992, antas plataproduksjonsnivået å ligge på om lag 190 tusen fat pr. dag. For de mindre oljefeltene økte produksjonen i første halvår i 1993 med hele 25 prosent sammenlignet med tilsvarende periode i 1992, fra 9,3 til 11,6 mtoe. Når de store oljefeltene Brage og Draugen kommer i drift i oktober blir det en ytterligere økning i norsk oljeproduksjon, som kan ventes å nå opp i 2,6 millioner fat pr. dag mot slutten av inneværende år.

Statfjord viste en nedgang i oljeproduksjonen i år på 12,6 prosent, fra 16,2 mtoe til 14,2 mtoe sammenlignet med samme periode i fjor. Produksjonsfallet skyldes i første rekke uværet i januar og februar i år som umuliggjorde bøyelasting fra feltet. I tillegg tok norske eiere ut en lavere prosentandel av feltets totale produksjon i første halvår i år enn i samme tidsrom i fjor. To ukers stans på Statfjord C på grunn av årlig vedlikehold i mai og juni bidro også til produksjonsnedgangen. Produksjonen fra Statfjord er nå gått ned fra platånivå, men ifølge operatøren Statoil er det usikkert hvor sterk produksjonsnedgangen blir de nærmeste årene. Oppjusteringen av de opprinnelige reservene på Statfjord i 1992 sammen med boring av flere brønner og utstrakt gjenbruk av brønnene gjør at produksjonen trolig vil holde seg på et høyt nivå lengre enn tidligere antatt.

Det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR) viser at eksporten av olje økte med 9,4 prosent fra 1. til 2. kvartal i år. Oppgangen i eksporten var dermed høyere enn økningen i produksjonen av råolje (3,2 prosent) og leveransene til hjemmemarkedet falt dermed ganske kraftig (se tabell). Importen av olje

OLJE- OG GASSPRODUKSJON
Råolje (mill. tonn) og naturgass (mrd. S m3). Ujusterte tall

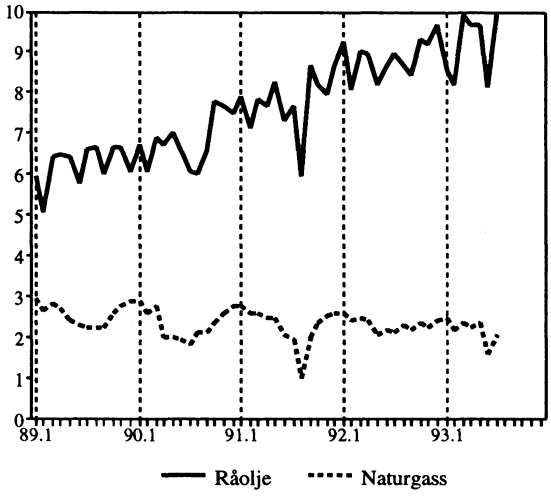

OLJE- OG GASSPRODUKSJONEN FRA DE STØRSTE FELTENE I JANUAR-JUNI 1993. Mtoe

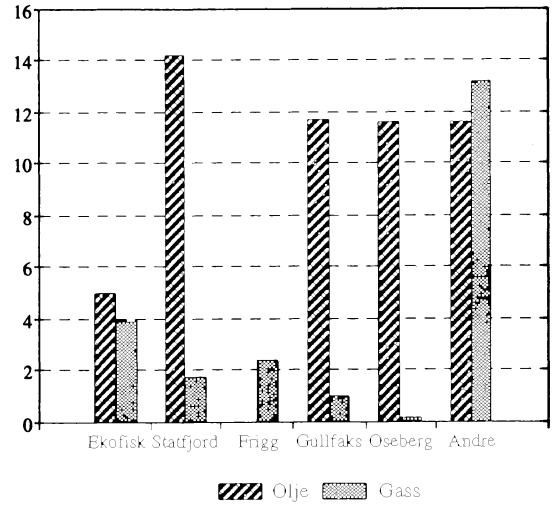

ANDELER AV TOTAL PRODUKSJON I JANUAR-JUNI 1993

Olje

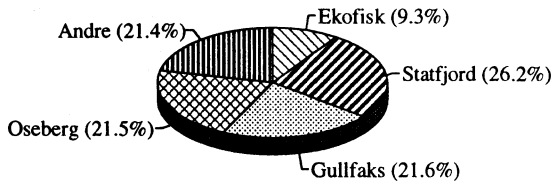

Gass

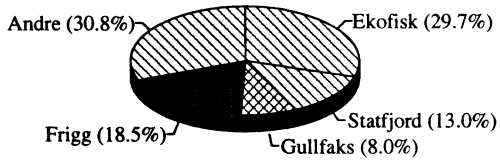

viste en nedgang på 35,1 prosent fra 1. til 2. kvartal i år, og innenlandsk anvendelse sank med 33,7 prosent. Dette utslaget skyldes imidlertid i noen grad lagerbevegelser, slik at innenlandsk etterspørsel steg med 6,8 prosent. I første halvår i år gikk 89 prosent av norsk oljeproduksjon til eksport.

Nedgangen i produksjonen av naturgass skyldes lavere produksjon fra de største feltene, spesielt Frigg hvor produksjonen sank med 25,1 prosent. Også Osebergs produksjon ble redusert med 9,7 prosent fra første halvår i fjor til samme periode i år. I tillegg til at hovedreservoaret på Frigg er i ferd med å tømmes bidro 19 dagers vedlikeholdsstans i juni ytterligere til den sterke nedgangen i produksjonen fra dette feltet. I mai ble Nord-Øst Frigg stengt, som den første produksjonsinstallasjonen på norsk sokkel. Satelitten Lille-Frigg som settes i drift til høsten, vil begrense produksjonsfallet i Friggområdet. Produksjonen fra de mindre feltene, særskilt fra Tommeliten og Oseberg, økte imidlertid sammenlignet med første halvår i fjor. Mot slutten av 1993 settes gassfeltet Sleipner Øst i produksjon, slik at gassproduksjonen trolig vil øke noe i neste halvår. Gassleveransene fra Sleipner Øst er de første leveransene under Troll-avtalen.

I årene frem mot 2005 vil norske gassleveranseforpliktelser øke til om lag 48 millarder Sm^3 pr. år i henhold til de avtaler som nå er inngått. Den reforhandlede Troll-avtalen innebærer leveranser på rundt 42 millarder Sm^3 årlig fra år 2005, men allerede i 1996 skal leveransene under Troll-avtalen ligge på 22 millarder Sm^3 i året. Utover dette er det inngått avtaler eller påbegynt forhandlinger om leveranser av ytterligere 10 millarder Sm^3 pr. år med tyske og britiske kjøpere. Av de tyske kjøperne har Ruhrgas nylig inngått kontrakt om kjøp av 2 millarder Sm^3 årlig utover det volumet som allerede er innebakt i Troll-avtalen. Med det nye salget er de samlede norske leveringsforpliktelsene til Tyskland kommet opp i over 20 milliarder Sm^3 i året fra år 2005, og av dette vil Ruhrgas alene avta rundt 14 milliarder Sm^3 pr. år. Det forhandles nå også om

MARKEDSUTVIKLINGEN FOR VARER FRA OLJE- OG GASSEKTOREN
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående periode[1)]

	Mrd. kr[2)]	Volum				Priser			
	1992	92.3	92.4	93.1	93.2	92.3	92.4	93.1	93.2
Produksjon	110,8	1,5	5,1	-5,2	3,3	-4,6	6,0	1,3	-1,1
- olje	96,3	1,1	8,1	-5,5	3,2	-5,9	6,9	1,4	-0,2
- gass[3)]	14,5	4,2	-12,6	-2,7	3,9	4,5	-0,11	0,23	-8,0
Eksport	97,2	0,5	1,8	-3,4	8,6	-4,4	5,8	1,3	-1,1
- olje	82,6	-0,2	4,7	-3,5	9,4	-5,9	6,9	1,4	-0,2
Hjemmeleveranser[4)]	13,6	9,6	30,0	-15,9	-33,6	-5,9	6,8	1,4	-0,2
Import[4)]	1,0	-18,2	-32,1	54,7	-35,1	3,6	7,7	-11,7	0,5
Innenl. anvendelse[4)]	14,6	6,8	25,2	-13,0	-33,7	-5,1	6,6	0,6	-0,1
Lagerendring[4) 5)]	3,4	10,8	18,0	-8,1	-38,6	..	..	..	..
Innenl. etterspørsel[4)]	11,2	-4,7	9,2	-7,2	6,8	-5,0	6,6	0,3	0,1

1) Tilnærmet i basisverdi, dvs. regnet uten avgifter og handelsavanse.
2) Nivåtall i 1992 i løpende priser.
3) Produksjon og eksport av gass er identiske størrelser i Nasjonalregnskapet.
4) Disse størrelsene omfatter kun olje.
5) Endring i lagerendring i prosent av innenlandsk anvendelse i foregående kvartal.

leveranser på 4 millarder Sm^3 pr. år med det tidligere øst-tyske gassdistribusjonsselskapet Verbundtnetzgas og med Mobils tyske gass-selskap MEG Gmbh om salg av i underkant av 1 millard Sm^3 i året utover det kontraktsfestede volumet i Troll-avtalen. Britiske Alliance Gas og United Gas forhandler om kjøp av henholdsvis 1 og 2 millarder Sm^3 årlig. Ifølge Statoil vil økningen i gassleveransene utover de allerede kontraktsfestede volumer kreve nye milliardutbygginger. Pr. i dag diskuteres følgende fire utbyggingsløsninger: En videre utbygging av Trollfeltet, en gassløsning tilknyttet Oseberg, utbygging av Gullfaks Sør og en tilknytning fra Haltenbanken med utbygging av enten Midgard- eller Smørbukkfeltet.

Investeringer

Investeringsbildet for 1993 er lite endret fra forrige kvartalstelling, med fortsatt relativt lave leteinvesteringer og rekordhøye investeringer til feltutbygging. Det første anslaget for 1994 varsler imidlertid en betydelig nedgang i investeringene for olje- og gassutvinningssektoren neste år, som følge av lavere aktivitet innen feltutbygging. For 1993 er investeringsanslaget fra 2. kvartal i år hele 54,1 milliarder kroner, mens det for 1994 er på 44,5 milliarder kroner. De anslåtte investeringene i rørtransportsektoren er henholdsvis 7,6 milliarder og 5,8 milliarder kroner i 1993 og 1994.

Den kraftige feltutbyggingsaktiviteten på norsk kontinentalsokkel er hovedgrunnen til det rekordhøye investeringsvolumet i 1993. Det siste feltutbyggingsanslaget er 37,2 milliarder kroner, en økning på 900 millioner kroner fra 1. kvartal. Det har aldri tidligere vært registrert høyere anslag for feltutbygging i SSBs investeringsundersøkelse. Heidrunutbyggingen veier tyngst i anslaget for 1993. Feltutbyggingsanslaget for 1994 er på 25,3 milliarder kroner, en reduksjon på 5,9 milliarder i forhold til anslaget for 1993 registrert i mai i fjor. Nedgangen skyldes at store feltutbyggingsprosjekter som Brage, Draugen og Sleipner Øst vil bli sluttført i år.

Det forventes at feltutbyggingsandelen av de totale oljeinvesteringene fortsatt kommer til å være høy de neste årene, som følge av at flere store felt med høye produksjonskostnader vil være i fabrikasjonsfasen. I dag gjelder dette Troll Vest, Troll Øst og Frøy. Det er ventet at et nytt Ekofisksenter vil bli vedtatt av Stortinget i løpet av vårsesjonen neste år, og at Nornefeltet på Nordland II trolig kommer til å bli godkjent høsten 1994. Dette er store feltutbyggingsprosjekter med anslåtte kostnader på henholdsvis 20-28 milliarder og 11-12 milliarder kroner. Blir disse utbyggingsprosjektene vedtatt av myndighetene neste år, vil dette isolert sett føre til at anslaget for 1994 øker.

Leteanslaget for 1993 er i 2. kvartal 5,7 milliarder kroner, mens førstegangsanslaget for neste år er 6,1 milliarder kroner. Sammenligner en 1994-anslaget med investeringsanslaget for 1993 fra 2. kvartal i fjor, er imidlertid dette en reduksjon på 1 milliard kroner. Årsaken til den lave leteaktiviteten på kontinentalsokkelen må sees i sammenheng med den lave oljeprisen. Den kraftige veksten i antall feltutbyggingsprosjekter kan også virke dempende på leteinvesteringene. Så lenge kontantstrømmen ikke har steget de siste årene kan den kraftige veksten i antall feltutbyggingsprosjekter i noen grad fortrenge leteinvesteringene.

De fysiske indikatorene for leting viser også en reduksjon i leteaktiviteten på norsk sokkel. I løpet av de første 6 månedene i år ble det ifølge Oljedirektoratet påbegynt 10 undersøkelses- og avgrensningshull mot 23 i tilsvarende periode i fjor. Det var også registrert færre borefartøydøgn i 1993 enn i 1992. I 1. og 2. kvartal i år var det notert 989 borefartøydøgn, som er en reduksjon på 1098 døgn i forhold til første halvår i fjor.

Leteanslaget for 1994 må foreløpig betraktes som svært usikkert. Først til høsten skal lisensdeltakerne ta stilling til operatørenes budsjettforslag, og det er sannsynlig med justeringer frem til årskiftet. Tildelingen av konsesjoner i forbindelse med 14. konsesjonsrunde kan bidra til en oppgang i letevirksomheten neste år.

For investeringene i felt i drift er anslagene for 1993 og 1994 henholdsvis 6,4 og 7,6 milliarder kroner. Drøyt 75 prosent av disse investeringene går til produksjonsboring. Høyere anslag for felt i

UTFØRTE OG ANTATT PÅLØPTE INVESTERINGSKOSTNADER I OLJEUTVINNING OG RØRTRANSPORT.
Milliarder kroner, løpende priser

	1992	1993*	1994*
Utvinning av olje og gass	44,8	54,1	44,5
Leting	7,7	5,7	6,1
Feltutbygging	28,9	37,2	25,3
Varer	14,7	22,3	14,9
Tjenester	12,1	12,2	7,0
Produksjonsboring	2,1	2,6	3,5
Felt i drift	5,1	6,4	7,6
Varer	0,7	0,7	0,6
Tjenester	0,7	0,8	1,2
Produksjonsboring	3,7	4,9	5,9
Landvirksomhet 1)	3,1	4,9	5,4
Rørtransport	4,7	7,6	5,8
Oljesektoren totalt	49,5	61,7	50,4

Anslag ifølge SSBs investeringsstatistikk innhentet i 2. kvartal 1993.
1) Omfatter kontorbygg, baser og terminalbygg på land.

drift i 1994 skyldes at Brage, Draugen, Sleipner Øst, Lille Frigg og Loke kommer i produksjon i år.

Landinvesteringer består av investeringer i kontorer, baser og mottaksterminaler. Anslaget for investeringer til landvirksomhet er på 5,4 milliarder kroner neste år. Dette er en økning på henholdsvis 2,2 og 0,5 milliarder kroner sammenlignet med det første og siste investeringsanslaget for 1993. Økte investeringskostnader skyldes i hovedsak byggingen av prossessterminalen på Kollsnes i Øygarden Kommune. Terminalen skal behandle gass og kondensat fra Troll Øst plattformen. Byggingen av mottaksterminal for Heidrungassen på Tjeldbergodden i Aure kommune, som er med i undersøkelsen for første gang, bidrar imidlertid også til økte anslag. Gassen skal brukes til produksjon av metanol.

Investeringene i rørtransportsektoren er anslått til henholdsvis 7,6 og 5,8 milliarder kroner i 1993 og 1994. Nedgangen til neste år skyldes at transportsystemene Frostpipe, Zeepipe fase 1 og Sleipner-Kårstø kondensatrørledning blir fullført i år.

Industri og bergverksdrift

Produksjons- og markedsforhold

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall var bruttoproduksjonen i industri og bergverk målt i faste priser og justert for normale sesongvariasjoner nær uendret fra 1. til 2. kvartal i år. Bruttoproduktet gikk opp med 0,4 prosent i denne perioden. Det var en viss nedgang i produksjonen i skjermet industri. Produksjonen i utekonkurrerende industri økte fra 1. til 2. kvartal. Denne økningen skyldes i hovedsak innfasing av produksjonen i raffineringssektoren til tidligere nivå etter at raffineriet på Mongstad hadde produksjonsstans på deler av anlegget en periode i januar. Samlet sett økte industriproduksjonen med en prosent fra andre halvår i fjor til første halvår i år.

Det har vært en viss oppgang i industriens hjemmeleveranser de siste par årene. Dette skyldes først og fremst økte leveranser av oljeplattformer til petroleumsvirksomheten og illustrerer at den høye investeringsaktiviteten i Nordsjøen har gitt betydelige ringvirkninger til norsk industri. Fra 1. til 2. kvartal i år falt imidlertid disse leveransene med nesten to milliarder kroner (sesongjustert, og regnet i 1991-kroner). Med den forventede nedgangen i oljeinvesteringene neste år, må en regne med en noe svakere utvikling i industriens leveranser til oljevirksomheten i tiden fremover.

Eksporten av industrivarer, inklusive oljeplattformer og skip, gikk ned med 0,8 prosent fra andre halvår i fjor til første halvår i år. Dette må i ses i sammenheng med relativt høy eksport av raffinerte oljeprodukter og av skip i 4. kvartal i fjor og lav eksport av disse produktene i 1. kvartal i år. Eksporten av kjemiske råvarer, som var ekstrardinært stor i 1. kvartal i år, falt tilbake til et mer normalt nvå i 2. kvartal. Eksporten av foredlede jordbruksvarer har vist moderat oppgang de siste årene, og denne tendensen fortsatte i første halvår i år. I de øvrige deler av industrien var eksportvolumet relativt stabilt fra andre halvår i fjor til første halvår i år.

Frem til i fjor høst hadde prisindeksen for eksportvarer fra industri og bergverk lenge pekt nedover. At denne indeksen økte med 0,3 prosent fra andre halvår i fjor til første halvår i år skyldtes i første rekke en viss prisøkning på raffinerte oljeprodukter. Prisene på treforedlingsprodukter falt derimot betydelig i første halvår målt i norske kroner. Prisindeksen på metaller, som viste en viss oppgang fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, falt i 2. kvartal tilbake til det lave nivået fra slutten av 1992.

Sysselsettingen

Industrisysselsettingen har vist en fallende tendens de siste årene. Ifølge Statistisk sentralbyrås arbeidskraftsundersøkelse (AKU) kan det se ut som om nedgangen i industrisysselsettingen foreløpig har stoppet opp. I 2. kvartal i år var det 290 000 sysselsatte i industrien, noe som er en økning på 0,7 prosent i forhold til samme kvartal i fjor. Ifølge undersøkelsen er det ingen spesielle bransjer som skiller seg ut med store endringer i sysselsettingen i denne perioden.

Ifølge Statistisk sentralbyrås konjunkturbarometer var det i 2. kvartal fortsatt en viss overvekt av industriens ledere som forventet en nedgang i sysselsettingen. I enkelte bransjer, blant annet metallindustrien, var det imidlertid i 2. kvartal en mindre andel som forventet en nedgang i sysselsettingen, enn i barometeret for 1. kvartal.

Investeringene

Etter en viss oppgang i andre halvår i fjor, falt industriinvesteringene med 4,4 prosent i første halvår i år, ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall. Denne nedgangen skyldes i all hovedsak lavere investeringer i treforedlingsindustrien, en industrigren som de siste par årene i vesentlig grad har bidratt til å begrense nedgangen i industriinvesteringene. Norske Skogs papirfabrikk i Halden er imidlertid nå ferdigstilt og har startet produksjonen.

Statistisk sentralbyrås investeringsundersøkelse fra 2. kvartal i år tegner et dystrere bilde av industriens investeringsplaner framover enn tidligere lagt til grunn. Mens investeringsundersøkelsen for 1. kvartal varslet at industriinvesteringene i 1993

MARKEDSUTVIKLINGEN FOR VARER FRA INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående periode[1)]

	Mrd. kr. 1992[1)]	Volum 3.kv.	Volum 4.kv.	Volum 1.kv.	Volum 2.kv.	Priser 3.kv.	Priser 4.kv.	Priser 1.kv.	Priser 2.kv.
Bruttoproduksjonen i alt	292,3	-0,9	2,0	1,1	-1,2	-0,5	0,0	0,4	-0,1
-Skjermet	96,0	-1,9	2,5	0,2	-2,4	-0,8	0,5	-1,4	-0,5
-Utekonkurrerende	72,5	-2,0	1,7	-0,1	2,0	-1,6	-1,9	2,5	-1,2
-Hjemmekonkurrerende	123,7	0,6	1,8	2,6	-2,3	0,3	0,7	0,5	0,7
-Herav skip og oljeplattformer	38,9	-1,0	11,3	5,7	-8,6	0,4	0,9	0,4	0,6
Eksport i alt[3)]	104,2	1,1	3,2	-6,3	8,5	-1,2	-0,5	1,4	0,1
-Skjermet	11,8	2,1	2,8	10,7	-4,8	-2,0	0,6	-2,7	-1,3
-Utekonkurrerende	50,4	1,8	2,7	-4,4	8,6	-1,8	-2,3	3,4	-1,4
-Hjemmekonkurrerende	42,0	-0,1	3,9	-14,0	13,7	-0,2	1,1	1,0	2,1
-Herav skip og oljeplattformer	6,7	-26,0	102,9	-68,3	176,3	0,0	1,2	0,4	0,9
Hjemmeleveranser i alt	188,0	-1,8	1,0	5,7	-6,1	0,0	0,4	-0,5	0,1
-Skjermet	84,2	-2,5	2,5	-1,6	-2,0	-0,6	0,5	-1,0	-0,4
-Utekonkurrerende	22,1	-10,5	-0,9	11,4	-12,8	-0,5	-0,7	-0,5	0,4
-Hjemmekonkurrerende	81,7	1,7	0,1	11,6	-8,1	0,6	0,6	0,0	0,5
-Herav skip og oljeplattformer	32,2	2,6	1,7	21,2	-18,8	0,5	0,9	0,3	0,6
Import i alt	146,9	4,1	-2,6	0,4	-1,0	-1,9	1,0	2,2	-2,1
-Skjermet	9,7	7,2	-0,1	3,0	-2,3	-1,0	-0,1	0,5	-0,8
-Utekonkurrerende	29,6	-0,9	-1,3	-5,2	12,0	-4,7	-3,3	3,1	-0,1
-Hjemmekonkurrerende	107,6	5,4	-3,2	1,8	-4,5	-1,2	2,4	2,0	-2,4
-Herav skip og oljeplattformer	7,0	-55,8	96,6	27,1	-27,5	8,3	9,6	3,4	-18,8
Innenl. anvendelse i alt	334,9	0,8	-0,6	3,4	-3,9	-0,9	0,7	0,7	-0,9
-Skjermet	93,9	-1,6	2,2	-1,1	-2,0	-0,6	0,4	-0,9	-0,4
-Utekonkurrerende	51,7	-5,0	-1,1	1,6	0,8	-3,0	-2,2	1,8	-0,3
-Hjemmekonkurrerende	189,3	3,8	-1,8	6,1	-6,1	-0,5	1,6	1,1	-1,1
-Herav skip og oljeplattformer	39,1	-10,1	11,9	22,3	-20,5	1,4	3,2	1,1	-3,7
Lagerendring i alt[4)]	-9,1	9,6	-5,3	7,0	-4,5				
-Skjermet	-3,8	-4,8	-0,3	2,6	-0,2				
-Utekonkurrerende	-6,2	-3,2	-3,5	3,2	-1,8				
-Hjemmekonkurrerende	0,8	20,8	-8,2	10,2	-7,2				
-Herav skip og oljeplattformer	3,3	77,2	-8,3	17,9-	18,7				
Innenl. etterspørsel i alt	344,1	-8,3	4,9	-3,6	0,6	-1,5	0,6	0,5	-0,3
-Skjermet	97,7	3,2	2,4	-3,5	-1,7	-0,8	0,5	-0,8	-0,5
-Utekonkurrerende	57,9	-1,7	2,2	-1,4	2,3	-3,3	-2,2	1,7	-0,1
-Hjemmekonkurrerende	188,5	-15,7	7,3	-4,3	1,3	-1,2	1,5	0,9	-0,3
-Herav skip og oljeplattformer	35,8	-67,4	42,9	7,4	-3,4	0,2	2,6	1,0	-1,6

1) Basisverdi, dvs. markedsverdi fratrukket avgifter og handelsavanse. I hjemmekonkurrerende varer er skip og oljeplattformer nå inkludert.
2) Nivåtall i løpende priser.
3) Inneholder reeksport
4) Endring i lagerendring i prosent av innenlandsk anvendelse i foregående kvartal.

ville øke med 14,7 prosent i forhold til fjoråret, ventes det i den siste undersøkelsen en nedgang i investeringene fra i fjor til i år. Anslagene for 1993 gitt i 2. kvartal i år ligger 6,9 prosent under anslagene for 1992 gitt i 2. kvartal i fjor, og vel 9 prosent under det endelige anslaget for fjoråret. Det er særlig i treforedlingsindustrien, i metallindustrien og i kjemisk råvareproduksjon at investeringsanslagene for 1993 er nedjustert.

Investeringsundersøkelsen for 2. kvartal gir dessuten svært lave investeringsanslag for 1994. Sammenlignes anslagene for 1993 gitt i 2. kvartal i fjor med de siste anslagene for 1994, kommer man frem til en nedgang i industriinvesteringene neste år på

INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT. PRODUKSJON OG FAKTORETTERSPØRSEL
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående periode

	Mrd. kr 1992[1]	Volum 3.kv.	Volum 4.kv.	Volum 1.kv.	Volum 2.kv.	Priser 3.kv.	Priser 4.kv.	Priser 1.kv.	Priser 2.kv.
Bruttoproduksjonen i alt	334,3	0,0	0,2	0,9	0,1	-0,6	0,4	0,9	-0,5
-Skjermet	105,8	-2,6	0,6	1,5	-1,6	-0,9	0,3	-0,2	-0,4
-Utekonkurrerende	77,0	-1,7	2,1	-0,3	2,4	-1,5	-0,2	1,8	-2,0
-Hjemmekonkurrerende	151,5	2,8	-1,1	1,1	0,1	0,1	0,9	1,1	0,2
Vareinnsats i alt	239,6	0,1	0,6	0,6	0,0	-1,2	0,6	0,1	-0,3
-Skjermet	74,1	-2,4	1,1	1,5	-2,0	-1,0	0,4	-1,3	-0,2
-Utekonkurrerende	61,3	-1,8	2,4	-0,8	2,6	-2,2	0,6	0,5	-0,4
-Hjemmekonkurrerende	104,2	3,2	-0,7	0,8	-0,1	-0,8	0,7	0,9	-0,2
Bruttoprodukt i alt	94,7	-0,3	-0,9	1,6	0,4	1,0	-0,1	2,7	-1,2
-Skjermet	31,7	-3,0	-0,6	1,5	-0,7	-0,4	-0,1	2,5	-1,1
-Utekonkurrerende	15,7	-1,2	1,1	1,0	1,7	1,5	-3,7	7,2	-8,2
-Hjemmekonkurrerende	47,3	1,9	-1,9	1,8	0,5	1,9	1,3	1,4	1,2
Sysselsetting[2]	294	2,4	7,0	1,1	0,7				
Bruttoinvesteringer i alt	13,5	10,2	7,8	-13,4	12,8	-0,6	0,8	0,3	1,0
-Skjermet	4,0	15,6	-10,7	35,1	16,2	-0,6	0,8	0,5	0,7
-Utekonkurrerende	4,4	16,7	27,5	-48,2	13,2	-0,5	0,8	0,6	1,0
-Hjemmekonkurrerende	5,2	1,6	7,3	-13,9	8,7	-0,6	0,9	-0,1	1,4
Bruttoinvesteringer i bygninger og anlegg	4,3	11,5	32,8	-19,8	32,1	-0,2	-0,4	-2,4	2,5
-Skjermet	1,4	28,2	19,4	1,8	78,0	-0,3	-0,5	-2,1	2,3
-Utekonkurrerende	1,4	13,4	59,1	-63,3	4,4	-0,1	-0,4	-2,5	2,5
-Hjemmekonkurrerende	1,5	-2,1	22,5	9,5	3,3	-0,2	-0,4	-2,4	2,5
Bruttoinvesteringer i maskiner og transportmidler	9,2	9,7	-2,8	-9,7	2,9	-0,7	1,4	1,7	0,6
-Skjermet	2,6	10,6	-24,3	59,0	-12,2	-0,8	1,5	1,6	0,7
-Utekonkurrerende	3,0	18,1	14,0	-39,2	16,3	-0,6	1,4	1,7	0,5
-Hjemmekonkurrerende	3,7	3,1	1,4	-24,9	12,4	-0,7	1,4	1,7	0,6

1) Nivåtall i løpende priser.
2) Sysselsatte i industrien (1000) og prosentvis endring fra samme kvartal foregående år.
Tallene er basert på utvalg og inneholder en viss usikkerhet.
Kilde: Foreløpige nasjonalregnskap (årstall) og AKU (kvartalstall).

24 prosent. Investeringene ventes å falle i de fleste industrigrenene, men aller størst er nedgangen ventet å bli i treforedlingsindustrien. Bare produsentene av kjemiske råvarer og trevareprodusentene planlegger å trappe opp investeringene i 1994.

De lave anslagene for industriinvesteringene neste år må ses i lys av at den eksportrettede industrien etter de siste årenes prisfall nå oppnår svært lave priser på sine produkter. Innen en rekke tunge industrigrener vil neppe nye store investeringsprosjekter bli satt igang før det er klare tegn til en prisoppgang. Usikkerhet knyttet til Norges fremtidige tilknytning til EF kan også spille en rolle.

På den annen side bør en ta i betrakting at den siste investeringsundersøkelsen er foretatt midt i 2. kvartal. Det forsterkede rentefallet siden den gang, og forventninger om fortsatt lave renter fremover, kan bidra til at industrien oppjusterer sine investeringsplaner.

Situasjonsvurdering

Heller ikke Statistisk sentralbyrås konjunkturbarometer for 2. kvartal 1993 peker mot noen bedring i konjunktursituasjonen for industrien i det inneværende kvartalet. Selv om det er visse tegn til optimisme innen enkelte bransjer, preges vurderingene av en avventende holdning. I forhold til konjunkturbarometeret for 1. kvartal i år var det i denne siste undersøkelsen en økning i andelen som vurderte

VOLUMUTVIKLINGEN FOR VARER FRA UTEKONKURRERENDE INDUSTRI
Sesongjustert og glattet. 1989 = 100

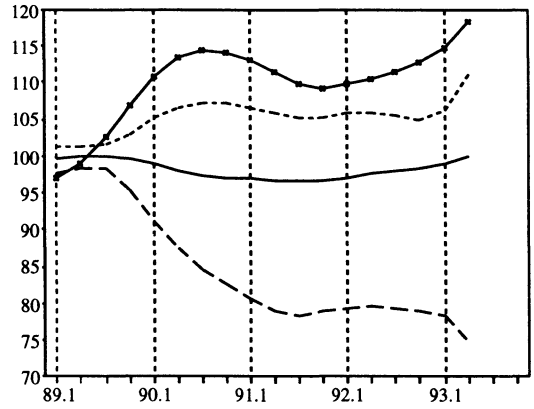

Innenl. ettersp. — Import ----- Hjemme lev. - - - Eksport —•—

Kilde: SSB.

PRISUTVIKLINGEN FOR VARER FRA UTEKONKURRERENDE INDUSTRI
Sesongjustert. 1989 = 100

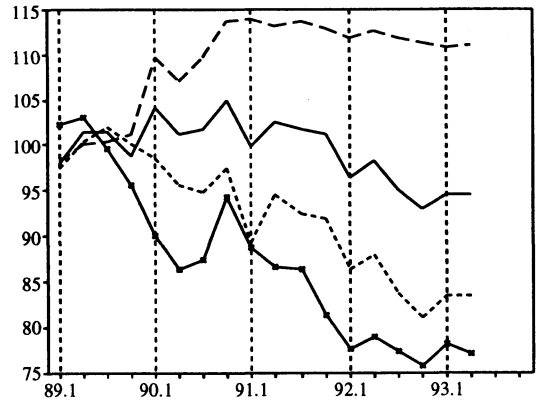

Innenl. ettersp. — Import ----- Hjemme lev. - - - Eksport —•—

Kilde: SSB.

VOLUMUTVIKLINGEN FOR VARER FRA HJEMMEKONKURRERENDE IND. (EKSKL. SKIP OG PLATTFORMER)
Sesongjustert og glattet. 1989 = 100

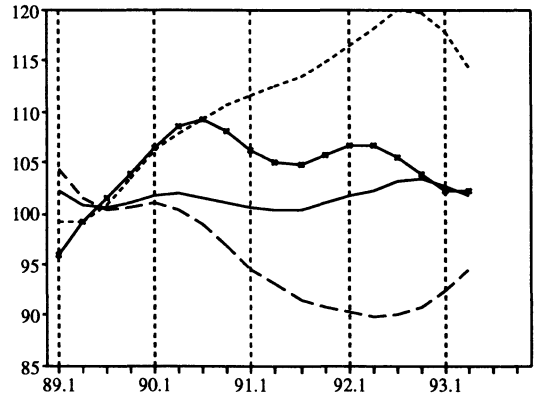

Innenl. ettersp. — Import ----- Hjemme lev. - - - Eksport —•—

Kilde: SSB.

PRISUTVIKLINGEN FOR VARER FRA HJEMMEKONKURRERENDE IND. (EKSKL. SKIP OG PLATTFORMER)
Sesongjustert. 1989 = 100

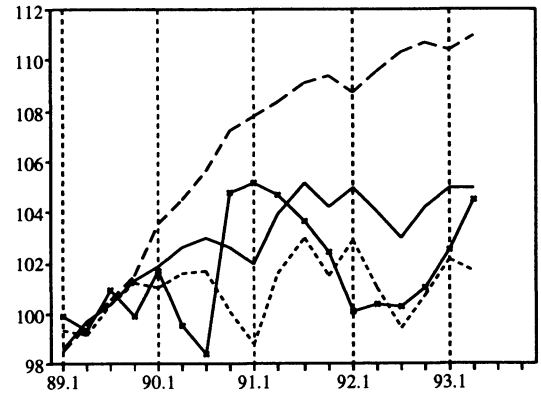

Innenl. ettersp. — Import ----- Hjemme lev. - - - Eksport —•—

Kilde: SSB.

VOLUMUTVIKLINGEN FOR VARER FRA SKJERMET INDUSTRI
Sesongjustert og glattet. 1989 = 100

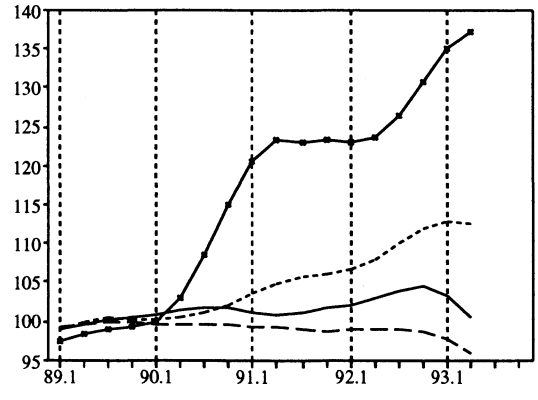

Innenl. ettersp. — Import ----- Hjemme lev. - - - Eksport —•—

Kilde: SSB.

PRISUTVIKLINGEN FOR VARER FRA SKJERMET INDUSTRI
Sesongjustert. 1989 = 100

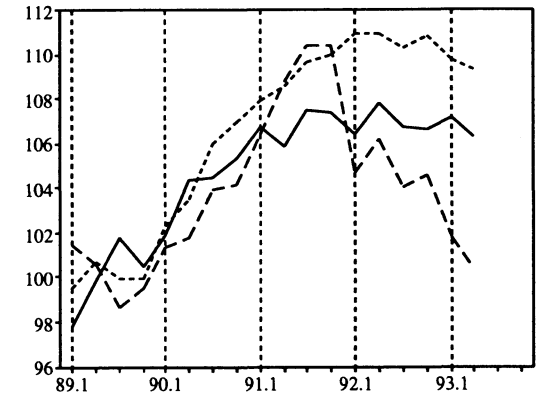

Import — Hjemme-lev. ----- Eksport - - -

Kilde: SSB.

PRODUKSJON OG INVESTERING I UTEKONKURRERENDE INDUSTRI
Sesongjustert og glattet. 1989 = 100

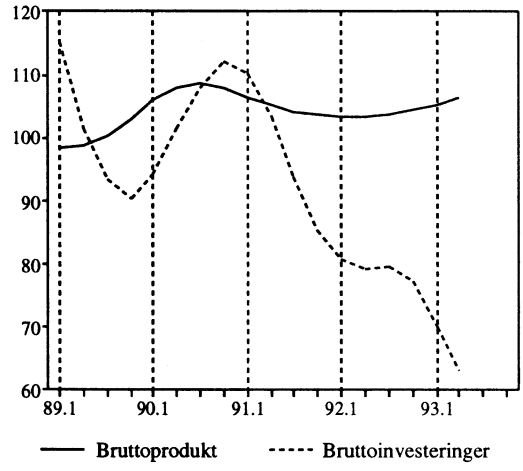

Kilde: SSB.

PRODUKSJON OG INVESTERING I HJEMMEKONKURRERENDE INDUSTRI
Sesongjustert og glattet. 1989 = 100

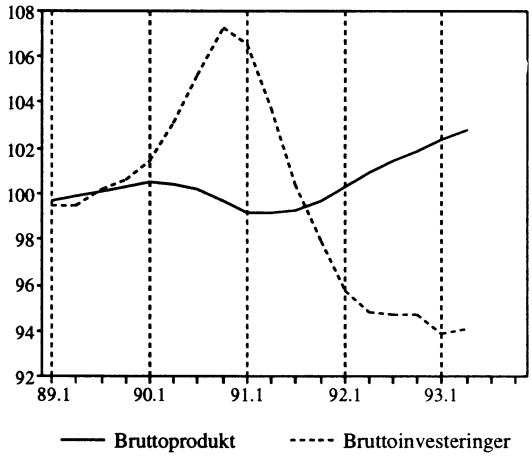

Kilde: SSB.

PRODUKSJON OG INVESTERING I SKJERMET INDUSTRI
Sesongjustert og glattet. 1989 = 100

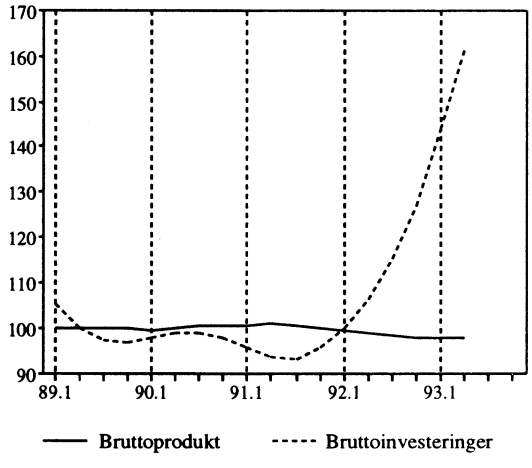

Kilde: SSB.

situasjonen som dårligere. Denne tendensen var særlig sterk blant produsentene av ikke-jernholdige metaller.

Tilgangen av ordrer var i 2. kvartal svakere enn ventet i de fleste bransjene, men med enkelte positive unntak. Både treforedling og produsentene av jernholdige metaller hadde bedre ordretilgang enn regnet med. Ordretilgangen ventes samlet sett å gå ytterligere ned fra 2. til 3. kvartal. Blant unntakene her var produsentene av trevarer og kjemiske råvarer, som venter bedre ordretilgang i inneværende kvartal.

Bygge- og anleggsvirksomhet

Produksjon og sysselsetting

Tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet viser en ujevn utvikling for aktiviteten i bygge- og anleggssektoren i første halvår i år. Ifølge sesongjusterte KNR-tall økte bruttoproduksjonsverdien i faste priser med 4,0 prosent fra 1. til 2. kvartal etter en nedgang på 9,4 prosent fra 4. kvartal 1992 til 1. kvartal 1993. Oppgangen fra 1. til 2. kvartal kan i stor grad føres tilbake til økte investeringer i Televerket som i nasjonalregnskapet er klassifisert innenfor samferdselssektoren. Også i skjermet industri (nytelsesmidler og grafisk) var det sterk økning i investeringene i bygninger og anlegg fra 1. til 2. kvartal, men investeringsnivået i disse næringene er i utgangspunktet såvidt lavt at veksten betyr lite for den samlede etterspørselen som retter seg mot bygge- og anleggsvirksomheten. Boligbyggingen går fortsatt nedover. I årets to første kvartaler var nedgangen fra foregående kvartal henholdsvis 3,3 og 3,0 prosent (sesongjustert). I andre næringer var det mindre endringer i bygge- og anleggsinvesteringene.

Ifølge arbeidskraftundersøkelsen (AKU) økte antall sysselsatte i bygge- og anleggssektoren med 8000, eller 7,4 prosent fra 1. til 2. kvartal 1993. Disse AKU-tallene tar imidlertid ikke hensyn til normale sesongvariasjoner. I forhold til samme periode året før var det 9 000 (7,2 prosent) færre sysselsatte i 2. kvartal i år. Nedgangen i antall timeverk var imidlertid bare 4,5 prosent i samme periode. Den gjennomsnittlige arbeidstiden fortsetter altså å øke. Ifølge oppgaver fra Arbeidsdirektoratet var det ved utgangen av juni 11 066 registrerte ledige bygge- og anleggsarbeidere, en nedgang på 212 fra samme tidspunkt i 1992.

SSBs byggearealstatistikk viser at igangsatt bruksareal til driftsbygg i perioden januar - juli lå 13,4 prosent under fjorårsnivået. Det er spesielt nedgangen i denne typen investeringer i sektorene varehandel, bank-, finans- og forsikringsvirksomhet samt offentlig administrasjon som bidrar til

BYGGE- OG ANLEGGSVIRKSOMHET. MARKEDSUTVIKLING OG PRODUKSJON
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående kvartal[1)]

	Mrd.kr[2)]	Volum				Priser			
	1992	92.3	92.4	93.1	93.2	92.3	92.4	93.1	93.2
Bygge- og anleggs-investeringer totalt[3)]	51,8	-9,6	11,1	-12,8	8,8	-0,1	-0,4	-2,6	2,5
Bolig	11,8	-2,8	-6,0	-3,3	-3,0	-0,3	-0,6	-2,2	2,5
Offentlig forvaltning[4)]	19,5	-24,4	16,5	-12,1	1,0	0,0	-0,2	-2,9	2,6
Kraftforsyning	3,1	-2,9	-1,3	-18,1	7,2	0,0	-0,4	-2,5	2,4
Fastlands-Norge, ellers	17,3	4,1	19,9	-17,7	24,6	-0,2	-0,5	-2,3	2,3
Bruttoproduksjon	74,7	-6,5	12,2	-9,4	4,0	-0,1	-0,5	-3,3	2,6
Vareinnsats	50,2	-6,5	12,2	-9,4	4,0	-0,3	0,4	0,3	0,3
Bruttoprodukt	24,5	-6,5	12,2	-9,3	3,9	0,4	-2,3	-11,0	7,9

1) Markedspriser.
2) Nivåtall i løpende priser.
3) Utenom oljevirksomhet og utenriks sjøfart.
4) Statens bygge- og eiendomsdirektorat er omplassert fra offentlig forvaltning til privat tjenesteyting f.o.m. 1. kvartal 1993.

denne utviklingen. Tallene for 1993 er imidlertid foreløpige og mindre komplette enn tilbakegående serier. Byggearealstatistikken undervurderer dermed sannsynligvis det faktiske nivået på igangsettingen så langt i år. Imidlertid har trolig omlegging av statistikken ført til at avviket mellom foreløpige og endelige tall er mindre enn tidligere. De foreløpige tallene fra SSBs byggearealstatistikk indikerer, etter sesongjustering, at igangsettingstallene for driftsbygg har falt gjennom årets første syv måneder. Det er særlig utviklingen i juni og juli som har bidratt til dette. Pr. 31. juni lå tallet på driftsbygg under arbeid 15,6 prosent lavere enn ved samme tidspunkt året før. Med det lave nivået man nå har for nybygging, vil imidlertid store enkeltprosjekter gi markerte utslag i månedstallene. Spesielt vil byggingen av det nye Rikshospitalet og storflyplassen på Gardemoen gi betydelige bidrag til vekst i bygge- og anleggsaktiviteten i tiden fremover. Ordretilgangen for driftsbygg lå i 2. kvartal 13 prosent lavere enn i samme periode i fjor. Det var nedgangen for nybygg på 20 prosent som bidro til dette. For rehabilitering og anlegg var det en vekst i ordretilgangen på henholdsvis 10 og 5 prosent.

Gjennomsnittlig igangsatt boligareal lå i januar - juli 12,0 prosent lavere enn i samme periode året før. Også dette endringstallet er påvirket i negativ retning av ufullstendig innrapportering av prosjekter igangsatt i 1993. Nedgangen i igangsettingen er lavere enn nedgangen i antall boliger under arbeid. Pr. 31. juni lå tallet på boliger under arbeid 17,2 prosent lavere enn ved samme tidspunkt året før. Sesongjusterte tall antyder imidlertid at nedgangen i boligbyggingen er i ferd med å stanse. Igangsatt boligareal i juli lå 3,5 prosent høyere enn i samme periode i fjor. Ordretilgangen på boligbygg økte med 27 prosent fra 2. kvartal i fjor til samme tidsrom i år. Økningen omfattet både nybygging og rehabilitering. I ferdighusindustrien økte ordretilgangen med 17 prosent.

Pris- og kostnadsutviklingen

Rentefallet har ført til at prisene på boliger og næringsbygg nå er på vei oppover. Markedsprisene har imidlertid ligget såvidt betydelig under det kostnadsdekkende prisnivået på nye bygg av sammenlignbar kurans og kvalitet at det vil ta tid før den økte etterspørselen gir seg utslag i noe markert oppsving i byggevirksomheten.

Eiendomsindeksen utarbeidet av Dagens Næringsliv bekrefter inntrykket av at prisene på kontorlokaler har stabilisert seg etter å ha falt i over seks år. Ingen av de større byene har hatt prisnedgang på kontorlokaler hittil i 1993. I Oslo har leieprisene på kontorlokaler steget med 2 prosent siden årskiftet. Den samlede markedsverdien på de fem børsnoterte rendyrkede eiendomsselskapene økte fra vel 1,1 milliarder kroner til i overkant av 3,4 milliarder kroner fra årskiftet til utgangen av august.

Også på boligmarkedet viser tilgjengelig informasjon en tendens til prisøkning i de siste månedene. En undersøkelse av tinglyste boligsalg i Oslo foretatt av Norges byggforskningsinstitutt viser en oppgang i kvadratmeterprisen på 3 prosent fra 1. til 2. kvartal i år. Statistikk fra OBOS viser at den gjennomsnittlige kvadratmeterprisen på brukte OBOS-boliger har steget med 14 prosent fra januar

BRUTTOPRODUKT I BYGGE- OG ANLEGGSVIRKSOMHET
Sesongjustert. 1989 = 100

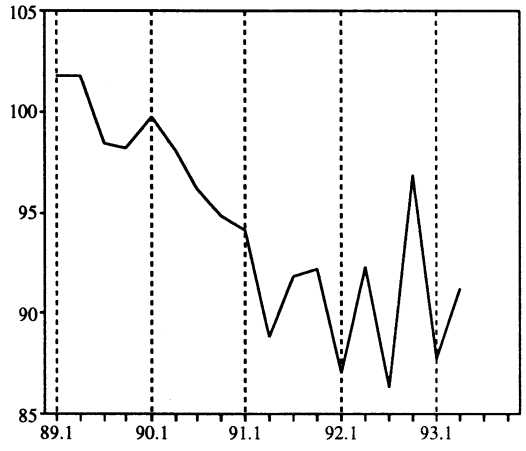

Kilde: SSB.

TO INDIKATORER FOR REALPRISEN PÅ BOLIG OG IGANGSETTINGEN AV NYE BOLIGER (Sesongjustert)

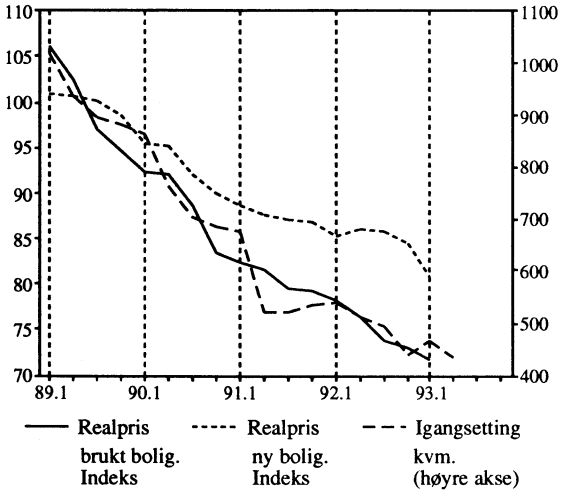

Kilde: Norges Eiendomsmeglerforbund/ECON og SSB.

TO INDIKATORER FOR REALPRISEN PÅ BOLIG (KVM.) I OSLO. Indekser. (1989=100) 1)

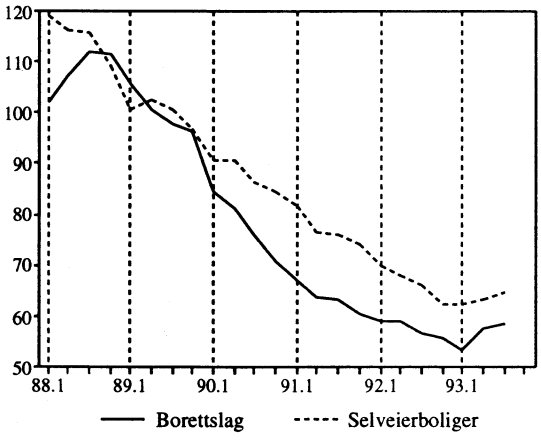

1) Tallene for 3. kvartal 1993 er basert på 2 måneds-observasjoner.

Kilde: OBOS og NBFI/NOR EIENDOMSSERVICE.

til august og at prisen i august lå 4,7 prosent høyere enn på samme tidspunkt i fjor. Det meste av prisveksten fant sted i perioden januar -mai i år. Tallet på omsatte leligheter fram til utgangen av august lå 23 prosent over omsetningstallet i samme periode i fjor. Statistikk fra Meglernes Liste Service viser en oppgang på 21 prosent i prisen på selveierleligheter i Oslo i løpet av første halvår. Den gjennomsnittlige kvadratmeterprisen på boliger omsatt av EXACT Eiendomsmeglere har steget med 10 prosent fra januar til august. Omsetningshastigheten hos disse meglerne er mer enn fordoblet siden juli 1992. Takstnivået på boliger taksert gjennom Norges takseringsforbund økte med 7,5 prosent fra mars til august i år. Takseringsforbundet begrunner økningen med nedgangen i det generelle rentenivået. Oppjusteringen av takstene vurderes imidlertid av flere som relativt moderate i forhold til størrelsen på rentenedgangen.

Mer omfattende statistikk for boligprisutviklingen foreligger kun for 1. kvartal. Ifølge SSB's nye prisindeks for bruktboliger gikk boligprisene i gjennomsnitt ned med 3,5 prosent fra 4. kvartal 1992 til 1. kvartal 1993. Denne statistikken er landsdekkende og kontrollerer for en rekke kvalitative forskjeller ved boligene i utvalget. På den annen side viste Boligprisstatistikken fra Norges Eiendomsmeglerforbund/ECON at kvadratmeterprisen på brukte eneboliger økte med 1,0 prosent fra 3. tertial 1992 til 1. tertial i år.

Byggekostnadsindeksen har holdt seg tilnærmet uendret gjennom perioden mai - august. Tallet på åpnede konkurser i bransjen var i 1. og 2. kvartal henholdsvis 190 og 169. For første halvår under ett ligger konkurstallet på linje med det gjennomsnittlige antall konkurser pr. halvår i 1992.

Elektrisitetsforsyning

I de syv første månedene i 1993 var kraftproduksjonen om lag på samme nivå som i samme periode de to foregående årene. Den totale eksporten av kraft i perioden januar til juli i år var 1,4 TWh lavere enn i samme periode i fjor. Importen lå 0,6 TWh under fjorårets nivå, slik at nettoeksporten var 0,8 TWh lavere enn i 1992.

Elektrisitetsforbruket i kraftintensiv industri var 0,4 TWh lavere i de syv første månedene i år enn i samme periode i fjor. Leveranser av tilfeldig kraft til elektrokjeler har imidlertid økt med om lag 0,5 TWh de to siste årene. Forbruket av kraft i alminnelig forsyning økte med 0,7 TWh fra 1992 til 1993. Dersom man korrigerer for avvik fra normal temperatur, økte elektrisitetsforbruket i alminnelig forsyning med 0,5 TWh i forhold til 1992.

Et gjennomgående trekk i kraftmarkedet i 1993 er at større bedrifter har kunnet forhandle seg frem til rimeligere priser. Dette kan forklare deler av

SPOTMARKEDSPRIS PÅ ELEKTRISK KRAFT OMSATT OVER SAMKJØRINGENS BØRS. Gjennomsnittlig pris i uke 1 1992 til uke 33 1993, øre/KWh.

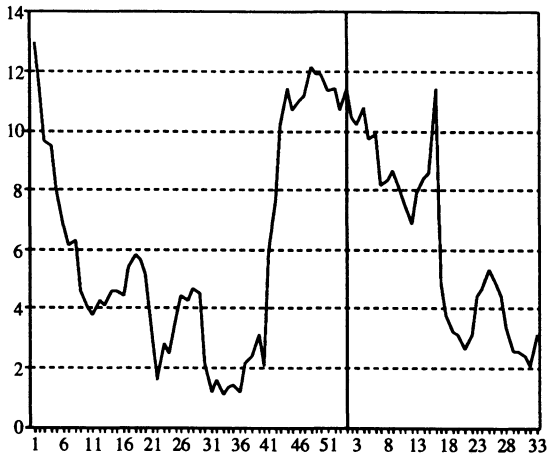

Kilde: Landsrapport, Statnett Marked. Uke 1/92 til uke 33/93.

Kraftbalansen januar-juli. TWh

	1991	1992	1993
Kraftproduksjon	67,3	67,3	67,2
+ Import	1,3	1,1	0,5
- Eksport	4,8	5,9	4,5
- Krafttap etc.	5,8	5,7	5,7
Netto innenlandsk forbruk	58,0	56,8	57,5
- Elektrokjeler	3,8	4,2	4,8
- Kraftintensiv industri	16,7	16,1	15,7
- Alminnelig forsyning	37,1	35,8	36,5
(temperaturkorrigert)	(37,6)	(37,8)	(38,3)

Kilde: NVEs kortidsstatistikk.

forbruksøkningen som har funnet sted. Det er imidlertid også grunn til å tro at den trendmessige utviklingen en i de siste årene har observert i retning av at elektrisitet erstatter olje til oppvarming fortsetter. Overgangen kan blant annet skyldes forholdsvis høye investeringskostnader og vedlikeholdskostnader for oljebaserte fyringsanlegg. Prisen på fyringsolje pr. kWh nyttiggjort energi var 7-8 øre lavere enn elektrisitetsprisen i juni/juli i år, mens parafinprisen var noe høyere enn elektrisitetsprisen. Dette viser at forbrukere som har installert oljebasert oppvarmingsutstyr og som står overfor ordinære tariffbestemte elektrisitetspriser, fortsatt kan komme godt ut ved å benytte olje til oppvarming.

Mange distribusjonsverk tjente gjennom 1992 godt på kjøp av spotkraft for videresalg til betydelig høyere priser. Regnskapene viser også at de fleste distribusjonsverkene i fjor hadde et noe bedre resultat enn i 1991. Produksjonsverkene og vertikalt integrerte verk hadde et noe dårligere resultat som følge av lave priser i spotmarkedet. For energiverkene totalt var resultatet i 1992 på linje med resultatet i 1991.

Omsetningen i spotmarkedet i de 33 første ukene av 1993 lå i gjennomsnitt litt under 200 GWh pr. uke. Med samme omsetning gjennom resten av året vil om lag 10 TWh bli omsatt i spotmarkedet i 1993. Gjennomsnittlig spotpris i de 33 første ukene av 1993 var om lag 6,2 øre/kWh mot 4,6 øre/kWh i tilsvarende periode i fjor. Prisen på eksportkraft følger i hovedsak utviklingen i utvekslingsprisen (ukentlig gjennomsnittspris for omsetning over Statnetts spotbørs) som er gjengitt i figuren.

Statkraft SF har søkt om konsesjon for en kraft-handelsavtale over 25 år med det tyske selskapet PreussenElektra AG. Det dreier seg om leveranser av 2 TWh pr. år pluss kraftutveksling (eksport eller import) av opptil 6,5 TWh pr. år. Kraften skal etter planen overføres via Skagerak-kablene fra 1998, men fra 2003 vil det i tillegg gå kraft direkte fra Norge til Tyskland via en undersjøisk kabel som skal legges og drives av Statnett SF og PreussenElektra AG i fellesskap. I tillegg har EuroKraft Norge AS (en sammenslutning av 21 kraftprodusenter) inngått en kraftavtale over 25 år med Hamburgische Elektrisität-Werke. Avtalen gjelder fastkraftleveranser i størrelsesorden 2,5 TWh pr. år, kombinert med levering av toppkraft og kraftutveksling. Det skal legges en sjøkabel med en kapasitet på 600 MW som skal være ferdig i 1998. De to sjøkablene medfører økt tilgang til elektrisitetsmarkedene i varmekraftland. Dette kan bidra til å stabilisere prisene i det norske kraftmarkedet, der produksjonen i stor grad er bestemt av naturgitte forhold.

Privat tjenesteyting

Produksjonen i privat tjenesteyting har variert relativt betydelig de siste kvartalene, men den underliggende veksten er svak. De to første kvartalene sett under ett lå produksjonen vel 1/2 prosent høyere enn gjennomsnittet for 1992. Tallene for privat tjenestyting er imidlertid påvirket av at produksjon og investeringer i Statbygg fra 1. kvartal 1993 er ført under privat tjenesteyting, mot tidligere under offentlig forvaltning. Utslaget av dette på produksjonsveksten er i størrelsesorden 0,2-0,3 prosentpoeng.

Det er fortsatt nedgang i produksjonen i bank- og finansieringsvirksomhet, mens det har vært uendret eller økt aktivitetsnivå for alle andre hovedgrupper innenfor privat tjenesteyting i første halvår.

Bruttoinvesteringene i private tjenesteytende næringer steg svakt gjennom 1992. Det har vært spesielt store svingninger i investeringstallene de siste tre kvartalene. De store utslagene skyldes betydelige variasjoner i investeringene i samferdsels-

sektoren samt føringsendringen for Statbygg. Etter skjønnsmessig korreksjon for føringsendringen ser bruttoinvesteringene i privat tjenesteyting ut til å ligge i størrelsesorden 5 prosent lavere enn årsgjennomsnittet for 1992, i de to første kvartalene i år sett under ett.

Investeringene i maskiner og transportmidler i privat tjenesteyting, som har vært i vekst i over 4 år, har svekket seg de to seneste kvartalene. Investeringene i bygninger og anlegg var også i vekst gjennom 1992, men korrigert for føringsendringen er det nedgang også for disse investeringene de to første kvartalene i år.

Med underliggende uendret produksjon og vekst i arbeidsproduktiviteten, fortsetter nedgangen i sysselsettingen i privat tjenesteyting. I 1992 gikk tallet på sysselsatte ned med 1,9 prosent. Statistisk sentralbyrås arbeidskraftunderøkelse (AKU) for 2. kvartal tyder på at sysselsettingsnedgangen har fortsatt, men kanskje i noe lavere takt. Nedgangen har funnet sted innenfor de fleste undergruppene av privat tjenesteyting. Bare innenfor hotell- og restaurantdrift har sysselsettingen økt.

BRUTTOPRODUKSJON I PRIVAT TJENESTEYTING, FASTLANDS-NORGE
Sesongjustert og glattet. 1989 = 100

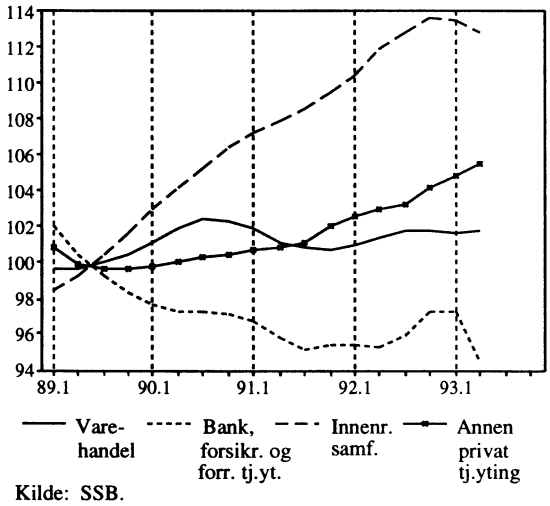

Kilde: SSB.

PRISUTVIKLINGEN FOR PRIVAT TJENESTEYTING, FASTLANDS-NORGE
Sesongjustert. 1989 = 100

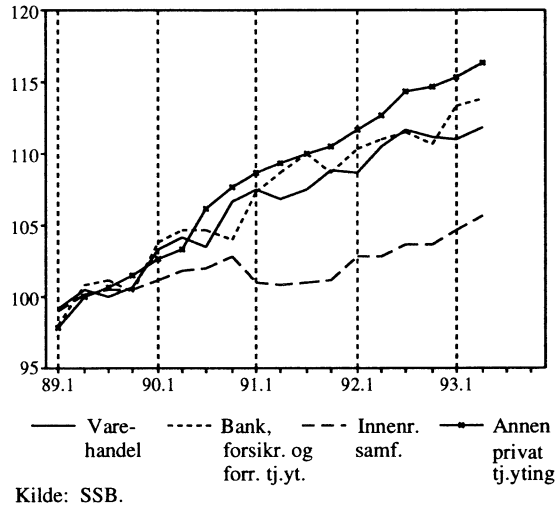

Kilde: SSB.

PRIVAT TJENESTEYTING FASTLANDS-NORGE, PRODUKSJON OG INVESTERINGER.
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående kvartal[1)]

	Mrd. kr[2)]	Volum				Pris			
	1992	92.3	92.4	93.1	93.2	92.3	92.4	93.1	93.2
Bruttoproduksjon	404,1	-2,0	4,6	-1,4	-1,0	0,9	-0,1	0,9	0,7
Vareinnsats	148,9	-1,0	6,4	-3,5	0,1	-0,2	0,3	1,1	0,9
Bruttoprodukt	255,3	-2,6	3,6	-0,1	-1,6	1,5	-0,3	0,8	0,6
Bruttoinvesteringer	28,5	1,3	23,1	-20,9	14,7	-0,6	1,5	-1,4	1,9
- bygn. og anlegg	10,5	3,2	19,0	-17,8	26,5	-0,1	-0,4	-2,3	2,3
- mask. og trsp.midler	17,9	0,1	25,7	-22,8	6,9	-0,9	2,8	-0,8	1,9

1) Markedspriser.
2) Nivåtall i løpende priser.

OFFENTLIG FORVALTNING

Foreløpige tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR) viser at det offentlige konsumet økte med 0,9 prosent i volum fra første halvår 1992 til første halvår i år. Både kommunalt og sivilt statlig konsum økte i denne perioden, mens det militære konsumet ble redusert betydelig. Offentlig sysselsetting målt i utførte timeverk lå i de to første kvartalene av 1993 1,7 prosent over nivået i samme periode i fjor. Det var i hovedsak kommunesektoren som bidro til veksten i sysselsettingen. Antall utførte timeverk i statsforvaltningen var om lag på samme nivå som i de seks første månedene av 1992. De offentlige bruttoinvesteringene i fast kapital ble redusert med 11,7 prosent i volum fra første halvår i fjor til første halvår i år. De statlige investeringene gikk markert ned fra et høyt nivå i første halvår 1992. Investeringene i kommuneforvaltningen viste svak nedgang i denne perioden.

Statsforvaltningen

Det statlige konsumet lå i første halvår 1993 1,5 prosent under nivået i samme periode i 1992. Det sivile konsumet økte med 2,9 prosent, mens det militære konsumet gikk ned med 11,0 prosent i dette tidsrommet. Veksten i det sivile konsumet var sterkest under forvaltningsområdet undervisning, hvor konsumveksten var på 5,3 prosent. En reduksjon i vareinnsatsen på 19,6 prosent er hovedfaktoren bak nedgangen i det militære konsumet. Fallet i vareinnsatsen skyldes blant annet at det ble levert en ubåt i første halvår i fjor, mens det ikke var noen slik leveranse første halvår i år. I Revidert nasjonalbudsjett for 1993 er det lagt opp til en volumvekst i sivilt statlig konsum på 9,0 prosent og en reduksjon i det militære konsumet på 8,7 prosent fra 1992 til 1993.

Den sivile statlige sysselsettingen målt i utførte timeverk viste nedgang på 0,8 prosent fra første halvår 1992 til første halvår i år. Antall timeverk i forsvaret økte med 1,7 prosent i samme periode.

De statlige bruttoinvesteringene i fast kapital har økt sterkt de to siste årene. Fra 1990 til 1992 økte investeringene med 32,4 prosent målt i faste priser. I første halvår 1993 lå de statlige investeringene 22,6 prosent under nivået i første halvår av 1992. I Revidert nasjonalbudsjett for 1993 er det lagt opp til en reduksjon i de statlige bruttoinvesteringene i fast kapital på 11,9 prosent fra 1992 til 1993.

Veksten i statlig konsum og statlige investeringer fra 1992 til 1993 er påvirket av at Statens bygge- og eiendomsdirektorat ble omdannet fra en statsforvaltningsetat til en statlig forretningsbedrift med virkning fra 1 januar 1993. Statlig konsum og statlige investeringer reduseres direkte som følge av at Statsbygg utgår av statsforvaltningen. De statlige investeringene reduseres ytterligere ved at en del av investeringene i andre offentlige etater blir overført til Statsbygg. Statlige etaters husleieutgifter til Statsbygg bidrar til å øke det statlige konsumet. I Revidert nasjonalbudsjett for 1993 er omorganiseringen av Statsbygg anslått å øke det statlige konsumet med 1,5 prosent og å redusere de statlige bruttoinvesteringene i fast kapital med 9,7 prosent i volum fra 1992 til 1993.

OFFENTLIG FORVALTNING - PRODUKSJON, KONSUM OG FAKTORETTERSPØRSEL
Prosentvis endring fra samme periode året før

	Stat Mrd.kr. 1992	Komm. Mrd.kr. 1992	Statsforvaltn.		Kommune-forvaltn.		Off.forvaltn. i alt	
			Volum 93.2	Pris 93.2	Volum 93.2	Pris 93.2	Volum 93.2	Pris 93.2
Bruttoproduksjon	68,5	111,4	-4,7	1,2	2,5	1,2	-0,3	1,2
Konsum	62,7	94,7	-5,5	1,2	2,4	1,2	-0,8	1,2
Gebyrer	5,8	16,7	5,8	1,1	2,9	1,3	3,6	1,3
Vareinnsats	33,3	27,7	-8,6	2,2	2,8	1,7	-3,4	2,0
Bruttoprodukt	35,2	83,6	-1,3	0,3	2,4	1,1	1,3	0,8
Sysselsetting[1)]			-1,3	0,2	2,5	1,1	1,3	0,8
Bruttoinvestering	12,4	12,6	-30,1	0,0	-1,5	0,2	-16,9	0,1

1) Utførte timeverk og lønnskostnader pr. utført timeverk.

Kommuneforvaltningen

Etter å ha vist svak vekst i perioden 1988-1990, økte det kommunale konsumet sterkt i årene 1991 og 1992. Fra 1991 til 1992 økte konsumet med 4,1 prosent i volum, som er den sterkeste veksten i kommunalt konsum siden 1985. Konsumveksten ser ut til å avta i 1993. Fra første halvår 1992 til første halvår i år økte det kommunale konsumet med 2,4 prosent målt i faste priser. Veksten var sterkest under forvaltningsområdet helse, hvor konsumet økte med 3,3 prosent. Under forvaltningsområdene undervisning og annen kommunal tjenesteyting økte konsumet med henholdsvis 1,4 og 1,8 prosent i denne perioden.

Sysselsettingen i kommuneforvaltningen økte med 2,5 prosent målt i utførte timeverk, mens vareinnsatsen økte med 2,6 prosent fra første halvår 1992 til første halvår 1993.

De kommunale gebyrene økte med 3,1 prosent i volum fra første halvår 1992 til første halvår i år. Gebyrinntektene økte med 4,3 prosent i samme periode. I Revidert nasjonalbudsjett for 1993 er det lagt til grunn en økning i kommuneforvaltningens inntekter fra gebyrer på 4,4 prosent fra 1992 til 1993. Dette er en klart svakere vekst i gebyrinntektene enn hva som har vært tilfellet de siste årene.

De kommunale bruttoinvesteringene i fast kapital ble redusert med 2,6 prosent i volum fra 1991 til 1992 etter å ha økt med om lag 9 prosent fra 1990 til 1991. I de seks første månedene av 1993 lå de kommunale investeringene 1,4 prosent under nivået i samme periode i fjor. Under forvaltningsområdet undervisning var det en vekst i investeringene på 1,6 prosent. For helse og annen kommunal tjenesteyting var det en volumnedgang i investeringene på om lag 2 prosent.

ARBEIDSMARKEDET

Ifølge Statistisk sentralbyrås Arbeidskraftundersøkelser - AKU - lå tallet på sysselsatte personer i 2.kvartal i år om lag på samme nivå som ett år tidligere. Utviklingen gjennom det siste året tyder på at nedgangen i sysselsettingen har stoppet opp. Arbeidsledigheten, som økte markert fra 1991 til 1992, viser også tegn til å flate ut. Antall arbeidssøkere uten arbeidsinntekt økte ifølge AKU med 2 000 personer fra 2.kvartal ifjor til 2.kvartal i år, til et nivå på 128 000 personer. Sesongjustert har ledighetsraten holdt seg rundt 6 prosent det siste året. Tendensen til utflating i ledigheten kan til en viss grad skyldes en opptrapping av arbeidsmarkedstiltakene i samme periode. Utviklingen i befolkningen i yrkesaktiv alder tilsier en klar vekst i arbeidsstyrken i tiden fremover. Uten synlig vekst i sysselsettingen vil dette bidra til at situasjonen på arbeidsmarkedet kan bli vanskeligere.

ARBEIDSLEDIGE, 1000 PERSONER
Sesongjusterte månedstall

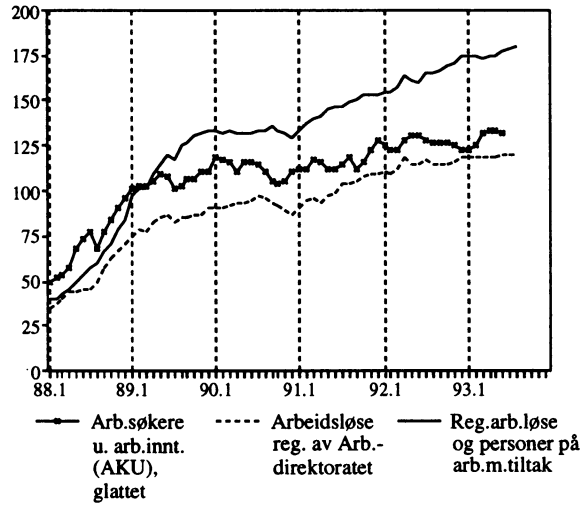

Kilde: SSB.

Sysselsettingen

Justert for normale sesongvariasjoner falt sysselsettingen betydelig gjennom 1988 og 1989. Mot slutten av 1989 ble nedgangen svakere, og gjennom 1990 var det visse tegn til vekst i tallet på sysselsatte. Mot slutten av 1990 og inn i 1.halvår 1991 var det et nytt betydelig fall i sysselsettingen, men nedgangen kan deretter se ut til å ha flatet ut. Ifølge AKU var det i 2.kvartal 1993 sysselsatt 2 004 000 personer, 8 000 flere enn i 2.kvartal 1992. AKU er en utvalgsundersøkelse av yrkesdeltakingen i en undersøkelsesuke hver måned. Anslagene fra AKU vil derfor være beheftet med usikkerhet knyttet til utvalgets størrelse og forskyvninger av utvalgsuken i forhold til helligdager og ferier. Dette har slått spesielt sterkt ut for 2.kvartalstallene for 1992 og 1993. Den observerte økningen i antallet sysselsatte med 8 000 personer behøver derfor ikke tyde på noen reell økning i tallet på sysselsatte. Denne usikkerheten gjelder i enda større grad anslaget på utførte ukeverk, som økte betydelig fra 2.kvartal 1992 til 2.kvartal 1993.

BEFOLKNING I YRKESAKTIV ALDER
Tusen personer

	Nivå	Endring fra samme kvartal året før	
	1993.2	1992.2	1993.2
16-74 år i alt	3128	9	12
25-54 år	1813	28	30
Arbeidsstyrken	2132	5	10
Arbeidssøkere	128	16	2
Sysselsatte	2004	-11	8
Utførte ukeverk[1)]	1698	-15	26

Kilde: AKU for 2.kvartal 1993, endringstallene er justert.
1) à 37,5 timer/uke

De siste årene har det vært en betydelig tilbakegang i sysselsettingen i vareproduserende næringer. I bygge- og anleggsvirksomhet falt antallet sysselsatte med 9 000 fra 2.kvartal 1992 til 2.kvartal 1993. For industrien var det bare små endringer i antall sysselsatte fra 1.halvår 1992 til 1.halvår 1993. Dette underbygger tidligere oppfatninger om at den sterke økningen i industrisysselsettingen fra 1. til 2.halvår 1992 i stor grad var et tilfeldig utslag. Innen post- og telekommunikasjon er det fortsatt tilbakegang i sysselsettingen, mens det så langt i år bare har vært mindre endringer i annen privat tjenesteyting. Samlet viser AKU-tallene for 2.kvartal fortsatt vekst i sysselsettingen i offentlig tjenesteyting, og spesielt gjelder dette offentlig administrasjon. En del av denne økningen kan tilskrives opptrappingen av sysselsettingstiltakene i offentlig virksomhet.

Arbeidsstyrken

Også arbeidsstyrken har falt gjennom de siste årene, men nedgangen har vært svakere enn for antallet sysselsatte. Ifølge AKU var det i 2.kvartal 1993 i alt 2 132 000 personer i arbeidsstyrken, 10 000 flere enn i samme kvartal året før. Andelen av befolkningen som var i arbeidsstyrken, yrkesprosenten,

ARBEIDSSTYRKE, SYSSELSETTING OG UTFØRTE UKEVERK I ALT IFLG. ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN 1987=100. Sesongjusterte og glattede månedstall

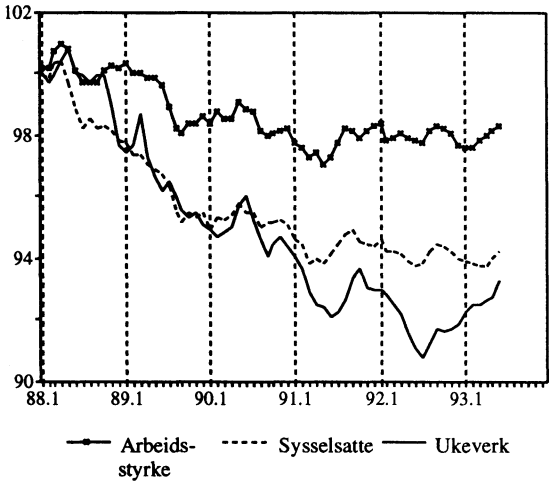

Kilde: SSB.

endret seg ubetydelig i samme periode. Dette dekker over forskjeller for ulike grupper av befolkningen og endringer i aldersstrukturen. Yrkesprosenten går fortsatt noe ned for ungdom og for menn i alderen 30 til 66 år. Dette kan ses i sammenheng med en økning i henholdsvis andelen under utdanning og andelen uføre i de samme gruppene. For kvinner i alderen 30 til 66 år er det derimot en viss økning i yrkesdeltakingen.

Med en antakelse om konstant yrkesdeltaking etter kjønn og alder, skulle det de siste årene ha funnet sted en klar økning i den gjennomsnittlige yrkesprosenten. Bakgrunnen for dette er at store kull fra slutten av 1960-tallet nå er på vei inn på arbeidsmarkedet, mens kullene fra mellomkrigstiden som er på vei over på alderstrygd er små. Målt i antall personer tilsier den demografiske utviklingen ut fra dette en økning i arbeidsstyrken på om lag 15 000 til 20 000 personer i året. Hvis kvinner fortsetter å øke sin yrkesdeltaking, vil økningen i arbeidsstyrken bli enda sterkere. Sterk vekst i antall unge under utdanning har så langt motvirket disse forholdene. Hvis veksten i antall unge under utdanning avtar i tiden fremover, er det dermed grunn til å regne med at arbeidsstyrken vil øke.

Ledigheten

Etter å ha vist en markert økning gjennom 1991 og inn i 1992, er veksten i ledigheten nå langt mindre. Ifølge AKU var det i 2.kvartal 1993 ialt 128 000 arbeidssøkere uten arbeidsinntekt. Sesongjustert er tallet på ledige 131 000 personer, tilsvarende 6,1 prosent av arbeidsstyrken. I forhold til 2.kvartal 1992 økte ledigheten med 2 000 personer.

Utviklingen i den registrerte ledigheten ved arbeidskontorene er sterkt påvirket av svingningene i nivået på arbeidsmarkedstiltakene. Korrigert for dette har den registrerte ledigheten og AKU utviklet seg noenlunde parallelt de siste fire årene. Det har imidlertid vært en viss bevegelse i retning av mindre forskjeller mellom disse to ledighetsmålene. Ved utgangen av august var det registrert 128 100 helt ledige ved arbeidskontorene, 5 700 flere enn på samme tid året før. Det høye nivået på antall registrerte ledige i juli skyldes at arbeidsmarkedstiltakene trappes betydelig ned i sommermånedene.

Forskjeller mellom ledighetsmål

Normalt har AKU-ledigheten vært høyere enn den registrerte ledigheten fordi ikke alle arbeidssøkere har registrert seg ved arbeidskontorene. Forrige gang ledigheten var høy, i 1983, var denne forskjellen liten. Når AKU-ledigheten denne gangen har ligget over den registrerte ledigheten, har det sammenheng med en endring i typen av arbeidsmarkedstiltak. I 1983 bestod tiltakene i større grad enn nå av sysselsettingstiltak hvor deltakerne fikk lønn. I dagens situasjon utgjør kvalifiseringstiltak en større andel av de samlede tiltakene, og deltakere her vil oftere være arbeidssøkere uten arbeidsinntekt. Dette kan tydelig ses ved at AKU rapporterer et betydelig høyere nivå på ledigheten for ungdom under 20 år, enn registreringen ved arbeidskontorene skulle tilsi. Denne gruppen av arbeidsledige er ifølge Arbeidsdirektoratet en viktig målgruppe for arbeidsmarkedstiltakene. Forskjellen mellom AKU og den registrerte ledigheten er også minst i sommermånedene, da tiltakene trappes kraftig ned.

ARBEIDSLEDIGHET OG LEDIGE PLASSER
Tusen personer

	August 1993	Endring fra august 1992
Registrerte ledige	128,1	5,7
- permitterte	6,2	1,0
Innskrenket arbeidstid	4,3	0,1
Personrettede arbeidsmarkeds-tiltak	47,6	8,3
Tilgang ledige plasser	22,8	2,1
Beholdning ledige plasser	6,3	0,8

Kilde: Arbeidsdirektoratet.

I 2.kvartal 1993 var det ifølge AKU i gjennomsnitt 52 000 arbeidssøkere uten arbeidsinntekt som hadde vært arbeidsledige i et halvt år eller mer, som regnes som grensen for langtidsledighet. Dette var 5 000 personer flere enn i 2.kvartal 1992. Denne økningen har i stor grad kommet blant personer som har vært ledige i mer enn et år. Andelen langtidsledige utgjør nå 47 prosent av gjennomsnittlig antall arbeidssøkere uten arbeidsinntekt med kjent søketid i samme periode. Den negative utviklingen i langstidsledigheten skjer til tross for en særlig innretting av sysselsettingstiltakene mot de langtidsledige.

Ved utgangen av august i år var det 6 200 helt permitterte personer ifølge Arbeidsdirektoratet. Samtidig var 4 300 personer berørt av innskrenket arbeidstid. For begge ordningene har det vært en viss økning det siste året. Justert for normale sesongvariasjoner har tilgangen på ledige plasser holdt seg rundt 20 000 pr. måned siden slutten av 1989. Beholdningen av ledige plasser har sesongjustert ligget mellom 5 000 og 10 000 siden slutten av 1988.

ARBEIDSMARKEDSTILTAK
Tusen personer

	Mai 1993	Endring fra mai 1992
Personrettede arbeidsmarkedstiltak i alt	61,6	9,1
Off.sysselsettingstiltak	15,5	4,6
Lønnstilskudd til arb.givere	3,6	-0,7
Kvalifiseringstiltak	40,0	2,9
Arbeidsmarkedskurs	26,1	3,5
Praksisplasser	13,9	-0,6
Utdanningsvikariater	2,5	2,4
Andre tiltak	0,0	-0,1
Herav ungdom under 20 år	7,9	-1,3

Kilde: Arbeidsdirektoratet.

Arbeidsmarkedstiltakene

Ordinære personrettede tiltak utenom attføring og bedriftsrettede tiltak sysselsatte ved utgangen av august i år 47 600 personer. Dette er 8 300 flere enn ved utgangen av samme måned året før. Ved utgangen av mai, før tiltakene ble trappet ned for sommeren, omfattet tiltakene 61 600 personer. Kvalifiseringstiltak var den viktigste gruppen på dette tidspunktet, med 65 prosent av alle tiltakene. 7 900 ungdommer under 20 år var sysselsatt ved ordinære personrettede tiltak ved utgangen av mai i år, mot bare 3 700 registrerte ledige i samme aldersgruppe på samme tidspunkt.

Summen av registrerte helt ledige og personer på personrettede tiltak har sesongjustert vist en betydelig økning siden slutten av 1990. Ved utgangen av august 1993 var det 175 700 personer som var registrert helt ledige eller sysselsatt ved arbeidsmarkedstiltak. Dette var 14 000 flere enn ved utgangen av august 1992 og utgjorde drøyt 8 prosent av arbeidsstyrken.

LØNNS- OG PRISUTVIKLINGEN

Lønnsutviklingen

Siden forrige utgave av Konjunkturtendensene har det ikke kommet informasjon som har endret bildet for lønnsutviklingen i 1993. Statistisk sentralbyrås lønnsindeks for 1. kvartal viser en økning i gjennomsnittlige timefortjeneste for voksne arbeidere i industrien på 2,7 prosent i forhold til 1. kvartal i fjor. For kvinner var veksten 3,1 prosent mot 2,6 prosent for menn.

Timefortjenesten i privat anleggsvirksomhet lå i 1. kvartal i år 5,5 prosent over nivået ett år tidligere. Lønnsstatistikken for byggevirksomheten er under revisjon, slik at tallene for 1993 ikke er sammenliknbare med tallene for 1992.

Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene anslo i juni lønnsoverhenget inn i 1993 for økonomien som helhet til 1 prosent. Det generelle inntrykket er at de lokale forhandlingene i år har endt med beskjedne tillegg. Sammen med det forholdsvis moderate tariffoppgjøret peker dette i retning av en lønnsvekst for økonomien som helhet på knappe 3 prosent fra 1992 til 1993.

Prisutviklingen

Konsumprisveksten regnet fra samme måned i fjor, kom i juli ned på det samme lave nivået som i siste kvartal i 1992. Etter å ha ligget på 2,5-2,6 prosent i årets fem første måneder, var veksten i juni og juli henholdsvis 2,3 og 2,2 prosent. Delindeksen for matvarer lå i årets syv første måneder 1,5 prosent lavere enn i samme periode i 1992 og trakk således totalindeksen markert ned. Fra juni til juli var det imidlertid en økning i matvareprisene på 0,7 prosent.

Eksklusive matvarer steg konsumprisindeksen med 3,2 prosent fra januar-juli 1992 til samme periode i år, etter en vekst på 2,5 prosent i gjennomsnitt i 1992. Denne oppgangen i prisstigningstakten må i stor grad kunne tilskrives momsøkningen ved nyttår og depresieringen av kronen etter 10. desember i fjor. 12-månedersveksten i konsumprisindeksen for importerte varer har gått opp fra 2,2 prosent som gjennomsnitt for fjoråret til 3,0 prosent i årets syv første måneder. Sesongjusterte tall viser at prisene på importerte konsumvarer økte kraftig i januar. Deretter har importprisveksten regnet fra foregående måned avtatt og lå i månedene april til juni bare svakt høyere enn veksten i totalindeksen. Fra juni til juli var det imidlertid igjen en klar økning i prisveksten på importerte konsumvarer. De økte prisimpulsene fra utlandet henger i stor grad sammen med den senere tids svekkelse av kronens internasjonale verdi. Prisen på nye biler steg med 0,5 prosent fra juni til juli, i første rekke som følge av økte priser på japanskproduserte biler.

Økningen i matvareprisene fra juni til juli skyldes i hovedsak økte melkepriser grunnet overgang fra forbrukersubsidier til momskompensasjon. Deler av momskompensasjonen går til kjøttvarer. Fordi markedsprisen på kjøtt ligger under maksimalprisen, vil nedgangen i kjøttprisen til konsument som følge av momskompensasjonen trolig bli beskjeden.

Størst nedgang i 12-måneders prisvekst fra juni til juli finner vi i konsumgrupper hvor det offentlig har stor innflytelse over prisutviklingen: For helsepleie gikk prisstigningstakten ned fra 6,0 til 3,1 prosent, mens nedgangen for drikkevarer og tobakk var fra 4,4 til 1,7 prosent. For konsumgruppen andre varer og tjenester gikk prisveksten ned fra 2,3 i mai til 1,1 i juni og videre ned til 0,8 i juli. I juli var det denne gruppen og matvarer som skilte seg ut med en markert lavere prisvekst i forhold til samme måned i fjor.

Husleie er representantvare for prisutviklingen for boligkonsum og er således en vare med betydelig vekt i konsumprisindeksen. Husleiene i konsumprisindeksen måles hver tredje måned i en egen undersøkelse. Økningen i husleiene, som i de senere årene har ligget betydelig over den gjennomsnittlige prisveksten, var i juni kommet ned i 2,8 prosent, altså lavere enn veksten i konsumprisindeksen utenom matvarer. Sterk nedgang i utlånsrentene i private finansinstitusjoner i Norge sammen med politiske signaler om reduksjoner i husbankrentene, peker i retning av lav vekst i husleiene i tiden fremover.

KONSUMPRISINDEKSEN ETTER KONSUMKATEGORI
Prosentvis endring fra samme periode året før

	Jan.-juli 1993
I alt	2,5
Matvarer	-1,5
Drikkevarer og tobakk	4,0
Klær og skotøy	2,9
Bolig, lys og brensel	3,1
Møbler og hush.art	1,9
Helsepleie	5,7
Reiser og transport	3,7
Fritidssysler og utd.	3,4
Andre varer og tjenester	2,1

KONSUMPRISVEKSTEN I PROSENT FRA SAMME MÅNED ÅRET FØR

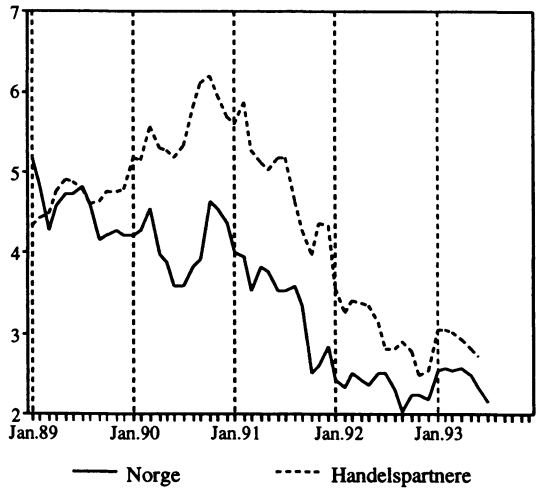

Kilde: SSB.

Ifølge de foreløpige tallene fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet, lå importprisene i første halvår i år i gjennomsnitt 1,6 prosent høyere enn i første halvår i fjor. Prisindeksen for importerte varer sank med 0,3 prosent, mens importprisindeksen for tjenester økte med 5,4 prosent. Råvarer, halvfabrikata og trevarer sank gjennomgående i pris, mens importprisindeksen for transportmidler uten tilsvarende norsk produksjon steg med hele 6 prosent fra første halvår i fjor til første halvår i år.

Den effektive kursen på norske kroner styrket seg med vel en prosent fra første til andre halvår i fjor. Sammen med svekkelsen av kronen i de siste månedene peker dette i retning av en sterkere importprisvekst gjennom andre halvår i år enn gjennom andre halvår i fjor. Prisvekstimpulser fra import vil motvirkes av effektene av rentenedgangen og lav lønnsvekst. Med en prisvekst fra måned til måned på linje med fjoråret fra og med august og ut 1993, vil den gjennomsnittlige konsumprisveksten i år bli den samme som i fjor; 2,3 prosent.

Prisstigningen hos våre handelspartnere ble noe redusert gjennom første halvår i år, fra 3,0 prosent i januar til 2,7 i juni. En svakt synkende prisstigningstakt er et fenomen som ser ut til å kjennetegne de fleste av våre handelspartnere.

HUSHOLDNINGENE

Disponibel realinntekt: Svakere vekst i år enn i fjor

Husholdningenes disponible realinntekter forventes å gå opp med godt over 2 prosent fra 1992 til 1993. Dette tilsvarer noe under halvparten av veksten fra 1991 til 1992.

Realveksten i husholdningenes stønader i 1993 vil bli langt lavere enn i de siste årene. Denne inntektskomponenten vil likevel trolig gi et bidrag til veksten i husholdningenes disponible realinntekter på over 1 prosent.

Siden husholdningenes bruttofordringer er større enn deres gjeld, trekker nedgangen i det generelle rentenivået i retning av lavere nettorenteinntekter. Denne effekten motvirkes imidlertid av en fortsatt økning i nettofordringene, og utviklingen i nettorenteinntektene (sammen med en del mindre inntektsposter) vil også bidra til veksten i disponibel realinntekt med om lag 1 prosentpoeng.

Husholdningenes lønnsinntekter, som utgjør over 80 prosent av husholdningenes disponible inntekter, forventes å gå opp med 2,9 prosent nominelt fra 1992 til 1993. Med en konsumprisvekst på i underkant av 2,5 prosent gir dette en realvekst i lønnsinntektene på om lag 0,5 prosent. Dette anslaget bygger på en antagelse om moderat vekst i den gjennomsnittlige realtimelønna og at antall utførte timeverk vil bli det samme i år som i fjor. Utviklingen i husholdningenes lønnsinntekter ga negative bidrag til veksten i husholdningenes disponible realinntekter i årene 1988-1990. I år vil en, i likhet med de to foregående år, få et positivt, men forholdsvist beskjedent vekstbidrag.

Utviklingen i husholdningenes næringsinntekter vil anslagsvis gi et bidrag på 0,5 prosent til veksten i husholdningenes disponible realinntekter i år. Dette er noe høyere enn i fjor.

Fra 1991 til 1992 var det reelt sett en nedgang i husholdningenes innbetalinger av direkte skatt utenom arbeidsgiveravgift på grunn av skattereformen. I år forventes derimot utviklingen i disse utgiftene å gi et negativt bidrag til veksten i disponible realinntekter på rundt 1 prosentpoeng.

Spareraten 6 prosent i 1993?

Etter 1987 har en markert oppgang i husholdningenes sparerate gått sammen med en sterk vekst i nettofinansinvesteringene, mens bruttoinvesteringene i realkapital har gått ned og ligger nå lavere enn det anslåtte kapitalslitet. Ifølge tall fra Norges Bank, som blant annet bygger på SSBs kredittmarkedsstatistikk, var husholdningenes nettofordringskapital regnet i prosent av disponibel inntekt (nettofordringsraten) kommet opp i 30,7 prosent i mars 1993 (sesongjustert). Dette er imidlertid fortsatt betydelig lavere enn nivået fra første halvdel av

HUSHOLDNINGENES INNTEKTER, UTGIFTER OG SPARING 1991, 1992 og 1993
Milliarder 1991-kroner

				Bidrag til vekst fra foregående år. Prosentpoeng	
	1991	1992	1993[1)]	1992	1993[1)]
Lønn[2)]	303,3	305,7	307,1	0,7	0,4
Driftsresultat	59,5	60,0	61,9	0,1	0,5
Offentlige stønader	140,9	146,9	151,7	1,6	1,3
Netto renteutgifter mv.	23,1	18,8	14,7	1,2	1,1
Direkte skatt[2)]	121,8	119,3	123,0	0,7	-1,0
Disponibel realinntekt	358,8	374,5	383,0	4,3	2,3
Privat konsum	349,7	355,8	360,1		
Sparing	9,1	18,7	22,9		
Sparerate i prosent	2,6	5,0	6,0		
Memo:					
Konsumprisvekst ifølge deflatoren	3,7	2,6	2,4		

1) Anslag.
2) Utenom arbeidsgiveravgift.

1980-årene, før den sterke konsumveksten satte inn.

Veksten i husholdningenes sparing og endringen i dens sammensetning må ses i lys av den kraftige oppgangen i realrenten etter skatt fra midten av 1980-tallet og frem til i fjor. Fallet i det generelle rentenivået har ført til at realrenten etter skatt nå er på vei nedover igjen. Dette forventes etter hvert å slå ut i en oppgang i privat konsum og i husholdningenes nettoinvesteringer i realkapital, blant annet i bolig. På bakgrunn av den anslåtte inntektsutviklingen og en vekst i privat konsum på i overkant av 1 prosent vil husholdningenes sparerate gå opp med om lag 1 prosentpoeng fra 1992 til 1993 til et nivå på rundt 6 prosent.

Privat konsum

Foreløpige nasjonalregnskapstall viser at privat konsum (sesongjustert) gikk opp med 0,9 prosent fra 1. til 2. kvartal i år, etter en nedgang på 1,2 prosent kvartalet før. En vekst i kjøpet av ikkevarige konsumgoder på 1,5 prosent og en økning i forbruket av andre tjenester enn boligtjenester på 1,5 prosent trakk samlet konsumet opp. Kjøpet av varige konsumgoder gikk derimot ned med 2,6 prosent. Utviklingen i privat konsum hittil i år har vært mer beskjeden enn forventet.

Flere forhold taler imidlertid for at privat konsum vil ta seg opp fra første til andre halvår. Tall fra Vegdirektoratet viser at personbilsalget nå kan være i ferd med å ta seg opp. SSBs volumindeks over detaljomsetningen viser også at viktige konsumgrupper som møbler- og elektriske artikler og klær og skotøy var i oppgang mot slutten av 2. kvartal. Turoperatørene innenfor reiselivsbransjen har videre registrert at bestillingene av feriereiser til utlandet er i ferd med å ta seg opp. Den betydelige nedgangen i det generelle rentenivået hittil i år bidrar videre til at det blir mindre lønnsomt å spare, og dette vil trolig etterhvert stimulere konsumetterspørselen. Veksten i privat konsum har tidligere i år blitt anslått til 1,4 prosent. For at dette anslaget skal slå til må privat konsum vokse med 2,7 prosent

PRIVAT KONSUM
Sesongjustert. 1989 = 100

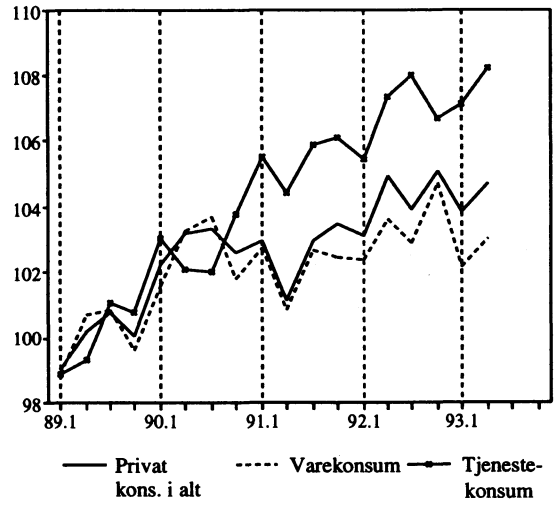

Kilde: SSB.

PRIVAT KONSUM
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Mrd. kr. 1992	Volumendring 92.3	92.4	93.1	93.2	Prisendring 92.3	92.4	93.1	93.2
Varer	223,7	-0,7	1,8	-2,5	0,9	0,4	0,4	0,4	0,6
Varige	30,0	3,2	0,6	-4,6	-2,6	0,4	0,6	1,9	0,8
Andre	193,7	-1,3	2,0	-2,1	1,5	0,4	0,4	0,2	0,5
Tjenester	129,7	0,6	-1,2	0,4	1,0	1,3	0,6	0,6	0,5
Boligtjenester	48,3	0,1	0,1	0,0	0,1	0,9	1,0	0,8	0,3
Andre	81,4	0,9	-2,0	0,7	1,5	1,5	0,4	0,4	0,6
Spesifisert konsum	353,4	-0,3	0,7	-1,4	0,9	0,7	0,5	0,5	0,5
+ Nordmenns konsum i utlandet	24,5	0,3	-0,4	2,6	-0,3	0,3	2,8	2,4	-0,2
- Utlendingers konsum i Norge	12,9	23,8	-13,4	-0,5	0,8	0,9	0,4	1,0	0,9
Privat konsum	365,0	-1,0	1,1	-1,2	0,9	0,7	0,6	0,6	0,5
- tendens 1)		0,2	0,1	0,0	0,1	0,7	0,6	0,6	0,5

1) Endring i sesongjustert og glattet serie.

fra første til andre halvår (sesongjustert). Dette er nå i overkant av hva vi forventer.

Varekonsumet: Vekst for ikke-varige goder fra 1. til 2. kvartal

En oppgang i konsumet av ikke-varige konsumgoder på 1,5 prosent sammen med en nedgang i kjøpet av varige konsumgoder på 2,6 prosent førte til at varekonsumet tok seg opp med i underkant av 1 prosent fra 1. til 2. kvartal i år (sesongjustert) etter en nedgang på 2,5 prosent fra 4. kvartal 1992 til 1. kvartal i 1993.

Tall fra Vegdirektoratet viser at det i løpet av de to første tertialene i år har blitt førstegangsregistrert rundt 41800 personbiler. Dette er en vekst på 1 prosent sammenlignet med tilsvarende periode i fjor. Fra mai-juni til juli-august var det en vekst i antall førstegangsregistrerte personbiler på 23,7 prosent (sesongjustert).

Både kjøpene av møbler og elektriske artikler og varige fritidsvarer gikk ned fra andre halvår 1992 til første halvår 1993. For møbler- og elektriske artikler var nedgangen på nesten 8 prosent. Sammenlignet med tilsvarende periode i fjor var nedgangen på om lag 4 prosent.

Matvarekonsumet som utgjør i underkant av en femtedel av privat konsum, gikk opp med 2,3 prosent fra 1. til 2. kvartal i år, men hadde i likhet med de fleste øvrige konsumvarer en betydelig nedgang fra 4. kvartal 1992 til 1. kvartal 1993.

Konsumet av matvarer i 2. kvartal i år lå likevel godt over 1 prosent over nivået ett år tidligere. Andre konsumkategorier som viste betydelig vekst fra 1. til 2. kvartal i år var energivarer og driftsutgifter knyttet til bilhold. Energikonsumet gikk opp med over 8 prosent fra første halvår 1992 til første halvår 1993. En del av denne kraftige veksten skyldtes imidlertid temperaturforskjeller mellom de to periodene.

Konsumet av klær og skotøy, som gikk ned med over 3 prosent fra 1991 til 1992, viste en fortsatt tilbakegang på hele 9,4 prosent fra andre halvår 1992 til første halvår i år.

Konsumet av tobakk- og drikkevarer holdt seg om lag uendret fra 1. til 2. kvartal i år (sesongjustert). Denne konsumkategorien hadde en sterk nedgang fra første til andre halvår i fjor. Konsumnivået i første halvår i år lå svakt over gjennomsnittet fra i fjor.

Tjenester: Opgang i tjenestekonsumet fra 1. til 2. kvartal

Foreløpige tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet viser at boligkonsumet holdt seg om lag uendret fra 1. til 2. kvartal i år (sesongjustert), mens andre tjenester gikk opp med 1,5 prosent i den samme tidsperioden.

Konsumet av boligtjenester beregnes i nasjonalregnskapet med utgangspunkt i størrelsen på boligkapitalen. Etter sterk nedgang gjennom flere år er boliginvesteringene nå så lave at de kun dekker kapitalslitet.

Det var i første rekke en oppgang i konsumet av helsetjenester på nesten 5 prosent fra 1. til 2. kvartal i år (sesongjustert) som bidro til veksten i konsumet av andre tjenester i den samme tidsperioden. Forbruket av helsetjenester lå i første halvår 2,8 prosent over forbruket i tilsvarende periode i fjor. For de øvrige tjenestekategorier var det bare små endringer fra 1. til 2. kvartal i år.

På grunn av betydelige vanskeligheter knyttet til fordelingen av tjenesteproduksjonen på vareinnsats

KORREKSJONSPOSTER
Sesongjustert. 1989 = 100

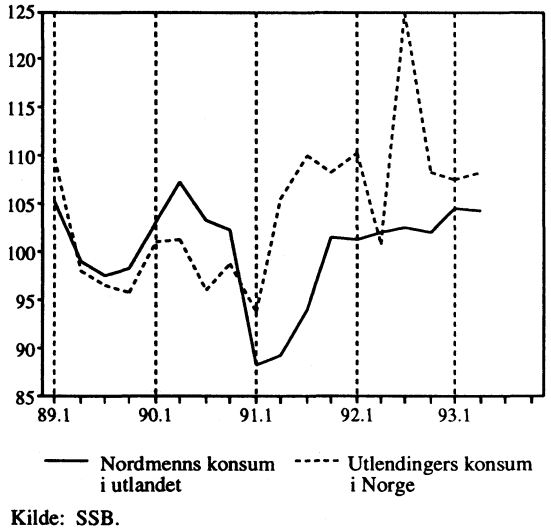

Kilde: SSB.

REGISTRERTE NYE PERSONBILER
1000 stk. Sesongjustert.

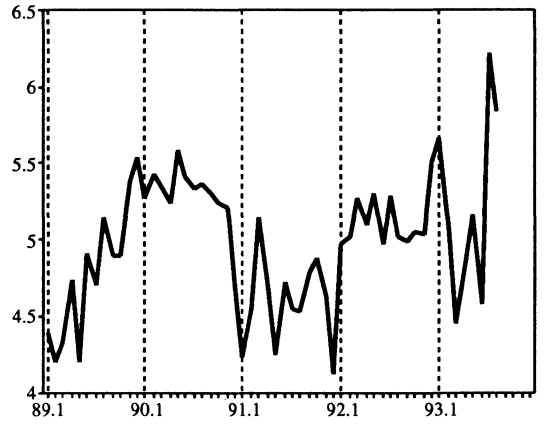

og konsum må volumutviklingen for disse konsumkategoriene tolkes med særlig forsiktighet.

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall gikk nordmenns konsum i utlandet ned med 0,3 prosent fra 1. til 2. kvartal 1993 (sesongjustert). Fra første halvår 1992 til første halvår 1993 hadde en imidlertid en vekst på 2,7 prosent. Tall fra Luftfartsverket viser at antall personer kommet og reist med rute- og charterfly til utlandet gikk opp med 2,8 prosent fra første halvår 1992 til første halvår 1993.

Utlendingers konsum i Norge gikk opp med 0,8 prosent fra 1. til 2. kvartal i år. Tall fra SSBs overnattingsstatistikk viser at antall overnattinger foretatt av utlendinger gikk opp med 7 prosent de sju første månedene i år sammenlignet med tilsvarende periode i fjor.

UTENRIKSØKONOMI OG DISPONIBEL INNTEKT FOR NORGE

Utenriksøkonomi

Foreløpige beregninger for utenriksregnskapet viser et overskudd på driftsbalansen overfor utlandet for første halvår i år på 14,7 milliarder kroner. I samme periode i fjor var overskuddet 4 milliarder kroner. Økningen i overskuddet fra 1992 til 1993 skyldes både økt overskudd på vare- og tjenestebalansen og et lavere underskudd på rente- og stønadsbalansen. For vare- og tjenestebalansen i alt var det et eksportoverskudd på 32,5 milliarder kroner, en bedring på 7 milliarder i forhold til 1. halvår i 1992. Underskuddet på rente- og stønadsbalansen ble redusert med 3,7 milliarder kroner fra 21,5 milliarder i 1992, til 17,8 milliarder i første halvår1993.

Denne bedringen skyldes hovedsakelig en reduksjon i utbetalingene av aksjeutbytte fra oljeselskaper til utenlandske eiere.

Den totale eksportverdien gikk opp med 3,3 milliarder kroner fra 1. halvår 1992 til første halvår 1993. Oppgangen skyldes hovedsakelig økt eksport av olje og gass, samt vekst i verdien av tjeneste-eksporten. Eksporten av skip og oljeplattformer gikk ned med 2,9 milliarder kroner fra første halvår i fjor. Dette skyldes både redusert volum og lavere priser. Rundt halvparten av norsk eksport gjøres opp i dollar, og økningen i dollarkursen gjennom første halvår i år har bidratt vesentlig til den registrerte oppgangen i den totale eksportverdien.

Redusert eksportvolum for en rekke tradisjonelle norske eksportprodukter, som en følge av svak etterspørsel internasjonalt, har motvirket økt eksport av råolje. For skip og oljeplattformer m.v. og for tjenester gikk eksportvolumet ned med henholdsvis 34 prosent og 4 prosent fra første halvår i fjor til første halvår i år. Totalt eksportvolum gikk ned med 2 prosent i samme periode.

Importverdien gikk ned med 3,7 milliarder kroner fra 1. halvår 1992 til første halvår 1993.

De viktigste faktorene bak denne reduksjonen er nedgang i importverdien av tradisjonelle varer og redusert importvolum av skip og oljeplattformer m.v.

Disponibel inntekt og sparing for Norge

Disponibel inntekt for Norge er definert som bruttonasjonalprodukt i løpende priser fratrukket kapitalslit og nettooverføringer til utlandet (renter, stønader og aksjeutbytte mv.). Ved å deflatere med en prisindeks for netto innenlandsk bruk av varer og tjenester, kommer en frem til begrepet *disponibel realinntekt for Norge*. Foreløpige beregninger viser at disponibel realinntekt for Norge steg med 3,2 prosent fra 1. halvår 1992 til første halvår 1993. Denne økningen skyldes spesielt reduserte utbetalinger av renter og aksjeutbytte til utlandet.

Samlet *sparing* for Norge er definert som disponibel inntekt fratrukket offentlig og privat konsum.

DRIFTSBALANSEN
Milliarder kroner

							Endring fra 1. halvår 1992 til 1. halvår 1993		
	1992	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2	Verdi	Volum	Pris
EKSPORT	303,0	74,6	73,3	78,1	75,6	79,3	3,3	-3,0	6,3
Skip og oljeplattformer mv.	13,3	2,4	1,8	3,6	2,4	2,7	-2,9	-2,7	-0,2
Råolje og naturgass	97,2	24,5	23,2	25,8	25,6	26,7	4,1	1,6	2,5
Tradisjonelle varer	109,2	27,5	26,2	28,1	26,6	28,5	0,1	-0,2	0,3
Tjenester	83,3	20,2	22,1	20,6	21,2	21,5	2,0	-1,8	3,8
IMPORT	251,7	65,8	61,6	64,0	61,3	61,1	-3,7	-5,7	2,0
Skip og oljeplattformer mv.	11,4	4,8	2,0	3,0	3,3	2,0	-1,1	-1,6	0,6
Råolje	1,0	0,3	0,3	0,2	0,3	0,2	0,0	0,0	0,0
Tradisjonelle varer	154,0	37,9	37,0	40,1	37,3	37,0	-2,6	-1,9	-0,7
Tjenester	85,4	22,9	22,2	20,7	20,5	21,9	0,0	-2,2	2,2
Vare og tjenestebalansen	51,3	8,8	11,7	14,1	14,3	18,2	7,0	..	..
Rente og stønadsbalansen	-33,5	-9,7	-2,7	-9,3	-9,2	-8,7	3,7	..	..
Driftsbalansen	17,8	-0,9	9,0	4,8	5,1	9,5	10,7	..	..

En forholdsvis sterk økning i disponibel inntekt sammen med en moderat konsumvekst førte til at sparingen økte med 8,3 milliarder kroner fra første halvår 1992 til et nivå på 25,7 milliarder kroner for første halvår 1993. Spareraten for Norge, dvs. sparingen for landet som andel av Norges disponible inntekt, var på 9,2 prosent i første halvår i år, mot 6,5 prosent i samme periode i fjor. Spareraten var imidlertid relativt lav i 1992, sammenlignet med tidligere år. I perioden 1986 til 1991 lå spareraten i gjennomsnitt på i overkant av 10 prosent.

Utsiktene for 1993 og 1994

Anslag for den makroøkonomiske utviklingen i 1993 og 1994 er gjort ved hjelp av SSBs makroøkonometriske kvartalsmodell KVARTS. Anslagene for inneværende år ligger nær opp til fremskrivningene presentert i Økonomiske analyser nr. 5 i juni. Det ser nå ut til at høy vekst i oljesektorens investeringer i 1993 vil bli avløst av en nedgang i 1994. Etterspørselsveksten i fastlands-Norge i 1993 blir moderat, men tar seg opp i 1994. Vekstimpulsene fra utlandet blir også klart sterkere neste år. Arbeidsledigheten vil i beregningsperioden likevel holde seg om lag på samme nivå som i 1992. Moderat lønnsvekst, nedsettelsen av arbeidsgiveravgiften 1. januar 1993 og sterk rentenedgang bidrar til at konsumprisveksten i 1993 ikke blir stort høyere enn i 1992, til tross for økning i momsen og noe høyere importprisvekst. For 1994 indikerer beregningene at prisstigningstakten vil bli redusert ned til 2 prosent.

Valuta og rente

Det er i beregningene lagt til grunn at kronen vil holde seg stabil mot ECU fra 1. september i år og ut 1994. En fortsatt nedgang i rentenivået i Europa gjennom andre halvår i 1993 og første halvår neste år er antatt å føre til en moderat styrking av dollaren i forhold til ECU. Dette innebærer et fall i den effektive kursen på norske kroner på rundt 3-3,5 prosent fra 1992 til 1993. Vi har lagt til grunn at endringen i det europeiske valutakurssamarbeidet vil åpne for en noe sterkere rentenedgang i Europa i 1994 enn tidligere forventet. Pengemarkedsrenten i Norge vil derfor forsette å falle gjennom resten av inneværende år og første halvår neste år. Pengemarkedsrenten kan komme ned under 6 prosent mot slutten av inneværende år og under 5 prosent neste år. I tråd med denne utviklingen vil finansinstitusjonenes utlåns- og innskuddsrenter fortsette og falle. Nedgangen kan bli rundt 2 prosentpoeng både gjennom 1993 og 1994.

Oppsving i markedsveksten internasjonalt i 1994

Anslagene for den økonomiske aktiviteten hos flere av Norges viktigste handelspartnere er i det siste blitt justert noe ned. I tråd med dette bygger modellberegningene på at markedsveksten for norsk eksport blir svært svak i 1993, ned mot 1 prosent, men at den tar seg opp gjennom 1994.

Råoljeprisen er forutsatt å gå ned fra 19 1/2 dollar pr. fat i gjennomsnitt i 1992 til 17 3/4 dollar i 1993. Det er lagt inn en viss økning i oljeprisene i 1994 slik at gjennomsnittet for 1994 blir 18 1/4 dollar pr. fat. Med våre valutakursforutsetninger innebærer dette et oljeprisanslag på 126 kroner pr. fat. i 1993, økende til 137 i 1994. Den internasjonale prisveksten er forutsatt å holde seg forholdsvis lav i 1993, men øke noe utover i 1994 etterhvert som konjunkturene tar seg opp. Prisene på aluminium og andre metaller er i tråd med et normalt konjunkturforløp, forutsatt å holde seg lav gjennom 1993, og øke markert i 1994.

KONSUM OG INVESTERINGER
1989=100. Sesongjusterte og glattede volumindekser

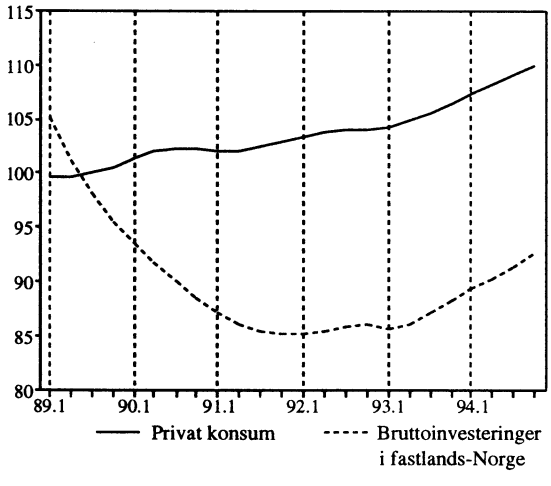

EKSPORT OG IMPORT AV TRADISJONELLE VARER
1989=100. Sesongjusterte og glattede volumindekser

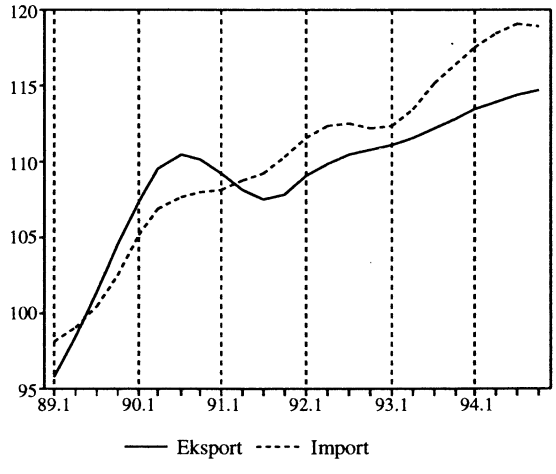

Prisveksten for tradisjonelle importvarer øker i beregningen fra -1,9 i 1992 til 0,9 i 1993 og 3,2 i 1994. Omslaget i importprisutviklingen har i stor grad sammenheng med valutakursutviklingen. I tillegg bidrar den sterke økningen i metallprisene til vekst i importprisene i 1994.

Oljesektoren

De påløpte investeringene i oljevirksomheten er antatt å øke med om lag 20 prosent fra 1992 til 1993. I løpet av 1994 vil flere store investeringsprosjekter avsluttes. Vi legger derfor til grunn at oljeinvesteringene faller med om lag 7 prosent neste år. Produksjonen av olje og gass er i beregningen anslått å øke med 6 prosent i 1993 og 7 prosent i 1994.

Økonomisk politikk

Anslagene for ressursbruk i offentlig forvaltning tar utgangspunkt i Revidert nasjonalbudsjett for 1993. I 1994 har vi forutsatt vekst i offentlig konsum på 2 prosent, om lag uendrede reelle skattesatser samt noe lavere reelle avgiftsøkninger enn de foregående årene. Statens bruttoinvesteringer er anslått å falle med 11 prosent i 1993, slik at de samlede offentlige

UTVIKLINGEN I NOEN ØKONOMISKE HOVEDSTØRRELSER
Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår

	1992	1993			1994	
	Regnskap	SSB	NB[1]	FD[2]	SSB	NB[1]
Privat konsum	1,8	1,2	1,5	1,3	3,2	1,7
Offentlig konsum	4,6	2,0	2,3	2,3	2,1	1,4
Bruttoinv. i fast realkapital[3]	3,5	20,0	-	-	-12,7	-
- fastlands-Norge	0,8	-0,7	1,5	-1,6	5,3	2,3
Eksport	6,1	0,5	0,2	-1,4	5,1	4,3
- råolje og naturgass	10,8	6,4	2,0	2,0	7,4	4,3
- tradisjonelle varer	4,1	0,5	1,0	1,0	2,1	4,0
Import	2,2	1,8	3,3	1,7	5,7	2,9
- tradisjonelle varer	4,2	0,8	3,1	1,0	4,0	3,5
Bruttonasjonalprodukt	3,3	2,0	1,2	0,8	3,2	2,3
- fastlands-Norge	2,0	1,6	1,7	1,3	2,2	2,2
Utførte timeverk lønnstakere	0,5	0,0	0,4	0,1	1,0	0,7
AKU-ledighetsprosent	5,9	6,1	5 1/2-6 1/2	-	6,0	5 1/2-6 1/2
Lønn pr. timeverk	2,9	2,8	-	2 1/4	2,9	-
Konsumprisindeksen	2,3	2,3	2,8	2,5	2,0	2,5
Pengemarkedsrente (nivå)	11,8	7,1	-	-	4,8	-
Gjennomsnittlig lånerente (nivå)[4]	13,5	12,0	-	-	10,0	-
Importpris trad. varer	-1,9	0,9	-	2,5	3,2	2,0
Eksportpris trad. varer	-6,7	1,5	1,0	1,0	7,6	2,0
Driftsbalansen (nivå) mrd. kroner	17,8	26,8	20,0	15,9	46,4	30,2
MEMO:						
Etterspørsel fra fastlands-Norge[5]	2,3	1,1	1,7	1,2	3,2	1,7
Påløpte investeringer i oljesektoren	8,6	20,5	14,0	16	-7,0	0,0
Råoljepris (nivå) i kroner	121	126	133	128	137	136

1) NB: Anslag fra Norges Bank, juni 1993.
2) FD: Anslag ifølge Finansdepartementet, Revidert nasjonalbudsjett 1993.
3) Omfatter oljeplattformer, som i nasjonalregnskapet blir regnet som investert på det tidspunktet disse blir plassert på feltene. Vekstraten kan derfor endres mye fra år til år.
4) Husholdningenes lånerente i private finansinstitusjoner.
5) Privat konsum + offentlig konsum + bruttoinvesteringer i fastlands-Norge.

investeringene avtar i forhold til 1992. For 1994 er det lagt til grunn en økning i offentlige investeringer på om lag 2 prosent.

Små endringer i pris og lønnsveksten

Beregningene gir en vekst i konsumprisindeksen på 2,3 prosent fra 1992 til 1993. Nedsettelsen av arbeidsgiveravgiften og gjeninnføring av forbrukersubsidier på endel jordbruksvarer trekker prisveksten nedover. Hard konkurranse i konsumvaremarkedene har trolig medført at momsøkningen og depresieringen av norske kroner ikke i sin helhet er blitt tatt ut i økte innenlandske priser.

Til neste år er konsumprisveksten anslått til 2 prosent. Fortsatt fall i rentenivået, som antas å påvirke husleiene, samt moderate avgiftsøkninger er viktige faktorer bak det lave anslaget på prisveksten i 1994. En tiltakende importprisvekst i 1994 trekker isolert sett prisveksten noe opp.

Ifølge beregningene bidrar reduksjonen i arbeidsgiveravgiften isolert sett til økning i timelønningene. Med avtakende vekst i innenlandske priser, en svak produktivitetsvekst samt vedvarende høy arbeidsledighet blir likevel timelønnsveksten om lag uendret fra 1992 til 1994.

Moderat vekst i fastlands-Norges etterspørsel

Produksjonsvekst og rentenedgang gir et visst oppsving i investeringene i fastlands-Norge gjennom 1993, og oppgangen fortsetter ifølge beregningene i 1994. Industriinvesteringene er anslått til å øke med 6 prosent i 1993, og vekstraten øker til 11 prosent i 1994. Investeringene innenfor privat tjenesteyting ser ut til å kunne øke både i år og neste år. Boliginvesteringene når i beregningen bunnen tidlig neste år, slik at vi får en svak vekst fra 1993 til 1994. Omslaget i boliginvesteringene har sammenheng med nedgangen i realrenten og flere år med inntektsvekst for husholdningene.

I tråd med fallet i realrentenivået vil boligprisene ta seg opp i inneværende år og øke ytterligere i 1994. Dette bidrar til vekst i husholdningenes realformue. Veksten i husholdningenes disponible realinntekt avtar i beregningsperioden. Nedgangen i rentenivået og formuesøkningen bidrar til at veksten i privat forbruk går opp fra 1,2 prosent i år til 3,2 prosent i 1994. Husholdningenes sparerate øker fra 5 prosent i 1992 til 6 prosent i 1993, for så å falle til noe under 5 prosent i 1994.

BRUTTONASJONALPRODUKT
1989=100. Sesongjusterte og glattede volumindekser

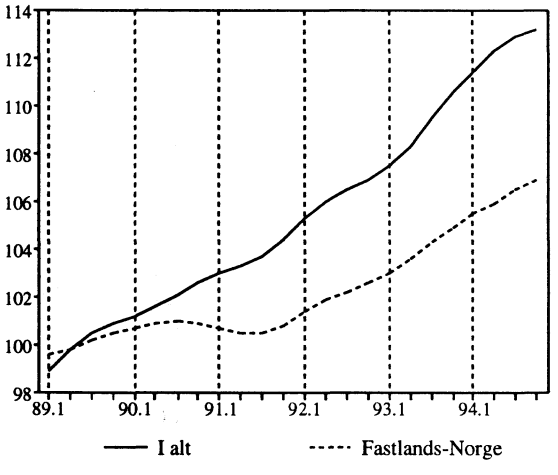

Eksportvekst i 1994

Som følge av den svake markedsveksten for norske produkter i utlandet, er eksportvolumet av tradisjonelle varer nær uendret fra 1992 til 1993. I 1994 legges det til grunn en bedring i konjunkturene hos våre handelspartnere, og markedsveksten for norsk eksport anslås å ta seg opp til rundt 4 prosent. Viktige sektorer innenfor de tradisjonelle eksportnæringene vil ifølge beregningen benytte det internasjonale oppsvinget til å sette opp eksportprisene, mens volumveksten i tradisjonell vareeksport blir moderat. Veksten i samlet eksport av varer og tjenester regnet i volum tiltar fra 0,5 prosent i 1993 til 5,1 prosent i 1994. Mye av den markerte oppgangen i 1994 kan føres tilbake til sterk vekst i eksporten av råolje og naturgass samt økte fraktinntekter i utenriks sjøfart.

Moderat vekst i BNP både i 1993 og 1994

Investeringene i oljesektoren er en hoveddrivkraft bak produksjonsveksten i fastlands-Norge i inneværende år. Produksjonsveksten innenfor den offshore rettede industrien er derfor meget høy også i 1993. Utekonkurrende industri opplever redusert produksjon i år som følge av den lave markedsveksten internasjonalt, men i tråd med bedrede markedsutsikter vil produksjonen også i disse næringene kunne vokse i 1994. Nedgangen i oljesektorens investeringer neste år fører til nullvekst i samlet bruttoprodukt for industrien. Produksjonen innenfor næringslivet forøvrig ventes gjennomgående å øke noe sterkere enn i 1993, slik at produksjonsveksten i fastlands-sektorene likevel tar seg noe opp fra 1993 til 1994. Ifølge beregningene blir BNP-veksten i fastlandsøkonomien under ett på 1,6 prosent i 1993 og 2,2 prosent neste år. Olje- og gassproduksjonen samt produksjonen i utenriks sjøfart forutsettes imidlertid å vokse kraftig i 1994, slik at BNP-veksten kommer opp i 3,2 prosent.

Økende overskudd i utenriksøkonomien

Overskuddet på driftsregnskapet overfor utlandet er anslått til 27 mrd. kroner i 1993. Dette er en økning på 9 mrd. kroner fra 1992. Overskuddet på handelsbalansen øker i 1993 som følge av økt eksport av råolje og naturgass, mens lavere betalinger av aksjeutbytte fra oljesektoren og reduserte renteutbetalinger til utlandet medfører at underskuddet på rente og stønadsbalansen reduseres. Neste år ligger det an til en ny økning i olje og gassproduksjonen. Sammen med en nedgang i oljeinvesteringene (hvorav en andel importeres) og en bedring i bytteforholdet overfor utlandet medfører dette en vesentlig økning av driftsoverskuddet. En forutsatt økning i råoljeprisen i norske kroner, konjunkturbetinget vekst i fraktrater og økte priser på enkelte tradisjonelle eksportvarer bidrar til bedret bytteforhold. En endring i råoljeprisen med 1 dollar pr. fat i 1994 gir i beregningen en endring i driftsbalansen på 6,5 milliarder kroner.

Små endringer i arbeidsledigheten i 1993 og 1994

Med fortsatt moderat vekst i norsk økonomi, vil situasjonen på arbeidsmarkedet ikke endre seg vesentlig fra 1992 til 1994. Ledighetsraten vil holde seg på om lag 6 prosent både i 1993 og i 1994. Det kan nå se ut til at nedgangen i arbeidsstyrken som har pågått siden 1988, har stoppet opp og at tilbudet vil øke noe i tiden fremover. Beregningene peker mot en vekst i arbeidstilbudet i 1993 på om lag 10 000 personer, som imidlertid er lavere enn de underliggende demografiske faktorene isolert sett tilsier (15-20 000 personer). I 1994 er veksten i arbeidstilbudet mer i tråd med utviklingen i befolkningens alderssammensetning.

Økonomisk-politisk kalender 1993

Juni

2. Norge beseirer England i fotball med 2 - 0.

8. UNI Storebrand selger sin aksjepost i det svenske forsikringsselskapet Skandia. UNI Storebrand får rundt 100 kroner pr. aksje, slik at den totale salgssummen for aksjene blir på mellom 1,7 og 1,8 milliarder kroner. UNI har dermed tapt vel 2,5 milliarder kroner på aksjekjøpet. UNI Storebrands livselskap blir sittende igjen med en aksjepost på rundt 3 prosent av Skandia.

9. Statoil beslutter å skrinlegge den planlagte MTBE-fabrikken på Kårstø i Rogaland. MTBE er et tilsettingsstoff for bensin, som skal erstatte bly, og produksjonen er basert på metanol. I henhold til de opprinnelige planene skulle metanolen til Kårstø-anlegget leveres fra Statoils nye fabrikk på Tjelbergodden utenfor Bergen. Investeringskostnadene var anslått til 3 milliarder kroner.

11. Norges Bank setter ned innskuddsrenten (kreditrenten) for private banker fra 6,75 til 6,5 prosent.

14. Stortinget vedtar skattelettelser for personer bosatt i Finmark og Nord-Troms. Lettelsen er i størrelsesorden 7-8000 kroner for personer med middels inntekt.

16. Hermod Skånland bekjentgjør at han går av som sentralbanksjef ved kommende årsskifte.

18. Norges Bank setter innskuddsrenten (kreditrenten) for private banker videre ned fra 6,50 til 6,25 prosent, med virkning fra 21/6.

22. Petroleumsutvalget legger frem forslag om fjerning av utrangerte oljeinnstallasjoner. Et sentralt element er at rørledninger på havbunnen skal bli liggende.

23. Det amerikanske handelsdepartementet opprettholder straffetoll på stålimport fra en rekke land. Tollsatsene blir økt i forhold til den foreløpige kjennelsen fra januar i år (se også 27/1).

23. Statoil overtar 240 BP-bensinstasjoner i Sverige og får dermed en markedsandel på det svenske bensinmarkedet på 26 prosent. Den tilsvarende markedsandelen i Norge er 28 prosent.

25. Norges Bank setter ned innskuddsrenten (kreditrenten) for private banker fra 6,25 til 6,0 prosent.

28. EuroKraft A/S, som er en sammenslutning av 21 norske kraftverk, inngår en avtale om levering av 5 TWh elektrisk kraft til Tyskland. Av dette kraftvolumet gjelder 2,5 TWh faste kraftleveranser, mens den andre halvparten er knyttet til kraftutveksling.

Juli

1. Tyske Bundesbank setter ned diskontoen fra 7,25 til 6,75 prosent. Samtidig senkes signalrenten på lån til private banker -den såkalte Lombardrenten - fra 8,5 til 8,25 prosent.

2. Styret i ABB National Transformer beslutter å overføre 170 arbeidsplasser fra Sarpsborg til fabrikken i Drammen.

6. Fundo A/S i Høyanger tegner kontrakt med Volvo om levering av aluminiumsfelger, til en verdi av 250 millioner kroner.

7. Ferdighusprodusenten Block Watne A/S overtar Hetlandshus, som nylig ble slått konkurs. Overtakelsen sikrer rundt 30 av de totalt 90 ansatte i Hetlandshus videre arbeid.

7. Lederne for de syv største industrinasjonene, de såkalte G7-landene, blir på et møte i Tokyo enige om å fjerne tollen for øl, møbler, medisinsk utstyr, stål, landbruksutstyr og byggevarer. For tekstiler og klær, glass og kjeramiske varer reduseres maksimumstollen med 50 prosent.

7. Fiskeribedriften Skaarfish A/S i Florø får redusert straffetollen på eksport av laks til det amerikanske markedet fra 12-13 til 5 prosent. Dette skjer etter en såkalt administrativ prøving av et vedtak foretatt av det amerikanske handelsdepartementet i april 1991 om innføring av straffetoll på norsk laks.

14. Troll-partnerne Statoil, Hydro, Saga, Shell, Elf, Conoco og Total undertegner en avtale med de tyske selskapene Ruhrgas, BED og Thyssengas om utvidede gassleveranser fra Troll-feltet på tilsammen 3,5 milliarder kubikkmeter årlig gassvolum. Det er også oppnådd enighet om høyere pris (10-15

prosent økning) for gassleveransene under denne avtalen.

15. Norske Shell oppjusterer anslaget på mengden av olje på Draugen-feltet med 200 millioner fat, tilsvarende ca. 25 milliarder norske kroner til dagens oljepriser.

16. Regjeringen vedtar tvungen lønnsnemd i konflikten mellom OFS (Oljearbeidernes fellessammenslutning) og OLF (Oljeindustriens landsforening).

20. Det norske Møbelsenter begjærer gjeldsforhandlinger. Selskapet går inn i samtaler med Den norske Bank for få kreditter til videre drift.

24. En rubelreform vetas av den russiske sentralbanken. Alle mynter og sedler av rubler utstedt før 1993 gjøres verdiløse og tas ut av sirkulasjon. Det opprinnelige vedtaket innebar en øvre grense for innveksling på 35000 rubler pr. person, med innløsning i løpet av juli i år. Etter sterke protester forlenges fristen til utgangen av august, og kvoten utvides til 100 000 rubler.

26. Norsk Hydro legger frem regnskap for første halvår 1993. Regnskapet viser et overskudd før skatt på 3,9 milliarder kroner. I dette overskuddet inngår gevinsten fra salget av Freia-aksjer på 2,4 milliarder kroner.

27. Bostyret etter Hilmar Reksten og Hambros Bank inngår et forlik som innebærer at banken betaler 80 millioner kroner til Rekstens bo. Til gjengjeld innstiller bostyret videre søking etter Rekstens formue.

29. Tyske Bundesbank setter ned den såkalte Lombard-renten fra 8,25 til 7,75 prosent. Diskontoen beholdes imidlertid uendret på 6,75 prosent.

August

2. Etter sterke spekulasjoner mot utsatte valutaer beslutter EF's valutakomite å utvide grensene for tillatte svingemarginer i ERM fra 2,25 til +/- 15 prosent. Unntakene er tyske mark og nederlandske gylden, som fortsatt skal være knyttet til hverandre innenfor de gamle svingemarginene.

2. Norges Bank reduserer renten for private bankers innskudd (den såkalte kreditrenten) fra 6,0 til 5,5 prosent.

5. Regjeringen utnevner Torstein Moland til ny sentralbanksjef etter Hermod Skånland. Moland tiltrer stillingen i Norges Bank 1. januar 1994.

11. Handelsbanken A/S, som er en del av Svenska Handelsbanken, skal overta Oslobanken. Fra 1. september overføres innskudd fra 15000 kunder til Handelsbanken. Ifølge rammeavtalen som er inngått, skal Handelsbanken gradvis ta over også andre deler av Oslobankens virksomhet, som utenlandsk betalingsformidling, valutavirksomhet og den kurante delen av låneporteføljen.

18. Islandske fiskefartøyer beveger seg inn i og starter fiske i det såkalte "Smutthullet" i Barentshavet, et havområde mellom de økonomiske sonene til hhv. Norge og Russland. Saken tas opp i samtaler mellom islandske og norske myndigheter. Forhandlingene avbrytes etter få dager uten at det er kommet til noen enighet.

18. DnB legger frem driftsresultat for første halvår 1993. Dette viser et overskudd etter tap på 218 millioner kroner, en fremgang på 1,4 milliarder kroner fra tilsvarende periode i 1992. Betydelige verdipapirgevinster er en viktig årsak til resultatforbedringen, men også den øvrige driften viser større overskudd enn ett år tidligere. Utlånstapene hittil i år har ligget på samme nivå som i første halvår i fjor, men tapene gikk ned fra 1. til 2. kvartal i år.

22. Regjeringen varsler at den vil fjerne el-avgiften helt for virksomheter innen industri og bergverksdrift fra og med årsskiftet 1993/94. Tiltaket er anslått å innebære en kostnadsbesparelse for næringslivet på 250 millioner kroner. Lettelsen skal dekkes inn ved økte elektrisitetspriser for andre grupper av forbrukere.

27. Flyvere i Bråthen Safe A/S legger ned arbeidet. Flyselskapet svarer med å permitere 1000 ansatte. Etter uformelle kontakter mellom partene tas forhandlinger opp igjen to dager senere.

Tabell - og diagramvedlegg

Innhold Side

A. NASJONALREGNSKAP FOR NORGE [1)]

Tabell A1 Bruttoproduksjon, vareinnsats og bruttonasjonalprodukt. Løpende priser. Mill. kr ... 1*
Tabell A2 (1.1): Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Løpende priser. Mill. kr ... 2*
Tabell A3 (1.2): Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Faste 1991-priser. Mill. kr ... 3*
Tabell A4 (1.5): Bruttonasjonalprodukt etter næring. Faste 1991-priser. Mill. kr ... 4*
Tabell A5 (1.6): Produksjon og inntekt. Hovedrelasjoner. Løpende priser. Mill. kr ... 5*
Tabell A6 (1.12): Utenriksregnskap. Sammendrag. Mill. kr ... 6*
Tabell A7 (4.1): Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Volum- og prisendringer i prosent ... 7*
Tabell A8 (4.2): Bruttonasjonalprodukt etter næring. Volumendringer i prosent ... 8*
Tabell A9 (4.3): Privat konsum. Volum- og prisendringer i prosent ... 9*
Tabell A10 (4.5): Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Volum- og prisendringer i prosent ... 10*
Tabell A11 (4.6): Eksport av varer og tjenester. Volum- og prisendringer i prosent ... 11*
Tabell A12 (4.7): Import av varer og tjenester. Volum- og prisendringer i prosent ... 12*
Tabell A13 (5.2): Bruttoproduksjon etter næring. Faste 1991-priser. Mill. kr ... 13*
Tabell A14 (5.4): Vareinnsats etter næring. Faste 1991-priser. Mill. kr ... 14*
Tabell A15 (6.1): Privat konsum. Løpende priser. Mill. kr ... 15*
Tabell A16 (6.2): Privat konsum. Faste 1991-priser. Mill. kr ... 16*
Tabell A17 (6.9): Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Løpende priser. Mill. kr 17*
Tabell A18 (6.10): Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Faste 1991-priser. Mill. kr ... 18*
Tabell A19 (6.13): Eksport av varer og tjenester. Løpende priser. Mill. kr ... 19*
Tabell A20 (6.14): Eksport av varer og tjenester. Faste 1991-priser. Mill. kr ... 20*
Tabell A21 (6.15): Import av varer og tjenester. Løpende priser. Mill. kr ... 21*
Tabell A22 (6.16): Import av varer og tjenester. Faste 1991-priser. Mill.kr ... 22*

B. KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

Tabell B1: Olje- og gassproduksjon ... 23*
Tabell B2: Produksjonsindeksen etter næring og anvendelse ... 23*
Tabell B3: Industriproduksjon - produksjonsindeksen ... 23*
Tabell B4: Ordretilgang - industri ... 24*
Tabell B5: Ordrereserver - industri ... 24*
Tabell B6: Påløpte investeringskostnader for oljeutvinning ... 25*
Tabell B7: Industriinvesteringer i verdi - investeringsundersøkelsen ... 25*
Tabell B8: Boligbygging ... 25*
Tabell B9: Detaljomsetningsvolum - sesongjustert indeks ... 26*
Tabell B10: Detaljomsetningsvolum mv. - endring fra foregående år ... 26*
Tabell B11: Arbeidsmarkedet - arbeidskraftundersøkelsen ... 26*
Tabell B12: Arbeidsmarkedet - arbeidskontorenes registreringer ... 26*
Tabell B13: Timefortjeneste ... 27*
Tabell B14: Konsumprisindeksen ... 27*
Tabell B15: Engrospriser ... 27*
Tabell B16: Utenrikshandel - verditall ... 28*
Tabell B17: Utenrikshandel - indekser ... 28*

[1)] Tallene i parentes gir henvisning til tabellene i NOS NASJONALREGNSKAPSSTATISTIKK.

Diagrammer

Olje- og gassproduksjon 29*
Produksjonsindeksen 29*
Ordreindeksen - industri 30*
Byggearealstatistikk og boliglån, nye boliger 31*
Ordreindeksen - bygge- og anleggsvirksomhet 31*
Arbeidsledighet og sysselsetting 32*
Antatte og utførte investeringer i industrien 32*
Detaljomsetning mv. 32*
Lønninger 32*
Konsum- og engrospriser 33*
Nominell rente på tre-måneders plasseringer 33*
Utenrikshandel 33*

C. NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTVALGTE OECD-LAND

Tabell C1: Bruttonasjonalprodukt 34*
Tabell C2: Privat konsum 34*
Tabell C3: Offentlig konsum 34*
Tabell C4: Bruttoinvesteringer i fast realkapital 34*
Tabell C5: Eksport av varer og tjenester 35*
Tabell C6: Import av varer og tjenster 35*
Tabell C7: Privat konsum 35*
Tabell C8: Arbeidsledighet 35*

D. KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

Tabell D1: Sverige 36*
Tabell D2: Danmark 36*
Tabell D3: Storbritannia 36*
Tabell D4: Tyskland (vest) 36*
Tabell D5: Frankrike 37*
Tabell D6: USA 37*
Tabell D7: Japan 37*

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A1 Bruttoproduksjon, vareinnsats og bruttonasjonalprodukt. Løpende priser. Mill. kr [1)]

	1991	1992	92.1	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2[a)]
Bruttoproduksjon	1312344	1346160	325556	334114	326866	359625	334882	341040
Fastlands-Norge	1123785	1160638	279616	288181	282593	310247	285945	292291
Vareinnsats	625661	644507	155802	161314	153499	173892	158234	163362
Fastlands-Norge	560016	576360	138558	144533	137020	156249	141125	145961
Bruttonasjonalprodukt ...	686686	701653	169754	172799	173367	185733	176648	177678
Fastlands-Norge	563771	584278	141058	143649	145574	153998	144820	146330

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding. a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

REVISJONER AV DE KVARTALSVISE NASJONALREGNSKAPSTALLENE

De kvartalsvise nasjonalregnskapstallene kan bli endret for hvert nytt kvartal som beregnes og publiseres. Dette skyldes hovedsakelig:

i) Ny informasjon.
Det tas løpende inn ny informasjon om alle kvartalene i inneværende år. Særlig gjelder dette siste kvartal hvor datagrunnlaget er ufullstendig, og beregningene derfor i større grad er basert på anslag.

ii) Skifte av basisår.
I det kvartalsvise nasjonalregnskapet skiftes basisåret en gang om året.

iii) Avstemming mot årlig nasjonalregnskap.
Det kvartalsvise nasjonalregnskapet avstemmes mot de årlige nasjonalregnskapene etterhvert som disse foreligger og publiseres. Denne avstemmingen medfører revisjoner av både sum fire kvartaler og kvartalsmønsteret.

iv) Metodeforbedringer.
Det arbeides kontinuerlig med å forbedre metodene som benyttes i beregningsopplegget.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A2 (1.1) Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Løpende priser. Mill. kr [1)]

	1991	1992	92.1	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2[a)]
Bruttonasjonalprodukt . . .	686682	701650	169753	172799	173366	185732	176648	177677
Innenlandsk bruk av varer og tjenester	626255	650373	153081	164014	161642	171636	162362	159461
Konsum	497181	522368	122251	129603	129000	141513	125982	131613
Privat konsum	349703	365001	85291	89980	90529	99202	87966	91820
Spesifisert innenlandsk konsum	339499	353367	82829	87112	87576	95850	85086	88856
Konsum i utlandet, netto	10205	11634	2462	2867	2953	3352	2880	2964
Offentlig konsum	147478	157367	36961	39623	38472	42312	38016	39793
Statlig konsum	58380	62689	13577	16054	14824	18233	14022	15357
Sivilt	36162	39693	9604	10508	9625	9956	10153	10668
Forsvar	22218	22996	3973	5546	5199	8278	3870	4689
Kommunalt konsum . .	89098	94678	23383	23569	23647	24078	23993	24436
Bruttoinvestering	129074	128006	30830	34411	32642	30123	36381	27848
Bruttoinvestering i fast kapital	127053	134280	22709	47662	28583	35326	24990	42864
Næringsvirksomhet . . .	102733	109322	17638	41440	23268	26977	20254	37687
Oljevirksomhet	31577	41742	4362	24430	6465	6485	4931	20542
Annen næringsvirksomhet	71156	67581	13276	17009	16803	20492	15323	17145
Offentlig forvaltning . .	24320	24957	5071	6222	5315	8349	4736	5177
Statlig	11404	12358	2175	3353	2179	4652	1913	2344
Kommunal	12915	12599	2896	2869	3136	3698	2823	2833
Lagerendring	2021	-6274	8121	-13251	4059	-5203	11390	-15016
Oljeplattformer under arbeid	9732	3430	4393	-9066	3963	4140	5247	-6763
Annen lagerendring . .	-7711	-9704	3728	-4185	96	-9343	6144	-8253
Eksport	307526	303025	76996	74633	73288	78108	75635	79303
Råolje og naturgass	96704	97158	23693	24485	23191	25789	25577	26686
Eksport ellers	210821	205867	53303	50148	50097	52319	50058	52617
-Import	247098	251748	60324	65848	61564	64012	61350	61086

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding. a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A3 (1.2) Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Faste 1991-priser. Mill. kr [1)]

	1991	1992	92.1	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2[a)]
Bruttonasjonalprodukt . . .	686683	709316	174265	174277	175411	185364	175188	174473
Innenlandsk bruk av varer og tjenester	626256	635380	151040	160126	157723	166491	157292	152598
Konsum	497181	510129	120569	126607	125485	137469	121972	126035
Privat konsum	349704	355909	84077	87732	87915	96185	84539	87453
Spesifisert innenlandsk konsum	339499	344496	81655	84916	84948	92978	81896	84751
Konsum i utlandet, netto	10204	11413	2422	2816	2967	3207	2643	2701
Offentlig konsum	147478	154220	36491	38875	37570	41284	37433	38582
Statlig konsum	58380	61490	13358	15741	14543	17848	13770	14882
Sivilt	36162	38917	9459	10285	9430	9743	9983	10341
Forsvar	22218	22573	3899	5456	5113	8105	3787	4540
Kommunalt konsum . .	89098	92729	23133	23134	23027	23436	23664	23700
Bruttoinvestering	129074	125251	30471	33519	32238	29022	35319	26563
Bruttoinvestering i fast kapital	127053	131525	22416	46737	28090	34281	24205	41510
Næringsvirksomhet . . .	102733	106619	17310	40550	22790	25968	19379	36369
Oljevirksomhet	31577	41503	4388	24188	6493	6434	4797	19875
Annen næringsvirksomhet	71156	65115	12922	16362	16297	19534	14582	16494
Offentlig forvaltning . .	24320	24907	5107	6187	5300	8313	4826	5142
Statlig	11405	12327	2193	3332	2172	4630	1949	2329
Kommunal	12916	12580	2914	2855	3129	3683	2877	2813
Lagerendring	2021	-6274	8055	-13218	4148	-5259	11114	-14947
Oljeplattformer under arbeid	9732	3316	4354	-8975	3899	4038	5099	-6557
Annen lagerendring og statistiske avvik	-7711	-9591	3701	-4243	248	-9297	6015	-8391
Eksport	307526	326422	83654	80148	79936	82684	78176	82365
Råolje og naturgass	96704	107182	27061	26257	26249	27616	26799	28263
Eksport ellers	210822	219240	56592	53891	53688	55069	51377	54102
-Import	247098	252486	60429	65997	62249	63811	60280	60490

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding. a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A4 (1.5) Bruttonasjonalprodukt etter næring. Faste 1991-priser. Mill. kr [1)]

	1991	1992	92.1	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2[a)]
Bruttonasjonalprodukt . . .	686687	709318	174265	174278	175411	185364	175189	174474
Næringsvirksomhet	533297	549463	136120	133883	136046	143414	136164	133751
Primærnæringer	20052	19702	4599	2415	8238	4450	4440	2197
Jordbruk	11447	10955	1764	124	6733	2334	1849	-126
Skogbruk	3769	3776	1589	1007	315	866	1333	928
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	4836	4970	1246	1284	1190	1250	1258	1395
Oljevirksomhet	99664	112064	28161	27052	27322	29529	28129	28374
Råolje og naturgass . .	89671	100931	25347	24363	24611	26610	25315	25529
Rørtransport	9994	11134	2815	2689	2711	2919	2814	2846
Industri og bergverksdrift	94293	96004	24408	24301	22393	24902	24420	24449
Bergverksdrift	1702	1722	427	441	420	435	431	438
Industri	92591	94281	23981	23860	21974	24467	23989	24012
Skjermet industri . . .	30107	30043	7344	7866	7102	7731	7202	7633
Utekonkurrerende industri	17471	17448	4463	4419	4168	4398	4492	4551
Hjemmekonkurrerende industri	45012	46790	12174	11575	10704	12337	12296	11828
Elektrisitetsforsyning . .	26386	27966	7792	6417	5942	7815	8032	6171
Bygge- og anleggsvirksomhet	24705	24471	5294	6048	5755	7373	5320	5976
Varehandel	66663	67874	15495	16859	16641	18880	15363	16804
Utenriks sjøfart og oljeboring	23250	22416	5667	5594	5669	5486	5285	4976
Utenriks sjøfart	21044	20155	5117	5009	5064	4964	4910	4608
Oljeboring	2206	2261	549	585	605	521	374	368
Samferdsel	40693	40038	9567	11067	10241	9163	9870	10282
Boligtjenester	33811	33968	8481	8488	8495	8503	8508	8510
Finansiell tjenesteyting	27897	27318	6837	6715	6836	6930	6776	6698
Annen næringsvirksomhet	75883	77643	19819	18927	18513	20384	20020	19313
Hotell- og restaurantdrift	8652	8704	1881	2176	2717	1930	1925	2178
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet	32321	32968	8795	7824	7507	8842	8916	8035
Tjenesteyting ellers . .	34910	35971	9143	8927	8290	9612	9179	9100
Offentlig forvaltning . . .	111910	115975	28554	29615	28689	29116	29141	29992
Statlig forvaltning	33226	34230	8086	9154	8447	8543	8172	9032
Sivilt	24584	25772	6168	6937	6357	6310	6176	6823
Forsvar	8643	8458	1919	2217	2090	2234	1996	2209
Kommunal forvaltning .	78684	81744	20468	20461	20242	20573	20969	20960
Korreksjonsposter	41480	43880	9591	10780	10675	12834	9884	10731
Påløpt merverdi- og investeringsavgift	58697	60015	13828	14549	14626	17012	13824	14538
Avgiftskorreksjoner . . .	7031	7167	1596	1958	1830	1783	1864	1942
Frie banktjenester	-24249	-23301	-5833	-5728	-5780	-5960	-5805	-5750
MEMO:								
Fastlands-Norge	563773	574838	140437	141632	142420	150349	141775	141123
Skjermede næringer . .	490982	500130	120538	122905	125623	131064	121966	121984
Utekonkurrerende næringer	19173	19171	4890	4860	4588	4833	4923	4989
Hjemmekonkurrerende næringer	53618	55537	15009	13866	12209	14453	14887	14151

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding. a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A5 (1.6) Produksjon og inntekt. Hovedrelasjoner. Løpende priser. Mill. kr [1)]

	1991	1992	92.1	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2[a)]
Bruttonasjonalprodukt . . .	686683	701650	169753	172799	173366	185732	176648	177677
- Renter, aksjeutbytte m.v. til utlandet, netto	17522	22252	9809	7326	837	4280	7498	6833
Bruttonasjonalinntekt . . .	669161	679398	159944	165473	172529	181452	169150	170844
- Kapitalslit	102461	104190	25843	25977	26115	26254	26294	26866
Nasjonalinntekt	566699	575209	134101	139496	146414	155198	142856	143978
- Stønader til utlandet, netto	9810	11255	1961	2402	1895	4997	1672	1842
Disponibel inntekt for Norge	556889	563954	132140	137094	144519	150201	141184	142136
- Konsum i alt	497181	522368	122251	129603	129000	141513	125982	131613
Sparing	59708	41586	9888	7491	15518	8688	15202	10524
Disponibel realinntekt for Norge[2)]	556890	549734	130189	133423	140682	145440	136374	135596

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding. 2) Deflatert med prisindeks (1991=100) for innenlandsk anvendelse ekskl. kapitalslit. a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A6 (1.12) Utenriksregnskap. Sammendrag. Mill.kr [1)]

	1991	1992	92.1	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2
Driftsregnskap								
Eksport	307528	303034	77002	74630	73291	78112	75634	79302
Varer	223420	219694	56580	54433	51197	57484	54483	57831
Tjenester	84108	83340	20422	20197	22094	20628	21151	21471
Import	247098	251748	60323	65847	61564	64013	61350	61087
Varer	170305	166386	40797	42968	39337	43285	40838	39222
Tjenester	76793	85362	19526	22879	22228	20729	20511	21865
Eksportoverskudd	60430	51286	16679	8782	11727	14099	14284	18215
Renter og stønader								
Fra utlandet	25889	24726	6210	6414	5509	6594	5789	5490
Renter	20810	19939	5180	5285	4469	5005	4204	4412
Aksjeutbytte mv.	2754	2125	470	553	399	704	781	313
Stønader	2325	2662	561	576	640	886	804	765
Til utlandet	53221	58235	17980	16142	8241	15872	14959	14165
Renter	31679	28797	8338	8310	5072	7077	7586	6782
Aksjeutbytte mv.	9407	15519	7121	4854	633	2912	4897	4776
Stønader	12135	13919	2522	2978	2535	5883	2476	2607
Rente- og stønadsoverskudd	-27332	-33509	-11770	-9728	-2732	-9279	-9171	-8675
Overskudd på driftsregnskapet	33098	17777	4909	-946	8994	4820	5114	9541
Netto endringer i fordringer og gjeld ikke forårsaket av transaksjoner mv.	-4183	-4003	-3564	5317	6210	-11966	-7385	581
Tildelte spesielle trekkrettigheter i IMF	-	-	-	-	-	-	-	-
Netto omvurderinger av fordringer og gjeld pga. valutakursendringer	-7432	-5981	-3742	4914	5169	-12322	-8485	664
Norges Banks internasjonale reserver.	4216	6402	1802	-1616	-1003	7219	-229	3460
Andre sektorers bankinnskudd og kortsiktig gjeld	-5088	-223	-1749	1743	1593	-1809	-174	-286
Langsiktig lånegjeld	-10021	-18522	-8011	9031	8847	-28388	-12048	-2551
Lån til utlandet	3462	6362	4216	-4243	-4268	10656	3966	41
Fordringer og gjeld ellers	..	..	..	..	..	..	..	..
Andre omvurderinger	3249	1979	178	403	1042	356	1099	-83
Nedgang i Norges nettogjeld	28915	13775	1345	4371	15205	-7146	-2272	10122
Kapitalregnskap								
Netto inngang, langsiktige kapitaltransaksjoner	2324	18301	6343	7754	3880	324	3	15717
Netto inngang, kjente kortsiktige kapitaltransaksjoner	-34478	-15855	-9499	-8241	-3914	5800	5415	-18719
Netto inngang, andre kortsiktige kapitaltransaksjoner og statistiske avvik	-943	-20224	-1753	1433	-8961	-10944	-10532	-6539
Netto kapitaltransaksjoner i alt	-33098	-17777	-4909	946	-8994	-4820	-5114	-9541
Netto endringer i fordringer og gjeld forårsaket av valutakursendringer mv	4182	4003	3564	-5318	-6210	11966	7386	-581
Oppgang i Norges nettogjeld	-28915	-13775	-1345	-4371	-15205	7146	2272	-10122

1) Uoverenstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

Tabell A7 (4.1) Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Volum- og prisendringer i prosent

	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2[a)]	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2[a)]
	A. Prosentvis volumendring fra samme periode året før					B. Prosentvis prisendring fra samme periode året før				
Bruttonasjonalprodukt	2.6	3.2	4.1	0.5	0.1	-1.1	-1.4	0.4	3.5	2.7
Innenlandsk bruk av varer og tjenester	3.7	2.8	0.5	4.1	-4.7	2.8	2.0	2.2	1.8	2.0
Konsum	3.9	1.5	2.9	1.2	-0.5	2.6	2.4	2.1	1.9	2.0
Privat konsum	3.6	0.9	1.9	0.5	-0.3	2.7	2.6	2.4	2.6	2.4
Spesifisert innenlandsk konsum	2.8	0.9	1.9	0.3	-0.2	2.7	2.8	2.4	2.4	2.2
Konsum i utlandet, netto	40.4	1.9	1.5	9.1	-4.1	-0.1	-2.0	4.0	7.2	7.7
Offentlig konsum	4.5	3.1	5.3	2.6	-0.8	2.5	1.8	1.3	0.3	1.2
Statlig konsum	5.1	3.5	8.0	3.1	-5.5	2.4	1.0	1.0	0.2	1.2
Sivilt	9.6	1.5	9.7	5.5	0.6	2.7	1.0	0.9	0.2	1.0
Forsvar	-2.5	7.4	6.1	-2.9	-16.8	2.0	0.9	1.2	0.3	1.6
Kommunalt konsum	4.1	2.8	3.2	2.3	2.4	2.6	2.3	1.4	0.3	1.2
Bruttoinvestering	3.1	8.2	-9.6	15.9	-20.8	3.4	0.7	2.8	1.8	2.1
Bruttoinvestering i fast kapital	40.2	-6.0	-3.2	8.0	-11.2	2.5	1.1	2.5	1.9	1.3
Næringsvirksomhet	43.5	-5.2	-4.5	12.0	-10.3	2.8	1.3	3.2	2.6	1.4
Oljevirksomhet	90.1	-21.6	0.4	9.3	-17.8	0.9	-1.3	1.7	3.4	2.3
Annen næringsvirksomhet	5.4	3.4	-6.0	12.8	0.8	5.2	2.3	3.8	2.3	-0.0
Offentlig forvaltning	21.8	-9.3	1.1	-5.5	-16.9	0.6	0.2	0.2	-1.2	0.1
Statlig	58.6	-17.0	3.0	-11.1	-30.1	0.7	0.3	0.3	-1.1	0.0
Kommunal	-4.1	-3.0	-1.1	-1.3	-1.5	0.5	0.1	0.2	-1.3	0.2
Lagerendring	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Oljeplattformer under arbeid	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Annen lagerendring og statistiske avvik	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Eksport	1.3	4.5	5.5	-6.5	2.8	-7.6	-8.8	-4.1	5.1	3.4
Råolje og naturgass	7.0	15.9	7.6	-1.0	7.6	-5.9	-11.6	-6.7	9.0	1.3
Eksport ellers	-1.2	-0.3	4.4	-9.2	0.4	-8.4	-7.4	-2.8	3.4	4.5
-Import	3.7	3.8	-3.4	-0.2	-8.3	0.1	-2.3	-0.7	2.0	1.2

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A8 (4.2) Bruttonasjonalprodukt etter næring. Volumendringer i prosent

	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2[a)]
Bruttonasjonalprodukt	2.6	3.2	4.1	0.5	0.1
Næringsvirksomhet	1.7	3.2	4.2	0.0	-0.1
Primærnæringer	14.5	-14.6	11.6	-3.5	-9.0
Jordbruk	-159.5	-17.2	6.8	4.8	-201.0
Skogbruk	2.2	21.8	3.9	-16.1	-7.8
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	-3.6	-4.9	29.1	0.9	8.7
Oljevirksomhet	8.6	18.9	10.5	-0.1	4.9
Råolje og naturgass	8.8	18.6	10.7	-0.1	4.8
Rørtransport	7.1	20.8	8.2	-0.0	5.8
Industri og bergverksdrift	-0.6	2.6	1.2	0.1	0.6
Bergverksdrift	-3.4	3.2	1.6	0.9	-0.8
Industri	-0.6	2.6	1.2	0.0	0.6
Skjermet industri	-0.7	-1.4	-0.7	-1.9	-3.0
Utekonkurrerende industri	-0.9	0.7	-0.0	0.6	3.0
Hjemmekonkurrerende industri	-0.4	6.2	2.9	1.0	2.2
Elektrisitetsforsyning	2.8	18.6	14.2	3.1	-3.8
Bygge- og anleggsvirksomhet	3.9	-6.0	5.3	0.5	-1.2
Varehandel	1.8	1.2	3.3	-0.8	-0.3
Utenriks sjøfart og oljeboring	-4.2	-2.5	-3.6	-6.7	-11.0
Utenriks sjøfart	-5.6	-4.0	-3.0	-4.0	-8.0
Oljeboring	9.9	12.1	-8.7	-31.9	-37.1
Samferdsel	-1.6	-3.6	-2.4	3.2	-7.1
Boligtjenester	0.5	0.4	0.4	0.3	0.3
Finansiell tjenesteyting	-3.5	-2.0	0.5	-0.9	-0.2
Annen nærings-virksomhet	-0.5	3.0	2.9	1.0	2.0
Hotell- og restaurantdrift	1.9	1.5	0.0	2.3	0.1
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet	-4.4	4.6	3.4	1.4	2.7
Tjenesteyting ellers	2.5	2.0	3.1	0.4	1.9
Offentlig forvaltning	4.6	3.4	3.0	2.1	1.3
Statlig forvaltning	5.1	4.5	2.1	1.1	-1.3
Sivilt	7.6	5.7	2.3	0.1	-1.6
Forsvar	-1.9	0.9	1.6	4.1	-0.4
Kommunal forvaltning	4.4	2.9	3.3	2.4	2.4
Korreksjonsposter	8.8	3.9	5.7	3.1	-0.5
Påløpt merverdi- og investeringsavgift	2.8	1.6	3.9	-0.0	-0.1
Avgiftskorreksjoner	9.0	-4.5	-1.3	16.8	-0.8
Frie banktjenester	-5.1	-4.2	-1.3	-0.5	0.4
MEMO:					
Fastlands-Norge	1.8	0.9	3.2	1.0	-0.4
Skjermede næringer	2.2	0.5	3.1	1.2	-0.7
Utekonkurrerende næringer	-1.1	0.9	0.1	0.7	2.6
Hjemmekonkurrerende næringer	-0.5	5.4	4.8	-0.8	2.1

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A9 (4.3) Privat konsum. Volum- og prisendringer i prosent

	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2[a)]	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2[a)]
	A. Prosentvis volumendring fra samme periode året før					B. Prosentvis prisendring fra samme periode året før				
Privat konsum	3.6	0.9	1.9	0.5	-0.3	2.7	2.6	2.4	2.6	2.4
Spesifisert innenlandsk konsum	2.8	0.9	1.9	0.3	-0.2	2.7	2.8	2.4	2.4	2.2
Matvarer	8.9	4.1	4.8	0.8	1.4	2.6	0.6	-0.2	-1.3	-1.7
Drikkevarer og tobakk	7.3	-8.0	-10.7	4.6	-7.4	8.0	9.9	10.0	4.5	4.3
Klær og skotøy	-8.5	-5.4	-0.4	-11.3	-5.2	2.6	2.3	1.5	2.9	2.8
Bolig, lys og brensel	-0.1	1.2	3.5	1.8	3.2	1.8	2.1	1.6	2.9	3.0
Møbler og husholdningsartikler	-2.8	0.7	0.8	-3.7	-2.8	0.5	0.4	1.0	2.0	2.2
Helsepleie	7.4	5.1	3.6	1.4	2.4	4.2	8.0	7.6	5.7	5.4
Transport, post- og teletjenester	5.7	2.4	4.6	3.0	-0.9	2.1	2.5	3.0	3.5	3.6
Fritidssysler og utdanning	-2.9	-3.0	2.4	-2.0	-2.3	2.7	2.6	2.1	3.0	3.1
Andre varer og tjenester	3.7	3.3	1.1	1.3	1.4	2.7	3.0	2.4	2.5	2.3
Korreksjonsposter	40.4	1.9	1.5	9.1	-4.1	-0.1	-2.0	4.0	7.2	7.7
Nordmenns konsum i utlandet	14.0	9.0	0.8	3.1	2.0	2.0	1.4	3.8	5.6	5.4
Utlendingers konsum i Norge	-3.8	13.7	-0.2	-3.2	7.9	3.7	3.6	3.6	3.7	3.3

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A10 (4.5) Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Volum- og prisendringer i prosent

	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2[a)]	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2[a)]
	A.	Prosentvis volumendring fra samme periode året før				B.	Prosentvis prisendring fra samme periode året før			
Bruttoinvestering i fast kapital	40.2	-6.0	-3.2	8.0	-11.2	2.5	1.1	2.5	1.9	1.3
Beboelseshus, driftsbygg og andre anlegg[1)]	2.9	-6.2	6.2	-1.2	-4.8	0.7	0.6	0.3	-2.0	-0.6
Aktiverte utgifter til oljeboring og oljeleting, olje- og gassrørledning	-11.2	-17.7	-4.9	17.1	20.0	0.3	-1.6	2.2	4.0	2.9
Skip og båter	-331.5	-281.3	-98.7	-177.1	-135.2	8.7	-3020.3	2247.2	162.1	-104.9
Fly, biler mv. og rullende materiell	1.8	4.5	24.7	-9.5	-21.7	2.7	1.1	2.6	-1.2	4.5
Oljeborerigger og -skip, oljeutvinningsplattformer mv.	190.0	-50.0	-16.8	-26.3	-24.1	1.2	-0.4	0.5	0.2	1.7
Maskiner, redskap og inventar ellers	3.9	12.8	1.9	-6.1	9.7	-0.3	-1.7	-0.5	0.9	2.8
Næringsvirksomhet	43.5	-5.2	-4.5	12.0	-10.3	2.8	1.3	3.2	2.6	1.4
Primærnæringer	-10.0	-10.9	2.2	-10.4	-8.1	2.2	4.5	2.1	1.7	0.6
Jordbruk	-2.2	-0.1	-5.4	2.1	1.4	0.3	-0.4	-0.2	-0.6	1.1
Skogbruk	-28.3	-23.7	-12.9	1.6	-25.5	0.6	0.3	0.2	0.3	-0.0
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	-22.8	-44.2	40.3	-35.2	-38.6	12.4	42.0	8.4	9.1	3.6
Oljevirksomhet	90.1	-21.6	0.4	9.3	-17.8	0.9	-1.3	1.7	3.4	2.3
Råolje og naturgass	124.3	-7.7	2.9	-17.2	-20.7	0.9	-1.4	1.7	3.3	2.3
Rørtransport	-29.3	-48.6	-53.3	1332.2	14.1	0.6	-1.2	2.9	4.0	2.9
Industri og bergverksdrift	-12.9	5.3	16.6	-1.7	13.5	0.1	-1.0	-0.2	-0.4	1.7
Bergverksdrift	-26.9	-32.6	-12.3	-26.8	-20.6	0.2	-0.8	0.4	-0.3	2.4
Industri	-12.4	6.7	17.4	-0.8	14.6	0.1	-1.0	-0.3	-0.4	1.7
Skjermet industri	14.9	40.2	11.3	41.9	53.5	0.2	-0.9	-0.2	-0.3	1.5
Utekonkurrerende industri	-34.4	-8.4	48.2	-33.8	-11.4	-0.0	-1.0	-0.3	0.1	2.0
Hjemmekonkurrerende industri	-9.8	1.0	1.3	-6.7	1.4	0.1	-1.0	-0.2	-0.8	1.7
Elektrisitetsforsyning	10.0	26.4	-15.6	-9.7	-4.2	0.4	-0.4	0.1	-0.4	1.2
Bygge- og anleggsvirksomhet	8.9	-9.6	16.9	3.5	-2.2	0.3	-1.1	-0.1	-0.3	2.7
Varehandel	8.6	14.4	8.5	0.1	-1.8	1.0	-1.0	0.4	-1.5	4.3
Utenriks sjøfart og oljeboring	-251.8	-184.1	-102.7	-151.2	-44.2	19.5	4131.5	-861.6	184.5	5.4
Utenriks sjøfart	-237.3	-116.6	-106.1	-149.4	-154.7	23.8	1322.0	-482.5	181.9	-84.8
Oljeboring	121.5	-83.0	-89.9	-78.7	1713.5	6.9	-12.1	-12.6	-32.7	-0.1
Samferdsel	9.4	9.3	44.8	-12.0	18.6	1.7	1.1	1.5	0.1	1.1
Boligtjenester	-17.9	-10.1	-11.3	-12.9	-14.3	0.8	0.7	0.4	-2.1	-0.6
Finansiell tjenesteyting	2.6	1.3	7.4	-3.4	-5.5	0.1	-0.4	-0.1	-0.2	0.7
Annen næringsvirksomhet	-2.7	-2.8	7.3	33.2	20.7	0.6	-0.1	0.1	-1.8	0.5
Hotell- og restaurantdrift	8.0	8.0	4.3	-2.6	-3.9	0.5	-1.4	0.0	-1.3	3.6
Utleie av forretningsbygg	-8.2	-8.6	10.2	72.4	41.2	1.1	0.9	0.5	-2.3	-0.9
Vannforsyning	0.3	1.1	2.0	0.7	0.7	0.7	0.5	0.3	-1.9	-0.5
Tjenesteyting ellers	3.6	4.9	5.0	-0.7	1.7	-0.2	-1.7	-0.5	0.4	3.1
Offentlig forvaltning	21.8	-9.3	1.1	-5.5	-16.9	0.6	0.2	0.2	-1.2	0.1
Statlig	58.6	-17.0	3.0	-11.1	-30.1	0.7	0.3	0.3	-1.1	0.0
Kommunal	-4.1	-3.0	-1.1	-1.3	-1.5	0.5	0.1	0.2	-1.3	0.2
MEMO:										
Fastlands-Norge	1.6	-0.8	7.0	-3.4	-2.3	0.8	0.2	0.5	-0.9	0.9
Skjermede næringer	5.7	0.5	5.5	-1.2	-1.4	0.7	0.1	0.5	-1.1	0.9
Utekonkurrerende næringer	-33.7	-10.7	42.9	-33.1	-12.4	0.0	-1.0	-0.3	0.1	2.0
Hjemmekonkurrerende næringer	-14.1	-7.9	4.7	-12.3	-6.8	1.8	2.9	1.1	0.7	1.2

1) Inkl. endring i husdyrbestand. a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A11 (4.6) Eksport av varer og tjenester. Volum- og prisendringer i prosent

	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2
	A. Prosentvis volumendring fra samme periode året før					B. Prosentvis prisendring fra samme periode året før				
Eksport i alt	1.3	4.5	5.5	-6.5	2.8	-7.6	-8.8	-4.1	5.1	3.4
Varer	1.2	5.6	6.2	-7.0	5.0	-7.3	-9.5	-5.5	3.6	1.2
Råolje og naturgass fra Nordsjøen	7.0	15.9	7.6	-1.0	7.6	-5.9	-11.6	-6.7	9.0	1.3
Skip, nybygde	8.7	-53.4	44.0	-80.1	29.0	0.8	-0.0	0.6	1.9	2.6
Skip, eldre	-37.7	-43.7	-19.1	-24.4	-21.1	-35.3	-29.0	-15.2	-11.1	8.8
Oljeplattformer og moduler, nybygde	86.8	-98.2	-71.7	-98.5	1730.6	1.1	0.4	0.9	2.1	2.2
Oljeplattformer, eldre	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Direkte eksport ved oljevirksomhet	52.4	-2.3	-30.1	-30.4	-0.5	0.3	-0.9	1.4	3.6	2.7
Andre varer	-0.2	6.4	5.9	-3.8	3.1	-6.9	-7.2	-4.2	0.8	0.3
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	46.3	7.2	5.0	-0.9	-12.9	-6.1	8.2	6.6	0.9	11.5
Bergverksprodukter	5.4	-0.9	7.2	-20.1	-2.2	-3.2	3.8	1.4	5.6	-4.8
Industriprodukter	-2.3	5.5	5.1	-3.5	5.0	-6.7	-7.6	-4.7	0.7	-0.4
Nærings- og nytelsesmidler	-9.0	12.1	-1.7	18.1	11.2	-2.8	-5.9	-5.4	-3.0	-5.5
Grafiske produkter	6.5	-7.9	-16.5	-16.2	-19.3	5.0	4.0	4.0	3.9	3.4
Treforedlingsprodukter	-4.4	-6.7	-3.2	1.4	12.1	-7.8	-8.9	-9.3	-7.3	-9.1
Kjemiske råvarer	-3.0	13.8	6.5	25.3	-1.0	-9.7	-14.5	-2.3	-4.9	-2.0
Raffinerte oljeprodukter	-3.9	0.0	107.9	-18.6	31.6	-9.3	-10.9	-11.9	8.7	6.2
Metaller	-0.3	3.2	-2.9	-9.5	2.1	-10.1	-10.1	-5.8	2.0	-3.3
Tekstil- og bekledningsvarer	-0.6	-9.4	-3.7	-6.3	1.3	-1.6	4.4	-1.0	-2.2	-5.8
Trevarer, møbler og innredninger	7.5	9.5	-5.8	-4.1	-0.3	-4.9	-6.4	0.2	-3.8	-3.8
Kjemiske og mineralske produkter	1.3	6.1	-1.3	0.8	5.1	-7.0	-0.9	2.1	2.3	4.0
Andre verkstedprodukter	-2.1	9.3	0.1	-15.9	-6.6	-2.9	-4.8	-3.1	4.0	6.6
Elektrisk kraft	15.7	277.9	234.5	-29.3	-71.6	-36.9	-52.0	-28.7	43.6	6.3
Tjenester	1.8	1.7	3.3	-5.1	-3.4	-8.5	-6.9	-0.2	9.2	10.0
Brutto frakter ved skipsfart	-7.6	-12.4	-4.4	-7.4	-6.0	-16.8	-15.4	-3.5	14.1	16.7
Brutto inntekter ved oljeboring	36.2	67.8	44.2	-49.3	6.4	-5.2	-13.0	4.8	8.7	8.5
Direkte eksport ved annen oljevirksomhet	10.4	22.0	5.8	0.8	10.2	2.6	2.0	2.2	3.1	3.0
Eksport av rørtjenester	-2.4	36.4	-5.9	0.4	12.3	-12.1	-30.0	-1.8	3.1	-6.7
Utlendingers konsum i Norge	-3.8	13.7	-0.2	-3.2	7.9	3.7	3.6	3.6	3.7	3.3
Andre tjenester	30.9	23.1	21.5	1.2	-5.6	4.6	3.5	3.4	3.0	3.2

Tabell A12 (4.7) Import av varer og tjenester. Volum- og prisendringer i prosent

	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2
	A. Prosentvis volumendring fra samme periode året før					B. Prosentvis prisendring fra samme periode året før				
Import i alt	3.7	3.8	-3.4	-0.2	-8.3	0.1	-2.3	-0.7	2.0	1.2
Varer	-2.8	6.0	-6.0	-0.2	-7.8	-1.5	-4.2	-2.0	0.3	-1.0
Skip, nybygde og eldre	11.9	-33.4	-58.0	109.1	-72.2	0.0	11.0	20.5	21.1	6.6
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	-80.7	-85.9	-94.4	-89.7	431.6	-0.9	-17.5	-19.2	-33.3	0.0
Direkte import ved oljevirksomhet	16.4	-44.4	199.5	-17.5	-90.7	2.7	2.2	2.3	3.1	3.0
Andre varer	-2.1	11.3	0.2	-3.1	-1.8	-1.9	-4.6	-3.1	-1.1	-0.8
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	7.9	26.7	16.3	-14.3	3.8	-4.3	-14.6	-8.3	-5.0	-8.1
Råolje	-47.5	71.3	-47.3	64.7	-44.3	-9.6	5.9	-7.6	1.2	-1.0
Bergverksprodukter	-5.0	-1.6	-4.4	-7.7	13.9	4.8	2.2	-7.2	-5.6	-5.6
Industriprodukter	-1.6	11.0	0.6	-2.8	-1.8	-1.9	-4.4	-2.8	-0.9	-0.4
Nærings- og nytelsesmidler	-3.7	4.7	10.5	11.1	10.1	0.8	-0.6	-2.9	-0.7	-1.5
Grafiske produkter	-7.1	1.9	-5.8	-11.9	-1.3	5.7	-1.0	6.5	5.7	-0.3
Treforedlingsprodukter	-2.8	1.8	9.9	0.2	7.4	-2.6	-4.7	-7.5	-7.0	-8.2
Kjemiske råvarer	6.4	1.8	6.8	5.7	14.0	-11.4	-9.6	-11.1	-7.2	-7.5
Raffinerte oljeprodukter	-12.6	-8.2	29.0	-1.3	6.5	1.4	-15.5	-22.0	5.2	-1.9
Metaller	11.1	7.3	-1.7	-12.9	-4.4	-9.4	-12.0	-12.1	-0.8	-3.0
Tekstil- og bekledningsvarer	-3.1	11.0	5.2	1.3	0.7	-2.5	-5.4	-3.6	-0.6	-4.4
Trevarer	-1.3	6.3	2.4	0.5	6.4	-1.6	-4.3	-1.8	-7.7	-7.5
Kjemiske og mineralske produkter	-7.5	6.3	-3.9	-0.9	6.0	2.9	-3.7	3.4	-1.2	-1.0
Andre verkstedprodukter	2.0	19.6	5.8	1.4	-2.4	-2.0	-2.7	-2.4	0.3	3.8
Transportmidler mv. uten tilsvarende norsk produksjon	-15.6	20.3	-29.2	-38.2	-50.1	1.1	1.8	3.4	4.2	7.8
Elektrisk kraft	94.7	-88.5	-90.1	-85.9	-72.3	17.9	-20.7	12.7	-15.7	-39.8
Tjenester	19.1	-0.1	3.0	-0.4	-9.4	3.7	1.1	2.3	5.4	5.4
Brutto utgifter ved skipsfart	-6.7	-18.6	-5.4	-11.5	-7.5	4.7	-1.0	-1.0	7.3	7.7
Brutto utgifter ved oljeboring	-23.7	0.8	83.1	13.8	56.8	2.6	2.0	2.2	3.1	3.0
Direkte import ved annen oljevirksomhet	48.6	-31.1	-32.1	-7.3	-74.2	0.3	-3.0	1.8	7.4	3.9
Nordmenns konsum i utlandet	13.4	9.1	1.6	3.0	2.0	2.0	1.4	3.8	5.6	5.4
Andre tjenester	58.8	32.9	19.5	9.1	9.2	4.7	3.7	4.0	3.2	3.3

Tabell A13 (5.2) Bruttoproduksjon etter næring. Faste 1991-priser. Mill. kr [1)]

	1991	1992	92.1	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2[a)]
Bruttoproduksjon	1312345	1351493	330144	334711	328471	358167	331987	335585
Næringsvirksomhet	1077446	1107980	272940	274323	268980	291738	273776	275335
Primærnæringer	43526	42503	9248	10050	14108	9097	9097	10147
Jordbruk	27559	26208	4410	5804	10896	5098	4530	5729
Skogbruk	4418	4427	1862	1180	370	1015	1563	1088
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	11548	11868	2976	3066	2842	2984	3003	3331
Oljevirksomhet	131757	148173	37232	35768	36126	39047	37188	37511
Råolje og naturgass	120543	135680	34073	32751	33084	35772	34031	34318
Rørtransport	11214	12493	3159	3017	3042	3276	3157	3193
Industri og bergverksdrift	327597	337742	85467	85464	79094	87717	86239	86417
Bergverksdrift	4239	4290	1063	1098	1045	1084	1073	1090
Industri	323358	333452	84404	84366	78049	86633	85166	85327
Skjermet industri	103482	103921	25316	27278	24475	26852	25093	26674
Utekonkurrerende industri	77193	78296	19870	19837	18734	19856	19912	20357
Hjemmekonkurrerende industri	142683	151235	39218	37251	34841	39925	40162	38296
Elektrisitetsforsyning	54341	57594	16047	13214	12237	16095	16542	12708
Bygge- og anleggsvirksomhet	75278	74566	16133	18430	17535	22468	16212	18211
Varehandel	106625	108562	24783	26965	26617	30198	24573	26878
Utenriks sjøfart og oljeboring	56802	53525	13740	13466	13079	13240	12463	12251
Utenriks sjøfart	52619	49238	12698	12356	11932	12252	11753	11553
Oljeboring	4183	4287	1042	1110	1147	988	710	698
Samferdsel	74189	76923	17687	19835	19135	20266	18574	19491
Boligtjenester	44060	44264	11052	11061	11070	11080	11087	11090
Finansiell tjenesteyting	42903	41141	10297	10112	10295	10436	10205	10088
Annen næringsvirksomhet	120369	122987	31254	29957	29683	32093	31597	30544
Hotell- og restaurantdrift	18242	18353	3967	4589	5728	4069	4060	4593
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet	54227	55311	14755	13126	12594	14835	14959	13480
Tjenesteyting ellers	47899	49323	12532	12242	11360	13190	12578	12471
Offentlig forvaltning	169174	176331	41780	43880	43036	47635	42522	43769
Statlig forvaltning	64587	67226	14604	16930	16038	19652	14680	16141
Sivilt	40756	43689	10454	11129	10658	11449	10789	11153
Forsvar	23831	23536	4150	5801	5381	8204	3891	4987
Kommunal forvaltning	104587	109106	27176	26950	26998	27982	27841	27628
Korreksjonsposter	65725	67181	15424	16508	16456	18795	15689	16480
Påløpt merverdi- og investeringsavgift	58697	60015	13828	14549	14626	17012	13824	14538
Avgiftskorreksjoner	7028	7167	1596	1958	1830	1783	1864	1942
MEMO:								
Fastlands-Norge	1123786	1149794	279172	285477	279267	305879	282336	285823
Skjermede næringer	883704	899679	214183	223044	221436	241016	216623	221661
Utekonkurrerende næringer	81432	82586	20933	20935	19778	20940	20985	21447
Hjemmekonkurrerende næringer	158650	167530	44056	41497	38053	43924	44728	42715

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding. a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A14 (5.4) Vareinnsats etter næring. Faste 1991-priser. Mill. kr [1)]

	1991	1992	92.1	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2[a)]
Vareinnsats	625661	642174	155878	160433	153060	172803	156798	161111
Næringsvirksomhet	544148	558517	136820	140440	132933	148324	137612	141584
Primærnæringer	23473	22800	4649	7635	5869	4647	4656	7950
Jordbruk	16112	15252	2646	5679	4163	2764	2681	5854
Skogbruk	649	650	273	173	54	149	230	160
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	6712	6898	1730	1782	1652	1734	1746	1936
Oljevirksomhet	32093	36109	9070	8716	8804	9518	9059	9137
Råolje og naturgass	30872	34749	8726	8388	8473	9161	8716	8789
Rørtransport	1220	1360	344	328	331	356	344	347
Industri og bergverksdrift	233304	241738	61059	61163	56701	62816	61819	61968
Bergverksdrift	2537	2567	636	657	625	649	642	652
Industri	230768	239171	60423	60505	56076	62167	61177	61315
Skjermet industri	73374	73879	17973	19412	17373	19121	17891	19041
Utekonkurrerende industri	59722	60848	15407	15418	14565	15458	15420	15806
Hjemmekonkurrerende industri	97671	104444	27044	25676	24137	27588	27866	26468
Elektrisitetsforsyning	27955	29628	8255	6798	6295	8280	8510	6537
Bygge- og anleggsvirksomhet	50574	50095	10838	12382	11780	15094	10891	12234
Varehandel	39962	40687	9288	10106	9976	11318	9210	10073
Utenriks sjøfart og oljeboring	33552	31109	8073	7872	7410	7755	7178	7275
Utenriks sjøfart	31575	29083	7581	7347	6867	7288	6843	6945
Oljeboring	1977	2027	493	525	542	467	336	330
Samferdsel	33496	36885	8120	8768	8894	11103	8704	9210
Boligtjenester	10249	10296	2571	2573	2575	2577	2579	2580
Finansiell tjenesteyting	15005	13824	3460	3398	3459	3507	3429	3390
Annen nærings-virksomhet	44486	45344	11435	11030	11170	11709	11576	11232
Hotell- og restaurantdrift	9591	9649	2086	2413	3012	2139	2134	2415
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet	21906	22344	5961	5303	5088	5993	6043	5445
Tjenesteyting ellers	12990	13352	3389	3315	3070	3578	3399	3372
Offentlig forvaltning	57264	60357	13226	14265	14347	18519	13381	13777
Statlig forvaltning	31361	32995	6518	7776	7591	11109	6508	7109
Sivilt	16172	17917	4286	4192	4300	5139	4613	4330
Forsvar	15188	15078	2232	3584	3291	5970	1895	2779
Kommunal forvaltning	25904	27362	6708	6489	6756	7409	6873	6668
Korreksjonsposter	24249	23301	5833	5728	5780	5960	5805	5750
Frie banktjenester	24249	23301	5833	5728	5780	5960	5805	5750
MEMO:								
Fastlands-Norge	560016	574956	138735	143845	136847	155530	140561	144700
Skjermede næringer	392726	399549	93645	100139	95813	109952	94657	99677
Utekonkurrerende næringer	62259	63415	16043	16075	15191	16106	16062	16458
Hjemmekonkurrerende næringer	105032	111993	29047	27631	25843	29471	29842	28564

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding. a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A15 (6.1) Privat konsum. Løpende priser. Mill. kr [1)]

	1991	1992	92.1	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2[a)]
Privat konsum	349704	365002	85291	89980	90529	99202	87966	91820
Spesifisert innenlandsk konsum	339500	353368	82829	87113	87576	95851	85086	88856
Matvarer	64438	68540	15731	17429	16855	18525	15649	17383
Drikkevarer og tobakk	24414	25353	5245	6996	6297	6815	5735	6760
Klær og skotøy	23826	23470	5120	5454	5475	7421	4673	5317
Bolig, lys og brensel	67797	69560	18583	16324	15614	19038	19468	17349
Møbler og husholdningsartikler	23431	23505	5389	5248	5793	7074	5292	5213
Helsepleie	18270	20250	4868	4984	5057	5340	5218	5379
Transport, post- og teletjenester	43510	46223	10618	12062	11791	11752	11324	12387
Fritidssysler og utdanning	31877	32403	7410	7826	8069	9098	7485	7884
Andre varer og tjenester	41936	44065	9864	10789	12625	10787	10244	11184
Korreksjonsposter	10205	11634	2462	2867	2953	3352	2880	2964
Nordmenns konsum i utlandet	21867	24541	4827	5822	8114	5778	5256	6257
Utlendingers konsum i Norge	-11663	-12907	-2366	-2954	-5161	-2427	-2376	-3293

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding. a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A16 (6.2) Privat konsum. Faste 1991-priser. Mill. kr [1)]

	1991	1992	92.1	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2[a)]
Privat konsum	349704	355910	84077	87732	87915	96185	84540	87453
Spesifisert innenlandsk konsum	339500	344498	81655	84916	84949	92978	81897	84751
Matvarer	64438	67611	15500	17102	16582	18427	15617	17347
Drikkevarer og tobakk	24414	23256	4872	6483	5720	6182	5095	6006
Klær og skotøy	23826	23025	5217	5271	5448	7088	4628	4998
Bolig, lys og brensel	67797	68414	18466	16020	15265	18663	18794	16529
Møbler og husholdningsartikler	23432	23364	5392	5220	5762	6990	5190	5076
Helsepleie	18270	19115	4721	4799	4669	4926	4788	4914
Transport, post- og teletjenester	43510	45161	10485	11833	11459	11384	10802	11727
Fritidssysler og utdanning	31877	31602	7264	7642	7841	8855	7121	7466
Andre varer og tjenester	41936	42949	9738	10546	12202	10462	9863	10689
Korreksjonsposter	10204	11413	2422	2816	2967	3207	2643	2701
Nordmenns konsum i utlandet	21867	23880	4747	5680	7924	5529	4894	5792
Utlendingers konsum i Norge	-11663	-12467	-2325	-2864	-4957	-2322	-2251	-3091

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding. a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A17 (6.9) Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Løpende priser. Mill. kr [1)]

	1991	1992	92.1	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2[a)]
Bruttoinvestering i fast kapital	127053	134280	22709	47662	28583	35326	24990	42864
Beboelseshus, driftsbygg og andre anlegg[2)]	53715	52801	10971	13185	12489	16156	10631	12475
Aktiverte utgifter til oljeboring og oljeleting, olje- og gassrørledning	18657	17885	3334	5451	4862	4238	4062	6731
Skip og båter	5634	2092	-869	1611	588	761	1755	28
Fly, biler mv. og rullende materiell	9474	11026	2694	2370	2367	3595	2409	1938
Oljeborerigger og -skip, oljeutvinningsplattformer mv.	11707	21456	453	18391	1027	1584	334	14184
Maskiner, redskap og inventar ellers	27867	29020	6125	6654	7251	8990	5799	7509
Næringsvirksomhet	102734	109323	17638	41440	23268	26977	20254	37687
Primærnæringer	4791	4708	850	1417	1290	1151	774	1310
Jordbruk	3330	3244	522	1004	968	749	530	1029
Skogbruk	550	429	41	172	123	93	41	128
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	911	1035	287	241	198	309	203	153
Oljevirksomhet	31577	41742	4362	24430	6465	6485	4931	20542
Råolje og naturgass	25598	38069	4276	22413	5029	6350	3656	18174
Rørtransport	5979	3673	86	2017	1436	134	1276	2368
Industri og bergverksdrift	13530	13520	2662	2994	3375	4489	2608	3456
Bergverksdrift	429	346	84	95	79	89	61	77
Industri	13101	13174	2578	2899	3297	4400	2547	3379
Skjermet industri	3375	3954	736	920	995	1303	1042	1433
Utekonkurrerende industri	4345	4045	761	754	998	1531	504	681
Hjemmekonkurrerende industri	5380	5176	1080	1226	1304	1566	1000	1264
Elektrisitetsforsyning	5685	5957	1077	1396	1726	1757	968	1354
Bygge- og anleggsvirksomhet	1433	1493	306	352	343	493	316	353
Varehandel	5149	5833	1433	1452	1405	1543	1412	1486
Utenriks sjøfart og oljeboring	5762	1563	-1034	1488	494	614	1505	876
Utenriks sjøfart	4899	1383	-1076	1434	467	559	1499	-119
Oljeboring	864	180	43	55	27	55	6	995
Samferdsel	10400	12417	2576	2506	2668	4667	2268	3007
Boligtjenester	14067	11844	2935	2900	3036	2973	2504	2469
Finansiell tjenesteyting	3085	3160	767	781	783	829	740	743
Annen næringsvirksomhet	7255	7086	1703	1723	1682	1978	2228	2091
Hotell- og restaurantdrift	219	242	57	61	69	55	55	61
Utleie av forretningsbygg	3889	3527	775	847	868	1037	1306	1185
Vannforsyning	787	797	195	198	196	207	193	199
Tjenesteyting ellers	2360	2521	676	617	549	678	675	647
Offentlig forvaltning	24320	24957	5071	6222	5315	8349	4736	5178
Statlig	11404	12358	2175	3353	2179	4652	1913	2344
Kommunal	12915	12599	2896	2869	3136	3698	2823	2833
MEMO:								
Fastlands-Norge	89714	90975	19380	21743	21624	28228	18554	21447
Skjermede næringer	78098	79945	17127	19256	18922	24640	16744	19143
Utekonkurrerende næringer	4775	4390	845	849	1076	1620	565	759
Hjemmekonkurrerende næringer	6841	6640	1408	1639	1625	1968	1244	1545

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding. 2) Inkl. endring i husdyrbestand. a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A18 (6.10) Bruttoinvestering i fast kapital etter art og næring. Faste 1991-priser. Mill. kr [1)]

	1991	1992	92.1	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2[a)]
Bruttoinvestering i fast kapital	127054	131525	22416	46737	28090	34281	24205	41510
Beboelseshus, driftsbygg og andre anlegg[2)]	53715	52729	11107	13096	12416	16110	10978	12464
Aktiverte utgifter til oljeboring og oljeleting, olje- og gassrørledning	18657	17911	3363	5425	4902	4220	3939	6509
Skip og båter	5634	21	-1175	1060	105	31	906	-373
Fly, biler mv. og rullende materiell	9474	10717	2630	2321	2349	3417	2380	1817
Oljeborerigger og -skip, oljeutvinningsplattformer mv.	11707	21202	443	18179	1017	1563	326	13790
Maskiner, redskap og inventar ellers	27867	28945	6049	6656	7301	8939	5677	7304
Næringsvirksomhet	102733	106619	17310	40551	22790	25968	19379	36369
Primærnæringer	4791	4578	845	1386	1230	1117	757	1273
Jordbruk	3330	3235	521	1000	968	745	532	1014
Skogbruk	550	427	40	171	123	92	41	128
Fiske og fangst, fiskeoppdrett	911	917	283	214	139	280	184	132
Oljevirksomhet	31577	41503	4388	24188	6493	6434	4797	19875
Råolje og naturgass	25598	37828	4301	22181	5045	6301	3560	17585
Rørtransport	5979	3676	86	2008	1448	134	1237	2290
Industri og bergverksdrift	13530	13480	2645	2987	3385	4463	2601	3389
Bergverksdrift	430	344	83	95	79	87	61	75
Industri	13100	13136	2562	2892	3306	4376	2540	3314
Skjermet industri	3375	3941	732	917	997	1295	1039	1408
Utekonkurrerende industri	4345	4034	757	752	1001	1524	501	667
Hjemmekonkurrerende industri	5380	5161	1073	1223	1308	1557	1001	1240
Elektrisitetsforsyning	5684	5947	1077	1391	1729	1749	972	1333
Bygge- og anleggsvirksomhet	1433	1487	303	351	345	489	314	343
Varehandel	5149	5774	1407	1439	1415	1513	1408	1413
Utenriks sjøfart og oljeboring	5762	-381	-1344	966	75	-78	688	539
Utenriks sjøfart	4898	-565	-1378	909	45	-140	681	-497
Oljeboring	864	184	34	57	30	62	7	1036
Samferdsel	10400	12174	2540	2472	2639	4524	2235	2932
Boligtjenester	14067	11834	2973	2879	3018	2964	2590	2467
Finansiell tjenesteyting	3085	3156	766	780	784	827	740	737
Annen næringsvirksomhet	7254	7067	1710	1712	1678	1967	2277	2067
Hotell- og restaurantdrift	219	240	56	60	69	54	55	58
Utleie av forretningsbygg	3889	3521	790	838	861	1033	1362	1184
Vannforsyning	787	796	197	197	195	207	198	199
Tjenesteyting ellers	2360	2510	667	616	553	673	663	627
Offentlig forvaltning	24320	24907	5107	6187	5300	8313	4826	5142
Statlig	11405	12327	2193	3332	2172	4630	1949	2329
Kommunal	12916	12580	2914	2855	3129	3683	2877	2813
MEMO:								
Fastlands-Norge	89713	90403	19373	21583	21522	27925	18720	21096
Skjermede næringer	78097	79521	17136	19128	18872	24385	16933	18855
Utekonkurrerende næringer	4775	4378	840	847	1080	1612	561	742
Hjemmekonkurrerende næringer	6841	6504	1397	1609	1570	1929	1226	1499

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding. 2) Inkl. endring i husdyrbestand. a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

Tabell A19 (6.13) Eksport av varer og tjenester. Løpende priser. Mill. kr [1)]

	1991	1992	92.1	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2
Eksport i alt	307528	303027	76996	74634	73288	78109	75636	79303
Varer	223420	219687	56574	54437	51194	57481	54484	57832
Råolje og naturgass fra Nordsjøen	96704	97158	23693	24485	23191	25789	25577	26686
Skip, nybygde	5310	6687	2827	1184	876	1799	572	1566
Skip, eldre	8473	6416	2595	1209	881	1731	1744	1038
Oljeplattformer og moduler, nybygde	32	50	46	2	0	2	1	32
Oljeplattformer, eldre	266	0	0	0	0	0	0	0
Direkte eksport ved oljevirksomhet	126	159	51	33	43	33	37	33
Andre varer	112509	109217	27363	27525	26202	28127	26555	28477
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	4797	5675	1208	1512	1324	1632	1208	1468
Bergverksprodukter	2137	2157	515	575	582	485	435	535
Industriprodukter	104938	100705	25565	25255	24114	25770	24837	26419
Nærings- og nytelsesmidler	13674	13029	2987	3130	3223	3689	3423	3289
Grafiske produkter	327	320	79	82	75	83	69	69
Treforedlingsprodukter	9144	7968	2106	1992	1953	1917	1978	2029
Kjemiske råvarer	9853	9222	2239	2401	2298	2285	2670	2330
Raffinerte oljeprodukter	9759	9746	2428	2409	2208	2701	2149	3367
Metaller	24063	22209	5756	5726	5425	5302	5315	5651
Tekstil- og bekledningsvarer	1756	1737	450	432	388	467	413	412
Trevarer, møbler og innredninger	3204	3270	850	852	756	812	784	817
Kjemiske og mineralske produkter	10947	10989	2886	2689	2642	2773	2975	2937
Andre verkstedprodukter	22211	22214	5784	5542	5148	5741	5060	5517
Elektrisk kraft	636	680	74	183	183	240	75	55
Tjenester	84108	83340	20422	20197	22094	20628	21151	21471
Brutto frakter ved skipsfart	50700	42029	10966	10364	9919	10779	11583	11365
Brutto inntekter ved oljeboring	1150	1655	407	333	422	492	225	384
Direkte eksport ved annen oljevirksomhet	583	669	171	166	166	165	178	189
Eksport av rørtjenester	1621	1529	391	381	380	376	405	399
Utlendingers konsum i Norge	11663	12907	2366	2954	5161	2427	2376	3293
Andre tjenester	18392	24551	6120	5998	6045	6388	6384	5841

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

Tabell A20 (6.14) Eksport av varer og tjenester. Faste 1991-priser. Mill. kr [1)]

	1991	1992	92.1	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2
Eksport i alt	307529	326424	83654	80149	79937	82685	78177	82366
Varer	223420	239156	62151	58810	56747	61448	57777	61743
Råolje og naturgass fra Nordsjøen	96704	107182	27061	26257	26249	27616	26799	28263
Skip, nybygde	5310	6617	2810	1174	870	1763	559	1514
Skip, eldre	8473	8059	2871	1752	1299	2137	2170	1383
Oljeplattformer og moduler, nybygde	32	49	46	2	0	2	1	31
Oljeplattformer, eldre	266	0	0	0	0	0	0	0
Direkte eksport ved oljevirksomhet	125	159	51	32	43	33	36	32
Andre varer	112509	117088	29312	29593	28286	29897	28213	30521
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	4797	5682	1254	1630	1268	1530	1242	1420
Bergverksprodukter	2137	2118	518	566	578	457	414	553
Industriprodukter	104938	108241	27447	27103	26086	27606	26491	28464
Nærings- og nytelsesmidler	13674	13585	3091	3244	3421	3829	3651	3608
Grafiske produkter	327	307	78	80	71	78	65	64
Treforedlingsprodukter	9144	8668	2233	2138	2134	2163	2264	2397
Kjemiske råvarer	9853	10136	2411	2609	2610	2507	3021	2584
Raffinerte oljeprodukter	9759	11403	2924	2811	2557	3112	2381	3699
Metaller	24063	24590	6492	6186	5971	5941	5876	6313
Tekstil- og bekledningsvarer	1756	1707	440	429	376	461	412	435
Trevarer, møbler og innredninger	3204	3402	865	893	799	846	829	890
Kjemiske og mineralske produkter	10947	11478	2961	2889	2797	2832	2983	3035
Andre verkstedprodukter	22211	22965	5954	5825	5350	5836	5007	5439
Elektrisk kraft	636	1047	93	294	355	304	66	84
Tjenester	84109	87269	21503	21339	23190	21237	20399	20623
Brutto frakter ved skipsfart	50700	47080	12185	11777	11402	11717	11283	11070
Brutto inntekter ved oljeboring	1150	1744	416	342	472	514	211	364
Direkte eksport ved annen oljevirksomhet	583	653	169	162	162	161	170	179
Eksport av rørtjenester	1621	1698	447	411	409	430	449	462
Utlendingers konsum i Norge	11663	12467	2325	2864	4957	2322	2251	3091
Andre tjenester	18392	23626	5962	5782	5788	6093	6036	5457

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

Tabell A21 (6.15) Import av varer og tjenester. Løpende priser. Mill. kr [1)]

	1991	1992	92.1	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2
Import i alt	247098	251748	60324	65848	61564	64012	61350	61086
Varer	170305	166387	40798	42969	39336	43283	40838	39221
Skip, nybygde og eldre	10834	6488	1204	1996	1013	2276	3049	591
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	3107	463	141	224	63	35	10	1190
Direkte import ved oljevirksomhet	4268	4455	286	2548	932	689	243	244
Andre varer	152096	154981	39167	38202	37328	40284	37536	37196
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	5185	5557	1535	1401	1263	1358	1250	1336
Råolje	1555	982	168	330	280	204	279	182
Bergverksprodukter	2464	2389	585	642	632	529	510	691
Industriprodukter	142536	145905	36811	35783	35144	38168	35489	34979
Nærings- og nytelsesmidler	7063	7371	1694	1806	1857	2013	1868	1959
Grafiske produkter	2225	2253	559	488	601	605	520	480
Treforedlingsprodukter	4705	4659	1216	1141	1079	1223	1133	1124
Kjemiske råvarer	7894	7346	1886	1906	1751	1803	1849	2010
Raffinerte oljeprodukter	2803	2246	446	548	577	675	463	573
Metaller	13187	12884	3291	3679	2887	3025	2842	3410
Tekstil- og bekledningsvarer	13312	13783	3766	2725	3901	3391	3794	2621
Trevarer	4727	4822	1251	1128	1081	1362	1160	1111
Kjemiske og mineralske produkter	28581	29307	7440	7055	6932	7880	7283	7404
Andre verkstedprodukter	48493	51824	12735	12747	12562	13779	12949	12909
Transportmidler mv. uten tilsvarende norsk produksjon	9545	9409	2525	2558	1914	2412	1627	1377
Elektrisk kraft	356	147	68	45	10	23	8	7
Tjenester	76793	85362	19526	22879	22227	20729	20511	21864
Brutto utgifter ved skipsfart	27949	25555	6682	6505	5930	6437	6347	6482
Brutto utgifter ved oljeboring	1342	1501	336	309	353	503	395	499
Direkte import ved annen oljevirksomhet	6976	6867	915	3397	1652	903	910	912
Nordmenns konsum i utlandet	22562	25345	4983	5993	8298	6070	5421	6442
Andre tjenester	17963	26094	6610	6675	5994	6816	7439	7530

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

Tabell A22 (6.16) Import av varer og tjenester. Faste 1991-priser. Mill. kr [1)]

	1991	1992	92.1	92.2	92.3	92.4	93.1	93.2
Import i alt	247099	252486	60429	65997	62249	63811	60280	60490
Varer	170306	168804	41069	43497	40481	43757	40989	40097
Skip, nybygde og eldre	10834	6022	1190	1994	926	1912	2487	554
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	3107	454	111	233	70	40	11	1240
Direkte import ved oljevirksomhet	4268	4346	281	2487	907	670	232	231
Andre varer	152096	157982	39487	38783	38577	41135	38258	38072
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	5185	5996	1606	1443	1443	1504	1376	1497
Råolje	1554	1047	189	362	296	201	310	201
Bergverksprodukter	2464	2366	579	599	631	556	534	683
Industriprodukter	142536	148439	37053	36339	36194	38853	36029	35679
Nærings- og nytelsesmidler	7063	7407	1689	1801	1886	2031	1876	1983
Grafiske produkter	2225	2218	573	449	594	603	505	443
Treforedlingsprodukter	4705	4864	1261	1188	1120	1295	1263	1276
Kjemiske råvarer	7894	8009	2005	2004	1940	2060	2119	2284
Raffinerte oljeprodukter	2803	2683	543	600	670	870	536	639
Metaller	13188	14146	3641	3911	3224	3370	3170	3737
Tekstil- og bekledningsvarer	13312	14111	3791	2894	4015	3411	3842	2913
Trevarer	4727	4944	1263	1129	1154	1398	1269	1201
Kjemiske og mineralske produkter	28581	28880	7245	6933	6976	7726	7181	7351
Andre verkstedprodukter	48493	51994	12555	12894	12747	13799	12730	12584
Transportmidler mv. uten tilsvarende norsk produksjon	9545	9183	2487	2538	1867	2291	1538	1267
Elektrisk kraft	356	135	60	40	13	21	9	11
Tjenester	76793	83683	19360	22500	21768	20054	19291	20393
Brutto utgifter ved skipsfart	27949	25611	6750	6558	5936	6367	5972	6065
Brutto utgifter ved oljeboring	1342	1465	331	302	344	489	376	473
Direkte import ved annen oljevirksomhet	6976	6902	938	3364	1681	918	870	869
Nordmenns konsum i utlandet	22562	24660	4900	5847	8104	5809	5047	5963
Andre tjenester	17963	25045	6441	6430	5703	6471	7025	7022

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B1: OLJE- OG GASSPRODUKSJON
Produksjon av råolje i millioner tonn og naturgass i milliarder standard kubikkmeter. Tallene for årene viser gjennomsnittlig månedsproduksjon.

	1988	1989	1990	1991	1992	1993 Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli
Råolje	4.7	6.2	6.8	7.8	8.9	8.2	9.9	9.7	9.7	8.2	10.1
Naturgass	2.5	2.6	2.3	2.3	2.3	2.2	2.3	2.2	2.4	1.6	2.1

TABELL B2: PRODUKSJONSINDEKS ETTER NÆRING OG ANVENDELSE
Sesongjusterte indekser. 1990=100.
Årsindeksene er et gjennomsnitt av månedsindeksene for året.

	1988	1989	1990	1991	1992	1993 Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli
Produksjon etter næring:											
Oljeutv., bergv.dr., ind. og kraft	91	100	100	102	109	108	111	109	111	107	117
Oljeutv. og bergverksdrift	78	100	100	111	123	121	130	125	131	116	139
Industri	100	100	100	98	100	100	101	101	100	102	106
Kraftforsyning	92	100	100	91	97	96	97	92	91	99	96
Produksjon etter konkurransetype:											
Skjermet industri	99	100	100	102	103	102	103	102	101	100	109
Utekonk. industri og bergv.	96	100	100	98	97	101	100	101	98	103	99
Hjemmekonkurrerende i alt	101	100	100	97	100	99	100	100	101	102	107
Hjemmekonk. konsumvareind.	102	100	100	98	96	97	98	97	96	97	107
Hjemmekonk. inv.vareind.	101	100	100	97	101	100	100	100	102	103	107

TABELL B3: INDUSTRIPRODUKSJON - PRODUKSJONSINDEKSEN
Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et tremåneders glidende gjennomsnitt 1).

	1990	1991	1992	1993 Jan.	Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni
Industri ialt	0.1	-1.6	1.5	2.2	1.5	1.6	-0.4	0.7	1.0
Næringsmidler, drikkev. og tobakk	-1.9	3.2	0.7	2.2	0.8	2.6	-1.3	-4.2	-4.3
Tekstilvarer, bekledn.v., lær mv.	1.3	-0.5	-3.7	-2.9	-3.7	-6.2	-10.5	-7.4	-6.5
Trevarer	-4.8	-7.7	-0.9	-2.6	-4.6	-5.7	-7.7	-4.7	-2.6
Treforedling	-1.2	-1.1	-2.1	6.7	4.2	6.0	2.7	9.8	5.7
Grafisk produksjon og forlagsv.	-1.0	0.3	-0.4	-0.8	-1.1	-1.8	-2.8	-1.1	0.5
Kjemiske prod., mineraloljep. mv.	6.6	-5.0	-1.1	4.8	6.1	6.3	4.3	3.3	5.8
Mineralske produkter	-2.8	-12.0	4.2	-2.1	-2.0	-1.1	-0.8	4.5	4.5
Jern, stål og ferrolegeringer	-1.4	-5.2	3.4	-12.0	-7.1	-2.1	-2.1	-5.0	-5.4
Ikke-jernholdige metaller	1.1	0.8	-1.3	1.9	-0.7	-1.7	-3.1	-2.0	-0.4
Metallvarer	-1.3	-1.6	2.1	6.2	5.0	4.6	3.4	3.6	4.0
Maskiner	0.1	-2.8	11.2	9.2	6.7	5.9	4.0	5.0	2.7
Elektriske apparater og materiell	-0.3	-5.9	1.7	2.0	1.8	1.5	1.6	7.5	9.9
Transportmidler	2.4	3.8	1.8	-1.3	-2.4	-4.0	-6.3	-4.5	-3.6
Tekn. og vitensk. instr. mv.	6.9	4.9	1.8	4.7	5.0	4.6	4.1	5.4	5.8
Industriproduksjon ellers	3.8	4.5	0.3	0.6	4.7	7.4	6.8	15.5	15.0

1) Tallene i kolonnene for månedene viser endring i prosent fra samme periode året før for summen av produksjonen for den aktuelle måneden, måneden før og måneden etter.

TABELL B4: ORDRETILGANG - INDUSTRI
Ordretilgang til utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Sesongjusterte verdiindekser. 1976=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1989	1990	1991	1992	1991			1992				1993	
					2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv
Produksjon av kjemiske råvarer:													
Ordretilgang i alt	231	231	244	228	250	250	212	236	234	228	213	248	284
For eksport	273	260	248	253	253	265	204	279	256	248	231	292	316
Fra hjemmemarkedet	172	190	239	192	242	224	225	185	197	197	189	174	209
Produksjon av metaller:													
Ordretilgang i alt	394	318	287	268	302	290	289	271	271	269	261	270	248
For eksport	436	352	321	297	338	328	322	302	302	300	285	300	273
Fra hjemmemarkedet	253	204	171	169	174	168	170	171	162	166	176	174	161
Produksjon av verkstedprodukter ekskl. transportmidler og oljerigger mv.:													
Ordretilgang i alt	214	224	212	208	224	186	231	218	241	193	179	207	213
For eksport	338	339	331	314	348	307	353	318	345	332	261	322	293
Fra hjemmemarkedet	164	177	164	165	169	143	180	179	194	142	144	161	177

TABELL B5: ORDRERESERVER - INDUSTRI
Ordrereserver i utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Verdiindekser. 1976=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1989	1990	1991	1992	1991			1992				1993	
					2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv
Produksjon av kjemiske råvarer:													
Ordrereserver i alt	187	165	176	150	168	177	154	166	140	138	156	165	178
For eksport	194	175	174	174	151	173	173	189	152	155	201	197	222
Fra hjemmemarkedet	179	153	179	120	188	181	131	138	126	117	100	109	101
Produksjon av metaller:													
Ordrereserver i alt	283	249	242	211	260	239	220	223	222	201	198	223	207
For eksport	334	292	286	251	307	283	260	266	262	238	239	273	251
Fra hjemmemarkedet	150	138	128	106	137	124	117	113	116	103	91	94	93
Produksjon av verkstedprodukter ekskl. transportmidler og oljerigger mv.:													
Ordrereserver i alt	253	246	257	278	258	254	264	275	290	285	263	274	276
For eksport	443	466	427	442	435	422	432	445	458	454	410	449	428
Fra hjemmemarkedet	172	152	184	208	182	182	192	202	218	212	200	199	211

TABELL B6: PÅLØPTE INVESTERINGSKOSTNADER FOR OLJEUTVINNING
Løpende priser, mill. kroner. Tallene for årene viser gjennomsnitt av kvartalene.

	1989	1990	1991	1992	1991				1992				1993
					1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv
Leting:													
I alt	1251	1285	2034	1923	1540	2046	1947	2604	1840	2076	1732	2042	1315
Undersøkelsesboringer	864	904	1326	1288	1008	1277	1318	1702	1257	1343	1240	1311	647
Generelle undersøkelser	114	93	256	252	132	263	287	343	192	406	227	181	101
Felt eval. og - undersøk	103	129	212	91	55	282	166	346	19	103	102	139	93
Adm. og andre kostnader	171	159	240	293	345	224	177	213	372	225	163	411	473
Feltutbygging:													
I alt	5665	4878	5566	7216	4862	4615	5771	7016	6431	6172	7882	8379	7975
Varer	2436	3141	3023	3668	3010	2596	3002	3483	3647	3136	3624	4264	4207
Tjenester	2952	1390	2251	3021	1697	1766	2400	3142	2378	2574	3722	3408	3256
Produksjonsboring	277	347	292	532	156	253	368	390	406	462	536	724	512
Felt i drift:													
I alt	803	994	1274	1269	1019	1398	1364	1313	1337	1308	1183	1247	1245
Varer	85	203	201	166	114	157	222	309	187	196	157	122	63
Tjenester	120	188	256	179	253	325	232	213	214	199	188	116	123
Produksjonsboring	598	603	817	925	652	916	910	791	937	913	839	1009	1059

TABELL B7: INDUSTRIINVESTERINGER I VERDI - INVESTERINGSUNDERSØKELSEN
Antatte og utførte industriinvesteringer. Mill.kr. Sesongjustert.
Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1990	1991	1992	1991		1992				1993	
				3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv
Utførte	2588	2619	2652	2564	2299	2568	2335	2643	3063	2335	..
Antatte	2962	3101	2700	3167	3004	2680	2843	2903	2375	2864	3046

TABELL B8: BOLIGBYGGING
Antall boliger i 1000. Sesongjustert. 1). Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1990	1991	1992	1993					
				Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli
Boliger satt igang	1.9	1.5	1.3	1.1	1.1	1.2	1.2	1.0	1.4
Boliger under arbeid	25.2	19.0	15.6	13.8	14.0	13.7	13.6	13.6	13.7
Boliger fullført	2.2	1.7	1.4	1.3	1.0	1.6	1.1	1.0	1.3

1) Seriene er sesongjustert uavhengig av hverandre.

TABELL B9: DETALJOMSETNINGSVOLUM
Sesongjustert indeks.1) 1990=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1988	1989	1990	1991	1992	1992/93 Jan.	Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni
Omsetning ialt	100	98	100	98	101	95	98	99	100	98	100

1) Basert på en foreløpig beregning av sesongfaktorene, spesielt for desember 1988

TABELL B10: DETALJOMSETNINGSVOLUM MV.
Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et tremåneders glidende gjennomsnitt. 1)

	1990	1991	1992	1993 Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli
Omsetning i alt	1.8	-1.9	3.3	-3.3	-1.5	-1.5	-1.5	..	..
Detaljomsetning etter næring:									
Nærings- og nytelsesmidler	1.3	0.4	4.3	-0.5	0.1	0.7	-0.2	..	..
Bekledning og tekstilvarer	13.4	5.3	-1.1	-14.0	-11.7	-10.6	-6.8	..	..
Møbler og innbo	2.6	0.7	1.7	-5.4	-6.6	-6.8	-5.7	..	..
Jern, farge, glass, stent. og sport	-4.6	1.6	-6.1	-5.4	-1.5	-0.8	1.7	..	..
Ur, opt., musikk, gull og sølv	17.5	2.3	3.2	-3.9	-2.6	-2.6	-1.8	..	..
Motorkjøretøyer og bensin	-2.4	-10.0	6.0	-5.3	-2.4	-3.4	-3.8	..	..
Reg. nye personbiler	11.9	-13.4	11.8	-1.5	-5.3	-7.7	-5.9	-0.1	8.6

1)Tallet i kolonnene for månedene viser endring i prosent fra samme periode året før for summen av omsetningsvolumet for den aktuelle måneden, måneden før og måneden etter.

TABELL B11: ARBEIDSMARKEDET - ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN
Tallet på arbeidssøkere uten arbeidsinntekt og tallet på sysselsatte.
1000 personer. 2)

	1989	1990	1991	1992	1991 2.kv	3.kv	4.kv	1992 1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1993 1.kv	2.kv
Arbeidssøkere uten arbeidsinntekt:													
Kvinner	45	46	48	50	46	52	46	48	50	57	43	49	49
Menn	61	66	68	76	64	70	66	84	76	74	71	86	79
Totalt	106	112	116	126	110	123	112	132	126	131	115	135	128
Tallet på sysselsatte 1)	2049	2030	2010	2004	1997	2046	2009	1980	1996	2035	2005	1970	2004

1)F.o.m. 1986 inkluderes også familiemedarbeidere med ukentlig arbeidstid under 10 timer.
2)Omlegging av AKU f.o.m. 2.kvartal 1988.

TABELL B12: ARBEIDSMARKEDET - ARBEIDSKONTORENES REGISTRERINGER
Tallet på registrerte arbeidsløse og ledige plasser. Arbeidsløshetsprosenten.

		1990	1991	1992	1993 Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli	Aug.
Sesongjusterte tall:										
Registrerte arbeidsløse	1000 pers.	92.8	100.8	114.4	116.7	121.0	115.9	120.7	133.8	118.0
Ujusterte tall:										
Registrerte arbeidsløse	1000 pers.	92.7	100.7	114.4	118.6	120.1	108.4	123.7	134.5	128.1
Herav: Permitterte	1000 pers.	15.8	9.9	8.8	12.4	12.1	9.1	7.2	5.7	6.2
Ledige plasser	1000 pers.	6.6	6.5	6.4	11.2	10.8	7.2	7.4	5.3	6.3
Arbeidsløshetsprosenten 1)		4.3	4.7	5.4	5.6	5.6	5.1	5.8	6.3	6.0
Arb.løse/led.plasser		14.6	16.9	19.4	10.6	11.1	15.1	16.8	25.4	20.4

1)Registrerte ledige i prosent av arbeidsstyrken ifølge AKU.

TABELL B13: TIMEFORTJENESTE
Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og i bygge- og anleggsvirksomhet.
Kroner.

	1990	1991	1992	1991			1992				1993
				2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv
Industri, kvinner	81.7	86.6	89.2	86.5	87.3	88.3	87.7	88.8	89.7	90.5	90.4
Industri, menn	94.6	99.5	102.7	99.9	100.0	100.8	100.9	103.3	102.9	103.6	103.5
Bygge- og anl., menn	101.4	107.0	110.5	107.0	107.7	109.4	107.7	110.6	111.4	112.5	112.1

TABELL B14: KONSUMPRISINDEKSEN
Endring i prosent fra foregående år og fra samme måned ett år tidligere.

	1990	1991	1992	1993					
				Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli
Ialt	4.1	3.4	2.3	2.6	2.5	2.6	2.5	2.3	2.2
Varer og tjenester etter konsumgruppe:									
Matvarer ialt	3.2	1.7	1.4	-1.8	-1.5	-1.4	-1.8	-1.8	-1.1
Drikkevarer og tobakk	7.0	7.1	9.1	4.0	4.3	4.2	4.5	4.4	1.7
Klær og skotøy	2.1	1.8	1.7	2.7	2.9	2.7	2.5	3.1	3.4
Bolig, lys og brensel	6.4	4.5	2.3	3.2	2.9	3.2	3.2	2.9	2.8
Møbler og husholdningsartikler	2.6	2.2	0.4	1.8	1.7	2.0	2.1	2.1	2.1
Helsepleie	8.5	6.9	6.0	6.9	6.1	6.0	6.0	6.0	3.1
Reiser og transport	2.9	3.0	2.0	4.0	4.0	4.1	3.9	3.9	3.2
Fritidssysler og utdanning	4.6	4.4	3.3	3.6	3.7	3.4	3.4	3.2	3.2
Andre varer og tjenester	3.3	3.4	2.2	2.7	2.6	2.3	2.3	1.1	0.8
Varer og tjenester etter leveringssektor:									
Jordbruksvarer	4.8	1.5	1.3	-2.7	-2.4	-2.0	-2.8	-2.8	-1.8
Andre norskproduserte konsumvarer	5.3	5.3	2.5	3.1	3.1	3.3	3.2	3.1	2.6
Importerte konsumvarer	1.7	2.0	1.8	2.9	3.1	3.1	3.0	3.2	3.4
Husleie	6.5	4.9	3.7	3.8	3.2	3.2	3.2	2.8	2.8
Andre tjenester	3.7	2.4	2.3	2.9	3.0	2.7	2.7	2.3	1.5

TABELL B15: ENGROSPRISER
Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode ett år tidligere.

	1990	1991	1992	1993					
				Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli
Ialt	3.7	2.5	0.1	0.5	0.1	-0.2	-0.4	-0.5	-0.2
Matvarer og levende dyr	4.5	4.4	1.1	-2.3	-2.2	-2.2	-1.9	-2.0	-2.6
Drikkevarer og tobakk	4.9	4.9	6.5	1.7	1.7	1.7	1.8	2.0	0.7
Råvarer, ikke spis., u. brenselst.	-0.2	-1.0	-3.1	-3.1	-3.8	-4.9	-6.0	-5.4	-4.3
Brenselstoffer, -olje og el.kraft	10.2	1.9	-3.5	0.6	-1.2	-2.5	-3.2	-4.3	-2.9
Dyre- og plantefett, voks	1.9	3.1	5.4	-0.1	-1.5	-0.7	0.6	0.5	0.2
Kjemikalier	-1.4	1.8	0.2	2.5	2.2	1.4	1.6	2.2	2.8
Bearbeidde varer etter materiale	1.5	1.1	0.1	0.1	-0.1	-0.2	-0.3	-0.1	0.0
Maskiner og transportmidler	2.6	2.6	1.4	4.2	4.5	4.4	4.3	4.2	4.4
Forskjellige ferdigvarer	2.6	3.6	2.0	2.3	2.5	2.4	2.4	2.4	2.5

TABELL B16: UTENRIKSHANDEL - VERDITALL
Verditall for tradisjonell vareeksport og vareimport iflg. handelsstatistikken. Milliarder kroner. Sesongjustert. Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1988	1989	1990	1991	1992	1993					
						Feb.	Mars	Apr.	Mai	Juni	Juli
Eksport 1)	7.8	8.9	9.5	9.2	9.0	9.2	8.3	9.0	9.3	9.5	9.1
Import 2)	11.5	11.5	12.8	12.8	12.9	13.1	12.7	12.3	12.2	13.1	13.4
Import 3)	11.4	11.4	12.7	12.7	12.8	12.9	12.6	12.2	12.2	13.0	13.3

1)Uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.
2)Uten skip og oljeplattformer.
3)Uten skip, oljeplattformer og råolje.

TABELL B17: UTENRIKSHANDEL - INDEKSER
Volum- og prisindekser for tradisjonell vareeksport og vareimport iflg. handelsstatistikken. 1988=100. Årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1989	1990	1991	1992	1991			1992				1993	
					2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv
Sesongjusterte tall:													
Eksportvolum 1)	110	122	120	126	120	117	119	124	125	126	126	120	129
Importvolum 2)	95	106	108	110	109	106	110	110	106	117	109	108	103
Ujusterte tall:													
Eksportpriser 1)	106	102	100	93	101	101	98	93	93	93	95	94	93
Importpriser 2)	106	107	105	103	104	107	107	104	103	101	103	103	103

1)Uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.
2)Uten skip og oljeplattformer.

MERKNAD TIL TABELL B2.
2)For tilbakegående år er produksjonsindeksen etter anvendelse avstemt mot de endelige, årlige nasjonalregnskapene, der verdien av skip og oljeplattformer først regnes som investert når skipet er ferdigbygd eller plattformer er slept ut på feltet. I byggeperioden regnes produksjonen som levert til lager av varer under arbeid og ikke investeringer, noe som vil gi store variasjoner i indeksen mellom de berørte årene.

PRODUKSJONSINDEKS
Oljeutvinning, bergverksdrift, industri og kraftforsyning.
Sesongjustert. 1990=100

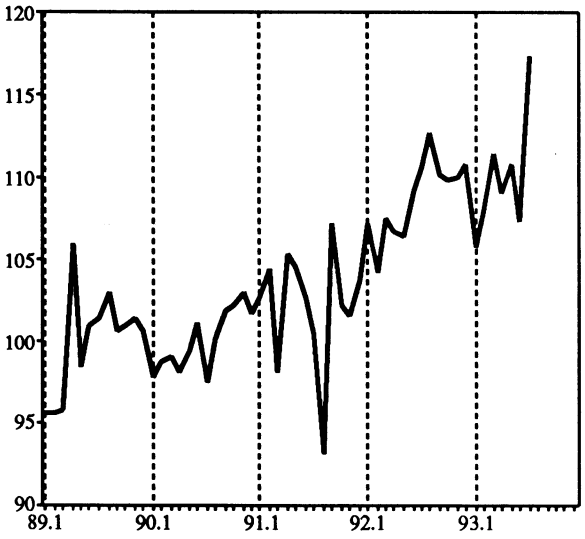

PRODUKSJONSINDEKS
Utvinning av råolje og naturgass.
Sesongjustert. 1990=100

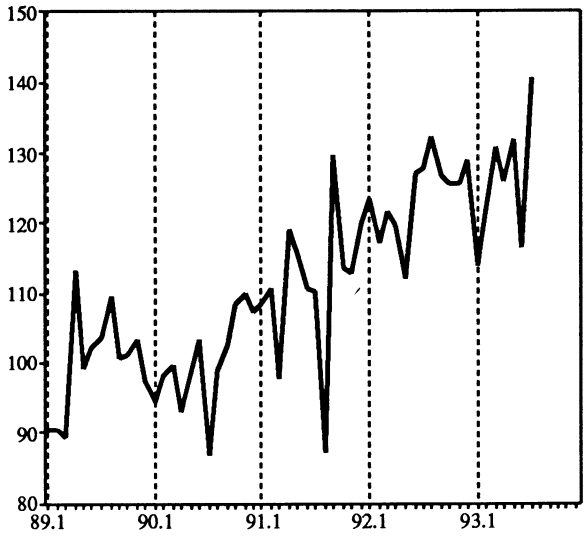

OLJE- OG GASSPRODUKSJON
Råolje (mill. tonn) og naturgass (mrd. S m3). Ujusterte tall

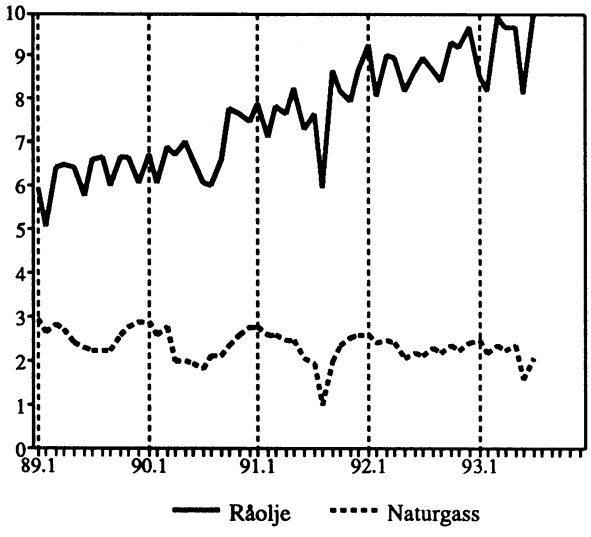

PRODUKSJONSINDEKS
Sesongjustert. 1990=100

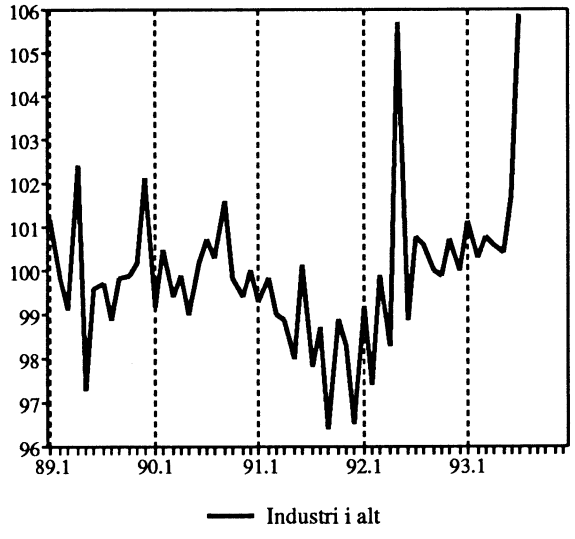

PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE
Bergverksdrift, industri og kraftforsyning.
Sesongjustert. 1990=100

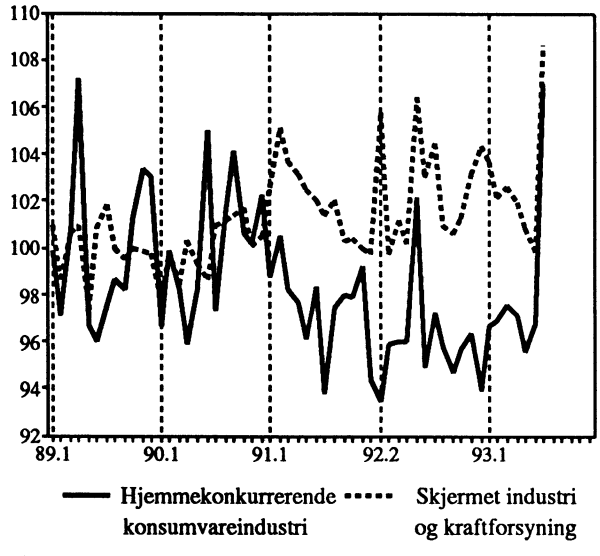

PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE
Bergverksdrift, industri og kraftforsyning .
Sesongjustert. 1990=100

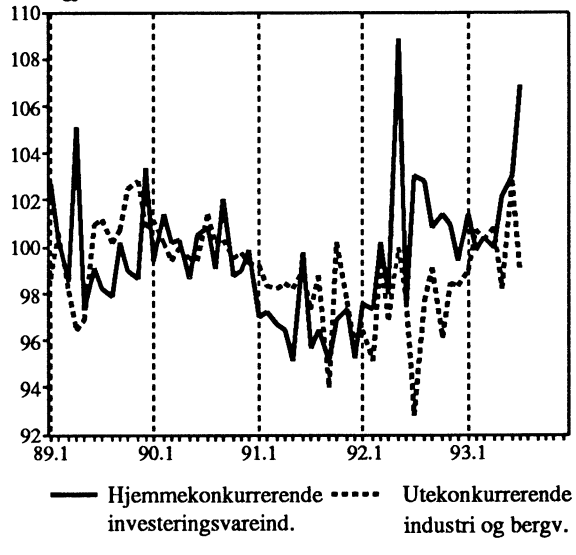

ORDRETILGANG.
Metaller
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

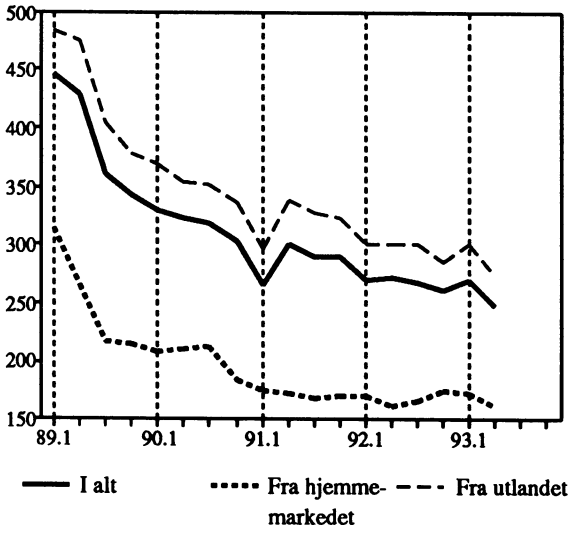

ORDRERESERVER
Metaller
Ujustert verdiindeks. 1976=100

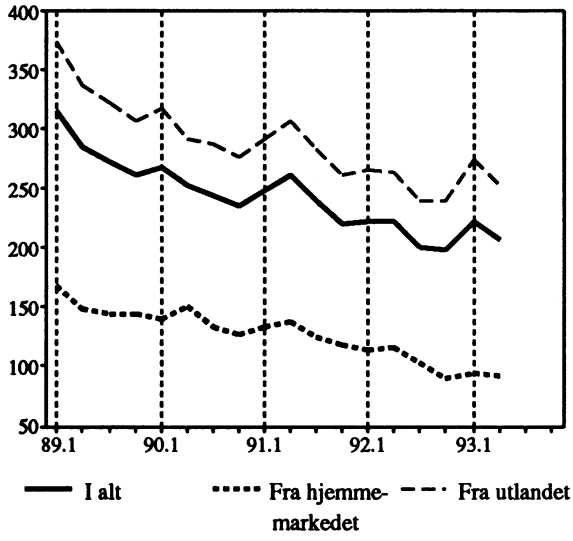

ORDRETILGANG
Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer mv.
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

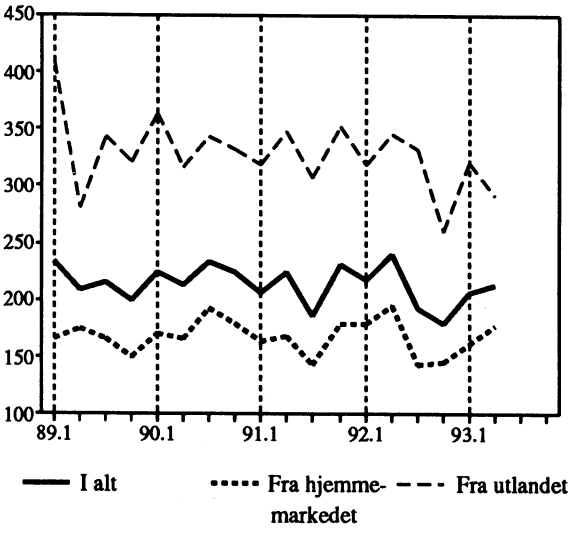

ORDRERESERVER
Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer mv.
Ujustert verdiindeks. 1976=100

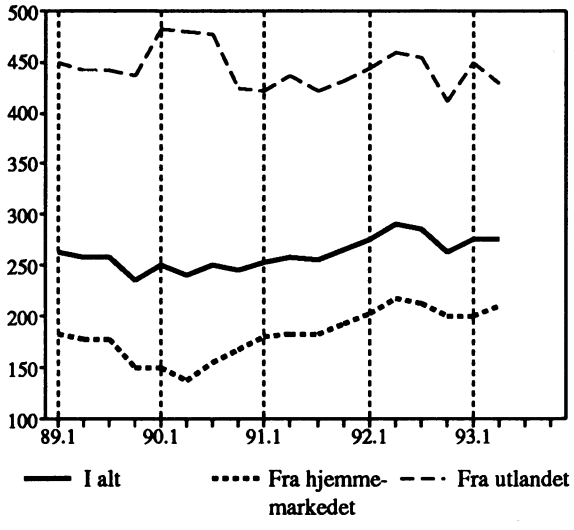

ORDRETILGANG
Tekstilvarer, klær og skotøy og kjemiske råvarer.
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

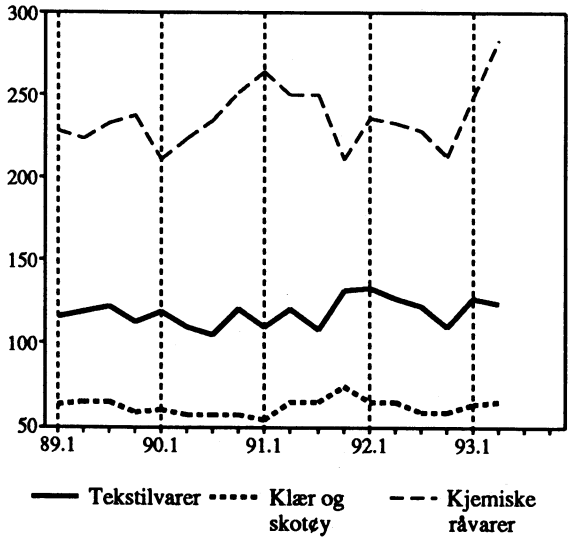

ORDRERESERVER
Tekstilvarer, klær og skotøy og kjemiske råvarer
Ujustert verdiindeks. 1976=100

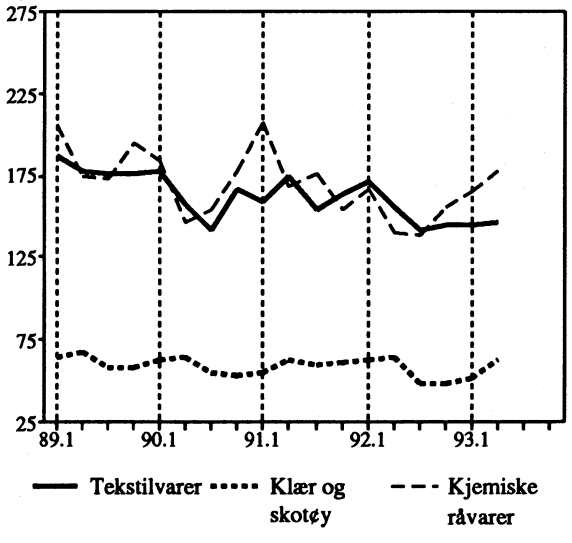

BYGG SATT IGANG
Antall boliger i tusen. Sesongjustert

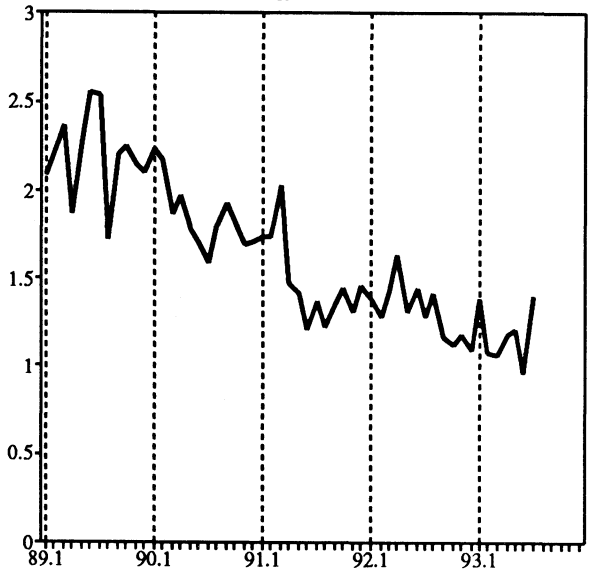

BOLIGLÅN NYE BOLIGER
Antall oppføringslån fra Husbanken i 1000.
Sesongjustert

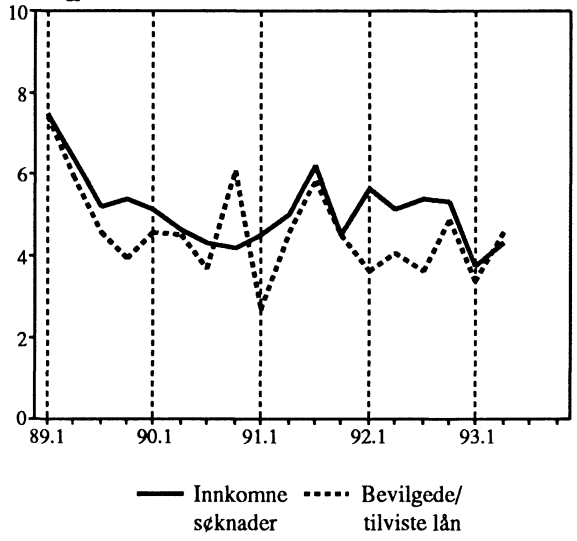

BYGG UNDER ARBEID
Sesongjustert

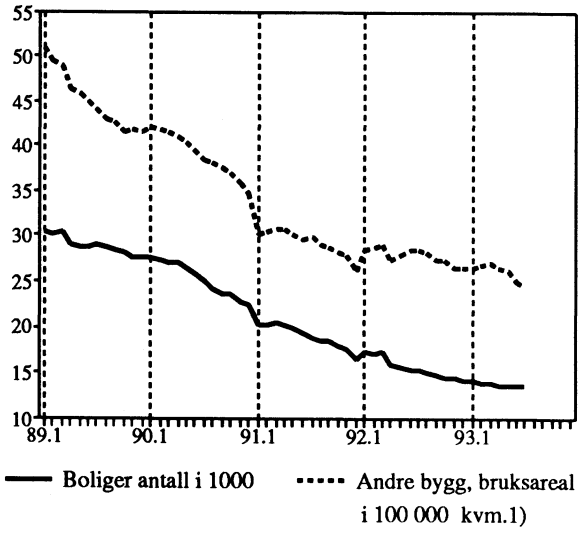

1) Utenom jordbr., skogbr. og fiske. Over 30 kvm bruksareal

BYGG SATT IGANG
Bruksareal i tusen kvm. Sesongjustert.

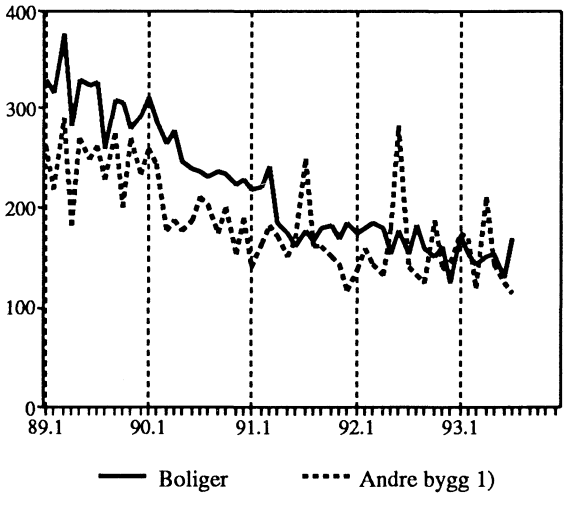

1) Utenom jordbruk, skogbruk og fiske. Over 30 kvm. bruksareal.

BYGGE- OG ANLEGGSVIRKSOMHET
Ordretilgang. Verdiindeks . Sesongjustert. 1. kv. 1992=100

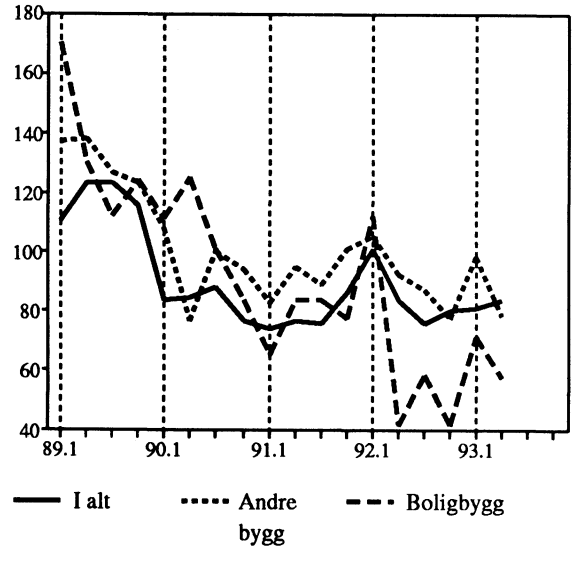

BYGGE- OG ANLEGGSVIRKSOMHET
Ordrereserve. Verdiindeks. Sesongjustert. 1.kv. 1992=100

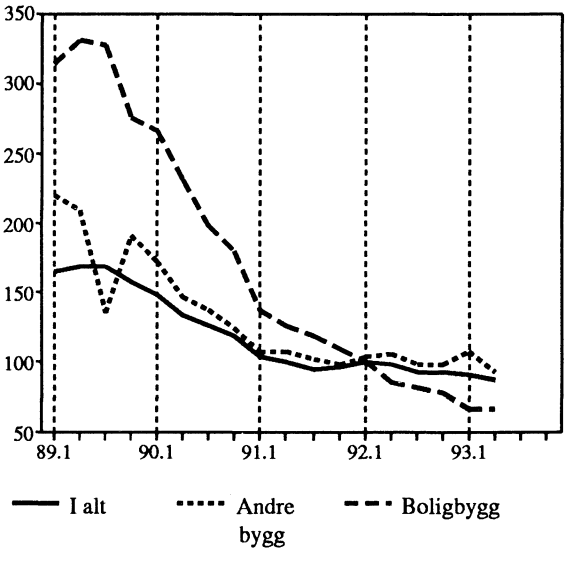

ARBEIDSLEDIGE, 1000 PERSONER
Sesongjusterte månedstall

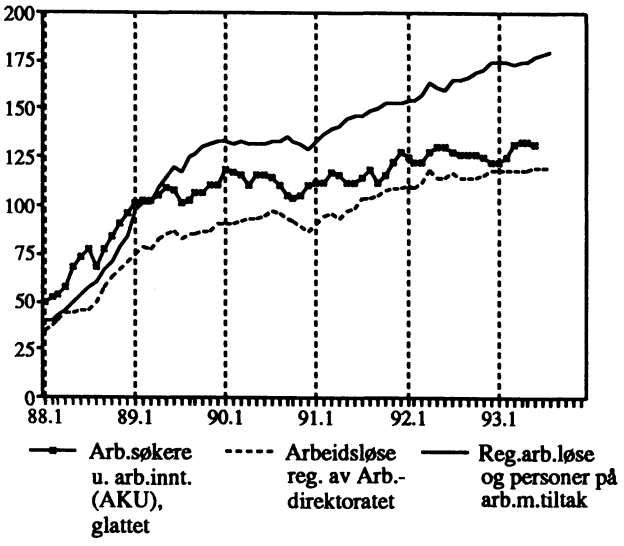

Kilde: SSB.

ARBEIDSSTYRKE, SYSSELSETTING OG UTFØRTE UKEVERK I ALT IFLG. ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN
1987=100. Sesongjusterte og glattede månedstall

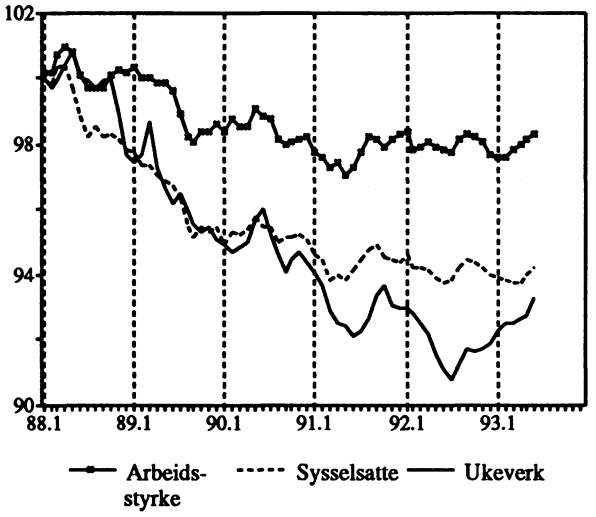

Kilde: SSB.

ANTATTE OG UTFØRTE INVESTERINGER I INDUSTRI
Sesongjusterte verditall. Milliarder kroner pr. kvartal.

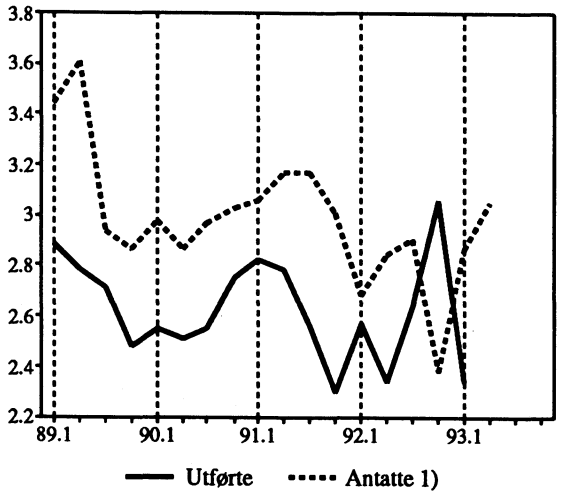

1) Anslag gitt i samme kvartal.

DETALJOMSETNING
Sesongjustert volumindeks. 1990=100

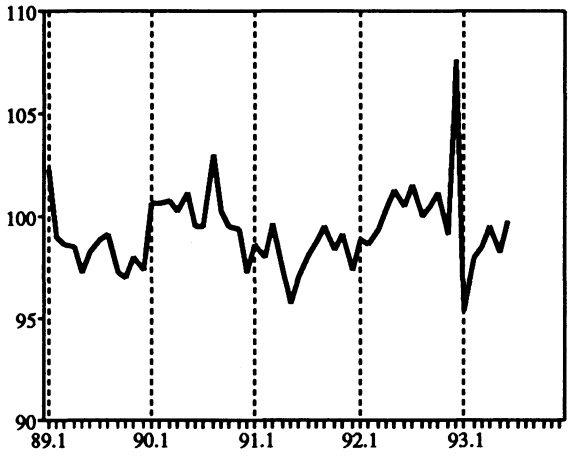

REGISTRERTE NYE PERSONBILER
1000 stk. Sesongjustert.

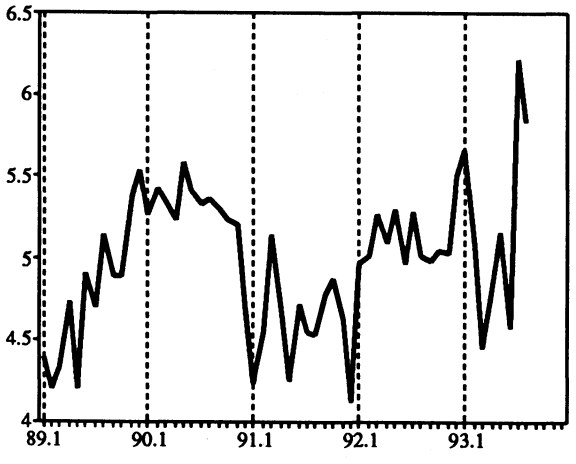

LØNNINGER
Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og bygge- og anleggsvirksomhet, prosentvis endring fra ett år før.

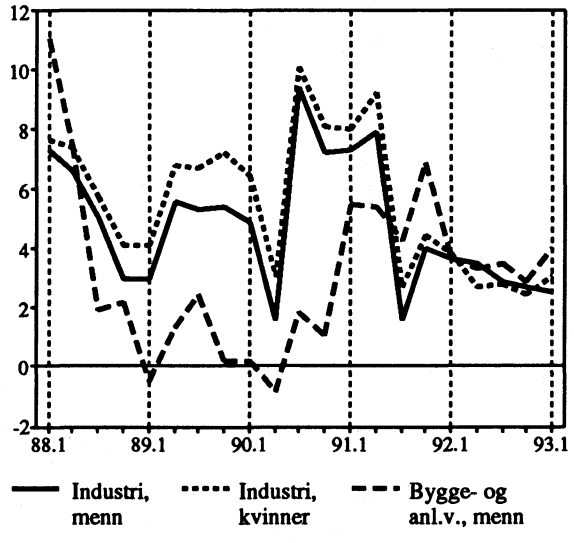

INNENLANDSKE PRISER
Prosent endring fra ett år tidligere

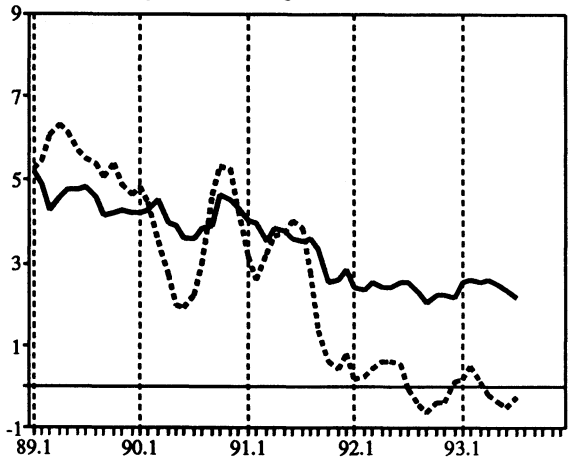

Konsumprisindeksen ····· Engrosprisindeksen

PRISSTIGNING FOR KONSUMVARER 1)
Prosent endring fra ett år tidligere.

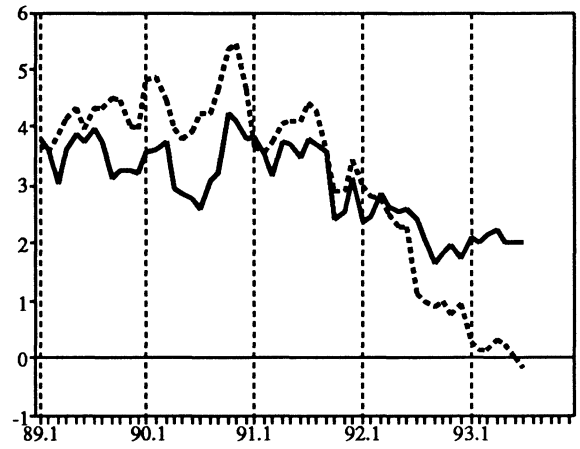

Iflg. konsumprisindeks ····· Iflg. engrosprisindeks

1) Konsumprisindeksen for varer omsatt gjennom detaljhandelen og engrosprisindeksen for varer til konsum.

NOMINELL RENTE PÅ TRE-MÅNEDERS PLASSERINGER
Prosent

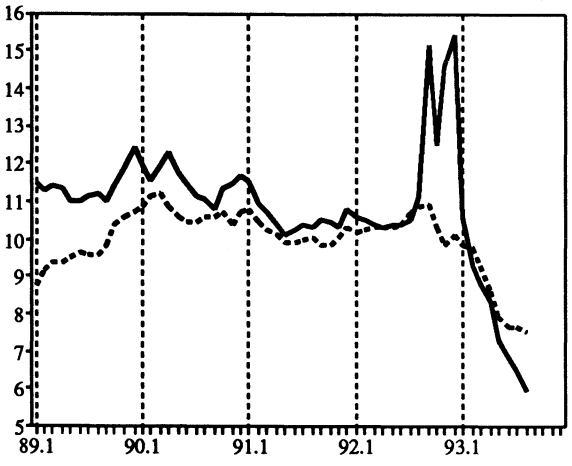

Eurokronemarkedet ····· Kurvrente/ECU

UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER
Sesongjusterte verditall. Milliarder kroner.

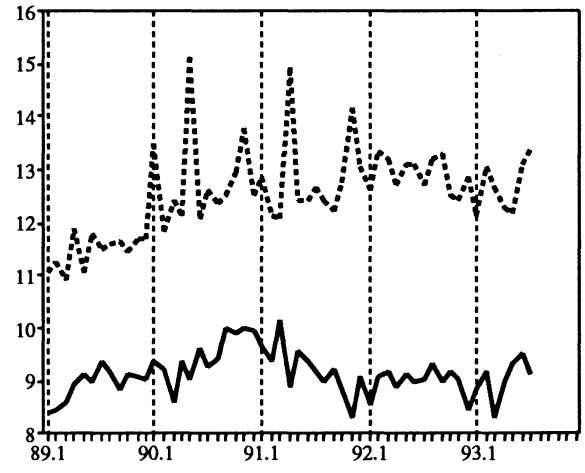

Eksport u. skip, plattf. og råolje ····· Import u. skip og plattformer

UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER
Prisindekser (enhetspriser). 1988=100

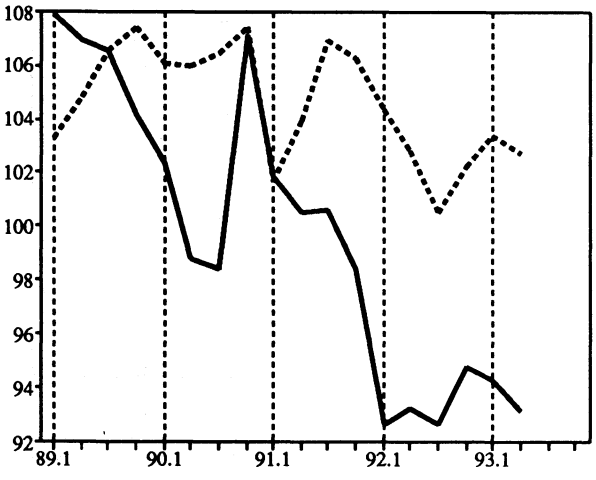

Eksport u. skip, plattf., olje og gass ····· Import u. skip, plattformer og råolje

UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER
Sesongjustert volumindeks. 1988=100

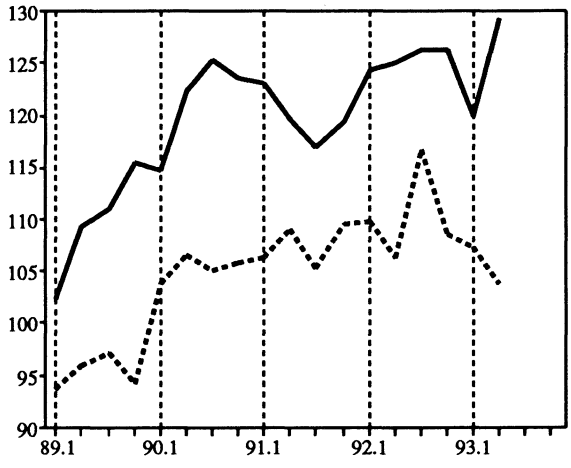

Eksport u. skip, pl.f., olje og gass ····· Import u. skip, plattf. og råolje

NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTVALGTE OECD-LAND

TABELL C1: BRUTTONASJONALPRODUKT
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993 anslag	1994 prognose
Danmark	0,3	1,2	0,8	2,0	1,2	1,1	0,7	2,8
Frankrike	2,3	4,5	4,1	2,5	0,7	1,3	-0,7	1,5
Italia	3,1	4,1	2,9	2,1	1,3	0,9	-0,2	1,7
Japan	4,1	6,2	4,7	4,8	4,0	1,3	1,0	3,3
USA	3,1	3,9	2,5	0,8	-1,2	2,1	2,6	3,1
Storbritannia	4,8	4,4	2,1	0,5	-2,2	-0,6	1,8	2,9
Sverige	2,8	2,3	2,3	1,4	-1,7	-1,7	-2,0	1,4
Tyskland[1)]	1,3	3,6	3,3	4,8	3,7	2,0	-1,9	1,4
Norge	2,0	-0,5	0,6	1,7	1,6	3,3	1,5	2,9

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.
[1] Samlet Tyskland fra 1992.

TABELL C2: PRIVAT KONSUM
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993 anslag	1994 prognose
Danmark	-1,5	-1,0	-0,4	0,6	1,2	1,3	1,4	3,5
Frankrike	2,9	3,3	3,3	2,9	1,4	1,7	0,7	1,6
Italia	4,2	4,2	3,5	2,5	2,3	1,8	0,1	1,0
Japan	4,2	5,2	4,3	3,9	2,2	1,8	1,0	3,4
USA	2,8	3,6	1,9	1,2	-0,6	2,3	2,7	2,5
Storbritannia	5,5	7,4	3,3	0,7	-2,1	0,2	2,2	2,1
Sverige	4,6	2,5	1,4	-0,1	0,8	-1,9	-3,9	-0,3
Tyskland[1)]	3,3	2,5	3,0	5,3	3,6	1,6	-0,8	0,2
Norge	-1,0	-2,8	-2,8	2,8	0,0	1,8	1,7	3,0

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.
[1] Samlet Tyskland fra 1992.

TABELL C3: OFFENTLIG KONSUM
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993 anslag	1994 prognose
Danmark	2,5	0,9	-0,3	-0,4	-0,2	1,7	2,1	1,7
Frankrike	2,8	3,4	0,3	2,0	2,5	2,7	1,9	1,5
Italia	3,4	2,8	0,8	1,2	1,5	1,1	0,1	0,7
Japan	0,4	2,2	2,0	1,9	1,7	2,4	2,2	2,3
USA	3,0	0,6	2,0	2,8	1,2	-0,4	-1,5	0,2
Storbritannia	1,2	0,6	0,9	3,2	3,3	-0,2	0,2	1,6
Sverige	1,0	0,6	1,9	2,6	1,6	0,3	-0,8	-0,8
Tyskland[1)]	1,5	2,2	-1,7	2,4	0,5	2,8	-0,7	0,4
Norge	4,0	0,5	2,6	2,1	2,6	4,6	2,3	2,0

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.
[1] Samlet Tyskland fra 1992.

TABELL C4: BRUTTOINVESTERINGER I FAST REALKAPITAL
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993 anslag	1994 prognose
Danmark	-3,8	-6,6	-0,6	-0,9	-4,2	-10,4	-1,2	6,6
Frankrike	4,8	9,6	7,0	2,9	-1,5	-2,3	-3,3	0,7
Italia	5,0	6,9	4,3	3,8	0,6	-1,4	-4,4	3,0
Japan	9,6	11,9	9,3	8,8	3,0	-1,1	0,9	3,6
USA[1)]	-0,5	4,2	0,1	-2,8	-8,5	5,5	7,8	9,8
Storbritannia	9,6	14,2	7,2	-3,1	-9,9	-0,6	1,6	3,9
Sverige	7,6	6,0	11,6	0,7	-9,0	-11,0	-10,7	-3,8
Tyskland[2)]	2,1	4,6	6,5	8,7	6,5	4,6	-1,2	4,6
Norge	-2,1	1,6	-3,9	-26,8	1,7	3,5	5,0	2,5

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.
[1] Private bruttoinvesteringer. [2] Samlet Tyskland fra 1992.

NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTVALGTE OECD-LAND

TABELL C5: EKSPORT AV VARER OG TJENESTER
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993 anslag	1994 prognose
Danmark	5,1	7,8	5,0	8,5	7,9	3,8	-0,2	3,4
Frankrike	3,1	8,1	10,2	5,3	3,9	6,5	0,6	4,1
Italia	4,7	5,4	8,8	7,0	0,3	5,0	6,3	6,4
Japan	0,1	7,0	9,0	7,3	4,9	4,9	2,5	3,1
USA	10,5	15,8	11,9	8,1	5,8	6,3	3,8	6,5
Storbritannia	5,6	-0,1	3,8	4,9	0,2	1,9	4,9	6,7
Sverige	3,9	3,0	3,0	1,9	-2,5	2,0	5,3	8,1
Tyskland[1)]	0,5	5,6	11,9	11,7	12,7	-0,5	-2,6	2,1
Norge	1,2	5,5	10,7	8,1	6,1	6,1	1,0	5,2

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.
[1] Samlet Tyskland fra 1992.

TABELL C6: IMPORT AV VARER OG TJENESTER
Prosentvis volumendring fra foregående år.

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993 anslag	1994 prognose
Danmark	-2,0	1,5	4,4	2,4	4,9	0,2	0,8	5,6
Frankrike	7,7	8,6	8,2	6,3	2,9	3,0	1,3	4,2
Italia	9,1	6,8	7,6	8,0	2,9	4,6	0,6	4,5
Japan	7,8	18,7	17,6	8,6	-4,5	0	2,2	4,1
USA	4,6	3,7	3,8	3,0	-0,1	9,6	7,0	6,7
Storbritannia	7,8	12,2	7,4	1,0	-3,1	5,1	4,1	5,5
Sverige	7,2	4,7	7,1	0,7	-5,1	1,1	-0,8	3,2
Tyskland)[1]	3,9	5,6	8,8	12,4	12,1	2,1	-0,6	2,4
Norge	-7,3	-1,7	0,9	2,2	1,7	2,2	2,0	4,0

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.
[1] Samlet Tyskland fra 1992.

TABELL C7: PRIVAT KONSUM
Prosentvis prisendring fra foregående år.

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993 anslag	1994 prognose
Danmark	4,6	4,0	5,0	2,6	2,5	1,9	0,9	1,9
Frankrike	3,2	2,7	3,5	2,9	3,0	2,4	2,4	2,0
Italia	5,3	5,7	6,3	6,2	6,8	5,4	5,7	5,1
Japan	0,2	-0,1	1,8	2,6	2,5	2,0	1,4	1,3
USA	4,2	4,2	4,9	5,2	4,3	3,0	2,9	2,8
Storbritannia	4,3	5,1	5,9	5,3	7,1	5,0	3,4	3,8
Sverige	5,3	6,0	6,9	9,6	10,0	2,5	5,7	3,6
Tyskland[1)]	0,6	1,3	3,1	2,7	3,6	4,7	4,3	3,1
Norge	7,9	6,2	4,3	4,8	4,1	2,6	2,8	2,0

Kilde:Regnskapstall for Norge: Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.
[1] Samlet Tyskland fra 1992.

TABELL C8: ARBEIDSLEDIGHET
I prosent av den totale arbeidsstyrken[1].

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993 anslag	1994 prognose
Danmark	8,0	8,6	9,3	9,5	10,4	11,1	12,4	11,7
Frankrike	10,5	10,0	9,4	8,9	9,5	10,2	11,2	12,1
Italia	10,9	11,0	10,9	11,1	11,0	10,7	10,9	11,0
Japan	2,8	2,5	2,3	2,1	2,1	2,2	2,5	2,6
USA[2]	6,1	5,4	5,2	5,5	6,7	7,4	7,0	6,5
Storbritannia	10,3	8,6	7,1	5,9	8,3	10,1	10,7	10,4
Sverige	1,9	1,6	1,4	2,0	3,1	5,3	7,3	7,4
Tyskland[2) 3)]	6,2	6,2	5,5	4,9	4,3	7,7	10,1	11,3
Norge	2,1	3,2	4,9	5,2	5,5	5,9	5,7	5,3

Kilde:Historiske tall for Norge: AKU-tall fra Statistisk sentralbyrå. Forøvrig OECD.
[1] Alle land unntatt Danmark følger ILO-definisjon av ledighet. [2] Unntatt militære styrker. [3] Samlet Tyskland fra 1992.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

TABELL D1: SVERIGE

		1990	1991	1992	1993					
					Feb.	Mars	April	Mai	Juni	Juli
Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1985=100	110	101	97	96	96	97	..	..	..
Arbeidsløshetsprosent		1,6	2,9	5,3	7,3	7,1	7,7	7,5	9,0	..
Ujusterte tall:										
Ordretilgang [1]	1985=100	135	126	122	130	152	130	..	..	..
Konsumpriser	1985=100	135,1	147,8	151,1	157,1	157,9	158,5	158,1	157,6	157,3

[1] Verdi av tilgang på nye ordrer til industrien.

TABELL D2. DANMARK

		1990	1991	1992	1993					
					Jan.	Feb.	Mars	April	Mai	Juni
Sesongjusterte tall:										
Salgsvolum, industrien	1985=100	109	112	113	110	108	109	108	104	..
Detaljomsetningsvolum	1985=100	100	102	100	100	101	101	102	99	102
Arbeidsløshetsprosent		9,5	10,4	11,2	11,9	12,0	12,0	12,3	..	..
Ujusterte tall:										
Ordretilgang[1]	1985=100	123	129	125	112	129	146	145	119	..
Konsumprisindeks	1985=100	121,2	124,1	126,7	127,0	127,3	127,6	127,7	128,5	128,4

[1] Tilgang på nye ordrer i investeringsvareindustrien.

TABELL D3: STORBRITANNIA

		1990	1991	1992	1993					
					Jan.	Feb.	Mars	April	Mai	Juni
Sesongjusterte tall:										
Industriproduksjon	1985=100	118,7	112,4	111,2	112,6	114,1	113,8	114,5	..	..
Ordretilgang [1]	1985=100	112	100	99	87	104	105	104	109	..
Detaljomsetningsvolum	1985=100	120,8	119,3	120,2	122,8	123,2	123,4	123,3	123,2	124,7
Arbeidsløshetsprosent		5,8	8,1	9,8	10,6	10,6	10,5	10,5	10,4	10,4
Ujusterte tall:										
Konsumprisindeks	1985=100	133,4	141,3	146,8	146,3	147,2	147,6	149,2	149,5	149,6

[1] Volumet av tilgangen på nye ordrer til verstedindustrien fra innenlandske kunder.

TABELL D4: TYSKLAND (VEST)

		1990	1991	1992	1993					
					Jan.	Feb.	Mars	April	Mai	Juni
Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1985=100	117	121	118	110	108	110	109	110	..
Ordretilgang[1]	1985=100	133	138	130	121	112	107	108	116	..
Detaljomsetningsvolum	1985=100	123	131	128	122	123	125	125	119	..
Arbeidsløshetsprosent		7,1	6,3	6,7	7,5	7,6	7,8	8,0	8,0	8,2
Konsumpriser	1985=100	107,0	110,7	115,1	117,9	118,3	118,9	119,2	119,6	119,7

[1] Volumet av tilgangen på nye ordrer til investeringsvareindustrien fra innenlandske kunder.

TABELL D5: FRANKRIKE

		1990	1991	1992	1993					
					Jan.	Feb.	Mars	April	Mai	Juni
Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1985=100	113	113	113	108	111	110	109	110	..
Arbeidsløshetsprosent		9,0	9,4	10,2	10,5	10,6	10,7	10,9	11,5	..
Ujusterte tall:										
Konsumpriser	1985=100	116,4	120,2	123,0	124,3	124,7	125,3	125,4	125,7	125,5

TABELL D6: USA

		1990	1991	1992	1993					
					Jan.	Feb.	Mars	April	Mai	Juni
Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1985=100	115,6	113,4	114,9	115,8	116,4	116,4	116,5	116,9	..
Ordretilgang[1]	Mrd. dollar	123,3	117,9	122,5	131,3	134,5	129,9	129,8	126,8	131,6
Detaljomsetningsvolum[2]	Mrd. dollar	136,1	133,4	139,3	143,3	142,6	141,0	142,8	143,1	..
Arbeidsløshetsprosent		5,5	6,7	7,4	7,1	7,0	7,0	7,0	6,9	7,0
Konsumprisindeks	1985=100	121,6	126,7	130,5	132,8	133,3	133,5	134,1	134,2	..

[1] Verdi av tilgang på nye ordrer på varige varer.
[2] I 1987-priser.

TABELL D7: JAPAN

		1990	1991	1992	1992/93					
					Des.	Jan.	Feb.	Mars	April	Mai
Sesongjusterte tall:										
Industriproduksjon[1]	1985=100	125,6	127,8	120,0	115,3	114,7	116,7	119,6	116,2	..
Ordretilgang[2]	Mrd. yen	1627	1682	1536	1381	1442	1423	1604	1242	1364
Arbeidsløshetsprosent		2,1	2,1	2,2	2,4	2,3	2,3	2,3	2,3	..
Konsumpriser	1985=100	107,0	110,5	112,3	112,9	113,0	113,4	113,4	113,4	133,3

[1] Industriproduksjon og gruvedrift.
[2] Verdien av tilgangen på nye ordrer til maskinindustrien fra innenlandske kunder.

Nye forskningsrapporter

RAPPORTER

Leif Andreassen, Truls Andreassen, Dennis Fredriksen, Gina Spurkland og Yngve Vogt:
FRAMSKRIVING AV ARBEIDSSTYRKE OG UTDANNING. MIKROSIMULERINGS-MODELLEN MOSART
Rapporter 93/6, 1993. Sidetall 100.
ISBN 82-537-3821-8

MOSART er en mikrosimuleringsmodell som framskriver utdanning, fødsler, ekteskapelig status, yrkesdelstaking og dødsfall for den norske befolkning. Modellen er en videreføring av Statistisk sentralbyrås arbeid med framskrivingsmodeller for arbeidsstyrke og utdanning. Framskrivingen skjer ved å simulere de begivenheter som inntreffer for individene i en modellpopulasjon. De begivenheter som inntreffer for hvert individ i ett år trekkes ut fra tabeller med overgangssannsynligheter. Resultatet av mikrosimuleringen er en beskrivelse av livshistoriene til individene i modellpopulasjon i tidsrommet 1987 til 2040. Ut fra disse resultatene kan vi beregne blant annet befolkningstall og arbeidsstyrke i denne perioden.

Publikasjonen gir et historisk tilbakeblikk på det arbeidet som tidligere har blitt gjort i Statistisk sentralbyrå når det gjelder framskrivinger av utdanning og arbeidsstyrke. Det blir gitt en detaljert beskrivelse av modellen og resultatene fra den siste versjonen av modellen blir presentert. Arbeidsstyrken vil i følge disse framskrivingene nå et toppnivå på 2,4 millioner i år 2019. Framskrivingen viser et økende utdanningsnivå i befolkningen, særlig for kvinner.

Runa Nesbakken og Steinar Strøm:
ENERGIFORBRUK TIL OPPVARMINGS-FORMÅL I HUSHOLDNINGENE
Rapporter 93/10, 1993. Sidetall 41.
ISBN 82-537-3836-6

Energiforbruket i husholdningene er ikke tilfredsstillende forklart i SSBs makroøkonomiske modeller. Formålet med denne analysen er å finne hvilke forhold som kan forklare husholdningenes energiforbruk til oppvarmingsformål på grunnlag av mikrodata. Analysen bygger på teorier for diskrete/kontinuerlige valg. Det diskrete valget gjelder valg av oppvarmingsteknologi. Data fra Energiundersøkelsen 1990 er benyttet i estimeringene. Sannsynlighetene for ulike teknologivalg er estimert på grunnlag av data knyttet til anskaffelsestidspunktene som sprer seg over 1970- og 1980-årene. Sannsynlighetene avhenger av forventede kostnader ved anskaffelse og drift av utstyret, samt en rekke observerte sosioøkonomiske variable som inntekt, hustype, eierforhold m.v. Utnyttingsåret er 1990 og data fra dette året er brukt til å estimere de deler av modellen som ikke ble estimert i behandlingen av det diskrete valget.

Kyrre Aamdal:
KOMMUNAL RESSURSBRUK OG TJENESTEYTING. MAKROMODELLEN MAKKO
Rapporter 93/14, 1993. Sidetall 94.
ISBN 82-537-3857-9

Formålet med denne rapporten er å dokumentere resultater fra et arbeid med å finne årsaker til og forklare sammenhenger bak utviklingen i kommunale utgifter. Utgangspunktet for prosjektet har vært å utvikle en makromodell koblet til de andre makromodeller som kan sette kommuneforvaltningens økonomi i et makroøkonomiske perspektiv. Makromodellen for kommunaløkonomi - MAKKO - kan i dag brukes som en formodell til makromodellen MODAG og MSG.

Kommuneforvaltningen har i dag ansvaret for produksjon av en rekke offentlige tjenester som er viktige velferdsgoder, og omfanget av slike tjenester har økt betydelig. Disse tjenestene retter seg ofte mot ulike aldersgrupper i befolkningen. MAKKO-prosjektet har derfor vært basert på at utviklingen i befolkningens størrelse og sammensetning vil være sentralt i analyser av kommuneøkonomien. Resultater av prosjektet så langt viser imidlertid at andre forhold som bedret dekningsgrad og økt standard på tjenestene har hatt større betydning for utviklingen i den kommunale ressursbruk.

Steinar Strøm, Tom Wennemo og Rolf Aaberge:
INNTEKTSULIKHET I NORGE 1973-1990
Rapporter 93/17, 1993. Sidetall 99.
ISBN 82-537-3867-6

Denne rapporten gir en beskrivelse av utviklingen i ulikhet i fordelingen av årsinntekt i Norge for perioden 1973-1990. Datamaterialet som benyttes er Inntekts- og formuesundersøkelsene for årene 1973, 1979, 1982, 1984-1990, dvs. detaljerte selvangivelsesdata for disse årene. I rapporten er det benyttet flere inntektsbegrep fordi de på ulikt vis kaster lys over den levekårsrelevante definisjonen som er gitt ved det maksimale forbruket en kan tillate seg uten å tære på nettoformuen. Av tilsvarende grunner rettes oppmerksomhet både mot inntektsforskjeller mellom personer og mellom hushold.

Kjersti-Gro Lindquist:
EMPIRICAL MODELLING OF EXPORTS OF MANUFACTURES: NORWAY 1962-1987
Rapporter 93/18, 1993. Sidetall 124.
ISBN 82-537-3869-2

In former versions of the annual Norwegian large scale macro model MODAG, export volumes of different commodities were modelled by export demand equations consistent with the Armington approach assuming monopolistic competition. Dynamics were introduced by a simple partial adjustment mechanism, and the theoretical restriction of price homogeneity was imposed in both the short- and the long-run. In this report, export equations with more flexible dynamics (error correction models), which allow short-run price non-homogeneity, are estimated. Important differences across commodities with respect to both estimated elasticities and dynamics are revealed. In addition to Armington equations, also equations consistent with price taking behaviour (the small open economy case) are estimated. The "small open economy" model is assumed particularly promising for raw materials and intermediate goods, and the price taking hypothesis is not rejected for metals.

The merits of alternative ways of measuring the variables describing foreign markets in the Armington model, i.e. world demand and competitors' prices, are also investigated. The conclusion is that both careful modelling of the dynamics and the choice of explanatory variables are important for the encompassing properties and estimated long-run elasticities, and that the restrictions of short-run price homogeneity involves misspecification for important commodities. In addition, inference about competitiveness in trading industries depends critically on the choice of variables describing foreign markets.

Knut Røed:
DEN SELVFORSTERKENDE ARBEIDSLEDIGHETEN. OM HYSTERESEEFFEKTER I ARBEIDSMARKEDET
Rapporter 93/19, 1993. Sidetall 95.
ISBN 82-537-3870-6

Vil en periode med høy konjunkturskapt arbeidsledighet lede til en økning i den ledigheten som er forenelig med konstant konkurranseevne? Dette spørsmålet har vært gjenstand for mye diskusjon i den internasjonale økonomiske litteratur. Her i Norge har debatten for alvor skutt fart de siste årene, i kjølvannet av den sterkt økende arbeidsledigheten.

Dette er kort oppsummert temaet for denne rapporten, som tar for seg såkalte hystereseeffekter i arbeidsmarkedet. Hysterese er betegnelsen på et dynamisk system, hvis likevektsløsning avhenger av sin egen historie. For arbeidsmarkedet kan forekomsten av hysterese innebære at arbeidsledigheten får en selvforsterkende virkning. Dersom en høy arbeidsledighet først har fått fotfeste kan det bli svært vanskelig å få den ned igjen. Ledigheten går lettere opp enn ned.

Det er lansert ulike teorier for å forklare slike asymmetrier i arbeidsmarkedet. Denne rapporten presenterer de ulike teoriene, men legger hovedvekten på forklaringer som har sin rot i ledighetens virkning på de mennesker som gjennomlever lange ledighetsperioder. Hovedhypotesen er at lang tids ledighet forårsaker en svekkelse av de arbeidslediges motivasjon og produktivitet, og at dette bl.a. resulterer i svekket søkeintensitet blant arbeidsledige og økt uttrekning fra arbeidsstyrken.

Rapporten er først og fremst et teoretisk arbeid. Det presenteres en modell som kan benyttes til å studere virkningene på arbeidsmarkedet av at den gjennomsnittlige søkeintensiteten avtar når ledigheten øker. Modellen benyttes bl.a. til en kritisk vurdering av den vanlige antagelse om at økt arbeidsledighet normalt ledsages av en reduksjon i antallet ledige stillinger.

Rapporten inneholder en oversikt over både norske og utenlandske empiriske studier av hysterese-fenomener i arbeidsmarkedet. Forfatteren konkluderer med at "teorien om den 'naturlige ledighetsrate' for alle praktiske formål må forkastes til fordel for arbeidsledighetsteorier basert på hystereseeffekter".

Sarita Bartlett:
THE EVOLUTION OF NORWEGIAN ENERGY USE FROM 1950 TO 1991
Rapporter 93/21, 1993. Sidetall 142.
ISBN 82-537-3890-0

In 1988, the Lawrence Berkeley Laboratory (LBL) was asked by the Royal Ministry of Industry and Energy (formerly the Royal Ministry of Petroleum and Energy) and Oslo Energi (formerly Oslo Lysverker) to analyze the long-term changes in Norwegian energy use and its underlying determinants, and to compare these changes to those that occured in other industrialized countries. The motivations for this project were to gain a better understanding of past energy-use trends in order to identify the areas in which there exist energy conservation potentials, and to examine the factors that differentiated the evolution of Norwegian energy use from that of other industrialized countries. Their period of analysis extended from 1950 to 1986.

In 1990, under contract from the Norwegian Water Resources and Energy Administration (NVE), the Central Bureau of Statistics started the project "Energibruk i Norge i et langsiktig perspektiv - utvidelse og oppdatering 1985-1990" (Energy Use in Norway in a Long-Term Perspective - Expansion and Updating from 1985 to 1990). The purpose of this project was threefold.

The first phase of this project was to extend the Schipper, et.al. (1990) analysis to include an analysis of the trends in energy use and its underlying determinants that occured from 1985 to 1990, but this report does not contain international comparisons, and it is policy benign (i.e., no policy recommendations are presented). In addition, it is important to note that because of data revisions, there are differences in some of the results presented in the two reports.

Per NVE's request, the data have been placed in a system of linked Lotus 1-2-3 for windows (version 1.0) worksheets and worksheet files. Unfortunately, in many instances there were inconsistencies between the original and updated data. As a consequence, the author attempted to validate as much of the original data as possible. In some cases, entire original data series were replaced with revised data. The product of this work is a detailed set of sectoral energy use, as well as related economic, and structural, time-series data extending from 1950 to 1990 (or 1991, where there are available data). Following the methodology used by LBL, these data have been constructed using a "bottom up" approach. The data used in this report are presented in Appendix A, and information on the data are summarized in Appendix B. The complete data set, including additional data not contained in the report, is contained on diskettes.

Klaus Mohn:
INDUSTRISYSSELSETTING OG PRODUKSJONSTEKNOLOGI I NORSKE REGIONER
Rapporter 93/22, 1993. Sidetall 59.
ISBN 82-537-3910-9

Denne rapporten dokumenterer arbeidet med spesifikasjon av arbeidskraftetterspørsel og produksjonsteknologi for industrisektorene i REGARD (REGionalt modellsystem for ARbeidsmarked og Demografi). Utviklingen av REGARD er finansiert i samarbeid mellom Statistisk sentralbyrå, Kommunal- og arbeidsdepartementet og Miljøverndepartementet.

Rapporten inneholder en kort presentasjon av bakgrunnen for utviklingen av REGARD, og den teoretiske modellen som ligger til grunn for den økonometriske analysen av arbeidskraftetterspørselen skisseres. Spesifikasjon og estimering av dynamiske timeverksligninger er illustrert med utgangspunkt i regionale tidsserier for verkstedindustrien.

Resultatene gir inntrykk av at det finnes visse teknologiske ulikheter mellom forskjellige regioner. For det første ser indikatorer for produktivitet og produktivitetsutvikling ut til å være høyere for sentrale regioner enn i distriktene. For det andre ser det ut til at arbeidskraftetterspørselen er mindre lønnselastisk i REGARDs mer utkantpregede regioner enn i sentrale strøk. Dersom sysselsettingen lettere kan justeres i sentrale strøk enn i utkantstrøk vil makroøkonomiske anslag for effektene av distriktspolitiske tiltak kunne overvurdere sysselsettingsvirkningene i distriktene.

Modellrammen som er benyttet er restriktiv, og den siste delen av rapporten inneholder derfor forslag til en mer fleksibel økonometrisk modellramme, som gir utvidede muligheter i forhold til analysene som allerede er gjennomført.

DISCUSSION PAPER

Jørgen Aasness, Erik Biørn og Terje Skjerpen:
ENGEL FUNCTIONS, PANEL DATA, AND LATENT VARIABLES - WITH DETAILED RESULTS
Discussion Paper no. 89, 1993. Sidetall 83.

A system of consumer expenditure functions is estimated from Norwegian household budget data. Specific features of the approach are: (i) Panel data from individual households are used, which offer far richer opportunities for identification, estimation and testing than cross section data. (ii) Measurement errors are carefully modelled. Total consumption expenditure is modelled as a latent variable, purchase expenditures on different goods and two income measures are used as indicators of this basic latent variable. The usual assumption of no measurement error in total expenditure is clearly rejected. (iii) The distribution of latent total expenditure across households, and its evolution over time, is estimated and important properties tested. (iv) The distribution of individual differences in preferences, represented by individual time invariant latent variables, are modelled, estimated, and tested. (v) We test the hypothesis that preferences are uncorrelated with total consumption expenditure, which is basic to virtually all cross section studies of consumer demand functions.

Einar Bowitz, Asbjørn Rødseth og Erik Storm:
FISCAL EXPANSION, THE BUDGET DEFICIT AND THE ECONOMY: NORWAY 1988-91
Discussion Paper no. 91, 1993. Sidetall 25.

From 1989 fiscal policy in Norway has been expansionary. With the aid of the econometric model MODAG we estimate the size of the change in policy from 1988 to 1991, its final effect on the central government budget, and its effect on the economy. We also assess the effects on the budget of cyclical factors and structural change. These appear to be more important for the increase in the deficit than activist policy. The budgetary costs of the extra jobs created by the activist part of the policy seem high.

Forskningsavdelingen i SSB ble opprettet i 1950. Avdelingen har ca. 110 ansatte (mai 1993). Avdelingens budsjett for 1993 er på ca. 36,5 mill. kr. Ca. 45 prosent av virksomheten finansieres av eksterne oppdragsgivere, hovedsakelig forskningsråd og departementer.

Forskningsavdelingen er delt i 4 seksjoner med følgende hovedarbeidsområder:

- o Seksjon for offentlig økonomi og personmodeller
  - * Offentlig økonomi, skatt
  - * Arbeidskraft og utdanning
  - * Regional analyse
- o Seksjon for ressurs- og miljøanalyser
  - * Miljøøkonomi
  - * Petroleumsøkonomi
  - * Energiforsyning
- o Seksjon for økonomisk analyse
  - * Konjunktur- og makroøkonomiske analyser
  - * Makroøkonomiske modeller
  - * Likevektsmodeller
- o Seksjon for mikroøkonometri
  - * Fordelingsanalyser, arbeidstilbud
  - * Konsumentatferd
  - * Bedrifters produktivitetsutvikling

Organisasjonskart:

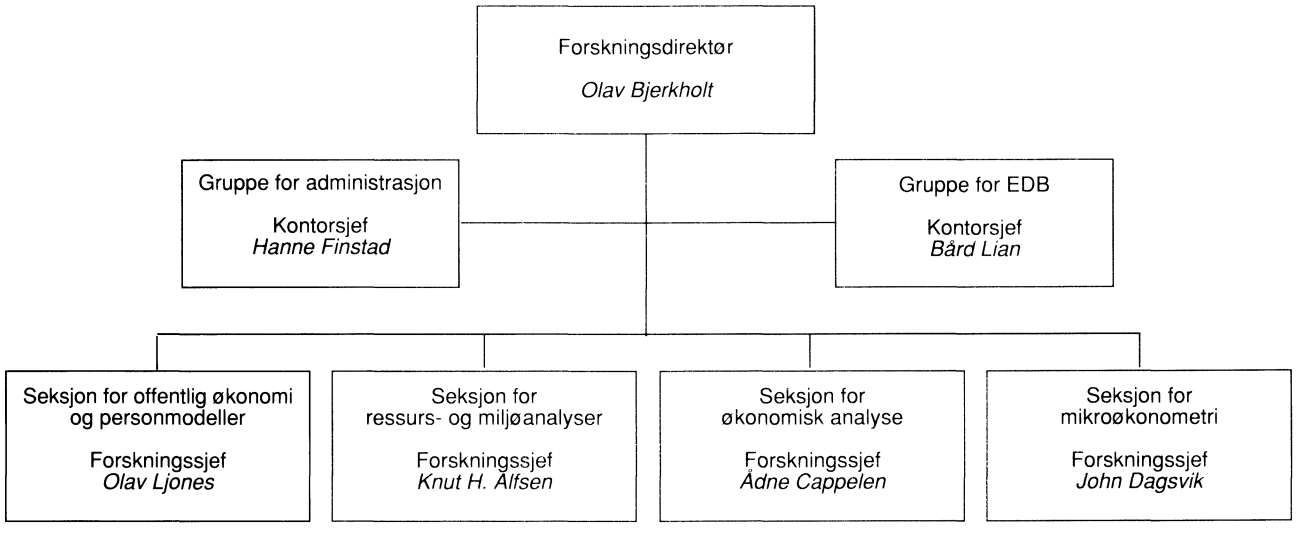

BLAD I POSTABONNEMENT

Returadresse:
Statistisk sentralbyrå
Salg- og abonnementservice
Postboks 8131 Dep.
N-0033 Oslo

Økonomiske analyser

Utkommer med omlag 9 nummer pr. år. Prisen for et årsabonnement er kr. 310,–, løssalgspris Nr. 1 kr. 60,–, ellers kr. 50,–. Forespørsler om abonnement kan rettes til Statistisk sentralbyrå, Salg- og abonnementservice. Publikasjonen utgis i kommisjon hos Akademika – Avdeling for offentlige publikasjoner, Oslo, og er til salgs hos alle bokhandlere.

Statistisk sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo
Tlf. 22 86 45 00. Telefax: 22 86 49 73

Trykk: Falch Hurtigtrykk, Oslo

ISBN 82-537-3893-5
ISSN 0800-4110